

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PUBLIC

GEOGRAFIA

REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

MANUAL UNIC

PENTRU

CLASA a VII-a ELEMENTARĂ

EDITURA DE STAT

1949

Biblioteca Centrală

L131001190

Biblioteca Centrală Universitară - Sibiu

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PUBLIC

GEOGRAFIA

REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

MANUAL UNIC

PENTRU

CLASA a VII-a ELEMENTARĂ

UNIVERSITATEA "1 DECEMBRIE 1989"
- SIBIU
INVENTARIAT 1998

INVENTARIAT
2000

EDITURA DE STAT

1949

51. - 1

Sibiu, Institut de învățămînt superior Sibiu
Inv. Nr. 53.732 19 78

Carte de...

1.19.1904

918.913t

*improprietăți
în 1945
au pierdut
în vârstă
și dec. 1957
și au așezat
ultimile cet
datorii ale ob
improprietăți*

STEMA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

LECȚIA I

AȘEZAREA GEOGRAFICĂ A REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Așezarea geografică a unei țări trebuie studiată din două puncte de vedere: a) așezarea pe glob și b) așezarea pe continent.

a) Așezarea pe glob a Republicii Populare Române.

Privind un glob sau un planiglob, observăm că țara noastră este așezată în emisfera boreală, la jumătatea drumului dintre

Harla 1. — Poziția Republicii Populare Române în funcție de latitudine și longitudine

Ecuator și Polul Nord. Paralela de 45° , care o străbate, trece prin dreptul orașelor Oravița, Tg. Jiu și Târgoviște, precum și prin sudul Deltelor Dunării (brațul Sf. Gheorghe). Pe aceeași paralelă, spre răsărit, este așezată Crimeea, iar spre apus, câmpia Lombardiei din Italia, și Franța de Sud.

Această așezare în plină zonă temperată, scutește R.P.R. și de frigul ținuturilor din zona rece, unde iarna durează 11 luni, precum și de căldura moleșitoare a ținuturilor din zona caldă.

Fiind așezată la o distanță egală față de Ecuator și Polul Nord, R. P. R. se bucură de o împărțire favorabilă a duratei zilelor și nopților în timpul unui an. Astfel ziua cea mai mică din timpul iernii (21 Dec.) are cel puțin 8 ore, în timp ce vara, când cerealele trebuie să se coacă și muncile agricole sunt în toi, ziua este lungă de 16 ore (21 Iunie).

Cel mai de nord punct din țara noastră, se află în Moldova în dreptul satului Crăiniceni din județul Dorohoi (48°-16' lat.). Iar punctul cel mai de sud, este pe Dunăre, între Zimnicea și orașul bulgar Șiștov (43°-37' lat.).

Partea cea mai de apus, este la Beba Veche (20°-16' long. estică), iar partea cea mai de răsărit, atinge țărmul Mării Negre, în dreptul Sulinei (29°-47' long. estică).

Meridianul de 25° long. răsăriteană, leagă cel mai de nord punct al Europei (Capul Nord), cu cel mai de sud (Insula Creta), împărțind atât Europa, cât și R.P.R., în două părți egale. La noi în țară, acest meridian trece pe lângă orașele Făgăraș, Câmpulung (Muscel) și Roșiorii de Vede.

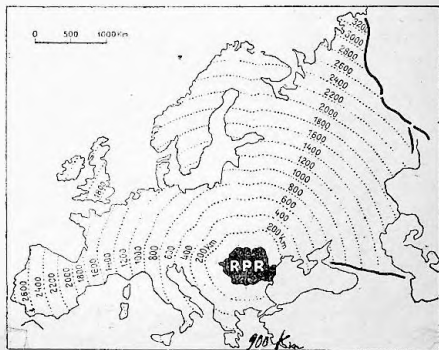
Așezarea geografică a R.P.R., față de primul meridian, îi determină ora; astfel, când la București este ora 12 (R.P.R. aparținând celui de al treilea fus orar al Europei), la Moscova este ora 13, la Viena și la Budapesta ora 11, la Londra și la Paris, ora 10.

b) Așezarea în Europa

Așezarea pe meridianul răsăritean de 25°. mai arată că R.P.R. se găsește situată în mijlocul Europei, fiind la o egală distanță (2500 km.) atât față de marginea răsăriteană (munții Ural), cât și față de marginea apuseană a continentului, (Oceanul Atlantic).

Față de celelalte două extremități ale continentului (Nord și Sud) R.P.R. este mai aproape de marea Mediterană (900 km. până la capul Matapan) decât față de oceanul Inghețat (2500 km. până la capul Nord).

Vecinătatea imediată cu marea întindere de uscat a Europei de răsărit, a determinat în cea mai mare parte, climatul continental al țării, care se caracterizează prin deosebiri mari de temperatură, între iarnă și vară. Influența oceanului Atlantic se simte numai asupra marginii de apus și nord a țării, iar cea a mării Mediterane, asupra marginii de sud. Din această cauză, peisagiul R.P.R. prezintă un amestec de plante, care amintesc prin

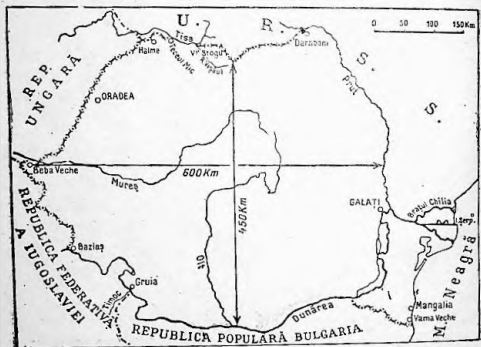
Harta 2. — Poziția R.P.R. în Europa.

prezența lor, atât Europa de răsărit (ierburi de stepă), cât și Europa de apus (pădurile de fag) și Europa de Sud (castanul dulce, migdalul, smochinul sălbatic, vița de vie). Fauna repetă și ea variația pe care o prezintă flora (iepurele, popândăul — Europa de răsărit; vipera cu corn — Europa de Sud; capra neagră — Europa de apus).

Așezată între Europa peninsulară și cea continentală, R.P.R. se află la întretăierea marilor drumuri de uscat și aeriene, fiind o țară însemnată de tranzit a continentului.

SUPRAFAȚA ȘI HOTARELE REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Țara noastră are o întindere de 237.502 km², fiind a două-
prezecea țară din Europa, ca întindere. Făcând o comparație cu
țările vecine, două dintre ele au suprafața mai mică decât țara-
noastră (Republica Ungară și Republica Populară Bulgaria), iar
celelalte două, sunt mai mari (U.R.S.S. fiind de 90 de ori mai
mare).

Harta 3. — Hotarele și vecinii Republicii Populare Române.

Hotarele

Hotarele R.P.R. sunt de două feluri: unele **convenționale**,
altele **naturale** (maritime și continentale), lungimea lor fiind
aproape de 3500. km.

În partea de nord și est, R.P.R. se învecinește cu Uniunea
Sovietică. Pornind dela Halmei și mergând înspre răsărit, para-
lel cu Tisa, până la localitatea **Teceul Mic**, granița R.P.R., o for-
mează un hotar convențional, apoi apele Tisei (60 km.), până la
confluența acesteia cu Vișeu; de aici, cotind prin munții Mara-

amureşului, graniţa atinge vârful Stogul, de unde o apucă de-a-lungul Carpaţilor Păduroşi, până în dreptul oraşului sovietic Zeletin, mergând paralel cu-râul Suceava, taie Siretul lângă Târgul Siret şi ajunge la Prut, în dreptul localităţii Darabani (jud. Dorohoi). Graniţa de răsărit cu U.R.S.S. merge de-a-lungul Prutulul, până la confluenţa acestuia cu Dunărea, continuându-se de acolo pe Dunăre şi braţul Chilia, până la Mare.

Graniţele R.P.R. şi U.R.S.S. sunt cele mai lungi dintre toate graniţele pe care le avem, parte din ele fiind naturale, parte convenţionale.

La apus, un hotar convenţional, dela Halmei — la nord, la Beba veche — la sud, desparte R.P.R. de Republica Ungară.

De Republica Federativă a Iugoslaviei ne desparte hotarul convenţional, care trece prin Banat, între localităţile Baba Veche şi Baziaş (pe Dunăre) precum şi Dunărea, dela Baziaş până aproape de gura Timocului.

La sud, R.P.R. are ca vecină Republica Populară Bulgaria, de care o desparte Dunărea, dela gura Timocului până la est de oraşul Silistra, iar de acolo, o linie convenţională până la marea Neagră, la sud de Mangalia (Vama Veche).

Sud-estul ţării este scădat pe o lungime de 250 km. de apele mării Negre, dela gura braţului Chilia, până la Vama Veche.

Holarele dintre ţări trebuie să formeze o linie de legătură între ele, căci ceace face trăinicia unor graniţe, este prietenia dintre ţările care se învecinează. R.P.R., din acest punct de vedere, are o situaţie astăzi cu totul alta faţă de trecut, căci raporturi de paşnică vecinătate şi de prietenie, o leagă de vecini.

În trecut, însă, lucrurile erau altfel, căci hotarele nu ne leagau de prieteni, ci ne despărţeau de vecini pe care guvernele reacţionare, din acea vreme, ni-i prezentau ca pe nişte duşmani.

O dovadă de relaţiile strânse care ne leagă cu popoarele vecine, o constituie încheierea tratatelor de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală dintre ţara noastră şi ţările vecine, în primul rând cu Marea Uniune Sovietică.

LECȚIA II și III

RELIEFUL

Generalități

Între câmpia netedă a Bărăganului și vârfurile semețe ale Carpaților, pământul țării noastre cuprinde variate forme de relief. Pe cât este de variat acest relief, pe atât de simetric, este format și răspândit în cuprinsul țării. Delta și bălțile Dunării, câmpia Română și a Tisei, dealurile Moldovei și ale Transilvaniei, Carpații ca și munții vechi ai Dobrogei, toate sunt forme de relief și aspecte diferite ale pământului Republicii Populare Române.

Ceeace se remarcă însă în înținderea formelor principale de relief, este faptul că regiunea munților, a dealurilor și a câmpiilor, își împart aproape în mod egal suprafața țării (câte o treime fiecare).

Privind pe o hartă Republica Populară Română, se poate ușor observa că munții sunt așezați ca o cunună în mijlocul țării.

Într'adevăr, șirurile muntoase, fără înălțimi prea mari, se în lanț de jur împrejurul podișului Transilvaniei; aceștia sunt Carpații. De la ei pornește a doua formă principală de relief a R.P.R., dealurile, care acoperă în întregime Transilvania și mai toată Moldova; Oltenia în cea mai mare parte, este și ea o regiune deluroasă. În afară de acestea, mai sunt însă dealuri strâns legate de munți (Subcarpații), care se lipsesc de marginea de răsărit și de sud a Carpaților.

Mergând către marginile țării, cobori de pe dealuri în câmpie, mai pe nesimțite în Oltenia, mai dintr'odată în Muntenia.

Dunărea cu lunca ei lată, cu bălțile ei numeroase, cu delta ei abia înălțată deasupra nivelului mării, împlinește celelalte forme ale reliefului românesc.

În sfârșit, Dobrogea formează în întregime, o regiune cu un relief felurit, (cu munți vechi, cu podișuri și cu dealuri).

LANȚUL ALPINO-CARPATIC

În rândul munților Europei, Carpații ocupă un loc important având o lungime de 1200 km. Ei sunt continuarea răsăriteană a Alpilor și fac legătura între acești munți și Balcani. Carpații încep de la Dunăre, în regiunea dintre Viena și Bratislava și se termină tot la Dunăre, în regiunea dintre Baziaș și Timoc, unde se leagă cu Balcanii.

750 Km în R. P. R.

Carpații, fac parte din categoria munților tineri, de încrețire, care s'au născut în aceeași vreme cu Alpii și cu munții Caucaz din U.R.S.S. Înălțimile lor sunt mai mici decât ale acestora, iar rocile care-i compun, sunt mai felurite.

Înălțimile mai mici ale Carpaților și direcția lor, nu constituie o barieră despărțitoare între povârnișurile lor, ca în cazul munților Alpi din nordul Italiei. În Alpi sunt ghețari, pe când în Carpați sunt numai urme lăsate de aceștia; în Alpi sunt mai mult văi longitudinale, în Carpați mai mult văi transversale, care înlesnesc legăturile între cele două povârnișuri.

Dece lanțul Carpaților are forma unui arc?

Lanțul Carpatic are forma unui arc, deoarece cutele scoarței pământului, care au dat naștere acestor munți, au întâlnit în drumul formării lor, câteva piedici solid înfipte în pământ: podișul Boemiei și munții Sudeși din Cehoslovacia, munții Lisa Gora din Polonia și munții Dobrogei din țara noastră, peste care nu au putut trece, silindu-i astfel să ia direcția pe care o au astăzi.

Munții R. P. R.

Caracterizarea Carpaților din țara noastră se poate face ținând seama de înălțimea și masivitatea lor, de vegetația care-i acoperă cât și de gradul lor de populare.

După poziția lor geografică, în țara noastră, Carpații se împart în trei ramuri: Carpații Orientali, Carpații Meridionali și Carpații Apuseni.

a) Carpații Orientali se întind între frontiera de nord a țării și valea Prahovei. Ei sunt formați din lanțuri paralele: un lanț extern (Carpații Moldovei și Carpații de Curbură) și un lanț intern (munții Vulcanici), formând astfel cea mai groasă ramură: muntoasă din România. Slaba rezistență a rocilor care alcătuiesc acești munți fac ca înălțimile lor să nu fie prea mari (1200-1500 m.). Astfel, numai în puține locuri ei depășesc înălțimea de 1900 m. (Ceahlău, Ciucaș) și aceasta numai acolo unde apar rocile conglomeratice și nu gresia. În munții Rodnei, unde rocile cristaline sunt mai dezvoltate, Carpații Răsăriteni, ajung până la 2305 m. (vârful Pietrosul). Mica lor înălțime face ca acești munți să fie acoperiți cu păduri până în vârful, lipsind pășunile alpine.

Cele două lanțuri de munți, (lanțul extern și lanțul vulcanic) sunt despărțite de un șir de depresiuni interne.

Munții Vulcanici reprezintă cel mai lung lanț de munți vulcanici din Europa. Cei mai înalți și cei mai vechi munți din această grupă, sunt Călimanii (vârful Pietrosul are 2162 m.); cei mai mărunți și cei mai tineri, se găsesc la Sud (Puciosul).

b) Carpații Meridionali au direcția E—V și se întind din valea Prahovei, până la Dunăre (culuarul Timiș-Cerna și Bistra).

Ei sunt alcătuiți în cea mai mare parte din șiruri cristaline din care cauză mai pot fi numiți și Carpații Cristalini.

Datorită rocilor rezistente din care sunt alcătuiți Carpații Meridionali, sunt cei mai înalți și cei mai masivi munți din R.P.R. În mod obișnuit, ei au vârfuri de peste 2000 m. și chiar de 2500 m.

Piscul cel mai înalt din Carpații Meridionali, care este și cel mai înalt vârf din țara noastră, este Moldovanul (2554 m.) din munții Făgărașului.

c) **Carpații Apuseni** sunt a treia ramură a Carpaților din țara noastră. Ei reprezintă coarda arcului Carpatic dintre Dunăre și Someș. Prin originea și înfățișarea lor, Carpații Apuseni sunt o sinteză a celorlate două ramuri carpatice. Ca înălțime sunt mărunți, deși nu sunt lipsiți de masivitate.

Ei sunt formați dintr'un lanț central alcătuit din roci cristaline; **masivul Bihorului**, în care se găsește vârful cel mai înalt din acest lanț carpatic (Bihor — Curcubeta 1849 m.), este cel mai important, din el deslăcându-se o serie de culmi joase, formate din gresie, calcar și roci eruptive.

Regiunile deluroase

În legătură cu munții și în continuarea celor două povârnișuri carpatice apar în cuprinsul țării, mai multe regiuni de dealuri: **dealurile de încrețire și dealurile de podiș.**

1. **Dealurile de încrețire sau Subcarpații** sunt dealuri care se află în partea de est și sud a Carpaților Orientali și Meridionali, între valea Moldovei și valea Dâmboviței. Contactul dintre Carpați și Subcarpați este pretutindeni destul de clar, fiind marcat printr'un șir de **depresiuni** numite **subcarpatice**.

Subcarpații au înălțimi de 700-800 m., în măgura **Odobestiilor** atingând chiar 1001 m.

2. **Dealurile de podiș.** În continuare spre Apus, dincolo de Dâmbovița și până la Dunăre, se întinde a doua regiune deluroasă (pericarpatică) a țării, care formează **podîșul Getic sau platforma Olteniei**.

Această regiune de dealuri, formată din pături neîncrețite, avea în trecut aspectul unui podiș neted. În decursul vremurilor, apele curgătoare l-au ros, despărțindu-l într'o serie de dealuri numite **dealuri de podiș**. Între munți și podișul Getic, se găsesc deasemenea o serie de depresiuni precarpatice care sunt mai pronunțate în Oltenia.

Podișul Moldovei. În exteriorul Subcarpaților, dincolo de valea râului Moldova și a Siretului, se întinde **podîșul Moldovei** care este alcătuit din straturi de pământ neîncrețite și care coboară printre Siret și Prut până la Dunăre, la Galați.

La apus de Hârlău și în sudul Iașilor, se găsește o regiune de dealuri înalte de 400-500 m. care este cunoscută sub numele de „podîșul central moldovenesc“.

Sub aceste dealuri înalte spre nord, se află **depresiunea Prutului de mijloc**, cunoscută în ultima vreme sub numele de „câmpia Moldavă“.

Podișul Dobrogei se înfățișează ca o masă înaltă și ușor vălurită, cuprinsă între două regiuni joase: **Iunca Dunării** și **mareea Neagră**.

Partea cea mai joasă a podișului care are numai 40 m. înălțime, este cuprinsă între **Cernavodă** și **Constanța**; spre sud, podișul se înalță însă până la vreo 200 m.

Între **balta Brăilei** și **delta Dunării**, apare o regiune cu totul deosebită de ținuturile care o înconjoară; aceasta este **regiunea munților vechi** (horstul dobrogean), foarte lociți, cu aspect de dealuri, care ating înălțimi abia de 450 m.

Podișul Transilvaniei este o altă regiune deluroasă situată în zona interioară a **Carpaților**; fiind ocolit de munți, acest podiș, are înfățișarea unei mari depresiuni, mărginită la răsărit de **munții Vulcanici**, la apus de **munții Apuseni**, spre nord înclinându-se până în valea celor două **Someșe**, iar spre sud, până în valea **Oltului făgărășan**. Prin mijlocul podișului, curge **Mureșul**, care îl separă în două regiuni: o regiune mai înaltă, la sud, **podîșul Târnavelor**, și o regiune mai joasă, la nord, **câmpia Ardealului**.

Dincolo de cele două **Someșe**, între prelungirea **munților Bihor** și a **munților Rodnei**, apare o altă regiune de dealuri, străpunsă de câțiva sămburi de munți, numită după **Someș**, **podîșul Someșan**.

Nu trebuie uitate **dealurile pericarpatiche** care se întind între **Carpații Apuseni** și **câmpia Tisei**. Aceste dealuri când mai înalte, când mai joase, fac și ele trecerea între munte și câmpie (dealurile **Crișene** la apusul munților Apuseni și dealurile **Banatului** la apusul munților Banatului).

Pentru țara noastră, regiunea dealurilor prezintă o mare importanță, prin faptul că este o regiune bogată și are o populație foarte deasă.

Câmpiile

A treia mare formă de relief din țara noastră, este câmpia, care se întinde înafara dealurilor și către marginile țării.

Țara noastră are două zone de câmpie: 1) La apus, câmpia Tisei; 2) La Sud, câmpia Dunării, care este cea mai mare câmpie a țării.

Câmpia Tisei, este o câmpie netedă, aproape orizontală, uneori chiar mlăștinoasă și cu râuri care se revarsă. Ea a fost în parte asanată și redată culturilor, în urma unor munci îndelungate de canalizare și îndiguire a apelor.

Câmpia Dunării se prezintă cu totul altfel; ea este o câmpie neinundabilă, mai uscată și cu un relief mai varlat; ea se întinde între Grui (Mehedinți) și Galați, ocupând tot spațiul între poalele dealurilor și lunca Dunării.

Dela apus spre răsărit, câmpia Dunării este din ce în ce mai lată, mai netedă și mai joasă; în Bărăgan, netezimea câmpiei, devine aproape perfectă.

Între această câmpie și apele Dunării, pe o lățime de 15-20 km., se întinde lunca Dunării, care se prezintă joasă și adeseori mlăștinoasă.

La Călărași, Dunărea se desface în două brațe, cuprinzând între ele, o luncă mai lată, numită **balta Ialomitel**, după ce își adună însă apele din nou într'o singură matcă, Dunărea se desface iar în două brațe, formând **balta Brăilei**.

Dela Brăila la Ceatal, Dunărea curge printr'o singură albie; de acolo despărțindu-se însă în trei brațe formează între aceste brațe, ținutul mlăștinos cunoscut sub numele de **delta Dunării**.

Lunca, balta și delta Dunării, reprezintă la un loc, cea mai tânără zonă din relieful țării. Delta este atât de tânără, încât se zidește și astăzi.

În țara noastră munții, dealurile și câmpiile cu toate peisajele lor caracteristice, se îmbină foarte armonice, deoarece toate aceste forme de relief sunt proporțional repartizate.

LECȚIA IV

CLIMA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Așezată în mijlocul Europei și în plină zonă temperată, în dreptul Crimeei, al Italiei de Nord și al Franței de Sud (toate sunt așezate pe paralela 45°), R.P.R. ar trebui să dispună de un climat identic (temperat mediteranean) cu al Crimeei, al Italiei de Nord și al Franței de Sud. Realitatea este cu totul alta; fiind prea departe de apele calde ale oceanului Atlantic (curentul Golfului), precum și de apele și mai calde ale mării Mediterane, stând în schimb sub o largă influență a Europei continentale (este în bătaia Crivățului rece, care vine din regiunile nord-estice ale Europei), climatul R.P.R. este aproape asemănător cu climatul tuturor țărilor continentale, caracteristic prin diferențe mari de temperatură între iarnă și vară, sau chiar în cursul aceluiaș anotimp, prin vânturi neregulate, foarte adeseori extrem de violente, prin precipitațiuni atmosferice, deasemenea neregulate și nu prea abundente.

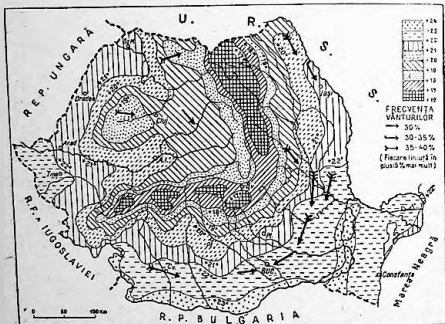
Pentru a ne da seama mai bine însă de clima R.P.R. trebuie să cercetăm fiecare factor climatic în parte — temperatura, vânturile și ploile — și apoi să tragem concluziile necesare.

Temperatura

Temperatura anuală medie în țara noastră, este de 9°—10° ceea ce înseamnă, că dacă ținem seamă de aceste cifre, temperatura R.P.R. este potrivită; pentru înțelegerea vieții vegetale,

Sunt însă și regiuni mai adăpostite și ferite de vânturile reci (Crivăț), care au ierni mai blânde și mai scurte și unde primăvara vine mai curând. Astfel sunt:

1. Depresiunile adăpostite de munți, dacă sunt intracarpătice. În aceste văi, nucul crește până la poalele munților (depresiunea Beiuș), castanii dulci formează adevărate păduri (depresiunea Tismana), vița de vie este viguroasă și iarna nu e nevoie să mai fie îngropată (depresiunile din Oltenia);

Harta 6. — Isothermele de Iulie.

2. Podișul Transilvaniei, adăpostit de lanțurile carpatice;

3. Lunca și delta Dunării, adăpostite de muchia câmpiei, mai ridicată cu 30-50 m. Clima din această luncă ca și cea din deltă, este mai blândă, însă datorită și influenței apei fluviului și a numeroaselor lacuri;

4. În fine, sunt regiuni care dătoresc blândețea iernii, influenței binefăcătoare a mării. Astfel de-a-lungul coastei Mării Negre, cam până la jumătatea Dobrogei, ninge și viscolește mai puțin ca'n restul țării, iar primăvara începe în Februarie, câte-

odată chiar pe la sfârșitul lui Ianuarie; în **Banat** și în părțile de apus ale **Oltenei**, iarna e deasemenea mai blândă, datorită unei slabe influențe venite dinspre Mediterana.

Vara. Vara, în schimb, e foarte călduroasă și constituie ca și iarna, un anotimp lung; după zile, uneori destul de reci, în luna Mai, urmează deodată căldurile mari de Iunie, adevărate zile de cuptor, când temperatura se ridică ușor la $+30^{\circ}$, nu rareori însă, în luna Iulie (cuptor) temperatura e atât de ridicată, încât termometrul înregistrează $+45^{\circ}$ și chiar $+50^{\circ}$.

Din această cauză, vegetația se dezvoltă foarte repede, grânele se coc în câteva zile, iar munca la câmp este foarte grăbită.

Trebuie observat că și cele mai ridicate, ca și cele mai scăzute temperaturi, se înregistrează în regiunea de câmpie, unde, pădurile lipsind, pământul se încinge (vara) sau se răcește (iarna) mult, producând, sau călduri înăbușitoare, favorabile coacerii grânelor și fructelor, sau, geruri dintre cele mai mari.

Temperaturi de -35° iarna, $+45^{\circ}$, $+50^{\circ}$ vara, această ridicare și scoborire a mercurului în termometru ne arată clar caracterul **continental** al climatului din țara noastră.

Regiunile cu veri mai puțin călduroase sunt regiunile munților și regiunea țărmlui mării.

Primăvara este, de obicei, scurtă și capricioasă. Frigul iernii se prelungește adeseori, până în Aprilie. Căldurile verii cresc câteodată dela o zi la alta, încât vegetația progresează văzând cu ochii.

Primăvara vine mai repede în sudul și estul țării, în apropierea mării, în lunca și delta Dunării.

De aceea înmugurirea arborilor începe cu 10 zile mai devreme în lunca Dunării decât în câmpie, cu 10-15 zile mai devreme decât în Moldova și cu 20-30 zile mai devreme decât în ținutul muntos.

Toamna e, de obicei, mai lungă decât primăvara, adeseori caldă și foarte plăcută. Sub căldura ei potolită, se coc strugurii, porumbul și toate fructele de toamnă. Câteodată totuși, acest anotimp este scurt, frigul și înghețul începând din Noembrie.

Deci, după mersul temperaturii în timpul unui an, se poate vedea clar că este o mare diferență între temperatura iernii și a verii (75°-80°), iar trecerea de la iarnă la vară, se face brusc, anotimpurile de tranziție fiind scurte.

Vânturile

Cele mai obișnuite vânturi care bat la noi în țară, sunt vânturile neregulate, cele mai importante fiind:

1. **Crivățul** care vine dinspre nord-estul Europei și care fiind un vânt rece, provoacă, în timpul iernii, scăderi mari de temperatură (-35°) și viscole îngrozitoare. Vara însă sub forma unui vânt cald, de la răsărit, Crivățul provoacă urcări de temperatură până la +40°; el este acela care aduce în acest anotimp, aerul fierbinte și secetos din stepele U.R.S.S.

În contra acestor vânturi reci, iarna, calde și uscate — vara, care pârjolesc câmpiile, popoarele sovietice au câștigat victorii uriașe, necunoscute în alte țări. Ele au schimbat însăși geografia Uniunii Sovietice, transformând, în pământ de cultură, prin construirea canalelor de irigație, (marele canal Fergana—din Uzbekistan etc.) prin împăduriri, pustiri sterpe, unde altădată, omul nici nu punea trăi.

Oamenii sovietici, nu s'au mulțumit însă cu ceace au realizat până astăzi.

Din inițiativa marelui Stalin și sub conducerea partidului bolșevic, ei pornesc astăzi o luptă uriașă pentru transformarea naturii, pentru a o stăpâni și a o pune în slujba omului. Astfel ei vor să oprească vânturile fierbinți și uscate care vin din pustiurile Asiei și să provoace ploaia, care să le ude ogoarele. Ei vor să transforme în grădini roditoare regiunile de stepă, de dincolo de Volga și din întreaga parte europeană a țării lor. Ei vor să înfrângă seceta și să facă din acel flagel, o simplă amintire a trecutului.

În acest scop ei pun în aplicare „planul pentru producția pământurilor arabile, alternarea recoltelor de cereale cu cele furajere și de construirea de lacuri și rezervoare pentru asigurarea recoltei sporite și stabile în regiunile de stepă din partea europeană a U. R. S. S.”.

Asemenea unor diguri uriașe, în contra vânturilor, se vor întinde pe mii și mii de kilometri, sapte bariere păduroase de protecție, din regiunile înghețate de nord, până la marea Caspică și marea Neagră, dela Ural și până la Dunăre, care vor duce în 10—15 ani, la schimbarea cliimei și la transformarea naturii pe un teritoriu de 120 milioane hectare, cu aproape 80.000 de colhozuri.

Astfel vânturile uscate și arzătoare din pustiurile Asiei, vor fi frânate, domolindu-se trecând prin păduri; ele se vor încărea cu umezcală și vor duce cu ele, nu pacostea secetii, ci norii purtători de ploaie și belșug.

Se va schimba însă clima, nu numai în regiunile împădurite, ci și în regiuni mai depărtate. Țara noastră va folosi și ea de pe urma schimbării cliimei; uriașele perdele păduroase de protecție din U. R. S. S., vor domoli Crivățul, și vor da umezeală aerului uscat care ne vine din nord-est.

Astfel, ceea ce este pentru regiunile apusene ale Europei, curentul de apă caldă, Golfstreamul, care vine tocmai din golful Mexic, va fi pentru regiunile răsăritene uriașa perdea păduroasă de protecție, pe care o vor planta oamenii sovietici.

Crivățul e un vânt care ia naștere din diferența de temperatură între sudul și vestul Europei mai cald (marea Mediterană și oceanul Atlantic au apele calde) și nord-estul Europei, rece; din această cauză, ca la orice vânt, aerul rece și mai greu din nord-estul continentului se pune în mișcare pornind-o spre ținuturile din jurul mării Mediterane, unde aerul mai cald și mai ușor, s'a ridicat în sus.

La noi în țară, Crivățul, bate cu toată furia (5—25 m. pe secundă) în Moldova și Bărăgan, trecând Dunărea și înaintând până în paravanul balcanic; nu se simte în colțul Olteniei de vest și Transilvania, din cauza munților Carpați. Tot el provoacă, în bună parte și înghețul Dunării. În timpul primăverii, în loc de ninsoare și ger, vântul de nord-est, aduce ploile atât de așteptate de agricultor.

2. **Austrul** e vântul care bate dela sud-vest spre nord-estul țării, tocmai contrar Crivățului, venind dinspre Alpii Dinarici din Jugoslavia. Ca și Crivățul, e un vânt rece și iute (22 m. pe secundă).

Trecând peste munții Iugoslaviei, unde își lasă toată umezeala, ajunge în țară la noi, sub forma unui vânt uscat: de aceea locuitorii din Oltenia, îl mai numesc și **Sărăcilă**.

Atât **Crivățul** cât și **Austrul**, contribuie la formarea și la direcția dunelor din ținuturile pe unde suflă. Astfel din cauza Crivățului, dunele din șesul dunărean, au direcția dela nord-est către sud-vest, pe când cele din Banat și Oltenia, din cauza Austrului, au direcția sud-vest către nord-est sau dela vest către est. Intre Olt și Argeș, unde suflă și Crivățul și Austrul nu se formează dune.

Dinspre sud-est, suflă cu întreruperi, dela începutul primăverii, până spre toamnă, **Băltărețul**, numit astfel pentru că pornește dinspre mare și bălțile Dunării; acest vânt, fiind cald, ajută la topirea zăpezilor și fiind și umed, răspândește ceva ploii pe întinsul Dobrogei de Sud, Munteniei și mai ales în regiunea dealurilor și a munților.

4. În sfârșit, dinspre Alpii Transilvaniei (munții Făgărașului), spre câmpia Transilvaniei, bate primăvara, la începutul anotimpului, un vânt cald, numit **Vântul Mare**, care în câteva zile, topește zăpada pe podișul Transilvaniei, grăbind astfel cu câteva săptămâni, venirea primăverii. Se aseamănă cu Föhnul din Elveția. Acest vânt la naștere din diferența de temperatură dintre munții Făgărașului, care sunt reci primăvara și câmpia Transilvaniei care începe să se încălzească.

La fărmiurile mării, bat un fel de vânturi periodice cunoscute sub numele de „brize”. Ziua vântul bate dela mare spre uscat (briza de zi) iar noaptea, bate vântul dela uscat spre mare (briza de noapte).

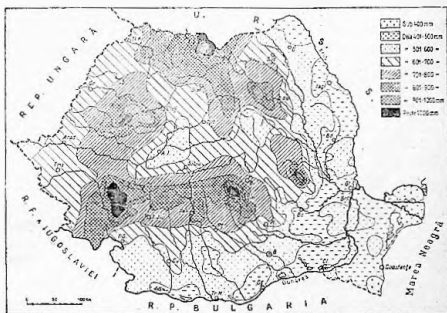
Ploile.

Ținând seama de cantitatea medie a tuturilor precipitațiilor (zăpadă, ploaie) care cad în cursul unui an în țara noastră, observăm că s'ar putea forma o pătură de apă destul de groasă (600 mm.), suficientă dezvoltării vegetației ținutului în care ne aflăm. Acest lucru însă, nu ne lămurește prea mult, dacă ne gândim, la caracterul agricol pe care îl are țara noastră și mai cu seamă, dacă

ne gândim că repartiția acestei ape, nu e la fel în toate regiunile țării.

Iarna, în loc de ploaie, cade obișnuit zăpada, care lerește seminăturile de îngheț și topindu-se primăvara, asigură umezeala pământului, tocmai în lunile dela începutul primăverii (Martie, Aprilie) care sunt uneori, lipsite de ploi.

O perioadă de ploi mai abundentă, este alcătuită din lunile dela sfârșitul primăverii și începutul verii (Mai, Iunie).

Harta 7. — Precipitațiile.

Vara în general e secetoasă și ploile cad, câte odată în acest anotimp, aduse de vântul dela răsărit, sunt de obicei ploi torențiale, întovărășite de fulgere, trăsnele și chiar de grindină. Apa născută din aceste ploi rezezi se scurge repede pe povârnișuri, sau se evaporă, tot alât de repede, încât nu folosește prea mult ogoarelor.

Ploile de toamnă, fiind mai lungi și mai domoale, pătrund mai adânc în pământ, înlesnind astfel plugarilor pregătirea țarinei pentru seminături.

Cea mai mare cantitate de ploaie (900—1200 mm.) cade în

regiunea munților, din cauza temperaturii mai scăzute, pricinuită de înălțimea și vegetația păduroasă a acestei regiuni.

În ținutul dealurilor cantitatea de ploaie, variază între 700—900 mm.

În câmpia Tisei, a Dunării, în podișul Moldovei și al Dobrogei, nu plouă decât 300—600 mm.

În rezumat, observăm că ploile din țara noastră au un regim neregulat și că există o perioadă de secetă în timpul verii și alta la începutul toamnei. Cantitatea de ploaie nu e prea mare, totuși este suficientă nevoilor agricole, mai ales că aceste ploi cad tocmai în timpul germinării și dezvoltării sămânțurilor.

Concluzie.

Temperatura de -35° iarna, și $+50^{\circ}$ vara, ne arată clar caracterul continental al climatului din țara noastră, care se găsește sub o puternică influență a uscatului. Întrucât însă pe pământul R. P. R. se întâlnește ceva și din clima oceanică și din cea mediteraneană, putem spune că țara noastră are o climă cu totul deosebită care nu se mai află în vreun loc din continentul nostru; din această cauză, pentru a nu confunda climatul R. P. R. cu climatul altor țări, putem numi climatul țării noastre, „climat danubian”.

Sectoare climatice. Mai mult decât climatul general al țării, clima locală este aceea care înrăurește mai mult viața vegetală, animală și umană; deaceia, împărțirea țării în sectoare climatice, are o foarte mare importanță.

a) Astfel, în mijlocul țării, în podișul Transilvaniei, se întinde climatul transilvan (dacic) care se caracterizează prin ierni aspre, veri calde cu ploi torențiale și cu neguri frecvente, toamna. Precipitațiunile în general, sunt bogate (800 mm.).

b) Climatul pontic sau stepic din părțile estice și sud-estice ale țării, este climatul cu cele mai mari influențe continentale; cu veri lungi și fierbinți, cu ierni geroase, cu variațiuni mari, zilnice și anuale, de temperatură, cu predominarea Crivățului, cu puține precipitațiuni ajungând în răsărit, numai la 300 mm.

c) **Climatul banatic**, care este supus influențelor meditera-

niene din care cauză este mai blând decât climatul pontic, iar vânturile cele mai obișnuite fiind cele de Sud-Vest.

d) **Climatul panonic** din câmpia Tisei, este mai puțin continental și mai puțin secetos, fiind în calea vânturilor de apus, care aduc ploii mai abundente.

e) **Climatul baltic** din partea de Nord a țării, are temperaturile medii, mai coborâte decât în Sudul țării, iar precipitațiile mai abundente (700—800). Iarna este mai lungă și zăpada mai bogată.

f) În sfârșit, în munții mai înalți de 1800 m. se întâlnește **climatul alpin**, caracterizat prin ierni aspre și lungi (de cel puțin cinci luni), cu precipitații abundente care cad foarte adeseori sub formă de zăpezii. În nicio lună din an, nu se întâlnesc temperaturi mai mari, de + 10 grade.

LECȚIA V ȘI VI

A P E L E

Toate apele R. P. R. sunt adunate de un singur fluviu, Dunărea, care se varsă în marea Neagră.

1. Dunărea este apa curgătoare, cea mai mare, cea mai importantă și singura pe deplin navigabilă în R. P. R.

Ea are o lungime de 2800 km., fiind una dintre cele mai mari ape din Europa. Isvorând din munții Pădurca Neagră, și udând pământul a opt țări, Dunărea are o mare însemnătate pentru foarte multe țări din Europa. De aceea este un fluviu internațional.

Pentru țara noastră, Dunărea are o foarte mare importanță, întrucât R. P. R. este statul dunărean care trage cele mai mari foloase de pe urma acestui fluviu.

Intrând în țară la Baziaș și străpungând îndată unele din cele mai lungi chei care există pe suprafața pământului, ea a reușit să ferestruiască până la rădăcină, un întreg șir de munți, pe o lungime de 126 km. Din acest punct de vedere, defileul de la Cazane, care n'are, în unele locuri, decât 150 m. lățime, este unic pe glob. Din cauză că valea ei este foarte îngustă, nu se întâlnesc în aceste locuri, așezări omenești mai însemnate, decât tocmai la confluența Cernel, unde valea lărgindu-se, s'a putut întemeia și desvolta orașul Orșova; în dreptul acestui oraș, în mijlocul apelor, se găsește insula Ada-Kaleh, fostă, pe vremuri, cetate turcească.

Mai jos de Orșova, Dunărea iar se îngustează și o mulțime de stânci, apar pe fundul văii; aceasta este porțiunea cunoscută

sub numele de „Porțile de Fier”. Când iese din munți, la Turnu Severin, Dunărea se lărgeste, depășind 1000 m. lățime, scade la Giurgiu până la 750 m., ajungând la Brăila aproape de 1 km.

Între Călărași și Brăila, Dunărea curge prin două brațe unite o singură dată la Hârșova, care închid între ele balta Ialomîței (între brațul Dunărea Veche și Borcea). Apoi balta Brăilei (între brațul Dunărea Veche și Dunărea Nouă). De la Brăila în

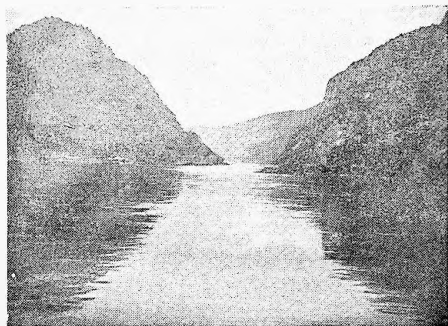

FIG. 1. — Dunărea la Cazane.

jos, începe **Dunărea maritimă**, care are o adâncime de peste 7 m., permițând navigația vapoarelor cu un tonaj până la 6000 tone.

În regiunea Galați, Dunărea primește cei mai mari afluenți ai ei din R.P.R.: **Siretul** și **Prutul**, care îi aduc cantități mari de ape, și sporesc foarte mult debitul; în apropiere de Tulcea, începe **Delta**, care este cuprinsă între cele trei brațe: **Chilia**, cu apele cele mai bogate (69%), **Sulina**, cel mai mic (14%) dar cel mai navigabil și **Sf. Gheorghe** (17%).

Regimul Dunării se află sub influența directă a regiunilor

climatică prin care curge. Cele mai mari revărsări ale apelor ei se produc mai sus de Cazane, în câmpia Banatului, care fiind prea strâmtă, nu poate să treacă prin ea întreaga cantitate de apă adusă de marii ei afluenți (Sava, Drava și Tisa), mai ales primăvara când se desgheață apele. Mai jos de Cazane, nu mai au loc revărsări prea mari, deoarece lunca și bălțile constituie rezervorul natural și regulatorul scurgerii apelor ei.

Cele mai crescute ape le are Dunărea, din Aprilie până în Iunie; cele mai scăzute, în cursul lunii Septembrie.

În mod obișnuit în timpul iernii, apele fluviului îngheață (cam 7 săptămâni). În cursul lunii Ianuarie, dacă se întâmplă ca apele ei să nu fi înghețat, atunci încep să curgă pe ele sloiuri mari.

Afluenții carpațici, care străbat munții și câmpiile cu loess, îi aduc cantități foarte mari de aluviuni; din această cauză, Dunărea varsă anual în mare, cantități imense de aluviuni (80 mil. m³) cu ajutorul cărora reușește astfel să-și clădească Delta.

2. Afluenții Dunării. Cu excepția câtorva pâraie din Dobrogea, toate râurile R. P. R., se adună în Dunăre și înafară de câteva râuri mici, care isvorăsc din dealuri sau dela poalele acestora, mai toți afluenții Dunării isvorăsc din munți.

Regimul apelor curgătoare din R. P. R., este cu totul neregulat, fiind aproape un regim torrențial.

Primăvara, după ce zăpezile s'au topit, râurile încep să crească din Aprilie, până în Iunie.

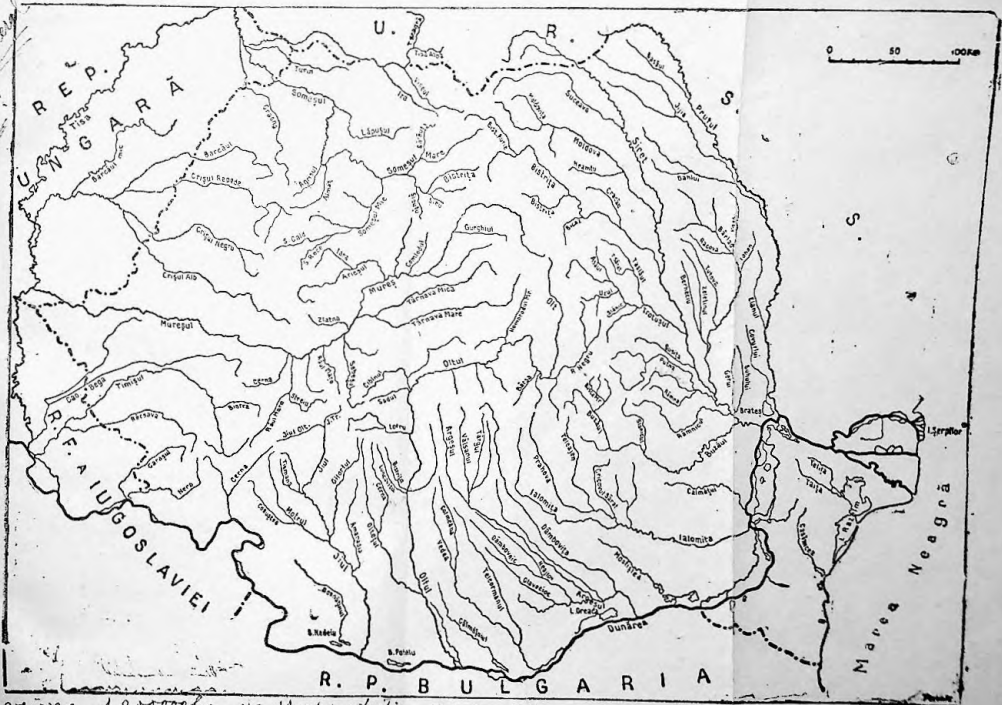
Când desghețul vine brusc, atunci râurile se umflă și se revarsă. Spre mijlocul verii și spre toamnă, apele râurilor încep să scadă, nivelul cel mai scoborit avându-l iarna, din Noembrie până în Ianuarie.

În legătură cu regiunile și așezarea lor geografică, afluenții Dunării pot fi împărțiți în patru grupe.

a) Basinul Tisei. Cel mai numeroși afluenți, îi primește Tisa pe stânga ei. Cel mai mare afluent și cel mai lung râu în același timp, din R. P. R. este Mureșul; Someșul (Mare și Mic) și Crișurile (Negru, Alb și Repede) sunt alți afluenți ai Tisei, care curg în bună parte pe podișul Transilvaniei.

izvoare izmăpizabile numai apele pt Plănuș presupod: 1.700.000ha - 1955
 da: 5.652000 km² de la capitală și ascu " " 2.608700 - 1960
 numai: 742500 ha. Din cele 13.000 sate sunt
 numai 450; în 1955 m p.

multă apă
 în țară

de apă are 1.200.000ha. de apă în totalitate
 în 240.000rași și de apă în totalitate în
 în totalitate în totalitate

Harta 8 - Apele.

S'a construit un baraj pe Argeş pt a aduce apă la Bucureşti

b) Grupul banăţean-oltean al afluenţilor Dunării. Timişul (care se vărsa altădată în Tisa), Nera, Caraşul, Jiu şi Oltul, au un regim mai uniform în comparaţie cu celelalte ape curgătoare ale R. P. R.

c) Grupul Muntean. Argeşul (cel mai mare) şi Ialomiţa, sunt râurile cu cel mai pronunţat regim torenţial din R. P. R. Ialomiţa, mai ales, este un râu tipic de stepă, care în timpul verii, din cauza evaporăţiei puternice şi a lipsei de afluenţi, îşi împuţinează foarte mult debitul.

Vedea şi Teleormanul sunt două râuri, care isvorăsc de sub dealurile subcarpatice.

d) Siretul şi Prutul sunt cei mai mari afluenţi, pe care îi primeşte Dunărea din R. P. R. În apropiere de vărsare, Siretul este atât de mare, încât seamănă cu o Dunăre mai mică, având o lăţime de vreo 250 m.

Siretul primeşte toţi afluenţii, înafară de Bârlad, pe dreapta (Suceava, Moldova, Bistriţa, Trotuşul, Putna unită cu Milcovul, Râmnicul Sărat şi Buzăul).

Abundenţa aluviunilor transportate de Siret şi afluenţii lui e cauza principală a formării deltei Dunării. Prutul, deşi este lung, înafară de Jijia, nu mai are alţi afluenţi însemnaţi.

Cu toţ relieful care permite întrebunţarea căderilor de apă (cărbunele alb), clima R. P. R. este aceea care dă apelor ei o mare nestabilitate. În vremea războiului capitalist asupra bogăţiilor ţării noastre, din cauza tăierii necontenite a pădurilor, această nestabilitate a crescut şi mai mult. În prezent, abia 2% din energia apelor curgătoare este utilizată, ceea ce constituie o mare pierdere pentru ţara noastră.

3. Lacurile. Înafară de apele curgătoare amintite, ţara noastră mai are o mulţime de ape, care, datorită formei reliefului, n'au scurgere; din această cauză, apele se adună la un loc, dând naştere pânzelor de apă stătătoare, numite lacuri.

Ţara noastră, n'are lacuri mari, dar are lacuri multe şi variate ca origine.

a) O primă categorie, sunt lacurile de munte (alpine) care pot fi glaciare, vulcanice şi de prăbuşire. Lacurile glaciare se în-

La Stejar - Poiana se va construi un baraj înalt de 100 m, unde se va facea un bazin cu lungimea de 30 km si va produce 430 MW in luna 3000000

tălnesc în gropile (zănoagele) lăsate de ghețarii de odinioară. În deosebi în munții Retezat (Bucura), Făgăraș, (Iezerul, Capra), Rodna (Lala) etc.

Lacurile vulcanice, se întâlnesc în craterele vechilor vulcani. Exemplu: Sf. Ana, așezat în craterul muntelui Puciosul.

Lacurile de baraj s'au născut în urma prăbușirilor de stânci care au avut loc în munți. Ex. Lacul Roșu din Carpații Orientali.

b) Urmează apoi lacurile de **iezătură**, din regiunile argiloase din câmpia Moldavă și din câmpia Transilvaniei.

c) Câmpia Dunării este bogată în limane **fluviale**, (Snagovul, Căldărușanii etc.).

d) Mai sunt apoi, **lacurile sărate** de stepă, cu nămoluri tămăduitoare (în câmpia Română): lacul Sărat, Amara, Balta Albă etc.

e) În lunca Dunării, sunt o mulțime de bălți, multe din ele foarte mari, cum sunt: Potelu (cel mai mare), Suhaia, Greaca, Călărași etc.

f) Pe litoralul mării sunt limanele maritime, unele cu ape foarte sărate ca Techirghiolul, altele cu ape mai puțin sărate, cum este Razelmul, cel mai mare lac din țara noastră (310 km²).

Marea Neagră. Toate apele, care udă pământul R. P. R., se scurg prin Dunăre, în marea Neagră. Ea se întinde în partea de sud-est a țării, pe o suprafață de 450.000 km², având o adâncime maximă de 2300 m.

Pentru țara noastră, **Marea Neagră** are o importanță foarte mare, întrucât ea este aceea care ne dă posibilitatea să avem legături pe apă, cu toate țările lumii.

Marea Neagră este o mare aproape închisă, un adevărat lac, care comunică cu marea Mediterană, printr-o strâmtoare foarte îngustă, Bosforul (lat cât Dunărea la Galați).

Fiind așezat în mijlocul continentului, ea are caractere continentale.

În afară de golful Odesa, Varna, Burgas și de peninsula Crimeea, **Marea Neagră** nu mai are alte golfuluri și peninsule însemnate; insula Șerpilor este singura insulă în basinul acestei mări.

Insușirile cele mai caracteristice, care deosebesc marea Neagră de celelalte mări, sunt: salinitatea și temperatura ei, ea fiind formată, în realitate, din două mări suprapuse.

Dela suprafață, până în adâncimea de 180 m., marea Neagră este alcătuită dintr'un strat de ape, mai puțin sărate (17%), care sunt mai ușoare și care au o temperatură variabilă peste an, calde vara, reci iarna, putând câteodată să înghețe pe lângă țărmuri. Dela adâncimea de 180 m., până la fund, sunt ape sărate (23%), grele și calde. Existența apelor mai puțin sărate dela suprafață, se explică prin marea cantitate de ape dulci, pe care le primește marea Neagră dela fluviile care se varsă în ea (Dunărea, Niprul, Donul etc.); în schimb, apele sărate dela fund, sunt ape venite din marea Mediterană. Prin strâmtoarea Bosfor, doi curenți contrari fac schimbul de ape între marea Neagră și marea Mediterană: un curent cu ape mai puțin sărate și ușoare, curge pe la suprafață spre Mediterană și un alt curent, cu ape sărate și grele, se scurge pe la fund, în marea Neagră din Mediterana. Suprapunerea celor două pături de apă cu densități diferite, face imposibilă comunicația și amestecul între ele; din această cauză, dela adâncimea de 180 m., până la fund, Marea Neagră este lipsită de aer și de vietăți, înafară de bacterii.

Din această cauză, apele calde dela fund nu pot influența cu nimic clima regiunilor înconjurătoare. Marea Neagră nepunând astfel determina un climat maritim zonelor vecine litoralului ei; ea însăși are un climat continental, împus de marile uscaturi, care o închid de toate părțile. Singurul loc, unde se simte întrucâtva influența apelor mării, este regiunea din sudul Crimeei din U.R.S.S. unde munții Iaila se opun, ca un paravan, vânturilor reci, ce vin din nord.

LECȚIA VII

SOLUL, VEGETAȚIA ȘI ANIMALELE

Formele de relief, felul rocilor, clima și apele R. P. R. explică repartitia vegetației necultivate și a solurilor, pe care această vegetație se dezvoltă.

Fiindcă suprafața țării nu este prea mare, atât vegetația cât și solurile depind mai mult de formele de relief; din această cauză solul și vegetația în țara noastră se prezintă în zone verticale.

Legătura strânsă dintre sol și vegetație, se observă în faptul că fiecărei zone de sol, îi corespunde un anumit fel de vegetație.

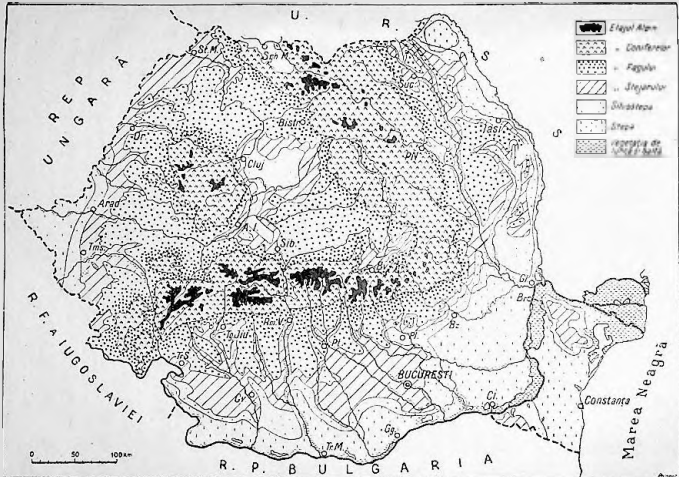
1. Solul este în primul rând un produs direct al climatei. Fiecărei provincii climatice, îi corespunde un tip bine definit de sol.

a) În părțile cele mai înalte ale munților (zona alpină) se întâlnește un sol de munte, în straturi subțiri. În locurile cu apă slătitoare se dezvoltă solul de turbărie, asemenea solului din tundră.

b) Pe povârnișurile munților și în regiunea dealurilor, se întâlnește solul cenușiu de pădure (podzolul), un sol semi-calcaros, caracteristic pentru pădurile de conifere și de fag. Este solul cel mai răspândit din țara noastră.

c) În regiunea dealurilor joase, precum și înspre șes, apare solul brun-roșcat de pădure, pe care crește stejarul.

d) Zona șesului, este domeniul cernoziomului, care nu se poate dezvolta decât în regiunile sarace în precipitații, cu cel mult 500 mm. anual.

Hară 9. -- Zonle de vegetație.

c) În afară de aceste soluri, care sunt în strânsă legătură cu zonele de relief (zone verticale), și care sunt legate în primul rând de climă, mai sunt și alte feluri de soluri care depind de ape. În această categorie, intră solurile aluviale din luncile râurilor (Dunărea cu bălțile și delta, Siretul etc.). Sunt apoi sărăturile din jurul lacurilor sărate de stepă și a lacurilor maritime.

2. **Vegetația.** Aceeași repartiție întâlnită la soluri, se repetă și la vegetație. De pe piscurile înalte ale Carpaților, până în șesurile înconjurătoare, inelele zonelor de vegetație se pot urmări vertical, pe cele două părți ale munților.

Dar vegetația diferitelor zone de sol, climă și relief, nu mai păstrează formele ei naturale, fiindcă cea mai mare parte din suprafața R. P. R. este astăzi cultivată. Deoarece prin vegetația unei țări se înțeleg numai plantele, care alcătuiesc peisajul natural vegetal, se vor aminti numai acele asociații de plante care cresc în mod natural.

În țara noastră sunt regiuni, care și-au păstrat neatins caracterul lor de la început (flora alpină, vegetația de bălță și mai puțin pădurea). Dar sunt și regiuni, cum sunt stepele care păstrează încă acest nume, mai mult din punct de vedere climatic decât din punct de vedere al vegetației; stepele R. P. R. au devenit astăzi în întregime ținuturi cultivate.

Cea mai întinsă formațiune vegetală din țara noastră este pădurea, care ocupă 25% din suprafața totală a țării.

a) Cel mai înalt etaj al vegetației naturale, corespunde zonei alpine. Toate regiunile mai înalte de 1600 m. din Carpații Meridionali și mai înalte de 1400 m. din Carpații Orientali, intră în această zonă.

În aceste locuri nu se întâlnește decât o vegetație ierboasă cu plante, cu flori viu colorate și care formează un covor continuu; aceasta este pășunea alpină. De la licheni și mușchi, se trece la plante cu flori și apoi la tufișuri de copăcei pitici; azalee, ghinjură, garofițe de munte, bujori de munte, afinișuri. Spre poalele etajului alpin, vegetația lemnoasă capătă o mare dezvoltare, dar rămâne tot pitică, chircită și târătoare (sălcii pitice, ienuperi, jnepeni).

b) Tufişurile de copaci pilici, inclusiv pădurea de jnepeni fac tranziţie, spre zona pădurii de conifere (bradul, moliftul) dezvoltată în deosebi, în Carpaţii Răsăriteni.

Liniele între care se dezvoltă pădurea de brad și molift sunt în legătură și cu alte condiții locale (orientarea versantelor muntoase etc.).

Pădurea de conifere se întâlnește în nordul țării, pe la 1400—1500 m., iar în munții din sud, ea se urcă până la 1700—

Fig. 2. -- Pădure de stejar.

1800 m. Bradul și moliftul apar în toți munții R. P. R. cu excepția câtorva ramuri muntoase mai joase, din Munții Apuseni.

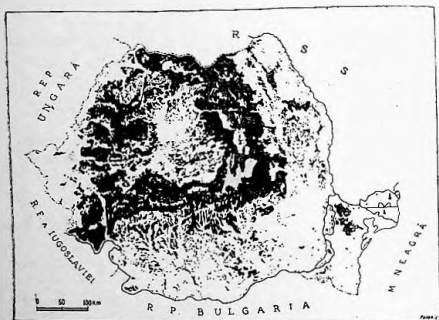
c) Cea mai mare parte din regiunile muntoase și a dealurilor înalte, este acoperită de al doilea etaj; asociația fagului. Asociat cu bradul, fagul poate urca până la 1500 m. și chiar mai sus.

Dacă în Carpații Orientali, pădurea de conifere este aceea care predomină, în Carpații Meridionali, este pădurea de fag. Ea

apare și în regiunile deluroase, coborînd până la 700-800 m. în sudul țării, iar în nordul țării până la 500-600 m.

Făgetul reprezintă tipul de pădure cel mai larg răspândit în țara noastră, mai mult decât pădurea de conifere, legală de munte și mai mult decât pădurea de stejar, legală în special de câmpie.

În multe locuri, fagul trăește amestecat cu mesteacănul, iar spre limita inferioară se întâlnește alături de stejar.

Harta 10. — Suprafața acoperită cu păduri din R. P. R.

d) Al treilea etaj forestier îl dă asociația **stejarului**. Acesta crește mai mult în câmpie, dar numai în ținuturile cu precipitații de peste 500 mm. anual.

În Moldova, el urcă pe dealuri, până la 400 m., iar în sudul țării, poate ajunge până la 700 m.

Cele mai mari păduri de stejar se găsesc în Oltenia, iar în Muntenia Centrală, stejerișurile se întind până la poalele munților și până la Dunăre; prin aceste părți se mai păstrează resturi din vechiul codru al Vlășiei.

De cele mai multe ori, stejarul crește asociat cu ulmul, arțarul, frasinul și teiul.

Spre deosebire de pădurile de conifere, care sunt întune-coase și triste, pădurile de foame și mai ales cele de stejar sunt pline de lumină, deaceia în ele viața animală e mai dezvoltată. Pădurile au fost sub regimurile trecute, un izvor de îmbogățire pentru marii moșieri și capitaliști. Azi, ele au trecut prin Constituția R. P. R. în patrimoniul Statului, devenind un bun al poporului.

e) După cum trecerea dela pășunile alpine, la pădurea de conifere, se face treptat, tot asemenea și trecerea dela pădurea de stejar la stepă, se face tot treptat. Astfel dela vegetația lemnoasă a pădurilor se trece la ținuturile de ierburi caracteristice stepii, prin zona de tranziție a silvo-stepii (stepa cu păduri), care formează prefutindeni o fâșie intermediară între stepă și pădure. Regiunile în care silvo-stepa este tipic dezvoltată, sunt ținutul Ploeștilor și câmpia Ardealului.

În silvo-stepă pădurea se prezintă în pălcuri din ce în ce mai rare, stejarul și ceilalți copaci asociați cu el, rămânând tot mai puțin dezvoltăți; în schimb, apar arborii și arbuștii ghimpoși, îngrămădiți în tufisuri (măceșul, porumbarul etc.). Cea mai mare întindere a terenului din silvo-stepă, este însă acoperit de ierburi.

f) Cu cât te îndepărtezi de zona pădurii și înaintezi spre sud-estul țării, pătrunzi tot mai adânc în domeniul stepii. Toată câmpia de răsărit și mai ales Bărăganul, Dobrogea de Sud și de mijloc sunt stepa, căci au un climat mai uscat, cu precipitații anuale sub 400 mm.

În cuprinsul stepelor, pădurea nu înaintază decât în lungul apelor curgătoare.

Vegetația de stepă este formată din tot felul de ierburi și scaști, pelin și laptele cucului; colilia este cea mai caracteristică plantă de stepă a ținuturilor noastre.

g) Ultima zonă de vegetație a R. P. R., cea mai restrânsă ca întindere, este vegetația de luncă, întâlnită mai ales în lunca și dela Dunării.

Această vegetație este de două feluri: lemnoasă (alcătuită din sălcii, răchită, plop, cuprinse sub numele de esențe albe) și

vegetația ierboasă (formată din trestie, papură, pipirig, rogoz, formând stufărișurile).

Pădurile de luncă, cunoscute și sub numele popular de zăvoale, se întind pe luncile râurilor.

Stufărișurile sunt mai dezvoltate în deltă, patria trestiei și a papurei.

Vegetația de luncă, indiferent de natura ei, este legată de abundența apei.

În rezumat, vegetația naturală a R. P. R. este în strânsă legătură cu relieful și clima, fiind factorii importanți în repartiția asociațiilor de plante, pe care le-am întâlnit.

3. **Animalele.** După cum vegetația naturală a R.P.R. s'a păstrat mai bine în domeniul pădurilor și în zona alpină (stepa fiind cultivată) acelaș lucru se poate observa și la animale, care sunt strâns legate de vegetație.

În general animalele din R. P. R. s'au împușinat foarte mult, unele din ele modificându-și ariile de răspândire, în urma intervenției omului. În afară de vegetație, și relieful are un rol important în răspândirea animalelor.

Între animalele băștinașe, pot fi citate, cârtița, cerbul și cucuveaua, din pădurile de brad.

Cele mai numeroase, sunt animalele central-europene: ursul, lupul, ariciul, iepurele, jderul și nenumărate pasări; ciocârția moțată este de origină arctică, iar vipera cu corn, potârnichea de stâncă, privighetoarea, lăcusta etc. sunt sudice sau mediteraneene.

Țara noastră, prin fauna vârfurilor înalte de munți, este legată de fauna Alpilor: prin fauna de șes, este legată de stepele din sudul U.R.S.S., iar prin fauna Dobrogei și Banatului, este legată de peninsula Balcanică.

Fiecărei zone de vegetație și fiecărei forme de climă și de relief, îi corespund anumite specii de animale.

În apele reci și repezi din munți, trăește păstrăvul, iar în regiunile alpine, capra neagră.

În pădurile de conifere, sunt caracteristice, veverița și ursul, care au început însă să se împușineze. Lupul și mistrețul,

doi animale de pădure, coboară atât în pădurile de șes, după cum urcă și în pădurile de munte.

În afară de acestea, importante mai sunt: cerbul, căprioara, dihorul, jderul și găinușa de munte.

După cum pădurea, este asociația vegetală cea mai răspândită din țara noastră, tot astfel și fauna de pădure este cea mai bogată și mai variată dela noi.

Stepile au și ele fauna bogată: în ele predomină rozâloarele: tot felul de șoareci de câmp, de hârengi, cârțițe etc. Cel

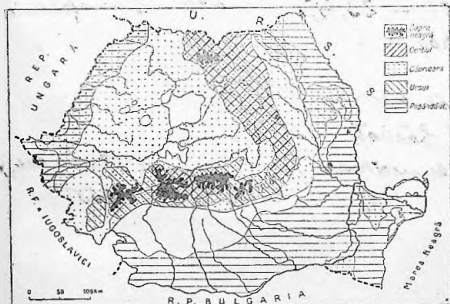

Figura 11. — Câteva animale sălbatice caracteristice.

mai caracteristic animal din stepile noastre este însă **popândăul**.

Între pasări, trebuie menționate: dropia, prepelița, polărnicea și ciocârlija.

În apele lenoșe de câmpie, crapul este peștele cel mai obișnuit. Lunca, balta și mai ales delta Dunării, formează un adevărat rai al pasărilor, mai cu seamă primăvara și toamna, când nenumărate pasări călătoare poposesc în aceste locuri: rațe, lișițe, stârci, pelicani, pescăruși etc.

Apele Dunării sunt foarte bogate în pește, somnul putând fi citat în primul rând. În Dunărea maritimă, se întâlnesc peștii

de Dunăre cu cei de mare, care intră în Dunăre, pentru depunerea icrelor. Cele mai des întâlnite, sunt scrumbiile de Dunăre iar spre gurile acestea, morunul. În aceeași categorie intră și lacurile maritime, în deosebi Razelmul.

În privința peștilor de mare care pot fi pescuiți în zona litorală, sunt de amintit, guvizii, chefalii și scrumbiile albastre.

În concluzie, fauna țării noastre, ca și flora ei, este variată. Ea constituie în același timp și o însemnată bogăție.

3.713.039 - 23,4% în cele 189 orașe
12.159.485 - 6 " " 6200 sate "

19 orașe depășeau 30000 loc.

48,3% bărbați - 51,7% femei

clasă sumătoare de la anul în 1947 a orașelor
" " " 2 " " 1955

din nou recensământul 25 Ian. 1948

15.872.624 suflete în 4.203.032 gospodării	
Șau vernăret 7.671.509 băbăți și 8.201.055 femei	
limba română 13.597.613 (85,7%)	= 85,7%
maghiară 1.499.807 (9,4%)	14% treini
germană 343.913 (2,2%)	
îolă 138.795 (0,9%)	
alte limbi	0,8%

LECȚIA VIII

POPULAȚIA REPUBLICII POPULARE ROMANE

Dintre toți factorii care au însemnat în viața unei țări, omul este cel mai important, căci prin munca lui, prin mintea lui inventivă, cât și prin lupla pe care o ducă pentru a cuceri natura, el este acela care, de fapt, clădește o țară.

Număr. După datele celui mai recent recensământ (25 Ianuarie 1948), cel dinlăi recensămâne sub regimul democratic popular, țara noastră are aproape 16 milioane de locuitori, ceace reprezintă 3% din totalul populației din Europa.

După numărul locuitorilor, R. P. R. este a opta între țările continentului. În raport cu vecinii, populația R. P. R. întrece numeric pe cea a Republicii Populare Bulgaria (7 milioane), a Republicii Federative Iugoslave (14 milioane) și a Republicii Ungare (9 milioane), fiind întrecută numai de U. R. S. S., care are peste 190 milioane.

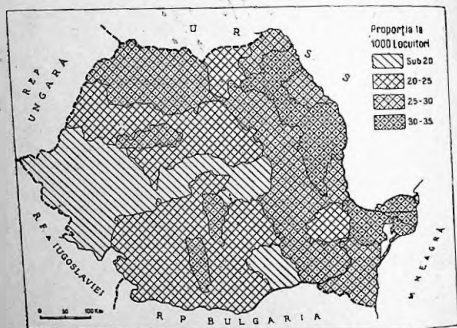
Pe provincii, cele 16 milioane locuitori, sunt astfel repartizate: Muntenia are 31,4% din totalul populației, Transilvania 21,6%, Moldova 16,4%, Oltenia 10,8%, iar restul provinciilor Crișana, Maramureș, Banat și Dobrogea 19,9%.

În general, populația țării a fost în continuă creștere, dela formarea Statului nostru și până la cea de al doilea război mon-

dial, când se observă o scădere provocată de acest nenorocit război, făcut fără voința poporului, de guvernul fascist antonescian, pus în slujba hitlerismului.

Natalitatea medie, între anii 1942--1946, a fost de 21,4‰, fiind într-o scădere simțitoare, față de cea dinaintea ultimului război (între anii 1931--1932, natalitatea se ridică la 33,4‰).

Totuși natalitatea din țara noastră, în comparație cu na-

Harta 12. — Natalitatea în Rep. Pop. Rom.

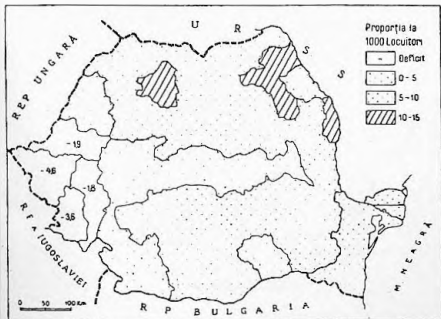
talitatea din alte țări, cu toată scăderea datorită războiului, este ridicată.

Dar și în ce privește mortalitatea, din cauza vechilor regimuri politice, care n'au dat atenția cuvenită sănătății poporului, țara noastră era în fruntea tuturor țărilor, mai ales în mortalitatea copiilor mici.

Datorită campaniilor sanitare întreprinse de regimul democratic în vederea combaterii maladiilor (campanii anti-tifice, anti-

malarice, anti-pelagroase etc.) precum și datorita îmbunătățirii condițiilor de trai a celor ce muncesc dela sate și orașe, mortalitatea este în continuă scădere

Prin crearea numeroaselor colonii de vară, atât la munte, cât și la mare, copii de muncitori au putut să se întrezeze; în case de odihnă și în sanatorii au fost trimiși muncitorii pentru a-și reface forțele de muncă și pentru a-și recăpăta sănătatea.

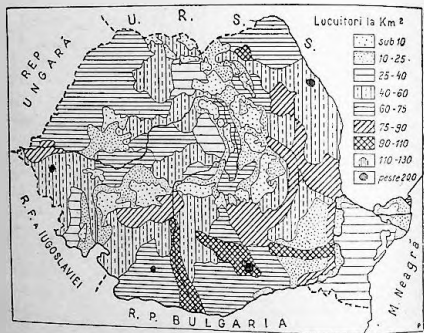
Harta 13. — Excedentul natural de populație în R. P. R. (anul 1946).

După cum vedem, astăzi muncitorimea a reușit să se bucure, pentru prima dată, de binefacerile stațiilor balneo-climaterice, care altădată erau un privilegiu al burgheziei și al moșierilor.

Excedentul natural rezultat din diferența dintre natalitate și mortalitate, a fost în anii 1942—1946, în medie de 2,6‰ (anii războiului) ceea ce dovedește o situație îngrijorătoare. În 1930, excedentul a fost de 15,6‰, în 1935 de 9,6‰, iar în 1946 de

numai 5,8‰, resimțindu-se încă efectele războiului. Sporul anual va crește însă în urma măsurilor care s'au luat, privind sănătatea publică și ocrotirea copilului.

Mortalitatea infantilă va scădea prin crearea unui număr cât mai mare de maternități, în care mamele sunt îngrijite în mod gratuit și prin crearea de creșe numeroase pentru copii.

Harla 1-1. — Densitatea populației în R. P. R.

Pentru prima dată, aceste măsuri au fost înscrise în Constituția R. P. R., dovedind deosebita grijă pe care o are guvernul democrat, pentru mamă și copil.

Din situația anului 1946, se constată că sporul aceluiași an, este de 95.000 suflete.

Trebuie să se observe deosebirea care există între mediul rural și cel urban, în ceea ce privește sporul anual de populație: astfel în timp ce populația rurală are un excedent de 7,4‰, la populația urbană găsim un ușor deficit de 0,4‰ (1946).

Densitatea populației. Țara noastră are astăzi o densitate medie de 66,8 loc./km². Această cifră arată un progres important (în anul 1899 era o densitate de numai 45,3 loc./km²).

Pe provincii, densitatea populației este inegal repartizată. În general se observă că ea crește de la est spre vest. Cea mai mare densitate o are Bucovina (81 loc./km²), urmată de Moldova și Muntenia (66 loc./km²). Ardealul are 53 loc./km².

Regiunile cele mai populate din țară (90-110 loc./km²) sunt de-a-lungul Oltului inferior, în lungul Ialomiței inferioare, în Muntenia Centrală (triunghiul București-Pitești-Plocești) și în jurul Sucevei. În aceste regiuni se găscesc insule cu peste 200 loc./km² (în ținuturile industriale din valea Prahovei, valea superioară a Jiului, Țara Bârsel și județul Ilfov). Cele mai slab populate sunt unele regiuni din jurul munților, baia Brăilei și a Ialomiței și delta Dunării (1-10 loc./km²).

Deasupra mediei de densitate a țării (70-90 loc./km²) sunt zona subcarpatică dintre Trotuș și Dâmbovița, zona inferioară a Olteniei și basinal inferior al Mureșului. Sub 10-25 loc./km² sunt versanțele carpatice, stepa Brăilei și a Ialomiței, iar cu 25-50 loc./km², Dobrogea, Banatul și Transilvania răsăriteană. Podișurile au 40-60 loc./km².

Migrațiunile. În timpurile mai vechi, se făceau deplasări de populație dintr-o regiune mai săracă, într-alta mai bogată. Astfel în decursul timpului, s'au produs mișcări de populație dinspre Maramureș către câmpia Transilvaniei, sau dinspre Bucovina și Carpații Transilvaniei spre stepa Jijiei, sau în sfârșit dinspre sudul Transilvaniei spre șcsul Dunării și al Dobrogi.

Astăzi, populația orășenească deține 23,4% din totalul populației țării (3.715.139 trăesc în orașe și 13.159.485 în sate).

Industrializarea țării vă atrage după sine și mai mult sozirea populației de la orașe, așa cum s'a întâmplat spre exemplu, în U. R. S. S. unde, în urma industrializării socialiste, populația urbană a crescut de la 17,7% (1917) la 32,8% (1939).

Naționalitățile confocuitoare. În țara noastră, trăesc locuitori care aparțin mai multor naționalități. Numărul cel mai numeros îl constituiesc Românii, numărul lor ridicându-se la 13.600.000 (1948), ceea ce reprezintă 85,7% din totalul populației

13.600.000 Români.

țării. Celelalte naționalități conlocuitoare, în număr de 2.275.021, însumează 14,3% din populație.

În Republica Populară Română trăesc următoarele naționalități conlocuitoare:

Ungurii, în număr de aproape 1.500.000 suflete, sunt populația cea mai numeroasă după Români, ei reprezentând 9,4% din întreaga populație a țării. Cei mai mulți trăiesc în Transilvania (peste 1.000.000), Crișana-Maramureș (365.000) și Banat (100.000), în restul provinciilor numărul lor fiind neînsemnat.

Ei se împart în trei grupe: **Maghiarii**, cei mai numeroși, locuiesc în Vestul Ardealului și în lungul văilor Mureșului și Someșului; mai ales, în orașe și mai puțin la sate. Cei mai mulți se găsesc în județele Cluj, Sălaj, Bihor și Satu Mare. **Secuții** sunt așezați în masă compactă în partea de Sud-Est a Ardealului, în județele Giuc, Mureș, Odorhei și Trei Scaune, în regiunea denumită Ținutul secuiesc. **Ceangăii** cei mai puțin numeroși, trăiesc în Moldova, în special în județele Bacău și Roman și foarte rar în județele Iași, Fălciu și Putna.

Evreii formează mai mult o populație orășenească. Numai în Moldova și Maramureș sunt așezați și prin sate.

Rușii locuiesc în Bucovina, Moldova de Nord și în delta Dunării.

Ucrainenii trăiesc în Maramureș, Bucovina și Moldova de Nord. O ramură a lor, **Huțanii** sau **Huțulii**, trăiește în regiunea nordică a Carpaților Orientali.

Bulgarii trăiesc prin preajma orașelor mari și în Banat unde se ocupă cu grădinară; **Grecii** răspândiți prin porturile dunărene și maritime; **Albanezii** care sunt în număr de câteva mii.

Sârbii, **Croașii**, **Slovenii** sunt așezați în Banat în sate deosebite, dar și amestecați cu populația cealaltă.

Cehii și **Slovacii** trăiesc în Bucovina, Crișana și mai puțin în Banat.

Germanii locuiesc în Transilvania de Sud și Est și o altă parte din ei s'au așezat în Vestul țării. Grupa din Transilvania, care trăiește prin regiunea **Târnavelor**, în centrele Mediaș, Sighișoara și în orașele și județele Sibiu și Brașov poartă numele de **Sași**, iar cei din Banat, poartă numele de **Șvabi**.

Istoria poporului muncitor român se împletește cu istoria naționalităților conlocuitoare. Muncitorii și țărănimea muncitoare română cât și muncitorii și țărănimea muncitoare a naționalităților conlocuitoare, asupriți de guvernele burghezo-moșierești, au dus aceeaș viață grea. Burghezia și moșierimea, indiferent de naționalitate, având aceleaș interese de exploatare, au întreținut naționalismul șovin, reușind să semene ură și vrajbă între oamenii muncii. Burghezo-moșierimea urmărea astfel să împiedice pe cei asupriți de a se uni împotriva exploataților.

Folosindu-se de aceasta desbinare, stăpânirea burghezo-moșierească a putut să-și mențină exploatarea, să-și mărească proliurile și să vânda țara imperialismului hitlerist.

Datorită Armatei Sovietice eliberatoare și luptei clasei muncitoare, după 23 August 1944, țara noastră a început o viață nouă.

Constituția, cu adevărat democratică a țării noastre, consfințește prin art. 16, drepturile și îndatoririle tuturor cetățenilor: „Toți cetățenii Republicii Populare Române fără deosebire de sex, naționalitate, rasă, religie sau grad de cultură, sunt egali în fața legilor”. Iar la art. 17: „Orice propovăduire sau manifestare a ureii de rasă sau naționalitate, se pedepsește de lege”. Astfel se garantează în mod real aceste drepturi ale naționalităților conlocuitoare.

Astăzi toate naționalitățile din Republica Populară Română au școli, cărți, reviste, teatre, ziare în limba lor maternă.

Naționalitățile conlocuitoare se simt acum în patria lor și luptă cu întregul popor muncitor pentru construirea socialismului în Republica Populară Română.

Oamenii muncii nu uită cuvintele lui Karl Marx: „Nu este liber un popor care asuprește alte popoare”.

peisaj geografic
" cultura - intervenția omului

LECȚIA IX

REGIUNILE NATURALE ALE R. P. R.

Regiunile naturale și clasificarea lor

Cunoașterea mai temeinică a țării noastre nu se poate face decât cunoscând fiecare ținut în parte, cu toate însușirile, cu viața locală și cu bogățiile pe care le are. Căci geografia nu trebuie să se mărginească numai la descrierea reliefului, climei, vegetației, oamenilor și a peisajilor pământului, ci trebuie să arate și în ce măsură omul a reușit să modifice și să supună natura.

Dacă reușim să înțelegem toate acestea, atunci geografia devine mai folositoare.

Pentru a studia mai bine geografia țării noastre, o împărțim în mai multe regiuni naturale. O regiune naturală este o parte din natură, care are însușiri proprii (de exemplu regiunea naturală a Carpaților Orientali, a câmpiei Dunării etc.). O regiune naturală poate fi mai mare sau mai mică, întinzându-se atât cât se întind elementele care o caracterizează.

Cercelarea unei regiuni naturale trebuie să înceapă cu elementele cele mai caracteristice.

În ceea ce privește relieful țării noastre, se observă trei mari regiuni naturale, corespunzătoare celor trei forme importante de relief: muntele, dealul și câmpia, care se subîmpart, la rândul lor, în altele mai mici. Astfel:

a) Munții — în Carpații Orientali, Meridionali și Apuseni;

b) Dealurile — în Subcarpați, podișul Moldovei și al Transilvaniei;

c) Câmpiile — în șesul Tisei și câmpia Dunării.

Dar geografia țării noastre nu poate fi înțeleasă pe deplin, decât studiind fiecare grupă de munți, dealuri sau câmpii, sub toate aspectele ei, cu însușirile, cu viața locală și cu rosturile pe care le îndeplinește în cadrul general al țării.

Clasificarea regiunilor naturale 1. **Munții Carpați** din țara noastră, se împart în trei ramuri principale: Carpații Orientali (dela frontiera de nord a țării, până în valea Prahovei), Carpații Meridionali (din valea Prahovei până la Dunăre) și Carpații Apuseni (între Dunăre și podișul Șoseșan).

a) Carpații Orientali au înălțimi mijlocii, sunt bine împăduriiți, au pasuri înalte și sunt bine populați, în văi și depresiuni. Ei se împart într-o grupă nordică, una centrală și una sudică.

Grupa nordică ține până la defileul Mureșului și valea Bicazului, fiind compusă din munți înalți (Rodna) și munții Vulcanici înalți, (Căliman), munți mijlocii (Obcinele Bucovinei) și munți vulcanici izolați (Ouaș, Gutâi, Tibles).

Șirurile acestea de înălțimi, sunt despărțite între ele prin numeroase depresiuni infracarpatice (Țara Maramureșului, Țara Ouașului, depresiunea Baia Mare, Țara Lăpușului, Țara Dorneilor, depresiunea Câmpulungului Moldovenesc, depresiunea Moldoviței și Bilborului).

Grupa centrală a Carpaților Orientali se întinde dela defileul Mureșului și valea Bicazului, până la râul Negru și valea Oituzului. În această grupă intră restul munților vulcanici (Gurghiu-Harghita, Baraolt și Puciosul) și munții de încrețire ai Tarcăului, Ciucului, precum și munții Perșani, care fac legătura cu munții Făgăraș.

Depresiuni infracarpatice apar și în această grupă a Carpaților Orientali (Țara Giurgeului, depresiunea Ciucului, Țara Secuilor, depresiunea Praidului, Țara Homoroadelor și depresiunea Dărmănești).

Grupa sudică a Carpaților Orientali, numită și grupa Carpaților de Curbura, ține dela râul Negru și Oituz până în valea

Prahovei (munții Vrancei, munții Buzăului cu depresiunea în-torsura Buzăului și depresiunea Bârsei).

b) **Carpații Meridionali**, fiind formați din cele mai tari roci, se caracterizează prin înălțimi mari, masivitate, pasuri rare, și adânci, viața pastorală dezvoltată, exploatare miniere și stațiuni balneare renumite (ex. Călimănești). Pasul Bran, defileul Oltului și al Jiului, îi împart în mai multe grupe:

1. **Munții Bucegi, Piatra Craiului și Leaota**, cuprinși între Predeal și Bran;

2. **Munții Făgărașului**, între Dâmbovița și Olt;

3. **Munții Parângului**, între Olt și Jiu;

4. **Munții Retezatului**, între Jiu și Dunăre;

Și în Carpații Meridionali apar depresiuni intracarpătice: Țara Oltului, depresiunea Sibiului, Țara Loviștei, Țara Hațegului, depresiunea Petroșani, sunt unele dintre cele mai importante depresiuni din țară.

Culuarul Timiș-Cerna-Bistra separă, în această parte, Carpații Meridionali de Carpații Apuseni.

c) **Carpații Apuseni**, așezați între Dunăre și podișul Someșan, sunt formați dintr-o regiune mai joasă: munții Banatului și Poiana Ruscă, precum și dintr-o regiune muntoasă înaltă, în care munții Bihorului sunt cei mai însemnați. Din acești munți ai Bihorului se ramifică în toate direcțiile alte ramuri de munți: munții Metalci, Zarand, Trascău etc. Nelipsitele depresiuni carpatice apar și aici: Țara Almașului, Țara Zarandului, Țara Moților, Baia de Arieș, depresiunea Beiuș, Huedin.

II. A doua familie de regiuni naturale aparține dealurilor:

a) Din această categorie fac parte în primul rând, **Subcarpații**, dealuri de încrețire care ocolesc la exterior Carpații Orientali și care se despart prin depresiunile subcarpatice.

Subcarpații corespund locurilor cu populația cea mai deasă a țării și a zonei de cea mai mare exploatare a petrolului, a sării și a lignitului.

Între râul Moldova și Râmna sunt **Subcarpații Moldovei**, separați de munte prin depresiunile Nemțisor, Cracău, Tazlău și Vrancea.

Între Râmna și Dâmbovița, se întind **Subcarpații Munte**

șiei. În aceste ținuturi, depresiunile subcarpatice nu mai sunt clare, în schimb, râurile au terasele cel mai întinse și mai înalte. Dealurile își iau numele după râurile care le străbat (dealurile Teleajenului, ale Prahovei, ale Ialomiței); Dealul Mare este cel mai semeț dintre toate.

b) Podișul getic. Dela Dâmbovița și până la T. Severin continuă zona deluroasă numită podișul Getic (în Carpații Meridionali). Oltul și Jiul, îl împart în trei părți denumite după văile mai importante care îl străbat: Muscelele Argeșului, ale Oltefului și ale Jiului.

Ca și Subcarpații, podișul Getic este separat și el de munte printr-o serie de depresiuni externe: Câmpulung, Aref, și depresiunea Olteană sau a Jiului.

c) Podișul Moldovei se întinde între Siret și Prut, dela frontiera de nord a țării și până la Galați. În partea lui nordică, găsim dealurile cele mai înalte (ex. Dealul Mare, dealungul Siretelului) dar și dealurile cele mai joase, care formează câmpia Moldovei. Între Siret și râul Moldova se întind dealurile Sucevei.

Partea centrală a podișului moldovenesc poartă numele de dealurile Bârladului.

d) Dobrogea, în cea mai mare parte este un podiș cu caracter stepic: podișul Dobrogean. Colțul de nord formează o regiune cu totul deosebită: munții Dobrogei (Florștul dobrogean).

e) Podișul Transilvaniei, care este o depresiune cuprinsă între munți, are caractere cu totul proprii. El se subîmparte în podișul Târnavelor dintre Olt și Mureș și în câmpia Ardealului, dintre Mureș și Someș.

La nord de Someș, formând legătura între munții Apuseni și Carpații răsăriteni, se întinde podișul Someșan.

f) Regiunea deluroasă se întinde și pe povârnișurile dela apusul Carpaților Apuseni: dealurile Crișene, între munții Apuseni și câmpia Tisei; dealurile Bănățene, pe marginea sud-vestică a munților Banatului, sunt cele mai importante.

III. A treia formă de regiune naturală este reprezentată prin câmpii. Țara noastră are două câmpii: a) câmpia Tisei, la

apus, formată din câmpii înalte (câmpia Mureșului) și câmpii joase (câmpia Someșului, a Crișurilor, a Timișului).

g) **Câmpia Dunării**, care se împarte într-o câmpie mai mică la apus de Olt (câmpia Olteană) și o câmpie mai mare, la răsărit de Olt (câmpia Română, fiecare din ele subdivizându-se în alte câmpii mai mici.

Cele mai joase ținuturi din țara noastră sunt: lunca Dunării, dela Calafat la Tulcea și delta Dunării, dela Tulcea la Mare.

În cele ce urmează se va face descrierea regiunilor naturale ale R. P. R. grupate pe familii, după formele mai mari de relief și începând cu regiunile naturale ale Carpaților Orientali. Să nu uităm însă că aceste regiuni atât de diferite, formează un tot întreg — R. P. R.

Planificarea economică ce urmează naționalizării este menită și ea să pună în valoare cât se poate de mult bogățiile acestei regiuni, pentru folosul populației întregi.

LECȚIA X, XI, XII

CARPAȚII ORIENTALI

O ramură principală a Carpaților românești este formată din **Carpații Orientali** sau **Răsăriteni**. Ei țin din valea superioară a Tisei și dela frontiera de nord a țării noastre, până în valea Prahovei. Carpații Orientali prezintă cea mai mare suprafață muntoasă a R. P. R.

În general acești munți au direcția NV—SE, întinzându-se foarte mult în lungime (400 km.) și aliniându-se pe o lățime (120 km.). Ei sunt formați din două lanțuri principale: unul **vulcanic**, la apus, și altul de **încălețire**, alcătuit din roci deosebite, la răsărit.

Depresiunile intracarpalice despart cele două lanțuri între ele. Apoi o serie de depresiuni subcarpalice separă Carpații Orientali de Subcarpați.

Carpații Orientali, fiind ramura cea mai lungă, pot fi cu ușurință împărțiți în trei grupe cu caractere deosebite.

1. **Grupa Nordică**, — dela frontiera de nord a țării până la defileul Muresului superior și valea Biczului: este cea mai înaltă (2000-2300 m.), cea mai lată și cea mai variată. Ea cuprinde roci vulcanice, șișturi cristaline (roci vechi și tari), gresii (roci mai puțin rezistente).

2. **Grupa Centrală** — dela Mureș-Bicaz până în valea Oltuzului — este cea mai joasă, având înălțimile mijlocii de 800-900 m., iar înălțimile cele mai mari urcând până la 1600 m. Munții sunt formați mai ales din gresii.

3. Grupa Sudică, numită și Carpații de Curbură, e din nou mai înaltă, fără a atinge totuși înălțimile grupei Nordice din cauză că rocile tari (șișturile cristaline) lipsesc.

Vârful cel mai înalt, Clucașul ajunge la 1959 m.; înălțimile mijlocii sunt cuprinse între 1000-1300 m.

I. GRUPA NORDICĂ A CARPAȚILOR ORIENTALI

Este cea mai complexă zonă muntoasă din întreg arcu carpatic de pe teritoriul românesc, în care găsim tot felul de munți: unii vulcanici, alții născuți prin încrețire și clădiți din roci deosebite, unii foarte înalți, alții cu înălțimi reduse.

Deasemeni, printre munți sau la marginile lor, găsim numeroase depresiuni sau bazine muntoase, foarte variate ca înfățișare și mărime.

Din această cauză, în grupa nordică a Carpaților Orientali deosebim următoarele regiuni naturale, cu caractere diferite:

1. Munții vulcanici din nord-vest: Ouaș, Gutăi, Tibles.
2. Masivul înalt Rodna, format din șișturi cristaline.
3. Masivul vulcanic înalt Căliman.
4. Munții mijlocii ai Bârgăului.
5. Lanțurile paralele ale Obcinelor.
6. Munții Bistriței.
7. Marea depresiune a Maramureșului și
8. Depresiunea Țara Dorneilor.

I. Munții vulcanici Ouaș, Gutăi, Tibles

Acești munți sunt situați în nordul țării și au forme de cupole rotunjite, despărțite între ele prin șei. Dela Ouaș spre Tibles mărimea și înălțimea acestor cupole crește. Astfel, Ouașul urcă până la 982 m., Gutăitul până la 1447 m. și Tiblesul până la 1842 m.

Nefiind prea mari și fiind izolați între ei, sunt bine populați și permit legătura între podișul Someșan și depresiunea Maramureșului.

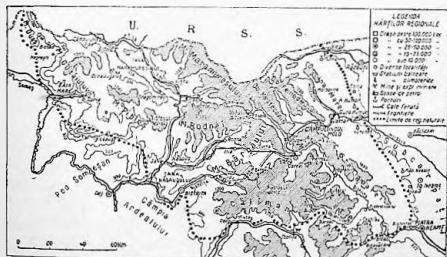
Munții sunt acoperiți cu păduri bogate.

La poalele fiecărui munte vulcanic, a luat ființă câte o depresiune: Țara Ouașului, sub munții Ouaș; depresiunea Băii Mari sub Gutâi și Țara Lăpusului sub Țibles.

Țara Ouașului păstrează o veche populație românească la hotarul de miază-noapte al Țării. Pe aici trece șoseaua cea mai directă între Saftu Mare și Sighetul Maramureșului.

Depresiunea Baia Mare este străbătută de Valea Lăpușului.

Povârnișul Gutâiului, spre Baia Mare, e important prin zăcămintele de aur, argint, aramă și plumb. Aceasta a contribuit

Harta 15. — Carpații orientali — grupa nordică

ca regiunea Baia Mare să devină un centru minier cu o importantă industrie extractivă, fiind în acelaș timp și un centru de industrie metalurgică a țării.

Legea naționalizării industriei (11 Iunie 1948) adică legea prin care s'au trecut pe seama Statului, ca bun comun al întregului popor, principalele mijloace de producție, propusă de P.M.R. și votată de Marea Adunare Națională, a constituit în viața economică și politică a R.P.R. un adevărat act revoluționar.

Această lege a fost de o necesitate imperioasă, întrucât prin ea s'a smuls din mâinile burgheziei majoritatea mijloacelor de producție.

Astfel poporul muncitor care deținea puterea politică în Stat, a devenit și stăpânul celor mai importante mijloace de producție.

Legea naționalizării înlesnește planificarea economiei naționale, precum și transformarea țării noastre, cu o industrie și o agricultură înapoiată, într-o țară cu o industrie și agricultură înaintată.

În urma acestei naționalizări, industria metalurgică din regiunea Baia Mare, a devenit un bun al poporului: ea va contribui la ridicarea nivelului de trai al populației, care, datorită vechilor regiunuri, trăia într-o stare înapoiată.

În apropiere de Baia Sprie se găsesc și ape termale.

Țara Lăpușului de sub Țibleș și-a luat numele după râul care o udă, Lăpușul. Cea mai însemnată așezare omenească a depresiunii este Tg. Lăpușului, un nod de comunicații pentru drumurile care leagă Baia Mare cu Dejul și cu Năsăudul.

2. Munții Rodnei

La răsăritul Munților Țibleș, se întinde puternicul masiv cristalin al munților Rodnei, orientat dela vest la est. De-a-lungul lor curge pe la nord, Vișeuul, afluent al Tisei, și pe la sud, Someșul Mare. Ei sunt cei mai înalți munți din tot șirul Carpaților Orientali. Pe distanța de 20 km. crestele lor priporoase, scrijelate de numeroase clădiri glaciare, se mențin la peste 2000 m. altitudine.

În Rodna găsim multe lacuri glaciare, dintre care cel mai mare este lacul Lala.

Creștele lor urcă până la 2280 m., în vârful Ineu, și până la 2305 m. în vârful Pietrosul Rodnei, piscul frunțas al Carpaților Răsăriteni.

Cantitățile mari de ploale întâlnite în acești munți (peste 1 m. pe an) fac ca și zăpezile să fie abundente.

Din cauza poziției mai nordice și a înălțimilor mari, în munții Rodnei vegetația pitică a zonelor alpine e foarte dezvoltată, iar pădurile de conifere, care îi acoperă versanțele, nu urcă mai sus de 1600 m.

Pășuni bogate acoperă munții Rodnei, dând posibilitate să se desvolte foarte mult viața pastorală. Oile însoțite de ciobani stau în munți numai din Mai până în Septembrie, iar restul anului stau sau lângă sate, sau la odăile situate între 600-800 m. altitudine. În munții Rodnei se desfășoară cea mai intensă viață pastorală din toți Carpații Orientali.

Satele din jurul munților Rodnei sunt rare.

Țara Năsăudului este așezată la sudul munților Rodnei, fiind în continuitatea celorlalte depresiuni amintite mai sus. Este cea mai mare dintre ele și cu populația cea mai deasă (75 loc. km.²). Numeroase sate și târguri s'au dezvoltat aici. Localitățile cele mai mari sunt Năsăudul (4000 locuitori), și orașul Bistrița (16.000 locuitori).

Două căi ferate străbat depresiunea — una spre Dej și cealaltă spre Dorna.

3. Depresiunea Maramureșului

Maramureșul, închis în toate părțile prin munți, cu peisajii sălbatici, este cel mai izolat colț de pământ din țara noastră. Depresiunea se reazină la sud pe munții Vulcanici (Ouaș, Gulăi, Țibleş) și pe munții cristalini ai Rodnei, la nord pe munții Maramureșului sau Carpații Păduroși, pe care îi împărțim cu Uniunea Sovietică.

Valea Vișeuului și, în continuarea ei, Tisa, udă această mare depresiune cu fundul vălurilor.

În Maramureș climatul este aspru și cu cea mai lungă iarnă din țară. Vara e ploioasă, iar zăpezile din cursul iernii sunt mari și durează mult.

Pădurile, de pe povârnișul munților înconjurători, au permis exploatarea lemnului pe o scară întinsă, iar pășunile grase, de la poalele acestor munți, au înlesnit locuitorilor creșterea vitelor mari pentru lapte.

Pădurile din Maramureș au fost exploatare în mod cu totul nerațional de către capitaliști, care urmăreau cât mai mari câștiguri, în timp ce populația locală a fost ținută în stare de sărăcie și analfabetism, neputându-se bucura de această bogăție,

la care avea dreptul. Din această cauză, munții Maramureșului sunt în bună parte despăduriiți.

Astăzi, noua Constituție a R. P. R. prevăzând trecerea pădurilor în proprietatea Statului, această stare de lucruri se va îndrepta printr'o exploatare rațională a pădurilor, făcută în cadrul economiei planificate.

Puțină agricultură (orz, ovăz) se face numai în regiunea Sighetului (20.000 locuitori), oraș fruntaș al depresiunii, așezat pe Tisa și însemnat târg comercial în nordul țării.

Din punct de vedere economic, sunt importante zăcămintele de sare dela Ocna Șugatag. Comunicația între depresiunea Maramureș și regiunile vecine se face prin drumuri naturale și șosele. Avântul muncitorimii a creat acolo șantierul național **Salva-Vișeu**, unde se lucrează cu entuziasm la calea ferată care va lega direct Maramureșul cu restul țării.

Passul Prislop, cea mai înaltă trecătoare din munții țării (1418 m), face legătura, prin valea Bistriței Aurii, cu nordul Moldovei. Peste Prislop trece șoseaua **Borșa-Iacobeni**. Prin acest loc de trecere s'a ascuns în Moldova populația maramureșeană asupra de moșierii feudali sau în căutare de pământuri bogate; pe aici a fost drumul descălecatului.

4. Munții Bârgăului

Munții Bârgăului se înfățișează ca o regiune joasă, de munți mijlocii sau muscele, înalte de numai 1000-1200 m., prinsă între munții Rodnei, la nord, și Călimanul, la sud. Pe aci se stabilesc legăturile cele mai ușoare între Transilvania și Moldova, între valea Someșului și a Bistriței. Două căi ferate duc dela Ilva Mică și dela Bistrita Năsăudului înspre Vatra Dornei și o șosea, care trece peste pasul Bârgăului, la 1227 m., în aceeași direcție.

Munții Bârgăului, alcătuiți din gresie, au coama rotunjită. Așezați pe clina Carpaților dinspre Someș, sunt un ținut bine populat. Sate numeroase urcă până la 1000 m., reprezentând una din regiunile cu cele mai înalte așezări omenești din munții noștri.

Pentru că foarte multe sate, mai ales cele din valea Bistriței ardelenne, poartă numele Bârgăului, în popor, regiunea aceasta e cunoscută mai mult sub numele de ținutul Bârgăului.

Câteva stațiuni balneare atrag destui vizitatori, care folosesc apele carbo-gazoase, sărate, dela Sângeorz-băi, sau borvizurile feruginoase dela Valea Vinului.

Creșterea rațională a vitelor completează viața economică a ținutului Bârgăului.

5. Munții Căliman

Al doilea masiv semeț din grupa nordică a Carpaților Orientali îl formează munții Căliman, orientați dela vest-est și cu înălțimi de peste 2000 m. Ei sunt situați între Bistrița Ardeleană și Mureș.

Munții Căliman sunt de origine vulcanică, iar vârful cel mai înalt, **Pietrosid**, ajunge până la 2012 m.

Forma vulcanică a Călimanului, cu versante domoale, a îngăduit dezvoltarea unei rețele de ape curgătoare, care coboară dela vârf spre poale. El poate fi considerat ca o adevărată casă a apelor.

Păduri bătrâne de conifere îl acoperă aproape până la vârf, rămânând golașe doar piscurile înalte. Călimanul e unul din munții noștri cei mai slab populați. Satele se așează la poalele lui.

Lemnul este exploatat prin numeroase ferestraie, așezate la tot pasul. În ceea ce privește această exploatare, astăzi, actualul regim de democrație populară, a început o vastă acțiune de reorganizare care să asigure buna gospodărire și apărare a pădurilor, precum și exploatarea rațională a acestor bunuri comune ale poporului. Sub regimurile nefaste din trecut, moșierii și capitaliștii le-au jefuit în voie zeci și zeci de ani, distrugându-le pe suprafețe întinse și realizând de pe urma lor averi uriașe, trimise în cea mai mare parte peste graniță.

Pe valea Mureșului, între Toplița și Deda, prin defileul îngust și lung de aproape 40 km., trece calca ferată și șoseaua care leagă ținutul vulcanic, cu podișul Transilvaniei.

6. Țara Dornelor

În Nordul Călimanului și în regiunea răsăriteană a ținutului Bărgaielor, se cuibărește între munți o depresiune înaltă de peste 800 m., numită Țara Dornelor.

Depresiunea este foarte populată, cu sate mari și de înălțime. Creșterea vitelor este principala ocupație a locuitorilor. Laptele este transformat în diferite produse ca: unt de Dorna, hrânzeturile speciale (gruyere) și altele, renumite în toată țara. Depresiunea Dornelor e complet despădurită. Exploatarea aici s'a făcut cu scopuri capitaliste, pentru îmbogățirea câtorva privilegiați. Statul burghez neîngrijindu-se de pășirarea acestor păduri. Astăzi s'a pornit femeinic la refacerea acestei bogății prin sădirea pueților, prin organizarea serviciilor de pază a pădurilor, prin introducerea în aparatul silvic a unor cadre devotate poporului. Astfel se creează condiții pentru punerea pădurii în slujba poporului muncitor, în slujba ridicării nivelului de trai al maselor populare.

Din munții cu întinse păduri de molift se aduc cantități mari de lemn, care la Vatra Dornei se încheie în plute și de aici pornesc la vale pe Bistrița, spre centrele de industrializare a lemnului, dela Piatra Neamț și Bacău.

În mijlocul Țării Dornelor se găsește pitoreasca stațiune climaterică Vatra Dornei, cu vestite ape feruginoase și de acid carbonic. Fundul depresiunii, excepțional de neted, face ca apele și în deosebi Dorna să curgă greu. Acestui fapt se datorește formarea turbăriilor, care se exploatează mai ales la Poiana Stămpel.

Comunicațiile se fac prin pasul Mestecăniș de 1100 m. înălțime, spre Câmpulungul Moldovenesc, spre care se îndreaptă o șosea și o cale ferată. Valea Bistriței, singura deschidere naturală, nu poate fi folosită, deoarece Bistrița pătrunzând în munți, după confluința cu Neagra, se înfundă în niște chei sălbatece, greu de străbătut de o șosea sau o cale ferată.

7. Obcinele Bucovinei

Trecând Mestecanișul spre est, patrunzi într-o altă regiune naturală a Carpaților Răsăriteni: este regiunea obcinilor cu un peisaj total deosebit de cele întâlnite până acum.

Obcinele Bucovinei sunt munți de gresie, formați din mai multe șiruri paralele cu direcția nordvest—sudest; numele de obcină are în regiune înțelesul de „cumpănă de ape”. Sunt munți cu înălțimi potrivite (1100-1200 m.), împăduriți până în vârf și cu forme regulate și domoale

Obcinele Bucovinei sunt formate din trei culmi principale:

- 1) **Obcina Mestecănișului** (1554 m.);
2. **Obcina Feredeului** (1483 m.);
3. **Obcina Mare** (1220 m.).

Obcinele sunt mărginite pe trei laturi de următoarele râuri: Suceava, la nord, Bistrița Aurie, la vest, Moldova, la sud. Ele sunt despărțite între ele de văile Moldova superioară și Moldovița.

În valea Moldovei s'a format o mică **depresiune** numită **Câmpulung** în care se găsește orașul cu acelaș nume.

Câmpulungul (11.000 locuitori) este cea mai importantă așezare urbană din regiune, centru de exploatare forestieră și industria laptelui. Singura plantă care se cultivă aici pe o scară mai mare este cartoful.

În valea Bistriței Aurie se găsește localitatea **Iacobeni**, însemnată prin unele din cele mai bogale zăcăminte de **mangan**, care servește la fabricarea oțelului. Aceste mine de mangan au fost proprietatea Domeniilor Bisericii din Bucovina, ai căror conducători i-au exploatat pe muncitorii mineri.

Cea mai mare parte din cantitatea de mangan exploatat era trimisă în străinătate, fiind sustrasă astfel consumului intern. Astăzi, prin naționalizarea marilor industrii care au devenit un bun comun al întregului popor, ele vor contribui la mărirea producției de oțel și la buna stare economică a poporului.

La Iacobeni se găsesc și **isvoare sulfuroase**. În Obcine,

alături de populația românească trăiesc **Huțulii**, specializați în munca forestieră.

8. Munții Bistriței

În continuarea spre sud a obcinelor, se întind pe ambele laturi ale râului **Bistrița**, un al doilea grup de munți, denumit în general **munții Bistriței**.

Acești munți încep dela pasul **Mestecăniș** și se termină în **valea Bicazului**.

Bistrița este cel mai mare afluent al **Siretului**. Sate multe și mici se țin lanț în lungul **Bistriței** și au o populație care trăește de pe urma exploatării lemnului de brad, fie prin tăierea lui în păduri, fie din transportul lui pe plute.

Caracteristica acestei regiuni este plutăritul pe valea **Bistriței**. În trecut, plutași duceau o viață grea și plină de primejdii, pentru a îmbogăți pe exploatații pădurilor și stăpâni fabricelor de cherestea. Astăzi, naționalizarea și trecerea pădurilor în proprietatea Statului, a schimbat cu totul vechea stare de lucruri, asigurând bune condițiuni de trai pentru oamenii muncii.

Frumusețile naturale dau un farmec deosebit văii **Bistriței**.

Munții **Bistriței** sunt formați din două șiruri: unul la apus, mai înalt, dar despărțit în mai multe masive de afluenții **Bistriței** și altul la răsărit, înai mărunț și neîntrerupt.

Șirul de apus, (al munților **Bistriței**) este format din șisturi cristaline, calcare și conglomerate, deci roci mai tari; din această cauză este mai înalt. Dela nord la sud, munții urmează astfel: **Rarăul** (1653 m.), **Oiumalăul** (1857 m.), **Pietrosul** (1794 m.), **Budacul** (1884 m.), **Grințieșul** (1763 m.) și **Ceahlăul** (1908 m.).

Cu excepția **Rarăului**, format din calcare și a **Ceahlăului**, format din conglomerate, toți ceilalți munți sunt clădiți din șisturi cristaline.

Ceahlăul, ocultat de trei văi joase, **Bistrița**, **Bistricioara** și **Bicazul**, este prin semeția lui cel mai falnic munte al Moldovei. La apus, spre munții vulcanici, se găsesc micile depresiuni **Bis-**

bor și Borsec, unde este stațiunea balneară cu vestitele ei borvizuri.

Șirul de răsărit al munților Bistriței este continuu și se nu-

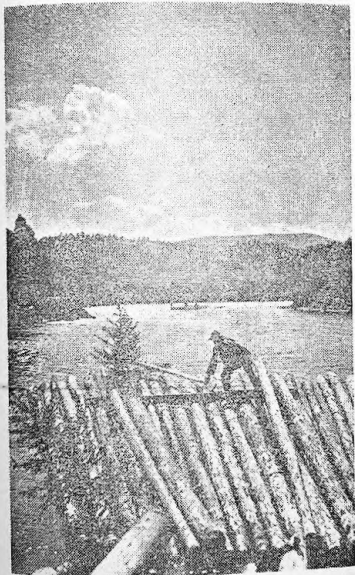

Fig. 3. — Plutași pe Bistrița.

mește Culmea Stânișoarei, care e alcătuită din gresie și are înălțimi ce nu trec de 1531 m (vârful Bișolul)

Din cauza marilor păduri de brad și fag, munții Bistriței

sunt greu de străbălut. Nici o linie ferată nu-i taie și nici un oraș nu se găsește în această regiune. Singura cale naturală o formează Bistrița; o șosea urcă dealungul ei, de la P. Neamț până la Broșteni, o frumoasă localitate climaterică.

Pasurile Tulgheș și Biczaz sunt primele trecători mai joase (650 m.) de vale întâlnite până aci în Carpați și care fac legătura între Moldova și Transilvania.

Pietrele calcaroase în care e săpată valea Biczazului, fac din aceasta una din regiunile cele mai pitorești ale țării.

Pentru ca șoseaua să poată trece dincolo de munte, a trebuit să fie săpată în întregime în stâncă.

În Sudul Cheilor Biczazului se găsește Lacul Roșu, o mică stațiune situată într'un frumos cadru natural. Ea e numită astfel, după locul născut în urma unei prăbușiri a muntelui, care a închis valea și a inundat pădurea de pe fundul ei.

Față de mica desime a populației din muntele propriu zis, valea Bistriței reprezintă un adevărat culuar de viață omenească (70 loc. km²).

Caracterizări asupra grupei nordice a Carpaților Orientali.

Regiunile naturale care formează grupa nordică a Carpaților Orientali sunt foarte diferite între ele.

Ceeace au comun aceste regiuni este climatul aspru, care impune coborîrea pădurii de conifere până la limite foarte joase (800 m. și chiar 500 m. în obcine).

Dintre conifere predomină molidul și pinul, specii de zonă rece.

În zonele muntoase, populația trece cu greu de 20—25 loc. km², pe când în depresiuni, desimea sporește până la 70 loc. km².

Grupa nordică a Carpaților Răsăriteni corespunde cu una din regiunile cele mai înalte și cu cele mai vechi așezări permanente din țara noastră.

Aci găsim cele mai înalte pasuri de culme: Prislopul și Bârgăul, alături de unul de vale, Tulgheșul, care din cele mai vechi timpuri au servit ca drumuri de trecere și comerț.

În ținutul Dornelor, Bârgaelor și în obcinele Bucovinei

sunt sate risipite cu gospodării izolate și legate între ele prin șiruri nesfârșite de garduri. Până la cele mai mari înalțimi, plăsurile sunt împânzite cu case, odăi pentru fân, grajduri pentru vite și garduri.

În grupa nordică a Carpaților Răsăriteni, găsim:

1) **Exploatarea forestieră, datorită pădurii care ocupă cele mai mari întinderi din regiunea muntoasă.** Exploatarea forestieră, în această grupă nordică a Carpaților Orientali, s'a făcut în trecut fără nicio milă, căci sute de hectare de pădure s'au tăiat în mod sălbatic. Astăzi datorită grijii pe care o are Guvernul nostru democrat pentru bunurile poporului, exploatarea se face sistematic, călându-se în acelaș timp să se împădurească din nou munții. Muncitorii, înțelegându-și interesul, au pornit cu râvnă și participă cu elan la reîmpăduririle care se fac. Prin muncă voluntară, brigadierii construiesc linii ferate de legătură necesare (ex. Floreni-Doina-Foresta) pentru a ușura transportul buștenilor.

2) **Creșterea vitelor, atât a oilor, pe pășunile alpine din Rodna și munții Maramureșului, cât și a cornutelor mari, pe lănețele din depresiune.**

3) **Din punct de vedere turistic și balnear este însemnată exploatarea izvoarelor minerale, dese în regiunile vulcanice.**

4) **Agricultura pătrunde puțin înlăuntrul munților și se reduce la culturi de: orz, ovăz și cartofi.**

Maramureșul se remarcă prin fabrici de cherestea și chiar de mobile al căror centru este Sighetul.

În Rodna și munții Maramureșului e foarte obișnuită păștoria de munte, fără transhumanță.

În ținutul Dornelor și Bârgaielor, cultura plantelor iurajere și în deosebi a trifoiului, a luat avânt în urma introducerii solurilor superioare de vite elvețiene, cu vaci care dau cantități mari de lapte. Din această cauză s'a dezvoltat o puternică industrie a laptelui. Se fabrică brânzeturi de calitate și unt superior (Câmpulungul Moldovenesc, Broșteni, Bistrița și Ciocănești). Ținutul Bârgaielor, cu o populație deasă, a format întotdeauna un loc de trecere lesnicioasă, pentru populația celor două versante ale Carpaților.

LECȚIA XIII, XIV

GRUPA CENTRALĂ A CARPAȚILOR ORIENTALI

Grupa centrală a Carpaților Orientali este regiunea muntoasă cu cele mai mici înălțimi din ramura Carpaților Răsăriteni și cu cea mai mică lățime (40 km.).

Această grupă de munți este cuprinsă între valea Bicazului și defileul Mureșului în Nord, Valea Oituzului, și defileele dela Tușnad și Racoș ale Oltului, în Sud.

Carpații Orientali sunt formați aici de lanțul vulcanic în Vest și din șirul munților de încrețire în Est, alcătuiți din roci mai slabe și mai puțin rezistente, numite gresii.

Cele două șiruri principale sunt despărțite între ele, printr'un culuar aproape neîntrerupt de **depresiuni intracarpătice** (între Toplița și Tușnad), în care curg spre Nord, Mureșul, iar spre Sud, Oltul.

Din cauza micșorării înălțimilor, munții sunt acoperiți cu păduri până în vârf.

Regiunile naturale care se pot deosebi în această grupă centrală a Carpaților Orientali, sunt următoarele:

1. Munții vulcanici: Gurghiul, Harghita și Puciosul.
2. Depresiunile intracarpătice: Jara Giurgeului și depresiunea Ciucului; munții Giurgeului și munții Hasmașul Mare.
3. Munții de încrețire: munții Tarcăului și munții Ciucului.

I Munții Gurghiuului.

În continuarea munților Căliman, la Sud de marea defileu al Mureșului, se întind pe o lungime de 60 km. munții Gurghiuului.

Harta 16. — Carpații orientali — grupa de mijloc și de curbură.

Povârnișul lor la Est, coboară abrupt spre Țara Giurgeului. În timp ce povârnișul lor la Vest, se lasă în pantă prelungi către podișul Transilvaniei.

Vârful cel mai înalt este vulcanul Saca de 1777 m. cu cel mai frumos crater din întregul lanț vulcanic (diametrul de 6 km.).

Munții Gurghiului nu sunt prea înalți și ~~deaceia~~ sunt complet împădușiți. Sunt slab populați și cu drumuri rare și grele. Locuitorii se ocupă cu exploatarea lemnului de brad și fag.

Trecătoarea ~~de la~~ ^{Valea} (300 m.) pe unde trece drumul, care face legătura între Odorhei și Gheorgheni, îi desparte de munții Harghitei.

Din Gurghiu isvorăsc cele două Târnave (Mică și Mare).

La eşirea din munte a Târnavei Mici, între Praid și podișul Transilvaniei, se găsește depresiunea Sovata-Praid numită și Țara Praidului.

În această regiune se găsesc Ocnele de la Praid, și se lucrează în mod meșteșugit lemnul.

Sovata, este una din cunoscutele stațiuni balneare cu ape sărate. La Praid, iese la suprafață unul din pulernicele masive de sare, care se țin lanț împrejurul podișului Transilvaniei.

2. Țara Giurgeului.

Țara Giurgeului este închisă de înălțimi din toate părțile. La Vest munții Gurghiului, la Est munții Giurgeului, iar la Nord Călimanul.

Fundul acestei depresiuni perfect neted, și în parte mlaștinos se găsește la ~~700 m.~~ altitudine. De aci isvorăște Mureșul din mijlocul unor smârcuri, curgând în lungul depresiunii, dela Sud la Nord, ca un râu mititel și leneș, așa că cu greu poți să-ți închipi Mureșul, marele râu din podișul Transilvaniei sau dela Arad.

Țara Giurgeului are holde mănoase, sate mari și bogate, iar întreprinderile forestiere apar la tot pasul. Populația numeroasă, care o locuiește, este aproape în întregime secuiască.

Cea mai mare comună este localitatea Gheorgheni, un important centru forestier cu peste 10.000 locuitori.

O cale ferată și o șosea străbate în lung țara Giurgeului, stabilind legătura între Miercurea Ciucului și Tg. Mureș.

3. Munții Giurgeului.

Acești munți se ridică deasupra depresiunii cu acelaș nume la răsărit, ca un fel de continuare directă a munților Bistriței.

Acești munți sunt formați prin încrețire, sunt clădiți din roci vechi și rezistente (șisturi cristaline) și sunt acoperiți cu păduri bogate.

La Sudul lor se află muntele **Hașmașul Mare** (1763 m.) alcătuit din conglomerate și calcare tari, în care sunt tăiate frumoasele chei ale Bicăzului (600 m. adâncime), cu malurile drepte, prăpăstioase și cu valea foarte îngustă.

4. Munții Harghita.

În continuarea munților Gurghilului se întinde masivul vulcanic numit **Harghita**, după numele celui mai înalt vârf (1801 m.). Aceleași forme grecoae, cu coame întinse și împădurite din Căliman și Gurghiu, se repetă și în Harghita. Pe văile care o străbat, populația mai numeroasă a pătruns mai adânc decât în Gurghiu.

Prin pasul **Vlăhița** (977 m.), trece șoseaua **Odorhei-Miercurea Ciuc**.

La **Lueta** (sub Harghita) se găsesc importante zăcăminte de fier.

5. Munții Puciosul.

Spre sud, în continuarea munților Harghita, se găsesc cei mai tineri și mai mărunți munți vulcanici, numiți **Puciosul**. Sunt spintecați în două de Olt, care la **Tușnad** e nevoit să-i străbată printr'un defileu foarte strâmt. Pădurile de brad îi acoperă în întregime.

Puciosul, formează singurii munți vulcanici din R. P. R. care emană gaze sulfuroase reci (șofatate), de la care îi vine numele.

Într'un crater situat la 1200 m. înălțime, se întâlnește singurul lac vulcanic din țara (Lacul Sf. Ana).

În munții Puciosul se găsesc numeroase izvoare carbogazoase și feruginoase, care au contribuit la renumele stațiunilor

Tușnad. Această stațiune, așezată într'un cadru natural pitoresc, cu păduri dese de brad, cu cheile Oitului, cu lacul Sf. Ana, cu izvoarele minerale, formează un punct de atracție pentru turiști și pentru cei ce-și caută aici sănătatea.

6. Depresiunea Ciucului.

Între munții Harghita la Vest și munții Ciucului la Est, se întinde depresiunea Ciucului, care are înfățișarea unei câmpii foarte netede.

Prin defileul dela Tușnad iese Oitul, după ce a străbătut mai întâi această depresiune de la Nord la Sud.

Clima depresiunii este aspră. În timpul iernii aerul înghețat adus de vântul rece, numit Nemira, umple depresiunea. Sunt cunoscute gerurile uscate și puternice, care durează săptămâni în șir în depresiune, în timp ce pe înălțimi, iarna e mult mai blândă. Trebuie să vină un nou vânt, care să sufle aerul rece de pe fundul depresiunii, pentru ca astfel vremea să se încă'zească.

Verile în schimb sunt călduroase și umede. În depresiunea Ciucului, aceeași populație secuiască trăește în sate rare, cu case de lemn și acoperite cu șindrilă ca și în Țara Gherghiului (Giurgeului).

Alături de cereale, e foarte răspândită cultura cartofului.

Exploatarea forestieră e ceva mai redusă ca în Țara Giurgeului (Gherghiului).

În depresiune se găsesc importante izvoare minerale (borvizuri) care au un gust plăcut și care se întâlnesc la tot pasul.

Calea ferată și șoseaua Tg. Mureș-Gheorgheni-Brașov care traversează țara Giurgeului, străbate în continuare și depresiunea Ciucului.

Localitatea cea mai importantă este **Miercurea Ciucului**, un orașel cu vreo 6000 locuitori.

7. Munții Tarcăului.

Șirul extern al Carpaților Orientali, dintre Bicz și Oituz este împărțit, de valea Trotușului, în două grupe: la Nord până

în Bicaz, munții Tarcăului la Sud de Troțuș până la Oituz, munții Ciucului.

Munții Tarcăului au culmi prelungi cu direcția nordvest, sudest înălțimi mijlocii și sunt împăduriți până în vârf.

Acești munți se compun din două culmi paralele, despărțite prin două văi cu izvoarele apropiate și care curg în direcție opusă, **Tarcăul** și **Taslăul**. Vârful cel mai înalt, numit **Tărhăuș**, are 1662 m. În acești munți se întâlnesc înălțimile cele mai mici din Carpații Răsăriteni și tot aici se găsește cea mai îngustă zonă muntoasă. Munții Tarcăului sunt lipsiți de sate și drumuri, iar în cuprinsul lor nu se află decât poteci de munte prin păduri. Exploatarea forestieră sunt încă la început, cu excepția văii Troțușului.

Pe valea Troțușului se găsește un loc de trecere peste Carpați numit **pasul Ghimeș** (800 m. altitudine). Valea e urmată de calea ferată Adjud-Ciceu și de o șosea foarte bună.

În munții Tarcăului se găsește **depresiunea intramontană Dărmănești**, străbătută de valea Troțușului până la Tg. Ocna. În acest basîn, populația este foarte deasă (100 loc/km²). Satele sunt multe și mari. La **Comănești** și **Asău** se găsește cărbune brun de calitate bună, la Tg. Ocna, saline dintre cele mai mari din țară.

8. Munții Ciucului.

Din valea Troțușului până în valea Oituzului se întind **munții Ciucului**. Aceleași înălțimi mijlocii, aceleași păduri bogate și dese se întâlnesc și în acești munți ca și în munții Tarcăului. Vârfurile cele mai mari ale munților Ciucului sunt **Șandru** și **Nemira** (1650 m.).

Acești munți sunt străbătuți de un adevărat păienjenis de râuri și pâraie. **Singura lor bogăție** o formează pădurile. Populația îi ocolește, iar drumurile sunt puține. **Trecătoarea Oituz** (865 m.) reprezintă cel mai ~~mare~~ pas din Carpații Moldovei.

Sub muntele Sandru, pe fundul văii Slănicului, se găsește una din cele mai renumite stațiuni balneare din țară, **Slănicul Moldovei**, cu ape minerale sulfuroase și sărate. O șosea anume construită, duce dela Tg. Ocna până la Slănic.

Caracterizări asupra grupei mijlocii a Carpaților Orientali.

Zona Centrală a Carpaților Răsăriteni este formată din două șiruri muntoase: unul vulcanic, la Vest, altul de încrețire (gresie) la Est; la mijloc se găsește un uluc în formă de depresiune. Cele două șiruri muntoase sunt împădurite complet cu fag și conifere. Pădurea reprezintă bogăția principală a regiunii.

Stănilile cu oi sunt puține, pentru că pășunea de munte aproape lipsește. Exploatarea pădurilor constituie mijlocul principal de existență al populației, care trăiește în depresiuni în număr mare.

Râuri mari ca: Trotușul, Mureșul, Oltul, ajută foarte mult la transportul lemnului cu plutele. Din aceste părți se trimit în restul țării cele mai mari cantități de lemn de foc. Industria forestieră, cea mai puternică, e la Gheorgheni și Tarcău.

Datorită trecerii pădurilor în proprietatea Statului se va putea supraveghea îndeaproape exploatarea și industrializarea lemnului.

Tăierea pădurilor va fi făcută conform planificării, iar industria va ajunge să dea cât mai multe produse fabricate spre folosul întregului popor. Actul naționalizării întreprinderilor forestiere a adus un suflu nou în muncă, muncitorii punând râvnă și participând cu elan la întreceri în producție.

Reforma învățământului pe de altă parte a creat școli tehnice silvice, datorită cărora tehnicienii vor fi dublați cu elevi în posturile de muncă.

Pădurea a împiedicat pătrunderea satelor în munte. În ultimul timp localnicii și-au creat un nou mijloc de trai din creșterea rațională a vitelor, mărinind suprafețele de pământ rezervate fânețelor artificiale.

Bogățiile subpământene sunt reprezentate prin: fier (Harghita), cariere de piatră (Ditrău), cărbune (basinul Dărmănești), sare și izvoare minerale.

Stațiunile bălneo-climaterice, ca Sovata, Slănicul Moldovei și Tușnad sunt renumite în toată țara. Populația ocolește regiunea muntoasă dar se îngrămădește pe fundul depresiunilor și pe văi. Locuitorii din această parte a țării trăiesc prin sate de tip adunat

și locuiesc în case de lemn și piatră. **Marea majoritate a populației este formată din Secui.**

Căile de comunicație sunt reprezentate prin: calea ferată care merge în lungul depresiunilor dela Toplița la Tușnad (spre Brașov) și calea ferată Miercurea Ciucului-Tg. Ocna, prin trecătoarea Ghimeș pe valea Troțușului.

LECȚIA XV, XVI, XVII.

GRUPA SUDICĂ A CARPAȚILOR ORIENTALI

(Carpații de curbură)

Generalități. Carpații de curbură se întind, la Nord, din Valea Oituzului, și la Sud-Vest, până în valea Prahovei; pe această distanță între Oituz și Prahova, munții se răsucesc cu 120° , trecând de la direcția Carpaților Răsăriteni, care este NV-SE la direcția Carpaților de Miazăzi, care este de la Est la Vest.

Această întorsură a Carpaților este cu atât mai evidentă, cu cât în spatele linului muntos se găsește cea mai mare zonă de prăbușire legată de Carpați, care a dat naștere unor înlinse depresiuni intracarpătice.

Carpații de curbură nu sunt altceva decât prelungirea munților Moldovei. Acest arc carpatic (Carpații de Curbură), a fost împărțit prin valea râului Bâsca Mare în două grupe: grupa nordică dintre Oituz și Bâsca Mare, numită munții Vrancei, și grupa sud-vestică, dintre Bâsca Mare și Prahova, numită munții Buzăului. În spatele acestor munți, în colitura formată de Carpați, își fac loc cele mai perfecte depresiuni intracarpătice de prăbușire: Țara Securilor și Țara Bârsei, legate între ele prin Șesul Frumos.

Trei șiruri de munți mărunți, Rodocul, Baraoltul și Perșani, stabilesc legătura între lanțul vulcanic al Carpaților Orientali și Carpații Meridionali.

După poziția geografică se deosebesc trei asociații de peisajii:

- 1) Munții Vrancei și munții Buzăului (munți de gresie);
- 2) Țara Securilor și Țara Bârsei, depresiuni intracarpalice de prăbușire;
- 3) Munții Budocului, munții Baraolt și munții Perșani.

I. Munții Vrancei.

Acești munți formează prima parte a Carpaților de curbură, întinzându-se din valea Oituzului și până la Bâsca Mare. Ei au direcția generală Nord — Sud, având limitele de Est și Vest foarte precise: la răsărit hotarul subcarpatic este marcat prin depresiunea subcarpatică a Vrancei, la apus, marea depresiune intracarpatică a Țării Securilor.

Munții Vrancei sunt clădiți numai din gresie, ca și ceilalți munți ai Moldovei, numai că înălțimile lor sporesc până la aproape 1800 m. Din cauza înălțimilor mai mari, pășunile alpine își fac reparația, ceea ce permite umanizarea spațiului muntos. Cele mai înalte piscuri ale munților Vrancei sunt: Lăcăușul (1777 m.), Penteleu (1775 m.). Lăcăușul este un punct important de împărștiere a apelor, din el izvorînd numeroase râuri, care curg în toate direcțiile (Oituzul, Putna, Zăbala, Bâsca Mică, Bâsca Mare, Co-mana, etc.).

Penteleu este ocolit pe trei laturi de Bâsca Mică și Bâsca Mare.

Întinsele pășuni de munte ajută dezvoltarea unei intense vieți pastorale, pe care n'am mai întâlnit-o decât în ținutul Dornelor. Creșterea oilor este o îndeletnicire însemnată a muntenilor din aceste locuri; brânza de burduf și mai ales cașcavalul de Penteleu, cunoscute în toată țara, se produc în cantități mari.

Povârnișurile munților sunt acoperite cu păduri de conifere și de fag. Bradul este copacul cel mai căutat; o îndelungată exploatare sălbatică a acestor păduri a dus la distrugerea lor; din această cauză s'au luat măsuri severe pentru refacerea acestui patrimoniu forestier, care constituie astăzi un bun al întregului popor.

Exploatarea pădurilor, făcută în urma naționalizării în mod omenos, este a doua îndeletnicire esențială a oamenilor din partea locului.

Drumuri naturale, înafara potecilor de munte, sunt foarte puține în munții Vrancei, iar șoselele din ei lipsesc cu desăvârșire. În schimb liniile forestiere, căile ferate înguste și funiculararele, formează în acești munți cea mai deasă rețea de acest fel din Carpații Românești.

Sătucul Comandău, așezat în munte, este cel mai important nod de comunicație forestieră din țara noastră și centru al industriei lemnului.

Exploatările întinse din munții Vrancei se explică prin faptul că se poate mai ușor pătrunde în pădurile acestor munți, care se află în apropierea centrelor prelucrate din ținutul Brașovului, de centrul de consum dela București și de centrul de export dela Galați.

2. Munții Buzăului.

Acești munți formează a doua parte a Carpaților de curbură, întinzându-se dela Est la Vest, între Bâsca Mare și valea Prahovei, până la poalele Bucegilor. Munții Buzăului sunt tot munți de gresie dar în ei apar și conglomerate, care fac ca înălțimile lor să fie mai mari decât ale munților Vrancei.

Cel mai înalt vârf din munții Buzăului este **Ciucașul** (1975 m.) așezat la izvoarele Teleajenului; este un important centru de turism de munte, cu case de adăpost și drumuri marcate. Înălțimi mari se mai găsesc în munții Buzăului, în partea dinspre Prahova, în **muntele Baiu** (1899 m.) și **muntele Neamțu** (1925 m.) dela izvoarele râului Azuga.

Munții Buzăului, deși mai înalți, prezintă marele avantaj față de munții Vrancei, că au numeroase trecători, de vale și de culme, care îi împart în mai multe masive, (Siriul, Ciucașul și Baiul), făcându-i astfel accesibili omului.

Pe o distanță de 60 km. îi străbat 5 trecători: un singur pas de vale, **pasul Buzău** (sub 900 m.) și patru pasuri de culme care sunt **Tabla Buții** (966 m.) la izvoarele Teleajenului, **Bratocea** (1227 m.), **Predeleș** (1260 m.) la izvoarele Dofanei, și **Predeal** (1054 m.) la izvoarele Prahovei. Drumurile tuturor acestor pasuri duc spre Brașov. Trei șosele de mare circulație străbat munții prin Buzău, Bratocea și Predeal.

O cale ferată dublă de mare trafic unește Capitala Țării cu Transilvania, prin valea Prahovei; pe valea Buzăului se plănuiește construirea unei căi ferate duble, care va stabili cea mai directă legătură a Transilvaniei cu Dunărea și Marea, străpungând muntele prin cel mai lung tunel al Țării (Teliul de 6 km.).

Prin Tabla Buiu trece un vechi drum comercial de culme, de aceeași valoare istorică, pe care a avut-o drumul Prislopului și drumul Buzăului.

Pe valea Buzăului și mai ales pe valea Prahovei, satele se țin lanț din Subcarpați până în depresiunea Brașovului. În aceste părți, regiunea muntoasă nu întrerupe continuitatea așezărilor omenești între cele două versante. Numeroasele stâne de pe golurile alpine întăresc umanizarea muntelui, iar muncitorii forestieri și turiștii o accentuează în tot timpul anului.

În munții Buzăului exploatarea pădurii, tăierea și prelucrarea lemnului formează principala ocupație a locuitorilor. Două fabrici mari de cherestea sunt aici: una la Nehoiu pe Buzău și alta la Măneciu pe Teleajen.

Toate văile de munte ale acestei regiuni sunt însemnate centre climatice. La Băile Siriu pe Buzău se găsesc ape sulfuroase și termale.

Valea Prahovei, cu o densitate de 100 loc./km², este nu numai prima regiune turistică și climatică a țării, dar a devenit și o regiune industrială importantă cu trei mari centre: Sinaia, Bușteni și Azuga.

3. Țara Secuilor.

În legătură cu Carpații de curbură (munții Vrancei și munții Buzăului) stau depresiunile intracarpatică de curbură: Țara Secuilor și Țara Bârsiei. Acestea sunt cele mai mari bazine de prăbușire din munții noștri, așezate tocmai la cotul Carpaților. Ele sunt cam la 550 m. altitudine și au fundul de o netezime desăvârșită.

Țara Secuilor are o formă dreptunghiulară, cu direcția NV-SE, fiind udată în lungul ei de râul Negru, afluentul Oltului. După cum arată și numele, în țara Secuilor trăiește aceeași populație secuiască, la fel cu cea din depresiunile Gheorghenilor

și Ciucului. Un șir de sate tivesc de jur împrejur poalele munților. Câmpul depresiunii e folosit mai mult pentru agricultura, cereale de munte, cartofi și plante furajere.

Un cadru de păduri dese de rășinoase, completează peisajul natural al acestei depresiuni. Absența satelor și a pădurilor din mijlocul depresiunii îi dă acestei câmpii un caracter de stepă.

Țara Securilor se mai numește și depresiunea Târgul Secuiesc, după numele localității principale din cuprinsul ei. Are o densitate de 75 loc./km².

Indeletrăcirile principale ale locuitorilor sunt exploatarea lemnului, creșterea vitelor și munca câmpului.

Brețcanii, populație a depresiunii, au fost în trecut și mai sunt și azi cei mai vestiți oieri din Sud-Estul Transilvaniei.

Țara Securilor este importantă și prin izvoarele carbogazoase dela Covasna și stațiunea climaterică Turia, de lângă Târgul Secuiesc. Covasna este și un centru însemnat pentru industria lemnului, iar Tg. Secuiesc pentru lemn și textile.

Țara Securilor comunică cu exteriorul prin pasul Oituz și prin poarta de la Recl, de pe valea râului Negru, prin care se intră în valea Oitului și în depresiunea Brașovului.

4. Țara Bârsei sau depresiunea Brașovului.

Este cea mai mare depresiune intracarpatică de prăbușire a țării, fiind udată de Olt în marginea ei de Nord. Depresiunea Brașovului (Țara Bârsei) este un adevărat șes între munti, de o nelezime perfectă, la o altitudine de 550 m.

În regiunea Brașovului se leagă Carpații Orientali (munții Buzăului, Baraolt și Perșani) cu Carpații Meridionali (munții Bucegi, Piatra Craiului, Făgăraș).

Depresiunea Brașovului oferă peisajii de câmpie, cu holde întinse și cu zăvoaie de sălcii în lungul pârânelor.

Depresiunea Brașovului, aproape centrul matematic al țării, a devenit unul dintre cele mai importante noduri de căi de comunicație. Într-adevăr, opt șosele principale, șase căi ferate și câteva linii aeriene se întâlnesc la Brașov.

Satele Țării Bârsei au o populație amestecată de Români, Maghiari și Sași. Satele brănene și cele din Săcelele Brașovului

sunt renumite prin străvechea îndeletnicire pastorală a locuitorilor.

Centrul acestei regiuni privit sub toate aspectele, industrial, minier și turistic este Brașovul (83.000 loc.).

Brașovul mai este și o stațiune climaterică și centrul excursiilor de munte. Valea Timișului face pereche cu valea Praliovei. La Zizin sunt băi cu ape carbo-gazoase și sărate. La Bod, este cea mai puternică stațiune de rație din R.P.R.

În sfârșit din punct de vedere industrial, Țara Bârsei și, în special Brașovul, constituie unul din marile centre industriale ale țării: fabrici de îngrășăminte chimice, postav, ciment, cauciuc, bere, mori, uzine metalurgice și cea mai mare uzină de tractoare (I. M. S.).

La Bod este o fabrică de zahăr, iar la Zărnești, o fabrică de celuloză și hârtie. Brașovul a valorificat din plin așezarea sa geografică: frumusețea sa naturală, bogățiile subsolului și produsele muntelui cu ale șesului. Deaceia Brașovul, în afară de faptul că este un centru însemnat industrial și climateric, mai este și un important oraș comercial.

5. Munții Bodoc, Baraolt și Perșani.

Ultimele ramuri sudice ale Carpaților Orientali sunt munții Bodoc, Baraolt și Perșani, despărțiți între ei de cursul râului Olt. Munții aceștia au înălțimi mici (1000 m.) fiind acoperiți până în vârf cu frumoase păduri de fag și brad; ei sunt nelocuiți șiocoliți de drumuri.

Munții Baraolt silesc Oltul să facă marele său cot dela Bod și după ce acești munți l-au împins spre Sud, Perșanii îl împing spre Nord. La Racoș, Oltul formează încă un defileu, unul dintre cele mai frumoase din țară, cu chei și meandre adâncite.

După cum munții Baraolt se despart de lanțul vulcanic printr-o șea joasă, tot astfel Perșanii se desfac de munții Făgărașului prin șeaua joasă de la Vlădeni, prin care trece șoseaua asfaltată și linia ferată Brașov-Făgăraș.

Isvoarele minerale sunt numeroase și în acești munți sunt renumite isvoarele alcaline-feruginoase, dela băile Vâlcele în Baraolt, asemenea celor dela Tușnad.

Carierele de bazalt dela Racoș sunt exploatate pentru materialul de construcție și piatră pentru calea ferată.

Caracterizări asupra grupei sudice a Carpaților Orientali

Se întâlnesc în această grupă de munți trei regiuni deosebite: munții de gresie, depresiunile de prăbușire, și munții de legătură.

a) **Munții Vrancei și Buzăului** formează **Carpații de Curbură**. Viața lor economică se prezintă sub două forme: **exploatarea pădurilor de fag și brad** și **economia pastorală** reprezentată prin **fabricarea brânzeturilor**.

Golurile de munte, ca și în alte regiuni carpatice sunt proprietate în devălmășie a satelor de moșneni sau de răzeși, dinafara Carpaților. Acest fel de posesiune este un fel de proprietate colectivă, întâlnită la populația satelor noastre de munte.

b) **Țara Securilor și Țara Bârsei** sunt regiuni cu o populație deasă, căi de comunicație numeroase, viață economică variată, fiindcă populația de aici trăiește nu numai din exploatarea șesului, ci și a munților înconjurători.

Ca **exploatare miniere**, sunt **carierele de piatră** și **minele de cărbuni**.

Industria, dela cea casnică veche până la **industria grea**, a luat un mare avânt, **Brașovul** devenind un însemnat centru industrial al țării (fabrici de cherestea, țesături, etc.).

c) **Munții de legătură**, între Carpații Orientali și Carpații Meridionali, au o **importanță economică mai mică în raport cu celelalte două regiuni** descrise.

Ca o notă comună în valorificarea economică a acestui spațiu muntos, între Oituz și Prahova, sunt **isvoarele minerale** din Carpații de Curbură, din depresiune și din ceilalți munți.

Cele mai cunoscute stațiuni sunt: **Covasna, Zizin și Vâlcele**.

Regiunea Carpaților de Curbură este străbătută de **numeroase trecători**, folosite de șosele și căi ferate.

LECȚIA XVIII.

CARPAȚII MERIDIONALI

1. Caractere generale. 2. Munții dintre valea Prahovei și valea Dâmboviței

Caractere generale. Carpații Meridionali alcătuiesc cel mai puternic și înalt din Țara Românească. Acești munți se întind din valea Prahovei pe o direcție aproape Est-Vest până în masivul Godeanu, de unde arcurându-se spre Sud-Vest ajung la Dunăre.

Văile **Timiș, Cerna și Bistra**, îi despart de munții Banatului și Poiana Ruscă.

La Nord se desfășoară podișul Transilvaniei, iar la Sud dealurile subcarpatice.

Carpații Meridionali sunt cei mai masivi și cu vârfurile cele mai înalte din tot lanțul Carpaților Românești. (Vârful **Negoiul** — 2544 m. și vârful **Moldoveanu** — 2544 m.). Sunt formați din roci foarte tari și rezistente (șisturi cristaline și calcare).

În vremuri îndepărtate au fost acoperiți de ghețari, care au lăsat numeroase urme cum sunt **lacurile glaciare**, așezate la mari înălțimi, și **circurile sau zănoagele**.

Acești munți sunt străbătuți de văi adânci, care formează defilee prin care oamenii au putut trece de pe o parte pe alta a munților: defileul Oltului, la Turnu Roșu și Cozia, defileul Jiului, la Lainici, Porțile de Fier, la Dunăre. Larga desfășurare a plaiurilor acoperite cu pășuni alpine, a înlesnit pășunatul pe munți, încă din cele mai vechi timpuri.

În munți iernile pot dura peste șase luni, iar zăpada foarte abundentă, nu se topește cu totul decât în Iulie-August. Verile sunt potolite, cu nopți răcoroase.

Munții sunt acoperiți cu păduri de fag (până la 800 m. înălțime) și cu păduri de conifere (până la 1700-1800 m.). Crestele cele mai înalte au vegetația formată din arborii pitici, flori frumos colorate și ierburi dese. Animalele care trăiesc în pădurile de fag sunt: porcul mistreț, iepui, bursucul, vulpea, râsul, iepurele de pădure, veverița și multe pasări.

Pădurile de conifere adăpostesc ursul brun, cerbul, căprioara, ișterul, cocoșul de munte. Pe vârfurile înalte se întâlnesc capra neagră și vulturii mari.

Satele se ridică pe munți până la înălțimea de 1300 m., așezate dealungul râurilor, pe plaiuri sau în depresiuni.

Impărțirea Carpaților Meridionali. Carpații Meridionali se împart în mai multe grupe mari, despărțite prin văi adânci:

1. Munții cuprinși între valea Prahovei și valea Dâmboviței (m. Bucegi).

2. Munții cuprinși între valea Dâmboviței și valea Oltului (munții Făgăraș).

3. Munții cuprinși între Olt și Jiu.

4. Munții dintre Jiu și Dunăre.

Masivul Bucegi între Valea Prahovei și Valea Dâmboviței, cuprinde trei culmi deosebite: spre răsărit Piatra Craiului; către apus munții Bucegi, cu culmea ca un podiș neted, iar la Sud, Leaota.

Munții Bucegi ocupă suprafața cea mai întinsă din întregul masiv. Ei au înfățișarea unui bloc uriaș, cu pereții înalți și drepti, fiind formați din piatră de var, amestecată cu pietrișuri și bolovanșuri (conglomerate) și care sunt ușor roase de apă.

Sunt lăsați de văi prăpăstioase și înguste care formează chei și peșteri (ex. Ialomicioara, Dâmbovicioara).

Datorită eroziunii vânturilor, pe podul Bucegilor s'au născut forme curioase de stânci numite „Babele”.

Cele mai înalte vârfuri sunt Omul (2511 m.) și Caraimanul (2497 m.). Clima munților este aspră, cu zăpezi ce se topesc târziu.

ziu în vară; precipitațiile atmosferice ajung aici până la 1200 mm.
anual. Vegetația este bogată și variată; păduri de fag, mesteacăn

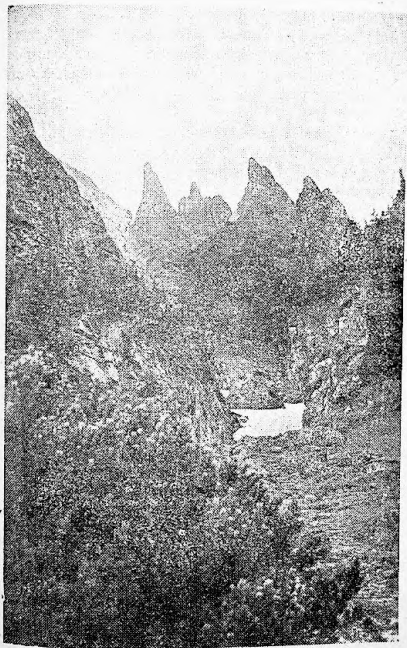

Fig. 4. — Aspecte din Bucegi.

Colții Moranului din pe-
Sanatoriul Bucegi în R. Cismulțea
83

și conifere se găsesc acolo, unde panțele munților sunt mai puțin înclinate.

Pe crestele ascuțite și drepte vegetația lipsește, stânca rămâne goală, sclipind albă în soare.

Pe platourile înalte, crește o vegetație mărunță, formată din pini târători, ienuperi, merișori și numeroase plante cu flori viu colorate: gențiane, campanule, clopoței, bujori de munte și garofițe.

Plaiurile cu pășuni dese sunt întrebuințate pentru pascutul oilor și vitelor mari.

Piatra Craiului prezintă o creastă ascuțită, complet goală, înălțându-se până la 2244 m. Dâmbovița ocolește lanțul dinspre apus, iar afluentul ei Dâmbovicioara, dinspre răsărit. Văile ambelor râuri sunt foarte adânci, în formă de chei prăpăstioase.

În munți se găsesc multe peșteri adânci, iar pereții prăpăstioși măresc frumusețea peisagiului.

Între Piatra Craiului și Bucegi, prin trecătoarea Bran, trece drumul vechi dela Câmpulung spre Brașov. Pe platoul vecin cu Branul, de mult despădurit și cultivat, se găsește un șir de sate și nenumărate cătune, împrăștiate pe înălțimi până la 1000 m.

Cultura plantelor pe acești munți se ridică până la 1300 m, mai sus decât oriunde în Carpații Meridionali.

Leota. Masivul Leota, clădit din roci tari și rezistente (șisturi cristaline), este situat spre Sud-Est de Piatra Craiului. Acest masiv are o formă de stea cu înălțimea cea mai mare de 2134 m. Povârnișurile, cu pante mai line, sunt acoperite cu păduri de fag și conifere.

Masivul Bucegi și valea Prahovei alcătuiesc regiunea cea mai cercetată de om, din tot cuprinsul R. P. R.

Este regiunea alpină a turiștilor și skiorilor, unde burghezia și-a construit cabane și vile, care azi sunt puse la dispoziția sindicatelor muncitorești, ca locuri de odihnă, mulțumită grijii și măsurilor luate de guvernul nostru democrat.

Valea Prahovei

Prahova este un râu mic; în urma topirii zăpezilor și a ploilor bogate de primăvară, se revarsă amenințătoare.

Valea Prahovei era o regiune aproape sălbatică. Azi pe aici

trece șoseaua asfaltată și calea ferată dublă București—Ploești—Brașov, cea mai însemnată din toate căile ferate ce străbat Carpații.

Sinaia, cea mai veche și cea mai frumoasă așezare are un renume european, cu multe vile și hoteluri frumoase. Odată, Sinaia era locul unde moșierimea și-a clădit din exploatarea țărânilor, vile somptuoase și localuri de distracție. Azi aceste vile

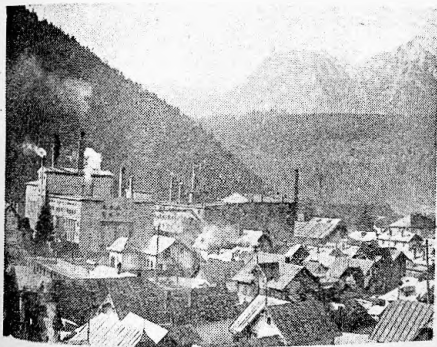

Fig. 5. — Centrul industrial din valea Prahovei: Azuga.

au fost puse la dispoziția muncitorilor și Sinaia a ajuns o stațiune de odihnă pentru toți cei ce muncesc.

La Sinaia se găsește o fabrică de var și una de cuie. Este centrul legat de exploatarea lemnului și varului din împrejurimi.

Dircolo de Sinaia, Poiana Țapului, așezată la 850 m. înălțime, are pe lângă case țărănești, curate și bine îngrijite, numeroase vile, în care muncitorii au astăzi posibilitatea să se odihnească.

Bușteni, situat la poalele Jepilor, este una din stațiunile de pe valea Prahovei ce posedă ape minerale cu gust ușor sărat. Este o localitate în care se practică în special sporturile de iarnă. La Bușteni se găsește una din cele mai importante fabrici de celuloză și hârtie.

Azuga, la 933 m. înălțime, are o vestită fabrică de sticlă, una de bere, alta de postav și de ciment. Azuga reprezintă, după Sinaia, cel mai industrial centru de pe valea Prahovei.

De aici drumul urcă spre **Predeal**, care e centrul sporturilor de iarnă și care are numeroase vile și hoteluri.

Dincolo de Predeal începe valea **Timfșului** și coborînd ajungem în depresiunea Bârsei.

Prahova este cea mai populată vale din R. P. R.

Importanța acestei văi a crescut mult datorită petrolului, care se găsește în imediata ei apropiere.

Se poate spune că petrolul, a dat viață acestei văi. Aici își duc viața clocotitoare muncitorii din industria petrolieră, care au luptat totdeauna penru a scăpa de exploatarea capitalistă. Azi, prin naționalizarea industriilor, poporul-muncitor devenind stăpân pe aceste bogății, se întrece în muncă, sporește producția, ridicându-și nivelul de trai.

LECȚIA XIX

GRUPA MUNȚILOR FĂGĂRAȘ

Regiunea naturală a Făgărașului cuprinde munții Făgăraș, culmile dela Sudul lor, Țara Oltului și defileul Oltului.

1. Munții Făgăraș

Sunt formați dintr-o culme cu direcția Est-Vest, din care se desprind spre Sud mai multe culmi, despărțite prin văi adânci.

Munții Făgăraș se prezintă unitar, cu creste înalte de peste 2000 m, ținându-se lanț pe o distanță de 60 km. Formați din roci vechi (șisturi cristaline) foarte rezistente, apele curgătoare nu au reușit să-i străpungă.

Dela Dâmbovița până la Olt, nicio trecătoare nu permite o legătură mai ușoară între un povârniș și celălalt. Priviți din câmpia Făgărașului, ei apar ca un zid uriaș, cu creste zimțate.

Vârfurile cele mai semețe sunt Negoiul (2544 m) și Moldoveanu (2544-m).

Ghețarii, care au acoperit odinioară munții Făgăraș, au lăsat numeroase urme. Lacurile glaciare cu apă limpede (Balea, Capra, Călțunul), sunt un adevărat dar pentru păstoritul de munte, mai ales vara când pe aceste înălțimi se simte o mare lipsă de apă.

Depe culmea Făgărașului, se scurg spre Nord, nenumărate forente mici de munte, care primăvara, în urma topirii zăpezilor, se revarsă cu violență.

Plaiurile cu pășuni bogate ocupă suprafețe întinse.

La Sudul munților Făgăraș se întind mai multe culmi se parale unele de altele prin văi. Astfel **muntele Păpușa** este cuprins între valea Dâmboviței și râul Târgului. Între Rucăr și Dâmbovicioara, **Dâmbovița** formează, în rocile calcaroase, unele dintre cele mai frumoase chei.

Muntele Ezerului, cu înălțimi ce trec de 2000 m., e cuprins între râul Târgului și râul Doamnei. Argeșul isvorăște de sub **Negoiu**, adunând pâraiele din drum, se îndreaptă spre Cumpăna, centru forestier, despărțind **munții Ghițu de munții Frunții**. Topologul, cu izvoarele în apusul Negoifului, separă munții **Frunții**, (la Vest) de masivul Cozia (la Est), vărsându-se în Olt.

Între munții Făgăraș, la Nord, și masivul Cozia la Sud, se găsește depresiunea intracarpatică **Loviștea (Titești)**. Această depresiune spintecată de văi adânci se lărgeste spre Olt, oferind loc prielnic așezărilor omenești. Cea mai importantă este localitatea **Titești**. Locuitorii depresiunii trăiesc în sate mici și se ocupă cu tăiatul lemnului din pădurile ce acoperă munții. Exploatarea pădurilor s'a făcut aici, sub regimul trecut, fără niciun plan. Singurul scop era câștigul, de aceea pădurea aproape a dispărut. Locuitorii se mai ocupă și cu agricultura, cultivând mai ales porumbul.

Clima Făgărașului este aspră, cu ierni lungi și geroase, veri răcoroase de scurtă durată, cu ploi bogate (1000 mm. anual) și cu vânturi puternice.

Urcând pe munte, până la 800 m., coastele sunt acoperite de păduri, în care predomină fagul, amestecat cu stejar, paltin, frasin de munte, carpen, mesteacăn etc.

În poiene se dezvoltă cea mai bogată fâneață din cuprinsul Carpaților. De la 800—1700 m, se întind pădurile de conifere, dese, întunecoase și greu de străbătut.

În aceste păduri trăiesc: ursul brun, jderul, râsul, porcul mistreț. Spre zonele mai înalte se întâlnesc cerbul, căprioara, cocoșul și găinușa de munte.

Crestele cele mai înalte ale Făgărașului (de peste 1800—2000 m.) au temperaturi scăzute, zăpezile se topesc mai greu, iar vânturile suflă năpraznic. Aici bate Vântul Mare, care primăvara

topește zăpada așa de repede, încât ciobanii îl numesc „măncătorul de zăpadă”.

Plantele se țin aproape de stâncile tari, pentru a nu fi smulse de vânturi. Astfel sunt: ienuperii târători și jneperii, salcia, merișorul de munte, afinul și florile viu colorate. Mai sus, mușchii și lichenii ne amintesc de tundra polară.

Animale sunt puține: mici lărătoare, capre negre și vulturi.

Înălțimile mari și pantele repezi ale munților Făgăraș, au împiedecat așezarea omului în interiorul lui. Numai ciobanii cu turmele de oi și capre urcă pe plaiurile înalte cu pășuni bogate. În jurul nenumăratelor stâne, construite din lemnul pădurilor, ciobanii își duc viața izolat în timpul călduros al verii. Odată cu venirea toamnei, turmele încep să coboare în căutarea adăpostului de iarnă. Rezistențe la drum, oile suportă deplasarea pe distanțe lungi — numeroase drumuri de oi pornesc din masivul Făgărașului spre pășunile din stepă și ballă. Drumurile se îndreaptă spre Pitești, de unde se răsfră spre câmpia Olteană, Bărăgan, Dobrogea, lunca și bălțile Dunării. Primăvara, ciobanii se întorc din nou în munți. Această mișcare a turmelor de oi dela munte la șes și dela șes la munte, în căutarea pășunilor, poartă numele de transhumanță, iar păstoritul se numește transhumant. Satele s'au așezat la poalele muntelui, fie spre versantul muntenesc, fie spre cel transilvan. Munții Făgăraș sunt lipsiți de trecători, totuși pot fi trecuți prin pasul Bran, pe valea Oltului, sau prin cărările de pe culme.

Bogăția pădurilor a dus la exploatarea forestieră, mai dezvoltată pe culmile sudice, unde predomină fagul.

Cumpăna este o localitate importantă pentru produse de lemn, grnzi, scânduri, etc.

Făgărașul este lipsit de bogății minerale.

2. Defileul Oltului

De pe culmile înalte ale Făgărașului ne coborim spre Vest către defileul Oltului, care desparte Făgărașul de munții Lotrului. Oltul isvorăște din masivul Hășmașul Mare, curge prin depresiunea Ciucului, separă munții Perșani de Baraolt, trece pe marginea sudică a podișului Transilvaniei și intră în munți la o înălțime de

360 m., formând defileul dela Turnu Roșu, în apropierea căruia se exploatează marmoră. La Sud de Turnu Roșu valea se lărgeste, permițând oamenilor să-și așeze satele de-a-lungul râului. Intre Cozia și munții Căpățâna, albia se îngustează din nou, formând defileul dela Cozia.

Prin valea lui trece șoseaua spre Sibiu și calea ferată ce leagă Sudul cu Nordul regiunii (Piatra Olt — Sibiu).

3. Țara Oltului sau depresiunea Făgăraș

La poalele munților Făgăraș, spre miez de noapte se întinde o regiune de șes, numită Țara Oltului sau depresiunea Făgărașului, lață de 13 km. și lungă de 70 km.

Țara Oltului (depresiunea Făgărașului) prezintă un aspect social foarte interesant. Așezările nu au pătruns în regiunea de munte. Pădurile sunt în majoritatea lor proprietate în devălmășie și sunt folosite de localnici pentru construcție și pentru încălzit.

Regiunea e bine populată și cu toate că solul este sărac, prin munca locuitorilor, el a devenit prielnic agriculturii.

Inviorarea vieții a adus-o aici, ca oriunde, călea ferată de-a-lungul Oltului, prin care locuitorii au venit în contact cu orașele, iar satele așezate de-a-lungul acestui drum au devenit lărgușoare.

Sărăcia locuitorilor a provocat un puternic curent de emigrare. Această stare de lucruri va fi înlăturată prin reformele social-economice ale Guvernului nostru democrat și Țara Oltului va cunoaște o viață cu adevărat prosperă. Orașul cel mai de seamă al regiunii este Făgărașul (9000 loc.). E un vechi centru însemnat pentru tăbăcării (sec. XV). Acest oraș este concurat astăzi de Sibiu și Brașov.

În Făgăraș se găsește o fabrică de produse chimice. Calea ferată Brașov—Sibiu, străbate depresiunea trecând prin Făgăraș.

LECȚIA XX

REGIUNEA MUNȚILOR DINTRE OLT ȘI JIU

Regiunea muntoasă dintre Olt și Jiu cuprinde:

1. **Masivul Parâng** cu înălțimea cea mai mare de 2529 m. în vârful **Mândra**. Din masivul Parâng se desprind ramuri muntoase în mai multe direcții: spre răsărit munții **Lotrului**, formați din două șiruri ce merg aproape paralel; a) **Culmea Căpățanei** la Sud, b) **Culmea Cățneni**, la Nord.

2. Între aceste două culmi se găsește **depresiunea Lotrului**, în lungul căreia valea Lotrului își duce apele spre Olt.

3. Spre Nord și Nord-Est de masivul Parâng se desprind: **munții Sebeșului**, cu vârfurile **Surlanul** de 2133 m. și **Cindrelul** de 2249 m.

4. La poalele munților Sebeș se întinde **depresiunea Sibiului**.

1. Masivul Parâng

Este unul dintre cele mai frumoase masive din Carpați. Urmele lăsate de vechii ghețari sunt numeroase. Gropi mari și adânci (zănoage) și multe lacuri glaciare (ex. **Gâlcescu** de sub muntele **Mândra**).

Acești munți sunt formați din roci tari și rezistente (șisturi cristaline). Culmile lor sunt îndreptate unele dela Nord la Sud, altele dela Est la Vest.

Munții sunt acoperiți cu păduri de fag spre poale, de conifere, pe coaste până la 1700 m., iar mai sus cu ierburi dese și

arbori pitici. Pășunile alpine formează hrana numeroaselor turme de oi.

Omul nu a reușit să se ridice cu satele pe înălțimile Parângului, care rămâne un masiv izolat. Așezările omenești se înălțesc numai la poale, către regiunea de dealuri, unde satele se în lanț.

Munții Lotrului. Incep din Răsăritul masivului Parâng și se alungesc pe direcția Vest-Est până în valea Oltului.

Acești munți se înfățișează ca o adevărată celate de piatră în care ciobanii sunt singurii locuitori.

Pădurile de fag și de brad acoperă munții. Dar în urma intenselor exploatare, multe culmi au rămas despădurite.

La sudul munților Căpățanei, din cauză că acești munți sunt clădiți din roci calcaroase, s'a format datorită eroziunii apelor frumoasa peșteră dela Polovragi, cu nenumărate stalactite și stalagmite.

Pe coastele înalte, munții sunt lipsiți de așezări omenești. Oamenii au căutat locuri mai ferite și mai prielnice vieții spre marginile lor, fie în depresiunea Lotrului, fie pe valea Oltului.

2. Depresiunea Lotrului

Între cele două culmi ale munților Lotru, se întinde depresiunea intramontană a Lotrului (Brezoi), numită astfel după valea cu acelaș nume, care o străbate dela apus la răsărit. Numai către valea Oltului depresiunea este mai largă și deaceea găsim aici sate mari și frumoase. Prin pasul dela Turnu Roșu, se face legătura cu Ardealul iar prin pasul dela Cozia, cu dealurile din Valea și Argeș.

Clima e mai blândă decât pe munții înconjurători.

Locuitorii se ocupă cu exploatarea lemnului din pădurile ce acoperă munții, cu pășunatul oilor pe plaiurile înalte, cu pescuitul și vânătoarea, iar locurile prielnice culturilor sunt semănate cu porumb.

Localitatea Brezoi este un centru important pentru transformarea trunchiurilor de brad în scânduri și grinzi. De aici cheresteaua este încărcată în vagoane, luând drumul orașelor mari.

Bogățiile subpământene ale munților sunt : mica, ce se extrage dela Voineasa și aurul din regiunea Valea lui Stan.

3. Munții Sebeșului

Sunt situați la Nordul munților Lotru și Parâng. Vârfurile cele mai mari sunt: Surianu (2133 m.) și Cindrelu (2245 m.).

Acești munți sunt clădiți din șisturi cristaline. Au plaiuri întinse acoperite cu pășuni bogate, care servesc la hrana nenumăratelor turme de oi. Din munții Sebeșului isvorăsc multe râuri. Spre Nord, Sebeșul folosit pentru transportul lemnului, spre Sud-Vest, Jiul Transilvan, spre Vest, Streful.

Clima acestui lanț muntos este aspră, cu ierni lungi și grele, iar verile răcoroase. Ploile bogate ajută la dezvoltarea pădurilor de fag amestecate cu frasin de munte, arțar și mesteacăn, urmate pe înălțimi ce trec de 800 m. de pădurile de conifere.

Exploatarea lemnului se face de-a-lungul râurilor mari. Pășunile bogate de pe plaiurile întinse au contribuit la dezvoltarea păstoritului. Pe munți pasc nenumărate turme de oi, iar oamenii au construit foarte multe stâne, cătune și sate. Vara, o parte din populație se deplasează sus pe munte, luând cu ei vitele mari.

Cioabanii transformă laptele de oaie în brânzeturi de calitate, apreciate foarte mult în țara noastră.

Transhumanța este caracteristică regiunii.

La poalele munților Sebeș, spre miez-noapte, se găsesc orașele Orăștie și Cugir, centru metalurgic legat de minereurile de fier ale masivului Porana Ruscă și de uzinele Hunedoara.

4. Depresiunea Sibiului

Între munții Făgărașului, Sebeșului și dealurile podișului ardelean, se deschide regiunea naturală, cu înfățișarea unui șes înalt, numită depresiunea Sibiului.

Clima acestei depresiuni este mai blândă în comparație cu clima munților ce o înconjoară.

În cuprinsul ei, oamenii s'au așezat din cele mai vechi timpuri, ridicând numeroase cătune, case izolate, colibe și sate mari. (Rășinari, Săliște, Cisădie, etc.). Pășunile de pe munții Sibiului,

au influențat puternic felul de viață al locuitorilor, contribuind la dezvoltarea păstoritului.

O mare parte a populației trăiește vara la munte, nu numai în zona iânețelor, pregătind hrana vitelor și a oilor, ci ducând și lemnele de brad spre sate, sau spre mulțimea joagărelor înșirate de-a-lungul văilor, ce pătrund în inima munților.

Lâna numeroaselor turme de oi a fost materia primă, care a determinat dezvoltarea unei industrii textile locale, practică de lărăncile satelor Cisnădie, Orlat, Săliște, etc. În „războaiele“ din locuințele lor, se țes tot felul de stoffe și dimii.

Din laptele oilor și vitelor mari, se obțin diferite produse (unt, brânză, smântână etc.).

Livezile de pomi fructiferi ocupă suprafețe întinse. Locuitorii practică și agricultura, dar pe o scară mai redusă. La Cisnădie și Sibiel se găsesc numeroase podgorii.

Ocna Sibiului este un orașel important pentru isvoarele sărate și pentru veslita salină, din care se exploatează sarea din cele mai vechi timpuri; în mijlocul depresiunii este așezat orașul Sibiu (50.000 locuitori), centru comercial și industrial. În acest oraș se găsesc foarte multe fabrici (paste făinoase, salam, unt, brânzeturi, fabrici de textile, fabrici pentru prelucrarea pieilor și uzine metalurgice, care produc mașini agricole). Forța motrică a văii Sadului este captată și transformată în energie electrică, necesară orașului Sibiu.

Populația este formată din: Români, Sași și Unguri.

Sibiul este legat prin numeroase căi ferate de orașele mari (calea ferată: Sibiu-Piatra Olt-București; Sibiu-Făgăraș-Brașov, Sibiu-Sebeș-Alba Iulia).

LECȚIA XXI, XXII

REGIUNEA MUNTOASĂ DINTRE JIU ȘI DUNĂRE

Această regiune cuprinde munții dintre Jiu și Dunăre, depresiunea Petroșani și Țara Hațegului.

Din masivul Godeanu, care reprezintă nodul central al regiunii, se respiră culmi în toate direcțiile. Astfel, spre Est și Nord-Est munții Vâlcan și Retezat, despărțiți de valea Jiului oltenesc în lungul căruia s'a format depresiunea Petroșani.

Către Vest și Nord-Vest, masivul Țarcu.

La Sud se desprind două culmi muntoase care alcătuiesc munții Cernel, străbătuți de valea Cernei.

Cuprinsă între munții Retezat la Sud, munții Sebeș la Est și Poiana Ruscă la Vest, se deslășoară o largă depresiune numită Țara Hațegului.

1. Masivul Godeanu

Munții Godeanu, clădiți din șisturi cristaline, sunt formați din mai multe masive, cu povârnișuri cu pante ușoare și cu numeroase plaiuri netede, ca niște adevărate câmpii situate la înălțimi mari.

Din acești munți isvorăsc : Cerna, Motru și Jiul oltenesc.

Păduri de fag și de conifere acoperă munții. Lemnul acestor păduri este de o calitate superioară. În cea mai mare parte însă aceste păduri nu sunt exploatare, din cauza lipsei de drumuri bune. Pășunile bogate dau prilejul unui păstorit dezvoltat. Masivul Go-

deanu este lipsit de așezări omenești permanente, iar satele se găsesc la înălțimi mici spre poalele muntelui.

Munții Vâlcan. Înălțimile acestor munți ajung la 1900 m. Văile lor sunt înguste și adânci. În timpul primăverii în urma ploilor îndelungate, apele se revarsă și deaceia populația nu se poate așeza în apropierea văilor, iar satele sunt ridicate pe plaiuri.

În aceste regiuni predomină pădurile de fag, amestecate cu mesteacăn și conifere.

Comunicația se face mai ușor pe plaiuri decât pe văile adânci. Pășunile alpine au o deosebită importanță pentru creșterea oilor. Din această cauză și în aceste locuri sunt răspândite numeroase câine de vară și de iarnă.

2. Munții Retezat

Fac parte din lanțurile cele mai înalte ale Carpaților Meridionali. Culmea lor este continuă, cu vârfuri semețe ce se aseamănă cu ale Făgărașului. Vârful Pelaga ajunge până la 2508 m.

Din cauza marilor înălțimi au fost acoperiți, în vremuri îndepărtate, de ghețari, care au lăsat cele mai bogate urme din câte se cunosc în Carpații Meridionali, cum sunt numeroase zănoage și lacuri (Bucura).

Platformele netede au aspectul unor câmpii întinse acoperite cu pășuni. O astfel de platformă netedă care se află la 2000 m. înălțime, a contribuit ca muntele să fie numit „Retezat”.

Trecători bune nu se găsesc, numai două poteci înguste trec munții prin locuri înalte (2100 m.).

Pădurile de conifere se ridică până la 1800 m. iar creștele mai înalte sunt acoperite cu plante pitice, licheni și flori viu colorate.

Satele nu se întâlnesc în interiorul masivului, care este cercetat numai de ciobanii ce întovărășesc turmele de oi.

Aceste sate sunt așezate spre poale, fie spre depresiunea Petroșani, fie către Țara Hațegului.

3. Depresiunea Petroșani

Așezată în interiorul munților, depresiunea Petroșani are o lungime de 45 km. și o lărgime de 3—9 km. ramificându-se pe văi laterale între munții Retezat, Vâlcan, Parâng și Sebes.

În lungul depresiunii curg cele două ape, Jiul oltenesc și Jiul transilvan, unele lângă Petroșani.

Comunicația între depresiune și regiunile înconjurătoare, se face prin pasul Lainici, pe valea Jiului și prin pasul Merișor spre depresiunea Haleg.

Clima regiunii este aspră.

În această depresiune se găsesc cele mai mari zăcăminte de lignit superior din țara noastră, care se exploatează la : Petroșani, Petrila, Livezeni, Vâlcan și Lupeni.

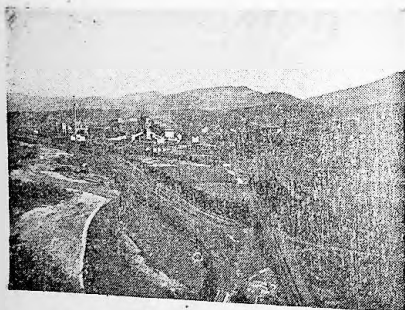

Fig. 6. — Petroșani.

Lignitul de Petroșani are un procent mare de carbon și degajă multă căldură prin ardere. Rezerva este calculată pentru câteva sute de ani. Din această depresiune se extrage 60% din totalul cărbunelui-exploatat în țara noastră și 80% din cantitatea de cărbune brun exploatat. Din întregul basîn, Lupeni dau cel mai mare procent (65%).

În 1929, în timpul guvernării partidului național-țărănesc, situația minerilor dela Lupeni, fiind din cele mai rele, aceștia au făcut repetate cereri pentru o îmbunătățire a traiului lor. Însă fără

nicun rezultat. Atunci muncitorimea a pornit la acțiune cu toată
repreșiunea guvernului reacționar.

La 4 August 1929 s'a hotărît greva generală.

În timpul grevei, uzina a fost înconjurată de armată și însuși
prefectul județului a comandat focul. Au fost omorâți 25 muncitori
și răniți 200. De aceste sacrificii au fost capabili muncitorii
de la Lupeni, pentru dreapta cauză a muncitorimii.

Fig. 7. — Calea ferată Bumbăști-Livezeni.

Astăzi, muncitorimea se bucură de deplină libertate, iar burta
lor stare materială, morală și culturală este asigurată de regimul
de democrație populară.

Oamenii au fost atrași de această bogăție și au venit din
toate părțile țării. Astfel vechile sate, cu un număr mic de locui-
tori, s'au transformat în adevărate orașe (Petroșani 15.000 locui-
tori, Lupeni 11.000). Desimea populației în această regiune, atinge
200 loc./km² așa cum numai în marile regiuni miniere și indu-
striale ale lumii se pot întâlni.

Depresiunea Petroșani este legată prin calea ferată Livezeni-Bumbăești de orașele mari din Sudul Țării, scurtându-se drumul spre Capitală. Va rămâne neuitată nimeni și efortul supraomnesc

Fig. 8. — Brigadierii muncii voluntare la construcția noii căi ferate Bumbăești-Livezeni

depus de brigadierii muncii voluntare și de tehnicienii ce au lucrat la construcția noii căi ferate

Între anii 1911—1944, în timpul regimului de dictatură antonesciană au lucrat la Bumbăești, în mod forțat, deținuții politici.

4. Muntele Țarcu

Se aseamăna cu Godeanu. Spre apus și spre Nord se desprind din acești munți mai multe culmi, care coboară treptat și se ramifică tot mai mult. Trecătoarea cea mai importantă „Porțile de Fier” face legătura între depresiunea Hațeg și Banat.

Clima acestor munți suferă o slabă influență mediteraneană, ce se poate recunoaște în flora și fauna regiunii. Astfel, în pădurile lor, alături de fag se întâlnește stejarul și unele specii sudice ca liliacul sălbatic, castanul dulce, frasinul de munte, carpenul etc. Aici trăiește vipera cu corn, venită din regiunile mai calde ale Europei de Sud.

Pădurile sunt foarte mult exploatate iar lemnul e transportat cu ajutorul căilor ferate. În locurile rămase după tăierea pădurii și de-a-lungul râurilor, se găsesc așezate satele.

Exploatarea pădurilor în această regiune fiind făcută în trecut doar cu gândul îmbogățirii câtorva capitaliști, munții au fost în parte despăduriți și lăsați pradă puhoaielor de ape curgătoare.

Prin trecerea pădurilor în proprietatea Statului, a încetat exploatarea anarhică a pădurilor.

5. Munții Cernei

Din Sudul masivului Godeanu, dela izvoarele Motrului până la Dunăre, se întind munții Cernei, despărțiți în două culmi paralele, de râul Cerna. Cu mările de pe malul drept sunt mai înalte și se numesc munții Cernei, cele de pe malul stâng sunt mai mici și formează munții Mehedinți.

Munții aceștia sunt formați în cea mai mare parte a lor din roci calcaroase. Din această cauză au râpi prăpăstioase, sunt greu de trecut, au izvoare care dispar pe neașteptate și numeroase peșteri

Comunicația spre Banat se face prin pasul **Domașna-Cornea** sau „**Poarta Orientală**” (la 515 m. înălțime).

Clima munților Cernei e mai blândă. Influența mării Mediterane se simte în această regiune. Iernile sunt lipsite de geruri, iar verile sunt fierbinți.

Sub influența climei, apar pădurile de stejar amestecate cu lei, frasin, arțar, liliac sălbatic. Pe pantele mai înalte, domină pădurile de țag ce acoperă munții până în vârf.

Calea ferată principală București-Timișoara străbate această regiune. La Orșova, mic port la Dunăre și stațiune climaterică, intrăm în regiunea munților Cernei. Aproape de gara Herculană se găsește situată stațiunea **Băile Herculană**, cunoscută încă de pe vremea Romanilor, pentru izvoarele minerale termale (temperatura 41°-55° C). Nu departe de gara Herculană, spre Nord, ajungem în **Mehadia**, stațiune climaterică și centru de exploatare a lignitului (cărbune brun).

Trecând prin pasul **Poarta Orientală**, calea ferată părăsește regiunea continuându-și drumul către orașul **Caransebeș**.

6. Depresiunea Hațeg

Este rezemată la Sud pe culmea Retezatului, la Est pe munții Sebeșului, iar la Nord pe masivul Poiana Ruscă. Fundul depresiunii este neted asemenea unei câmpii ușor vălurite. Comunicația cu regiunile înconjurătoare se face prin două trecători: spre **basinul Pelroșani**, prin pasul de la **Merișor**, spre Banat, prin **Poarta de Fier Transilvană**.

Țara Hațegului a fost un loc de adăpost din timpurile cele mai îndepărtate. Dacii s'au apărat cu îndârjire împotriva cuceritorilor romani. Aslăzi, regiunea are o înfățișare curată rurală. Populația este răspândită în numeroase sate mici, așezate, fie în centrul depresiunii, fie la poalele munților înconjurători. Locuitorii se ocupă cu creșterea oilor, vitelor și cu agricultura, care se face rudimentar (pluguri de lemn).

În alte sate se cultivă **arbori fructiferi** dintre care cel mai răspândit este **prunul**.

În toată Țara Hațegului nu se află decât două orașe: **Hațegul** cu 4.500 locuitori și **Hunedoara** cu 5.000 locuitori. Din

Hațeg o cale ferată trece prin Poarta de Fier Transilvană spre Caransebeș, alta de-a-lungul Streiului până la Petroșani și spre Nord până la Simeria (nod de cale ferată pe linia principală București-Arad).

Caracterizări generale asupra Carpaților Meridionali

Carpații Meridionali prezintă cele mai întinse platforme de eroziune, acoperite cu pășuni alpine și fânețe. Deaceia în acești munți se întâlnește cel mai dezvoltat păstorit transhumant din țară, cu stăniile cele mai numeroase. La început, deplasarea ciobanilor cu turmele de oi se făcea între poalele muntelui și pășunile alpine. Pe măsură ce populația a crescut și nevoia de hrană pentru vite s'a mărit, ciobanii organizați în cele au pornit cu turmele până departe în Sudul Olteniei, Bărăganului sau Dobrogei. La sfârșitul sec. XIX, când câmpiile Bărăganului s'au transformat în câmp de arătură, transhumanța a început să decadă. Populația s'a întors la pășunile de vară în munți și la rezervele dela colibe. Paralel cu păstoritul, în Carpații Meridionali s'a dezvoltat și creșterea rațională a cornutelor mari.

Toate masivele acestui lanț muntos sunt urcate de numeroase drumuri de căi sau poteci până pe culmi. Populația dela poalele lor a circulat și circulă încă mai mult peste crestele înalte, decât prin pasurile mari tăiate de văi și defilee adânci.

Trecători adânci au fost întrebuințate pentru șosele și căi ferate în vremuri mai recente.

Pădurile de fag și brad ce acoperă munții au dus la exploatarea forestieră, mai desvoltată pe clina sudică, unde predomină fagul.

Exploatarea cărbunelui brun în depresiunea Petroșani, mică și aur, în regiunea Lotrului, s'a făcut mult mai târziu.

De curând sunt întrebuințate căderile de apă pentru obținerea energiei hidroelectrice. Uzinele dela Dobrești pe Ialomița alimentează Capitala cu energie electrică, iar uzina de pe Valea Sadului, orașul Sibiu.

Industria laptelui și cea textilă s'au dezvoltat mai ales în orașele de sub munte (Sibiu și împrejurimi), iar industria turistică, mai ales în Bucegi. Carpații Meridionali au o populație rară.

cu excepția depresiunilor. Satele sunt risipite pe planuri, înșirate de-a-lungul apelor, pe lungimi de mai mulți kilometri, sau sunt adunate, cu casele apropiate în regiunea depresiunilor. Ele se găsesc spre poalele munților, masivele înalte fiind lipsite de așezări omenești permanente.

Carpații Meridionali, cuprinși între Prahova și Dunăre, au deci următoarele caractere:

1. Păstorit transhumant;
2. Creșterea rațională a vițelor;
3. Exploatarea fagului care predomină;
4. Exploatarea cărbunelui din valea Jiului;
5. Ape minerale;
6. Exploatări de aur și mică;
7. Industrii: alimentară, textilă, turistică;
8. Drumurile de culme înalte folosite de ciobani și țărani pentru nevoi mai mult locale și drumuri de văi adânci, străbătute de șosele moderne și căi ferate cu un mare trafic de mărfuri și călători;
9. Intrebuițarea căderilor de apă pentru obținerea energiei hidroelectrice.

LECȚIA XXIII

CARPAȚII APUSENI

Caractere generale

Carpații Apuseni se găsesc așezați în partea de apus a R.P.R. fiind cuprinși între Dunăre la Sud și podișul Someșan, la Nord

Spre răsărit, văile Cerna-Timiș-Bistra îi despart de Carpații meridionali; la apus coboară în trepte spre câmpia Tisei, fiind despărțiți de aceasta printr-o serie de dealuri.

Carpații Apuseni se înfățișează sub formă de insule muntoase, de masive despărțite între ele prin depresiuni.

Acești munți sunt clădiți din roci foarte variate; unele vechi și lări, altele mai noi și mai puțin rezistente, alături de roci vulcanice.

Munții Apuseni au platforme înalte, bine dezvoltate, care servesc pentru agricultură și păstorit. Deaceia, localnicii când urcă pe aceste platforme spun că „urcă la șes”. Pasurile, care străbat acești munți sunt de două feluri: unele largi, ca cele de pe valea Dunării, Mureșului sau Crișului Repede, întovărășite de șosele sau căi ferate, altele de culme, peste poduri înalte.

Carpații Apuseni se împart în două grupe mari:

1. Munții Banatului și Polana Ruscă, cuprinși între Dunăre, la Sud, și Mureș, la Nord.
2. Munții Apuseni, cuprinși între Mureș, la Sud și Podișul Someșan, la Nord.

I. Munții Banatului

Munții Banatului par ca o treaptă mai joasă, la Vestul masivului Godeanu-Cerna, despărțiți de acesta prin coridorul Timiș-Cerna. La Sud, ei se întind până la Dunăre. la Nord, valea Mureșului îi separă de munții Apuseni; la Vest, limita trece prin Baziaș, Lugoj, malul stâng al Begheului până la Dobra, pe Mureș.

Munții Banatului sunt formați din roci tari, sisturi cristaline și din calcar, mai puțin rezistente.

Înălțimile cele mai mari se găsesc în răsăritul masivului și scad către câmpia Tisei.

Munții Banatului se compun din două ramuri deosebite:

a) Munții Semenicultui (între Timiș-Nera-Caras).

b) Munții Almașului (între Mehadia-Nera-Dunăre).

c) Între aceste două culmi se întinde depresiunea Almașului (Bozovici).

Munții Semenicultui reprezintă cea mai masivă parte a munților Banatului, fiind clădiți din roci tari și rezistente. Vârful cel mai înalt ajunge la 1449 m. În ei se găsesc poduri întinse, ca niște adevărate câmpii, acoperite cu iarbă, care serveste pentru pașunatul vitelor.

Munții Almașului, așezați la Sud de Semenicultui, ajung până la Dunăre. Înălțimea cea mai mare se găsește în Svinecea, de 1226 m.

Ei sunt alcătuiți din roci rezistente, vechi și din roci calcareose, în care apa a format peșteri adânci și văi în formă de „chei”.

Dunărea își face drum între Carpați și Balcani printr-o vale adâncă care formează vestitul defileu dela Cazane.

Munții Banatului au o climă mai blândă, cu o nuanță aproape mediteraneană, fiind așezați în Sud-Vestul țării și mai aproape de influența mării Adriatice. Verde sunt fierbinți și mai mult sențioase, iar iernile blânde și ploioase. Vița de vie și trandafirul răman neîngropați.

Vântul de Sud-Vest, venind dinspre Mediterana, aduce bogate precipitații atmosferice (800-1000 mm.). Clima influențează dezvoltarea vegetației. Aici se găsesc plante, care de obicei trăiesc în regiunile Europei Sudice (mai calde), castani dulci, frasin de

munte. tufe de smochini sălbatici, nucii, migdali, etc., care nu se întâlnesc în restul regiunilor muntoase din țara noastră. Pădurile sunt formate din stejar și mai ales din fag, iar coniferele se găsesc pe suprafețe mici, numai pe înălțimi mai mari.

Alături de animale obișnuite, în aceste păduri trăiesc și specii mediteraneene: vipera cu corn și broaște țestoase de uscat.

Depresiunea Almăjului (Bozovici). Este cuprinsă între cele două culmi muntoase, Almaș și Semenic și udată de râul Nera.

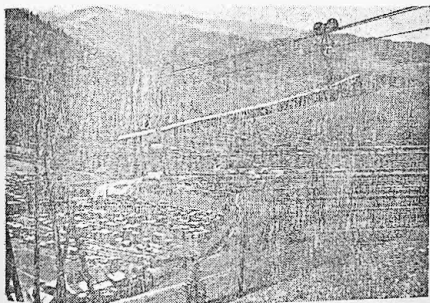

Fig. 9. — Regiune de exploatare forestieră în Banat.

Clima depresiunii e blândă, cu ierni potolite, veri călduroase, toamne lungi și ploioase.

Depresiunea Almăjului are o populație deasă, care trăiește în sale mari și frumoase. Locuitorii se ocupă cu creșterea vitelor, scoaterea metalelor din pământ, cu agricultura, pomicultura și tăiatul lemnului în păduri.

Vitale de rasă foarte bună (Simmenthal, Pinzgau și Bérna) sunt bine îngrijite și deaceia dau lapte de calitate bună, determinând din această cauză o adevărată industrie a laptelui. Locuitorii vând laptele și produsele lui la Timișoara și București.

Bogățiile subpământene sunt atât de mari în Banat, încât o parte din munți se mai numesc și „Metaliferii Banatului“.

Localitățile cele mai importante sunt: **Eibental și Svinița** (munții Almaș), de unde se scoate antracitul, cărbunele cel mai vechi și mai bun. În jurul localităților **Anina, Reșița, Secuț, Bocșa**, se extrage huiță (cărbune de pământ de calitate superioară). La **Ocna de Fier și Dognecea** se găsesc instalațiuni pentru scoaterea fierului. Datorită acestor bogății, s'a putut dezvolta în Banat cea mai mare industrie metalurgică din țară.

Uzinele **Reșița-Anina-Nădrag** ocupă o suprafață de 30 ha. La **Reșița** se găsesc șapte furnale înalte, care produc 400 tone fier brut (fontă și oțel). Dintre produsele fabricate sunt: materiale de cale ferată, locomotive, vagoane, șini, poduri metalice, unelte pentru agricultură și material pentru construcții.

La **Anina** este o fabrică pentru facerea cuielor de cale ferată. La **Nădrag** se lucrează tablă și sobe de fontă.

Distilerii de cărbune și lemn se găsesc la **Reșița și Anina**.

O deosebită atenție trebuie acordată industriei metalurgice, care urmează să producă pe o scară cât mai înlinsă mașini pentru toate muncile agricole și aparate necesare industriei petrolifere.

Acest lucru devine posibil în urma actului revoluționar al naționalizării industriilor (11 Iunie 1948).

Naționalizarea industriilor înseamnă trecerea în mâinile Statului, ca bun comun al poporului, a celei mai importante părți din mijloacele de producție. Naționalizarea a permis să se treacă la planificarea economiei naționale.

În regiunea muntoasă a Banatului populația și-a îngrămădit satele, de obicei mici, în cuprinsul depresiunilor, pe plajurile munților până aproape de culme, în lăneța și pășunea de pe podurile înalte până la 1300 m.

Casele sunt clădite câteori din lemn, cu acoperiș de drăniță ori șindrilă, alteori din cărămidă acoperite cu țiglă și aproape unele de altele.

Locuitorii se ocupă cu păștoria, folosind bogatele pășuni de pe plajuri, cu tăiatul lemnului în păduri, cu creșterea rațională a vitelor și porcilor (în denreștune și în pădurile de fag). Acea-

sta este singura regiune din țară care îngrășă vite pentru export, agricultura fiind subordonată creșterii vitelor.

În depresiuni se face și pomicultura, iar o mare parte din populație lucrează în industria extractivă și metalurgică.

Centrele cele mai importante sunt **Reșița, Anina, Oravița și Caransebeș.**

Astăzi sub regimul democrației populare, muncitorimea dela **Reșița**, conștientă de menirea ei pentru reconstrucția țării, se ia la întrecere în muncă, măbind pe zi ce trece, producția.

Căile ferate înconjoară munții Banatului. Calea ferată principală București-Orșova-Caransebeș-Lugoj-Timișoara; dela Caransebeș o cale ferată merge la Reșița-Bocșa Montană și Bocșa Română; prin Bârsava-Cacova la Oravița, de unde intră în munte la Anina.

Porțile de Fier prezintă problema trecerii Carpaților în lungul defileului. Șoseaua e lătată în piatră, iar navigația pe Dunăre se face foarte greu printr'un canal îngust: lipsa unei căi ferate de-a-lungul Dunării Bănățene se datorește fostei Comisuni Dunărene, în care imperialiștii aveau interesul, ca vasele de pe Dunăre să nu fie concurate de transporturi terestre.

De regiunea Porțile de Fier este legat și proiectul de electrificare a unei bune părți din R.P.R.

2. Masivul Poiana Ruscă.

Între valea Mureului, valea Streiului, depresiunea Hațeg, culoarul Bistrei și valea Timișului, se înfunde masivul Poiana Rusca (cu vf. **Padeș 1359 m.**) format din șisturi cristaline.

Văzut din valea Mureșului, acest masiv pare un podiș, privit de pe marginea Bihorului are înfățișarea unui scut ușor bombat. Piaturile sunt netede și apar ca niște trepte uriașe acoperite cu pășuni. Pădurile sunt formate mai ales din Tăg și mesteacăn, iar molidul începe dela 1100 metri. Pe vârful Poiana Ruscă se găsește ienuperi pitici și afine.

Satele cele mai vechi se află pe culme; numai acolo unde valea se lărgeste, apar și sate de vale. În jurul caselor se găsește livezi cu pomi fructiferi, iar culturile de cereale (orz și grâu), nu trec de 950 metri.

Populația care a venit în aceste locuri pentru meșteșuguri, ocupându-se apoi și de agricultură, a fost silită să despădurească regiunea spre a câștiga spațiul necesar semănăturilor.

Spre răsăritul masivului Poiana Rusca se află centrul important metalurgic Hunedoara, înconjurat de un grup de mine de fier denumit Ghelar-Teliuc. Transportul minereului de fier se face pe cale ferată și cu funicularele.

Rezerva de minereu de fier a centrului Ghelar-Hunedoara este evaluată la vreo zece milioane tone. Intensificarea exploatarei sub noul regim al naționalizării se constată din punerea în funcțiune a furnalelor noi, refăcute din inițiativa muncitorilor.

Industria mare metalurgică e reprezentată prin Uzinele Hunedoara-Cugir-Calan, care produc unelte agricole și obiecte casnice.

La Calan se găsesc izvoare minerale termale.

Populația masivului este formată mai mult din Români, care locuiesc în sate. În regiunea industrială trăiesc și Unguri.

Masivul Poiana Rusca este înconjurat pe cele patru laturi de căi ferate.

Caracterizări asupra munților Banatului și Poiana Rusca

În Munții Banatului și Poiana Rusca se găsesc cele mai importante exploatare miniere de fier și lignit; deaceia s'a dezvoltat în această regiune cea mai mare industrie metalurgică din țară.

Naționalizarea principalelor mijloace de producție, realizată prin legea din 11 Iunie 1948, a îndepărtat capitaliștii și din această regiune și a asigurat dezvoltarea acestor industrii, care constituiesc un bun al întregului popor.

Bogăția regiunii este formată și din livezi, fânețe și pășuni.

Creșterea rațională a înlocuit vilele mari de stepă sau locale, cu rase strălucite.

În depresiunea Almăjului este dezvoltată industria laptelui.

LECTIA XXIV, XXV

MUNȚII APUSENI

Caractere generale.

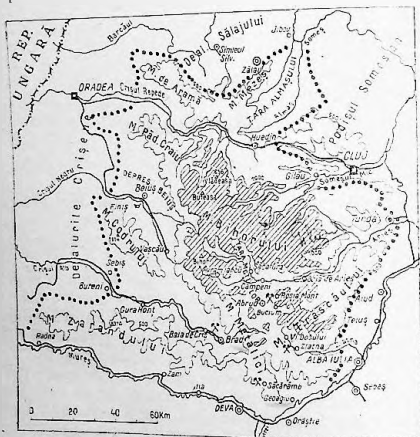
Munții Apuseni se ridică deasupra câmpiei Tisei, podișului Transilvănean și celui Someșan, ca un masiv înalt, acoperit cu păduri de fag și conifere, cu ape limpezi și rezezi și pășuni bogate, cu mai puține ogoare și nenumărate stâni.

Munții Apuseni sunt mărginiți la Sud de valea Mureșului, iar la Nord de podișul Someșan. Alcătuirea munților e foarte variată. În acești munți se întâlnesc dela cele mai vechi și mai tari roci până la cele mai noi și mai puțin rezistente (șisturi cristaline, calcare, conglomerate, gresii și roci vulcanice).

În comparație cu celelalte ramuri carpatice, munții Apuseni au înălțimile cele mai mici, atingând în vârful Bihor abia 1849 metri. Acești munți sunt despărțiți în mai multe ramuri, printr'o serie de depresiuni, unele mai mici, altele mai mari. Ținutul muntos al Apusenilor are un climat mai aspru, în timp ce depresiunile apărate de munți au o climă mai blândă; vânturile de Vest sunt mai calde și aduc ploaie multă, vântul dela Est este mai rece și uscat. Interiorul masivului cunoaște înghețurile târzii și zăpezile cu lungă durată.

În vremuri îndepărtate, munții au fost acoperiți cu ghețari, care au lăsat urme (exemplu: ghețarul păstrat în Peștera dela Scărișoara).

Înconjurat de pământuri mai uscate, masivul munților Apuseni a fost asemănat cu un adevărat castel de ape, din care pornesc numeroasele râuri, răsfirându-se dintr-un nod central: la Nord Crișul Repede, Barcăul, Someșul cu afluenții lui, la Vest Crișul Negru și Crișul Alb, la Sud munții Apuseni sunt străbăuți de valea Mureșului. Râurile acestea sunt

Harta 18 — Munții Apuseni

limpezi și curg repede, mărindu-și debitul la sfârșitul primăverii. Ele poartă în Est bușteni plutoari și atrag uneori satele cu moți, cu pive de postav și șteampuri de aur. Mai la Vest, din cauza creșterilor apelor plutoare, satele le ocolesc, oamenii ridicându-și casele pe platourile înalte. Aici, pe plaiuri, satele sunt răsfirate, cu ogoare și grădini frumoase, în jurul caselor, și se găsesc la cea mai mare înălțime din țară.

Impărțirea Munților Apuseni. După orientarea culmilor muntoase, **Munții Apuseni** prezintă o axă centrală, formată din **munții Bihorului**, din care se respiră mai multe culmi, asemenea nervurilor unei frunze.

După masivitatea lor, acești munți se împart în trei grupe :

1. O regiune înaltă (până la 1849 m.) formată din munții Bihorului, munții Metalici, munții Trascău, care ocupă zona centrală și răsăriteană.

2. O regiune mai joasă (800-1000 m.) spre Vest, formată din trei șiruri muntoase despărțite între ele prin văi și depresiuni adânci : munții Zarandului, munții Codrului, munții Craiului, cu depresiunile Zarand și Beiuș.

3. O regiune joasă, la Nord alcătuită din:

Munții de Arama și munții Mezeșului cu depresiunile Șimău și Huedin.

1. Munții Bihorului.

Între valea Crișului Repede, la Nord, și izvoarele Arieșului, la Sud, se întinde partea centrală a munților Apuseni sau **Bihorul propriu zis.**

Clădit din roci vechi și rezistente (șisturi cristaline și granit), **Bihorul** apare sub forma unei cupole enorme orientată pe direcția Nord-Sud, cu vârfurile **Bihor**, **Curcubeta de 1849 m.** (la Sud) și **Vlădeasa 1838 m.**, mai aproape de marginea nordică. **Munții Bihor** nu prezintă nicio trecătoare joasă. Din acest masiv isvorăsc **Someșul Mic**, **Crișul Repede** și **Arieșul**, care curge prin văi adânci.

Spre răsărit de creasta principală a **Bihorului** se găsesc **munții Gilăului**, formați din granit și șisturi cristaline, și care sunt străbătuți de **Someșul Cald**. Ei prezintă plaiuri netede cu aspect de câmpie, pe care se poate călători zile întregi, fără să urci sau să cobori. Plaiurile sunt acoperite cu pășuni bogate și cu ogoare

La Sudul muntelui **Gilău**, se găsește **Muntele Mare (1837 m.)**, care împreună cu **Gilăul** și **Bihorul** formează zona de rezim al întregului masiv.

Clima regiunii muntoase a Bihorului este aspră; zăpezile se topesc cu greu, iar ploile de primăvară aduc apă multă.

Vegetația e foarte variată. Creasta Bihorului este adeseori acoperită cu lufșuri de ienuperi, iar mai jos, în zona pădurilor de conifere și fag, pe poiene curățate, se întind stâne, cătune și sate risipite care se află la distanțe mari unele de altele. Populația este formală nu numai de ciobani, ci și din agricultori, care cultivă grâul până la înălțimea de 1000 m., iar orzul până la 1200 m. Satele evită văile adânci, prăpăstioase cu pante împădurite, ridicându-se până la 1200 m. pe plaiurile înalte și însoțite.

Locuitorii se ocupă cu exploatarea pădurilor, creșterea vitei și agricultura. O curiozitate a Bihorului este renumitul „Târg de Fete” de pe muntele Găina, care se ține odată pe an (20 Iulie). Stâna de Vale este cea mai căutată stațiune climaterică situată în Nordul Bihorului. Munții nu sunt străbătuți de căi ferate sau șosele. Pe plaiuri sunt numeroase drumuri naturale, care pot fi trecute cu căruțele.

2. Munții Trascău.

Între valea Mureșului, la Sud, și a Arieșului, la Nord, se înalță impunătoarea culme a Trascăului, care atinge înălțimea cea mai mare de 1370 m. spre Nord de valea Ampoiului.

Această regiune este pitorească prin desfășurarea celor mai frumoase și variate forme de relief, în calcarul alb și din din care e formată creasta. Râuri subterane, peșteri și chei de o sălbătăcie fără seamăn, spintecă, în toate părțile, masivul calcaros (Ex. Cheile Turzii). În culmea Trascăului se găsește vârful Detunata alcătuit din coloane vulcanice de bazalt.

Munții sunt acoperiți cu păduri. Pe malul stâng al Mureșului, se află o mică stațiune balneo-climaterică, cu izvoare termale (33° C) numită Geoagiul. La Valea Dosului (nu departe de Zlatna) se scoate mercur.

3. Țara Moșilor.

La Nord-Vest de munții Trascăului, valea superioară a Arieșului se prezintă ca o regiune deosebită față de cele înconjură-

toare. Dela locuitorii văii numiți **Moșii**, întregul basin a luat numele de „Țara Moșilor”.

La Nord, Arieșul e mărginit de Muntele Mare, la Sud-Est se înalță crestele munților Trascău.

Regiunea este formată mai ales din calcar, în care apa a creat forme carstice variate (peșteri adânci, chei și râuri ce dispar pe neașteptate). Povârnișurile văii sunt despădurile și arale. Pădurile au fost mult tăiate, încât, astăzi apar sub formă de crânguri răzlețe. Clima Țării Moșilor este deosebită de a munților înconjurători, fiind mai blândă (plus 18° temperatură medie Iulie, 4° Ianuarie).

Pe plaiurile munților se găsesc numeroase stâni. În lungul râului Arieș se întinde un șir de sate și orașele: Baia de Arieș, renumită pentru minele de aur, Sălciuma, Câmpeni, Albac, Vidra, etc.

Locuitorii se ocupă cu creșterea vitelor, agricultura, pomicultura, extragerca aurului și tăiatul lemnului. Moșii lucrează din lemn tot felul de obiecte casnice cum sunt: donițe, ciubare, cercuri, cofe, butii, etc. pe care le vând celor dela șes, cumpărând în locul lor cereale de care au nevoie. O singură cale ferată îngustă trece de-a-lungul văii Arieșului, venind dela Turda și terminându-se la Abrud. Comunicația se face pe șosele și drumuri naturale, prin trecători înalte. Lângă Scărișoara, într'o peșteră adâncă, se păstrează și azi ca o ciudățenie a naturii un ghețar ce datează din vremurile de odinioară, când munții erau acoperiți cu zăpezi veșnice.

În trecut situația minerilor din Țara Moșilor a fost foarte grea. În repetate rânduri s'a cerut prin diferite memorii, curții imperiale din Viena, îmbunătățirea soartei lor. Unele dintre aceste memorii au fost duse de luptătoarea maghiară Caterina Varga, care a intervenit la Viena pentru ei de mai multe ori. Neobținând nici un rezultat, luptătoarea Caterina Vargă îndeamnă pe jobagii români să înălture cu forța nedreptățile făcute de nobili și autorități. Din această cauză în anul 1847 Caterina Varga este aruncată în închisoare. Frământările în rândurile Moșilor au pregătit revoluția din 1848.

4. Munții Metalici.

Sunt cei mai variați din toți munții Apuseni. În ei se întâlnesc lave, cenușă vulcanică și roci tari calcaroase. Munții Metalici se înalță până la 1300 metri. În interiorul lor se găsesc mai multe depresiuni mici formate prin lărgirea văilor.

În asemenea depresiuni, pe fundul acoperit de depuneri râurilor, s-au așezat orașele și sate: **Brad**, (4500 locuitori), **Roșia Montană**, **Bălța**, **Săcărâmb**, **Baia de Criș**, **Abrud**. Toate împadurite pentru exploatarea aurului.

Almașul Mic, important pentru plumb și antimoniu, **Zlatna** (cu 4000 locuitori), cunoscută pentru minele de aur, argint, cupru și plumb, precum și pentru lopitoria de aur și uzina metalo-chimică pe care le are Statul.

La **Gura Barza** se găsesc instalațiuni moderne pentru extragerea aurului.

Cele mai vechi exploatări din acest ținut, au fost făcute de Agatirși și apoi de Daci. În timpul Romanilor, locul cu cea mai activă exploatare se afla la **Roșia Montană**. Astăzi aurul se scoate fie cu ajutorul șteampurilor (ărănești, destul de primitive), fie cu ajutorul „șteampurilor sistematice” care întrebunțează energia apei captată pentru sfărâmarea minereului de aur.

Aurul se găsește sub formă de foi, cristale sau pepite (bulgări). La tona de minereu se scoate de la 2-14 gr. aur.

Aurul este un metal prețios de o mare importanță economică. Producția anuală crește datorită faptului că minele au devenit, prin naționalizare, proprietatea Statului. În trecut aceste mine erau în mâna capitaliștilor străini și români, care realizau venituri fabuloase, în timp ce muncitorii duceau o viață plină de lipsuri și greutate. Astăzi prin grija deosebită pe care regimul democratic o poartă muncitorilor, situația lor s'a îmbunătățit.

Din cauza reliefului neregulat, al râurilor adânci și râpiilor dese, drumurile nu găsesc culmi cu creste lungi și de aceea se coboară în văi. Munții Metalici sunt străbătuți de calea ferată Brad-Arad. În prezent este în construcție calea ferată Deva-Brad, care va înlesni circulația în acest masiv muntos.

5. Regiunea mai joasă din Vest (800—1000 m.).

Ea e formată din munții Zarandului, munții Codrului, Pădurea Craiului, Țara Zarandului și depresiunea Beiușului.

a) **Munții Zarandului** sunt cuprinși între Crișul Alb și Mureș. Priviți dinspre câmpia Tisei par impunători, cu toate că înălțimile lor nu trec de 837 m. Ei sunt clădiți din roci tari, sisturi cristaline și calcaruri.

Pădurile de fag îi acoperă până în vâri. Sunt slab populați, locuitorii ocupându-se cu tăiatul lemnului în păduri și cu extragerea minereurilor.

În largă depresiune a Zarandului se face agricultură. De-a-lungul Crișului Alb se găsesc întinse păduri de castani, care arată că în această depresiune clima e mult mai blândă decât în munții înconjurători.

b) **Munții Codrului**, cuprinși între Crișul Alb și Crișul Negru, sunt alcătuiți din roci vechi cristaline, calcare și roci vulcanice. După numele pe care îl poartă au fost odinioară acoperiți cu codri de nepătruns. Deoarece munții înaintază către șesul Tisei, care are o populație deasă, lipsa lemnului resimțită în câmpie, a determinat tăierea pe o scară mare a pădurilor de stejar, din zona muntoasă.

La poalele munților se află **Băile Moneasa** cu izvoare calde (20°—32°) care sunt cunoscute încă de pe vremea Romanilor.

c) **Munții Pădurea Craiului**, cuprinși între Crișul Negru și Crișul Repede, sunt despărțiți de masivul principal al Bihorului numai printr'un defileu sălbatic săpat de râul Iada (afluent al Crișului Repede). Ei sunt formați din roci calcaroase. Înălțimile cele mai mari ajung la 1058 m., sunt acoperiți cu păduri de fag și stejar.

d) **Depresiunea Beiuș**. De-a-lungul Crișului Negru, între munții Codrului, Bihor și Pădurea Craiului, se găsește depresiunea Beiușului, cu fundul neted, cu pământ bun pentru agricultura și pomicultura.

În această depresiune clima e mult mai blândă decât în

multe părți ale țării. Verile sunt răcoroase, iernile blânde și cu ploi abundente.

Pădurile de stejar, care acoperă poalele munților, au fost în mare parte proprietatea bisericii Unite din Beiuș. Din cauza lipsei de supraveghere și din goana după câștig, lemnul a fost exploatat fără rosl.

Șesul neted al depresiunii e cultivat cu tot felul de cereale. Pășuni bogate înlesnesc creșterea vitelor mari, în special a bivoliilor și a cornutelor mici (capre și oi).

Livezile cu pomi fructiferi întovărășesc gospodăriile, iar nucul a găsit cel mai prielnic loc, crescând în aceste locuri adevărate păduri de nuci.

Pământul și natura au fost darnice, oferind omului loc bun de viață din timpuri străvechi.

În mijlocul depresiunii se găsește orașul Beiuș. Calea ferată de la Oradea Mare trece prin Beiuș, de-a-lungul depresiunii până la Vașcău, localitate importantă pentru exploatarea manganului și mai ales a marmorei, întrebuințată la construcții și monumente.

6. Treapta Nordică a Munților Apuseni.

Se prezintă joasă fiind formată din munții de Aramă și munții Mezeșului ce cuprind între ei depresiunea Șimlăul Sîvaniei.

Acești munți se întind la Nordul masivului Bihor, fiind desprinși de acesta prin valea Crișului Repede. Defileul taie munții la înălțimea de 430 m., reprezentând cea mai joasă trecătoare din Munții Apuseni (Pasul Ciucea sau Poarta Craiului). Pe aci trece calea ferată principală și șoseaua asfaltată internațională București-Cluj-Oradea.

Munții de Aramă se întind spre Nord-Vest de masivul Bihor, iar munții Mezeșului, spre Nord-Est; formați din roci vechi (sisturi cristaline) ei au înălțimi ce variază între 1000 m. la Sud, și 500 m. spre Nord. Munții sunt lipsiți de văi largi și drumuri ușoare. Masivele împădurite ale ambelor creste sunt în general lipsite de populația stabilă.

Pe povarnișurile de Sud-Vest ale Munților de Aramă se află mine de lignit și asfalt; Dorna-Brusturi și Borot. La Vad.

Bratea și Remetea sunt mine de bauxită, din care se extrage aluminium.

Spre Est de Șimlău se întinde **depresiunea Huedinului** sprijinită la Nord pe **munții Mezeșului** iar la Sud pe **coastele Bihorului**. Orașul **Huedin** este un centru industrial foarte activ.

Caracterizări asupra Munților Apuseni

1. Marele izvor de bogăție al Munților Apuseni este **exploatarea minereurilor prețioase (aurul și argintul)**.

2. O altă bogăție o formează, **întinsele păduri și pășuni**.

3. **Agricultura montană este mai dezvoltată decât în oricare ramură carpatică.**

4. **Pădurea de fag și brad se exploatează pe o scară întinsă.** Lemnul dă naștere în **Țara Moșilor** fabricării numeroaselor lucrări casnice sau agricole, iar în centrele mari ca **Oradea și Arad**, unci însemnate industriei de mobile.

Viața pastorală e mai puțin dezvoltată. Cariere de piatră sunt multe, dar numai cele de **marmoră dela Vașcău** sau de calcar sunt mai importante.

Populația Munților Apuseni crește încet. Ea este formată din **Români (80 la sută)** și alte neamuri care trăiesc în deplină armonie, datorită regimului de democrație populară instaurat în R. P. R.

Această populație locuiește aproape numai la sate. Satele de munte au locuințe făcute din lemn. Ele sunt mai ales risipite, pierdute în păduri și pășuni sau pe povârnișurile văilor, care cu greu se pot străbate. Au înfățișările cele mai neașteptate; când un grup de case în mijlocul grădinilor și livezilor, când o stradă lungă cu locuințe alinate regulat, cu fața la uliță și despărțite printr'o curte sau grădină.

Satele dela poalele munților sunt mai bogate, mai populate, mai întinse, mai bine așezate pentru exploatarea solului cultivabil.

În interiorul munților nu se găsesc orașe mari. Se întâlnesc doar târguri mici ca: **Beluș, Brad, Bala de Criș, Zlatna, Baița, Câmpeni, Abrud**, etc.

Adevăratele orașe sunt la marginea masivului, acolo unde munții se întâlnesc cu dealurile și câmpia: Cluj, Huedin, Șimlăul Sîlvaniei, Oradea Mare, Arad, Deva, Alba-Iulia, Teiuș, Aiud și Turda.

Ele arată limita economică a Munților Apuseni, reprezentând piețele către care locuitorii munților se îngrămădesc în zilele de fârg.

În acest masiv muntos natura a îngreuiat circulația. Căile ferate mai mult îl înconjoară decât îl străbate. Pe Valea Mureșului trece calea ferată principală București-Arad; pe valea Crișului Repede (pasul Ciucea) calea ferată principală București-Cluj-Oradea. În interiorul munților pătrund căile ferate: Oradea-Beiuș-Vaşcău, Arad-Brad, Alba Iulia-Zlatna, Turda-Abrud. Îmbunătățirea circulației se va produce prin noua cale ferată Brad-Deva, azi în construcție.

PODIȘUL TRANSILVANIEI

În interiorul inelului carpatic se află o mare depresiune-cunoscută sub numele de podîșul Transilvaniei.

Spre răsărit acest podiș se mărginește cu lanțul munților Vulcanici, spre Sud cu Carpații Meridionali, despărțiți de aceștia printr'o serie de depresiuni; spre Vest cu Munții Apuseni, iar la Nord-Vest se deschide către dealurile Someșene.

Podișul Transilvaniei se prezintă ca o adevărată cetate, cu înălțimi de 500—600 m., din care nu se poate ieși decât prin pa-suri înalte sau prin defilee străjuite altădată de cetăți. Spre răsărit, drumurile sau șoselele străbat lanțul munților Vulcanici, peste plaiuri pe la Tihuța (1227 m.) și pe la Vlăhița (900 m.). Mult mai lesnicioase sunt trecerile prin defileele Mureșului (Toplița-Deva) și Oltului (Racoș peste Perșani). Pe latura sudică nu se poate ieși decât prin cunoscutele defilee dela Turnu Roșu (Olt-350 m.) și Lainici (Jiu 517 m.). Spre apus se deschide Poarta de Fier a Transilvaniei, defileul Mureșului (Deva-Lipova) și cel al Crișului Repede (Ciucea).

Numai către Nord circulația este mai ușoară prin poarta Someșului.

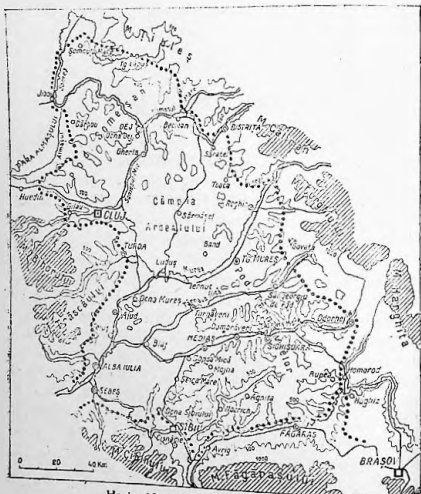
Între hotarele podișului Transilvaniei se disting trei regiuni naturale cu caractere deosebite :

1. La Nord-Vest, podîșul Someșan udat de valea Someșului, ținut de trecere între podișul Transilvaniei și câmpia Tisei.

2. În centru câmpia Transilvaniei (între Someș și Mureș).
3. La Sud, podișul Târnavelor (între Mureș și Olt).

1. Podișul Someșan

Este cuprins între munții Mezeșului și colinele Lăpușului. Acest podiș se desfășoară la Nord de Someșul Mic. Dealurile

Harta 19. — Podișul Transilvaniei.

care se întind pe ambele maluri ale Someșului prezintă aspecte diferite: Spre Nord, către câmpia Tisei, dealurile sunt mai joase (150—300 m.). Spre Sud-Est către câmpia Transilvaniei, dealu-

rile podișului sunt mai înalte (500—900 m.), formate din culmi despărțite prin văile apelor și cunoscute sub numele de dealurile Clujului și Lăpușului.

Luafe în întregime, dealurile Someșene, fiind formate din gresii și nisipuri, răscolite de vânturi, alcătuiesc o regiune de în-pitoresc deosebit.

În subsolul acestui podiș se găsesc multe minerale: cărbune-brun, caolin și marnă pentru ciment. La Ocna Dejului se exploatează sarea și tot aci sunt izvoare sărate.

În județul Sălaj întâlnim băile Ana, situate între dealuri (la 216 m. înălțime) cu ape sulfuroase și feruginoase, cu păduri și podgorii. Clima podișului Someșan este continentală, cu diferențemari între vară și iarnă, cu precipitații de 600—700 mm. anual, sporind până la 1000 mm. spre Nord. Vânturile dominante care vin înspre Nord-Vest sunt cauza acestor precipitații abundente mai ales în timpul primăverii.

Râul principal, care sculptează podișul Someșan, este So-meșul, format din Someșul Mare și Someșul Mic, care se unesc în apropiere de Dej.

Valca Someșului alcătuiește singura cale de legătură mai ușoară a podișului Transilvaniei cu părțile apusene dinspre Satu Mare și Maramureș. Aproape toate culmile mai înalte de 400 m. sunt acoperite cu păduri de stejar și fag. Văile, terasele și o parte din povârnișurile dealurilor sunt în întregime despădurite și în mare parte acoperite cu cereale, fânele și pășuni. Regiunea este însă vestită și pentru fructe, (în deosebi mere). Acestor bogății li se adaugă animalele. Pe lângă oi și cai, boii și bivoli sunt în număr mare. Locuitorii se mai ocupă și cu albinăritul.

În legătură cu aceste produse ale podișului, s'au creat o serie de ramuri industriale, ca exploatarea de lemn și sare. Industria alimentară se găsește la Dej și Beclean. Centrele comerciale mai importante pentru schimbul de cereale, porci, vite și piei sunt: Dej, Gherla și Becleanul.

Populația este mai deasă în părțile centrale ale podișului (50—100 loc./km²), iar pe margini mai rară (25—50 loc./km²). În centru satele sunt mari și cu case îngrămădite, locuitorii ocupându-se cu agricultura; spre margini, satele au casele răsfrate

fiind înconjurată de livezi. principala ocupație a locuitorilor este creșterea vitelor.

Între așezările urbane ale podișului Someșan, Clujul (118.000 locuitori) ocupă locul de frunte. Așezat pe valea Someșului Mic, Clujul este important prin schimbul de produse agricole, animale și industriale. Înzestrat cu o puternică industrie, în care se prelucraază toate materiile prime ale regiunii (industria alimentară, metalurgică, forestieră, etc.) Clujul este, în același timp, un oraș cultural care are pe lângă Universitatea românească și o Universitate maghiară, guvernarea democratică de azi dovedind că, în R.P.R. se respectă cultura fiecărei națiuni. Acest oraș este actualmente și un însemnat centru de viață muncitorească.

Dej, capitala județului Someș (15.000 locuitori), este al doilea centru urban al podișului așezat la confluența celor două Someșe. Are industriile sale mărunte bazate pe produsele vegetale și animale din împrejurimi

2 Câmpia Transilvaniei

Se întinde la Sud de podișul Someșan, între valea Someșului și Mureș. Ea este un ținut presărat cu nenumărate dealuri mai scunde, cu culmi rotunjite și cu coastele domoale, fiind des părțite unele de altele prin văi largi pe alocuri mlăștinoase și puțin adânci.

Această regiune are sate rare, alcătuite din gospodării răzlețite.

În partea sudică și centrală câmpia Transilvaniei se ridică pînă la 450 m., în cea nordică pînă la 600 m. Dealurile sunt formate din argilă care nu sugă apa și deaceia, în urma ploilor mari, se formează nenumărate iazuri. Primăvara și toamna când ploia mai mult, noroiul e atât de mare, încât localnicii sunt nevoiți să umbie cu cataligele, iar comunicația se face numai pe spinarea dealurilor. În bună parte solul câmpiei e sărat. Ca urmare, rarele izvoare care răzbat pînă la suprafața pământului sunt sărate ori au apa sălcie.

Această regiune fiind acoperită cu ierburi care formează o adevărată stepă, a fost numită Câmpia Transilvaniei. În subsolul

ei bogăția amerală cea mai de seamă o alcătuiește gazul metan, prin a cărui exploatare se va ajunge să se împlinească lipsa combustibilului industrial.

Principalele exploatări sunt la Sărmaș, Sărmășel, Budești, Ceanul Mare etc.

La Ceanul Mare în cursul lunii Martie 1948 s'a realizat cu ajutorul muncii voluntare a brigadierilor, conducta de gaz metan, care leagă Ceanul Mare cu Clujul.

Fostele guvernări și întreprinderile capitaliste străine n'au avut interesul ca industria țării să prospereze și deaceia Clujul n'a fost alimentat cu gaz metan decât sub guvernarea democratică care a reușit să realizeze această mare lucrare. 4000 muncitori, 2000 țărani și soldați, 1000 lineri din U.T.M. și studenți, au lucrat cu avânt, construind în 28 zile conducta care a dat Clujului gazul metan necesar.

La Turda și Cojocna se găsesc masive de sare.

În câmpia Transilvaniei este aceeași climă ca și pe podișul Someșan, umiditatea fiind însă mai mică, (sub 500 mm.).

Pe văile apelor, localnicii au construit multe iazuri numite „lăuri“ și care altădată se puteau număra cu mii; astăzi însă, cele mai multe iazuri sunt împotmolite. Câmpia Transilvaniei este o stepă; numai dealurile dintre cele două Someșe mai păstrează unele păcuri de pădure, iar în jurul așezărilor omenești mai mari se găsesc plantați de stejar și pini.

Datorită faptului că această regiune în locul pășunilor din trecut începe să fie acoperită cu tot mai multe ogoare de cereale (grâu), își justifică denumirea de grănar al Ardealului. Pe lângă cereale se mai cultivă plantele industriale, rapița și cartoful.

Oile și cornutele mari (bivoli în deosebi) se cresc în număr mare.

În legătură cu produsele solului și subsolului s'au dezvoltat industriile alimentare și cele extractive (gaz metan la Sărmășel etc.).

Așezările omenești sunt alcătuite din sate mici și împrăștiate, mai toate fiind locuite de Români. Satele mari sunt rare. Casele sunt acoperite cu trestie luată din iazurile lacului, iar focul întreținut mai ales din paie, bălegar și tizic, ca și în stepa

Bărăganului sau în stepa Dobrogei, împreună cu turmele numeroase de oi și cirezile de bivoli, măresc și mai puternic impresia că această regiune este o stepă sau câmpie.

Agricultura și creșterea vitelor alcătuiesc ocupația de căpetenie a locuitorilor.

Desimea populației variază între 20—75 loc./km², locurile mai populate fiind spre cele două ape mărghașe, Someșul și Mureșul.

3. Podișul Târnavelor

Se desfășoară la Sudul câmpiei Transilvaniei, între Mureș și Olt, fiind străbătut de cele două Târnave, Mică și Mare.

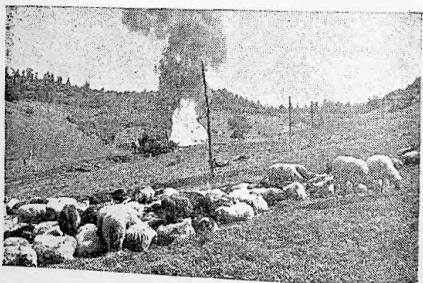

Fig. 10 -- Gazul Metan (Copsa Mică).

Relieful se prezintă sub forma unui podiș cu spinarea neledă, despărțit de apele curgătoare în dealuri, care ating înălțimea de 700—800 m., în răsărit, și coboară sub 500 m. în apus. În general, podișul Târnavelor este alcătuit din argilă, care conține o cantitate mare de sare și gips; numai înălțimile ce trec de 500 m. sunt formate din gresie.

Bogățiile subsolului cele mai importante sunt: gazul metan și sarea.

Gazul metan se exploatează din localitățile: Copșa Mică, Agnita, Botorca, Bazna, Saroș etc.

Realizarea conductei pe porțiunea Agnita-Botorca a fost făcută prin munca voluntară a brigadierilor într'un timp record, în cursul anului 1947. Datorită ei, industria Bucureștilor a primit un impuls remarcabil iar consumul lemnului de foc a scăzut. Este o realizare pe care numai Partidul Muncitoresc Român a știut s'o efectueze. Ceeace s'a făcut la Botorca arată de ce eforturi este capabil lineretul nostru muncitoresc. La această mare operă colaborând tineri, tehnicieni, muncitori și țărani, s'a ajuns la înfrățirea lor. Raționalizându-se procedeele tehnice, s'a realizat o scurtare a duratei de execuție a acestei lucrări mari precum și o economie de o jumătate de miliard de lei.

Sarea se scoate dela **Ocna Mureșului (Uioara)**.

Clima podișului Târnavelor este ca și cea a întregului Ardeal, destul de aspră și umedă.

Apele principale sunt: Târnavă Mare și Târnavă Mică de-a-lungul cărora se desfășoară căile ferate.

Toată regiunea aceasta este acoperită cu păduri de fag și slejari, numai în locurile mai uscate cresc ierburile de stepă. Între plantele cultivate, **vița de vie** ocupă un loc de frunte. **Vinurile de Mediaș, Blaj, Aiud și Alba Iulia**, sunt renumite prin aroma lor. Sunt cunoscute sub numele de „Vinuri de Târnavă”. Grâul, mazărea și trifoiul se seamănă pe suprafețe mari. Locuitorii se mai ocupă și cu creșterea vitelor (bivolți, bovine de rasă pură, **Simmental și Berna**, călătore la export). Aci sunt răspândiți porci de rasă **Basna**.

Industria a luat o mare dezvoltare datorită gazului metan care alimentează fabricile din Mediaș (postav, mătase artificială), Sighișoara (fabrici alimentare, postav), Blaj și Târnaveni (fabrici de îngrășăminte chimice) etc.

Așezările omenești sunt formate din sate mari și frumoase înșirate de-a-lungul râurilor. Pe lângă așezările românești se găsesc și așezările Sașilor și Secuilor. Desimea populației variază între 25—100 loc./km²

Orașele din acest podiș sunt: Blajul, capitala județului Târnava Mică, cu vestita Câmpie a Libertății (a revoluției dela 1848), acest oraș a fost centrul cultural al Bisericii Unite care a stat sub influența ideilor reacționare ale Vaticamului. Această influență este pe cale de dispariție, în urma reîntoarcerii uniților la Biserica Ortodoxă.

Sighișoara (18.000 loc.), așezată pe Târnava Mare, pe linia ferată principală București-Oradea, este un oraș comercial și industrial, locuit de Români și Sași. Populația face comerț de vinuri, animale de rasă și produse industriale.

Mediaș (25.000 loc.), situat pe Târnava Mare, este vestit prin târgurile sale de animale de rasă Simmental, precum și prin comerțul de vinuri și de cereale. Mediașul însă, folosind gazul metan, este în primul rând un oraș industrial, cu fabrici de sticlă, de vase emailate, le țesături de mătase și de conserve de carne. Târnăveni pe Târnava Mică este cunoscut prin fabrica „Nitrogen” renumită prin produsele ei chimice.

Târgu Mureș (47.000 loc.), așezat pe Mureș, este un important centru industrial și comercial pentru cherestea, lemne, cereale și vite.

Valea Mureșului străbate podișul Transilvaniei dela Nord-Est spre Sud-Vest, despărțindu-l în două părți deosebite (la Nord câmpia Transilvaniei, la Sud podișul Târnavelor). El este râul Ardealului, după cum Siretul este al Moldovei. Trecând prin mijlocul Transilvaniei, el formează o importantă arteră de comunicație.

Mureșul isvorăște din masivul Hășmașul Mare, de unde pornește spre Sud și Oltul. Curge prin depresiunea Giurgeului, formează defileul dela Toplița-Dol, între M. Gurghiului și Calman, apoi trece prin podișul Transilvaniei având o albie largă. Primește ca afluenți Arieșul, care vine din ținutul aurifer al munților Apuseni și, dincolo de Teiuș, întâlnește cele două Târnave unite la Blaj. Ocolind munții Apuseni dela Est și Sud, Mureșul primește mai departe ape mici; Ampoiul pe dreapta, la Alba Iulia (care coboară dinspre depresiunea Zlatna), iar pe stânga pe Sebeș care îi aduce ape din munții Cindrelu și pe Strel care îi aduce ape din munții Surian. De aici încolo valea Mureșului se

îngustează. Întind strânsă între munții Apuseni și Poiana Ruscă. Între Lipova și Radna, iese dintr'odată din încheștarea munților, într'o vale largă, trecând prin Arad, care este un important centru industrial. Între Nădlac și Macău face granița dintre R.P.R. și Republica Ungară. Se varsă în Tisa în fața orașului Seghedin.

În cursul său superior, principalele bogății sunt fâncelele și vitele, în cursul său mijlociu, agricultura. Malurile Mureșului sunt acoperite cu podgorii înlinse, dintre care mai însemnate sunt cele dela Aiud și Alba Iulia.

Pe cursul inferior, podgoriile din jurul Aradului (Măgheraț, Pâncola), sunt cunoscute pentru vinurile lor. Costișele dealuri'or și teraselor ce coboară pe valea Mureșului, sunt deasemenea pline cu grădini și livezi de pomi roditori: cașii și piersicii din împrejurimile Devei, merii din Tg. Mureș și Alba Iulia, precum și nucii din ținutul Orăștie sunt vestiți.

Valea Mureșului este însemnată pe întregul său parcurs pentru vitele de rasă. Subsolul regiunii udală de Mureș e bogat în aur (Munții Apuseni), sare și ape minerale.

Astfel prin bogățiile amintite și în deosebi prin înlesnirile, pe care le oferă căilor de comunicații, valea Mureșului poate fi socotită axa economică a întregii Transilvanii.

Căile ferate. Cele mai importante căi ferate care deservește circulația în podiș sunt: calea ferată principală București-Oradea, ce trece prin Brașov-Sighișoara-Copșa Mică-Blaj-Teiuș-Apahida-Cluj; calea ferată principală București-Alba Iulia-Deva-Arad.

Alte căi ferate merg de-a-lungul Mureșului spre Tg. Mureș Miercurea Ciuc; de-a-lungul Târnavei Mici dela Blaj la Prăid; de-a-lungul Târnavei Mari dela Sighișoara la Odorheiu; prin Nordul Podișului dela Dej-Ilva Mică spre Dărmanești, făcând legătură cu Moldova.

DEALURILE EXTERNE CARPAȚILOR

Înafara dealurilor din mijlocul coroanei carpatice, de jur împrejurul munților, se desfășoară un brâu de dealuri. După originea lor și după înălțare ele se împart în două grupe:

1. Dealurile pericarpaticе tăiate de apele curgătoare în podișurile ce se desfășoară la poalele munților, numite „dealuri de podiș“

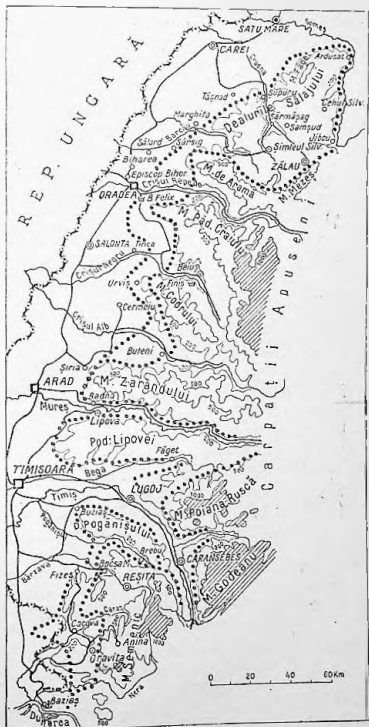
2. Dealurile formate prin încreșirea scoarței pământului, ca și munții dar cu înălțimi mai mici decât ei, numite „dealuri subcarpatice de încreșire“ sau Subcarpați.

I. Dealurile pericarpaticе

Se desfășoară ca o cunună la poalele Carpaților de Vest și Sud, în chip de trepte din ce în ce mai joase, până în câmpia Tisei și a Dunării. Limita lor spre câmpia vestică ar fi o linie punctată de localitățile Diosâg, Lugoj, Baziaș, iar spre câmpia sudică, de localitățile Turnu-Severin, Craiova, Slatina, Pilești, Găești.

După locurile în care se întâlnesc, aceste dealuri se împart în următoarele subregiuni naturale:

- a) dealurile Crișene la Vestul munților Apuseni;
- b) dealurile hănățene pe marginea sud-vestică a munților Banatului.

Harta 20. — Dealurile din vest.

c) dealurile dintre Dunăre (Turnu-Severin) și valea Dâmboviței sculptate în platforma Getică sau Olteană, pentru că se desfășoară, pe cea mai mare întindere, în Oltenia.

a) Dealurile crișene, înalte de 200—400 m. se întind în Vestul munților Apuseni, la ieșirea celor trei Crișuri, formând o regiune de trecere dela ultimele valuri muntoase spre șesul Tisei. Aceste dealuri sunt formale din roci puțin rezistente (argilă și gresie).

Din adâncuri ies ape minerale; cele mai cunoscute fiind cele calde dela Băile Felix (40°) și dela Băile Episcopiei (42°).

Venind din tinutul cald și despădurit al câmpiei, între aceste dealuri te întâmpină un climat răcoros încărcat cu ploii bogate și dai de păduri dese de fag și stejar, pășuni și multe ogoare.

Clima acestei regiuni are o nuanță oceanică, media temperaturii anuale fiind de 8°—10° iar precipitațiile variind între 600—700 mm. anual.

Dealurile sunt străbătute de cele trei Crișuri, care isvorăsc din munte și se varsă în Tisa. Majoritatea locuitorilor se ocupă cu agricultura și viticultura. Această regiune produce vinuri de calitate superioară (Rissling, Burgund etc.). Localitățile viticole mai importante sunt: Dioság, Pâncota, Șiria, Minș etc.

Pe lângă podgorit și agricultură locuitorii se ocupă și cu pomicultura, lemnăritul și creșterea vitelor de rasă.

Populația acestor dealuri este îngrămădită mai ales în sate mari, care fac o salbă continuă între Bărgău și Mureș. Desimea locuitorilor variază între 25—75 pe kilometru patrat.

Între Crișul Repede și Bărgău, populația românească e amestecată mai ales cu cea maghiară. În ultima vreme, între toți locuitorii din această regiune a dispărut dușmănia și șovinismul, întreținut odinioară de foștii conducători, astăzi dominând o perfectă colaborare în munca de reconstrucție a țării, datorită spiritului de armonie adus de regimul democrat.

b) Dealurile bănățene se desfășoară pe latura sud-vestică a munților Banatului, între Mureș și Dunăre, ca o fâșie mai lată la marginea munților Poiana Ruscă și mai îngustă între Timiș și Dunăre. Formate din aceleași roci slabe (argilă și gresie), ele au culmi domoale, ce coboară spre Banat.

Dealurile bănățene prezintă un climat caracterizat prin influența mediteraneană, cu veri foarte fierbinți și cu ierni blânde (minus 2 grade). Ploi bogate cad în timpul toamnei și al iernii.

Alături de întinse ținuturi acoperite cu pășuni, se înalță destule locuri pentru cultura grâului, porumbului și a livezilor de pomi fructiferi. Locuitorii dealurilor bănățene sunt în deosebi pomicultori și crescători de oi și vite (Simmental). Locuitorii acestei regiuni se numesc „codreni”. În acest ținut se fabrică țuică în cantitate mare, dar în același timp se și usucă prunele, merele și perele în cuploare sistematice.

Dealurile bănățene au o populație deasă, din care cauză în această zonă s'au pulul desvolta sate mari și bogate, orașe și târguri ca: Bocșa Română, Sasca Română și Oravița.

Tipurile de sate sunt deosebite, unele răsfirate cu case depărtate, altele adunate cu case de forma unei ferme ale cărei clădiri înconjoară fără întrerupere o curte interioară.

Comunicațiile sunt ușoare față de ținuturile muntoase vecine. Căile ferate sunt numeroase, drumurile pornesc spre toate direcțiile, înlesnind viața economică.

c) Dealurile pericarpatiche dintre Dunăre și Dâmbovița alcătuiesc platforma Gelică sau Olteană, cuprinsă între Carpații Meridionali, la Nord, și câmpia Dunării la Sud. Ea este alcătuită în mare parte din argile, pietrișuri, marne, gresii și nisipuri, prezentând înălțimi mai mari, în apropierea munților, și care coboară în trepte spre câmpie.

În cuprinsul acestei zone se desprind următoarele subregiuni naturale:

1. Podișul Mehedinților
2. Depresiunea Subcarpatică Olteană
3. Platforma Olteană propriu zisă.

1. Podișul Mehedinți

Așezat în colul Nord-Vestic al regiunii de dealuri între Dunăre și Motru, se găsește în coasta munților cu același nume. Alcătuit din sisturi cristaline și roci calcaroase, prezintă înălțimi

ce nu trec de 500 m. În calcar apele au creat forme carstice ca peșteri, chei, poduri suspendate peste văi strâmte, ape ce dispar pe neașteptate, ponoare etc.

În subsolul acestui podiș se întâlnesc și unele zăcăminte minerale: calcar de construcție (la Gura Văii) și cărbuni. Clima podișului prezintă slabe influențe mediteraneene, care se observă în special în temperatura mai puțin coborîtă a iernii. Vânturile din Vest aduc toamna și primăvara ceață, care înneacă valele ca în cel mai curat ținut de munte. Deși ploile sunt bogate (800 mm.

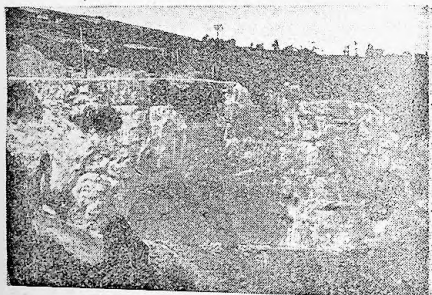

Fig. 11. — Podul dela-Ponoare (Podișul Mehedinți).

anual), fața podișului este uscată, deoarece calcarul sugă repede apele spre adânc.

Văile care străbat acest podiș sunt strâmte și adânci, iar între ele se întind suprafețe netede ca de câmpie.

Podișul Mehedinți este acoperit cu păduri de fag, mesteceni și pin negru. În jurul Vârciorovei și pe dealurile mai joase sunt presărate numeroase păduri de slejar, printre care se găsesc plante mediteraneene (ălunul turcesc, liliacul sălbatic, nucul sălbatic etc.).

În acest podiș sărac satele sunt puține, iar populația rară (20 loc./km²).

Satele sunt în general mici și risipite pe plajuri. Principalele indeletniciri ale oamenilor sunt: creșterea vitelor (în deosebi capre), pomicultura, fabricarea varului și o agricultură cu totul restrânsă.

Lipsurile datorite sărăciei (înului sunt împlinite prin că-
răușie și negoțul cu sare, cergi, etc., pe care locuitorii le cară dela
munte la șes, aducând în locul lor produse alimentare.

Circulația se face în deosebi pe culmi, drumurile îndepăr-
tându-se de văile adânci și prăpăstioase, care sunt mereu amen-
ințate de iuria torenților.

2. Depresiunea Subcarpatică Olteană

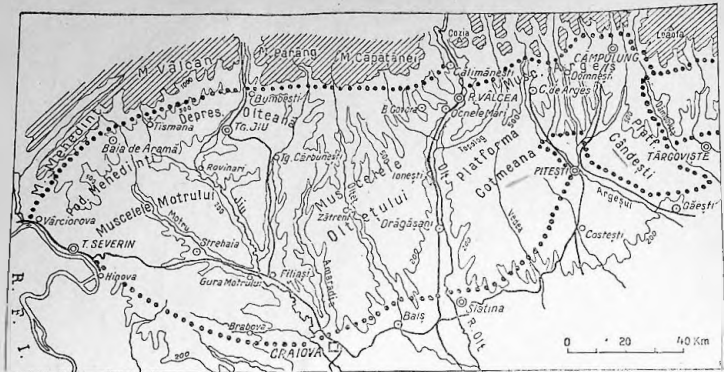
E cuprinsă între Carpații Meridionali, la Nord și platforma Olteană, la Sud, având forma unui uluc ce se întinde dela Baia de Aramă, în Vest, până la Hurez în est.

Această depresiune, care se înfățișează în chipul unui uluc, se compune dintr'o salbă de depresiuni mai mici sau mai mari ca Baia de Aramă, Târgu Jiu, Novaci, Pofovragi, Hurez. Pe marginea Nordică muntele este abrupt ca un perele peste fundul depresiunii, care nu are decât 100—250 m. înălțime, iar la sud dealurile se ridică dintr'odată până la 800 m. altitudine (Măgura Stăilorului).

În această regiune se exploatează antracitul, la Schela (Gorj), calcarul, la Novaci și sare la Ocele Marl (Vâlcea). Fundul depresiunii are un pământ foarte bun de agricultură.

Clima regiunii e mai dulce, decât în dealuri, putându-se astfel vorbi de un climat ce amintește pe cel mediteranean. Datorită adăpostului pe care-l oferă munții, iarna e blândă, vara deosebit de călduroasă, ploile sunt dese, căzând o mare cantitate de apă în cursul unui an (1000 mm. la Tismana).

Povârnișurile dealurilor sunt acoperite cu păduri de stejar și arbori mediteraneeni; castanul dulce crește dela un capăt la altul al acestei depresiuni, iar nucul formează adevărate paduri (mai ales la Runcu și Stănești). În regiunea Tismana și Runcu,

Harta 21. — Podișul getic.

vîta de vie care a fost distrusă de filoxeră, forma altădată podgorii înlinse, iar vinurile erau tot așa de vestite ca și cele dela Drăgășani. Clima dulce a depresiunii, izvoarele bogate, pământul bun pentru agricultură au înlesnit îndesirea populației până la 80—100 loc./km².

În această depresiune așezările omenești sunt mai numeroase decât în restul Olteniei. Satele sunt așezate unele sub munte, altele la poalele dealurilor sau de-a-lungul apelor.

Populația regiunii a crescut mult.

Depresiunea Olteană are o populație deasă datorită variatelor bogății pe care le oferă muntele, dealul, depresiunea și posibilitățile de schimb între produsele regiunilor diferite.

Țărănimia gorjană e îndrăzneță, așa cum ne dovedește mișcarea dela 1821. De aici, din depresiuni, a pornit Tudor Vladimirescu cu pandurii săi să scape norodul țării de asuprirea boierilor. Cel mai important oraș al depresiunii este Tg. Jiu, așezat pe drumul care duce spre defileul Jiului, fiind centru de schimb pentru vite, pasări, brânzeturi, țuică și lemn de construcție. Prin acest centru economic principal trece calea ferată dela Craiova spre basinul carbonifer Petroșani. Localitățile mai mici sunt Baia de Aramă, Novaci și Hurez.

3. Platforma olteană

Cuprinsă între valea Motrului și valea Dâmboviței, se împarte în **Muscelele Olteniei** și **Muscelele Munteniei**. În subsolul lor se găsesc numeroase minerale. La Nord de Hurez se află sămburi mari de sare, izvoare minerale (Olănești), zăcăminte de lignit, (Golești, Glodeni) și calcar bun pentru construcții (Albești).

a) **Muscelele Olteniei** (între Olt și Motru) se deslășoară la Sudul depresiunii subcarpatice. Oltene în chip de culmi (300—800 m.) care coboară treptat în câmpie.

Cea mai mare lățime a acestor dealuri se află în dreptul Craiovei (150 km.) înfățișându-se ca niște poduri cu spinări prelungi și netede, asemănătoare unor câmpii. Jiul cu afluenții lui și Oltul cu ai săi taie platforma olteană în numeroase culmi, circulația făcându-se mai ales în lungul văilor.

Dealurile sunt clădite în deosebi din nisipuri și argilă. Cele mai semețe, mărginesc depresiunea Olteană la Sud; ele sunt **Bujorescu, Bran, dealurile Gârjului și ale Vâlcei**. În această regiune deluroasă, clima este de tranziție între cea de munte și cea din câmpia Dunării, care este mai blândă și mai puțin umedă.

Dealurile care trec de 500 m. sunt acoperite cu păduri de fag; cele mai joase, cu codri de stejar. În cuprinsul văilor pădurile încep să fie înlocuite prin grădini, vii și livezi de pruni. **Drăgășani** este un centru renumit pentru vinurile dulci (lămâioasă, crâmpoșie etc.) Ținutul vâlcean deține locul al doilea în țară pentru suprafața ocupată de livezile de pruni.

O altă ocupație a locuitorilor este **agricultura**, cultivându-se mai ales porumbul.

Aceste dealuri au o populație mai deasă decât a câmpiilor și munților și satele sunt mari și așezate de-a-lungul văilor printre livezi și vii.

Regiunea acestor dealuri este cunoscută prin marile sale bogății: exploatarea de păduri, zăcăminte de sare, izvoare minerale renumite, pomicultură și viticultură.

Valea Oltului, de un pitoresc neîntrecut, are stațiuni balneoclimaterice, cum sunt **Ocenele Mari** cu ape sărate, **Olănești** cu aer ozonat, ape sărate și sulfuroase, **Râmnicul Vâlcea**, în împrejurimile cărui se întâlnesc numeroase vii și livezi, care dau o înflăcărare de grădină periferiilor orașului, este așezat în drumul Oltului aproape la ieșirea acestuia din munte. R. Vâlcea este și stațiune climaterică. Locuitorii acestui oraș fac schimb între produsele munților (lemnul) și produsele dealurilor (struguri, vin, țuică și prune).

b) **Muscelele Munteniei** dintre Olt și Dâmbovița sunt mult mai înguste decât cele oltene, înflăcășându-se în chip de culmi uniforme și prelungi, care se desfășoară spre Sud.

Ele sunt alcătuite din roci tinere (argilă, gresie și nisip).

Între munte și muscele se găsește depresiunea deluroasă a Câmpulungului, o adevărată „țară de sub munte”.

În cuprinsul acestei platforme deluroase, clima este mai blândă decât la munte, iarna fiind mai potolită, iar vara tempe-

ralura medie apropiindu-se de **22 grade**. In aceeași regiune ploile sunt abundente (700—800 de m. anual).

Râurile se adună către **basinul Oltului și al Argeșului**.

Dealurile sunt acoperite cu **fânețe naturale**, pomi fructiferi (pruni) și vii. Pădurile au fost în mare măsură tăiate.

Se cresc vite și oi, datorită pășunilor și fânețelor naturale.

Între așezările urbane **Curtea de Argeș**, care a fost cea dintâi capitală a Țării Românești, este o stațiune climaterică, așezată între livezi.

Acest oraș este centrul de exploatare iorestieră având și o însemnată industrie a olăritului.

Pitești este așezat sub dealuri, la ieșirea Argeșului în câmpie, fiind un important centru de schimb al produselor pomilor fructiferi din deal, al lemnului adus din munții vecini și al produselor agricole din câmpii.

Câmpulung, care a fost a doua capitală a Țării Românești, este așezat în depresiunea cu acelaș nume, fiind un centru important pentru chereslea, fructe, **țuică**, produse pastorale și animale. **Țesăturile și broderiile artistice muscelene** sunt căutate în țară și străinătate. Bine adăpostit din toate părțile și având, din această cauză, un climat plăcut este un însemnat centru climateric.

Căile ferate din acest ținut se desprind din linia principală **București-Pitești-Timișoara**; dela **Golești** la **Câmpulung** și dela **Pitești** la **Curtea de Argeș**.

LECTIA XXX

REGIUNEA SUBCARPATICĂ

Caractere generale

Subcarpații se întind pe latura externă a Carpaților Răsăriteni, între valea Dâmboviței și a Moldovei, ca o zonă când mai îngustă, când mai largă, formând o regiune geografică cu caractere deosebite.

Regiunea subcarpatică este legată strâns de Carpați.

Trecerea dela înălțimea mare a munților la câmpie sau pozițiile exterioare se face prin această zonă subcarpatică, al cărei relief stă pretulindeni mai jos ca muntele.

Subcarpații se desfășoară pe o lungime de aproape 400 km. și pe o lățime care variază între 25—50 km. Ei s'au născut întocmai ca și munții vecini prin încrețirea scoarței pământului ale cărei mișcări de încrețire au fost puternice, mai ales în regiunea de curbură a Carpaților. Aceste cute s'au alipit cutelor muntoase. Alipirea s'a făcut atât de strâns în unele locuri, încât cu greu se poate face despărțirea de munte, în alte locuri însă apar depresiunile, care alcătuiesc plucul subcarpatic, muntele fiind astfel despărțit de deal.

În zona subcarpatică se pot deosebi deci două elemente de relieful: 1) depresiunile subcarpatice și 2) dealurile subcarpatice.

Subcarpații sunt clădiți din roci noi și puțin rezistente ca: gresii, marne, nisipuri și argilă.

Regiunea subcarpatică se poate împărți în :
Subcarpații Munteniei și Subcarpații Moldovei.

1. Subcarpații Munteniei

Sunt cuprinși între Dâmbovița și Râmna, mărginiți la Nord de munți, iar la Sud coborînd spre câmpia Dunării. Nicăieri ca în această parte, zona subcarpatică nu a fost sgduită atât de puternic de mișcările care au încrețit scoarța pământului.

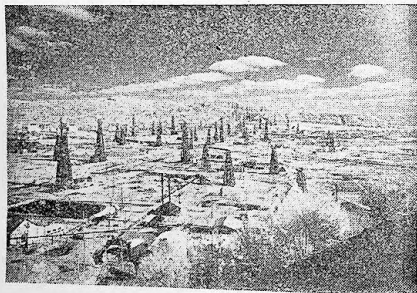

Fig. 12. — Sonde la Moreni.

Din cauza înălțimilor mari (1000 m.) cu greu deosebești unde se termină muntele și unde începe cu adevărat regiunea subcarpatică. Totuși din loc în loc, se deschid locuri largi, așezate între înălțimile mari, care nu sunt altceva decât depresiunile subcarpatice, izolate ici și colo. Cele mai însemnate depresiuni sunt : **Câmpina, Vălenii de Munte.**

Culmile dealurilor care închid spre exterior aceste depresiuni, răsar în multe părți în chip semeț peste întinderea câmpiei Române (Istrița 754 m.).

Bogația principală a acestei regiuni o formează petrolul, cărbunii, sarea și apele minerale.

Petrolul și gazul natural se găsește în **basinul Dâmboviței** la Ochiuri, Glodeni, Doicești, Colibași, Gura Ocniței, etc.; în **basinul Prahovei**: Moreni, Buștenari, Băicoi, Câmpina, Filipeștii de Pădure, Boldești, etc.; în cel al **Buzăului**: la Arbănași, Policiori, Sărata-Monteoru etc..

Zăcămintele de cărbuni (lignit) se întâlnesc în regiunea **Dâmboviței** la Șolânga-Doicești-Aninoasa; în **Prahova** la Ceptura și Filipeștii de Pădure, în **Buzău** etc.

Sarea se găsește la **Slănic-Prahova**, gipsul la **Pucioasa** și **Lăculețe** etc.

Clima regiunii face trecerea între cea aspră și mai umedă a muntelui și clima mai uscată a câmpiei. Apele care străbat aceste dealuri, sunt: Ialomița, Prahova, Buzăul și Râmnicul Sărat.

Pădurile de fag și stejar îmbrăcau odinioară aceste dealuri pe suprafețe întinse. **Despăduririle au înlesnit întinderea podgoriilor, a livezilor și ogoarelor.**

Podgoriile cele mai însemnate sunt în regiunea **Dealul Mare, Valca Călugărească (Prahova)** și în regiunea **Istrița, Pietroasa (Buzău).**

În privința livezilor de pruni, dealurile prahovene sunt în frunte, iar cele buzoiene ocupă locul al treilea pe țară.

Creșterea animalelor, și în deosebi a oilor și cailor, este o ocupație principală a locuitorilor, alături de albinărit. S'au înființat o mulțime de industrii, fabrici de pânzeturi, stofe, filaturi de bumbac, rafinării de petrol la Câmpina, Teleajen, (în Prahova), Târgoviște și Doicești (Dâmbovița), fabrici de chereslea la Nehoi (Buzău), fabrici de carton și geamuri la Scăeni, fabrică de ciment, faianță și var la Comarnic, fabrică de sticlă la Brazi.

Dintre toate industriile însă, **exploatările petroliere au fost cele care au reușit să schimbe peisagiul acestor Subcarpați.** Așezările muncitorești, care stau în jurul centrelor industriale, au un aspect **dintre cele mai caracteristice, pădurile fiind înlocuite cu o puzderie de „sonde” care se țin lanț dela Moreni și până la Nord de Târgoviște; nu lipsesc rafinăriile, care reclamă numeroase brațe de muncă.** Locuitorii și-au schimbat ocupațiile străvechi,

părăsind plugăria și celelalte munci agricole ca să îmbrățișeze munca de șantier. Astăzi când Guvernul democratic și-a arătat toate grija și înțelegerea pentru a îmbunătăți viața acestor muncitori petroliști, exploatarea petroliferă devine din ce în ce mai activă și mai productivă.

Subcarpații reprezintă o zonă cu o populație deasă. Marele număr de locuitori ai depresiunilor se datorește, în primul rând, bogățiilor numeroase și variate, pe care nu le mai întâlnim nici la munte și nici la câmpie.

În zonele de întâlnire a muntelui cu dealul și a dealului cu câmpia, se găsesc cele mai însemnate sale. Văile în general sunt cele mai populate (valea Prahovei 400 loc. km²).

Circulația în aceste dealuri este înlesnită de numeroase căi ferate, orientate mai ales dela nord la sud: 1. Târgoviște-Petroșița; 2. Plocești-Câmpina-Brașov; 3. Plocești-Vălenii de Munte-Mânci Ungureni; Plocești-Târgoviște.

În ceea ce privește așezările urbane și stațiunile balneo-climaterice, în Subcarpații munteni cele mai însemnate sunt:

Târgoviște, fosta reședință a Țării Românești, situată la ieșirea Ialomiței din dealuri, face schimb între produsele dealurilor (vin, prune, petrol) și produsele câmpiei (cereale). Exploatarea petroliferă a contribuit ca orașul să se înviejze mult.

Pucioasa, pe Ialomița, cu ape sulfuroase și carbonatate este stațiune balneo-climaterică socolită printre cele mai vechi din țară.

Vălcana este o stațiune balneo-climaterică cu ape sărate și iodurate.

Slănicul Prahovei, așezat într-o regiune de coline, este de asemenea o stațiune balneo-climaterică cu climat plăcut și ape sărate.

Vălenii de Munte în drumul Teleajenului, situat între livezi de pruni și dealuri împădurite, face schimb cu lemne, țuică și fructe.

Mai toate aceste stațiuni balneo-climaterice se găsesc la o altitudine de 300—400 m.

2. Subcarpații Moldovei

În exteriorul Carpaților răsăriteni și paralel cu ei, se desfășoară zona subcarpatică a Moldovei (din valea Râmnei până în valea Moldovei). Ea formează o zonă naturală cu caractere deosebite.

Cele două elemente de relief, depresiunea și dealurile, sunt bine și clar înfățișate. Dela izvoarele Râmnei și până la Tg. Neamț, se trece pe nesimțite din depresiune în depresiune, toată marginea Carpaților Orientali de aici fiind întovărășită de ulucul subcarpatic, mărginit spre exterior printr'un singur val de dealuri mai înalte.

Limita estică a dealurilor subcarpatice o formează lunca largă a Siretului și cea a Moldovei (dela Roman spre nord).

Toate depresiunile moldovenești sunt străbătute de ape vi-guroase de munte, care le-au lărgit și le-au netezit fundul, așternând pe el prundișuri cărăte din munți.

Depresiunile apar sub forma unor șesuri înalte, cu o climă mai blândă, cu ape bune de băut, cu livezi numeroase, cu sate mari.

Din valea Siretului, se poate pătrunde în ulucul subcarpatic prin porțile tăiate de râuri în dealurile care închid aceste depresiuni (Moldova, Bistrița, Trotuș).

Pornind dela sud la nord, cele mai bine conturate depresiuni sunt :

Depresiunea Vrancei, care se află la curbură Carpaților, fiind cuprinsă între munții Vrancei la Vest, și **Măgura Odobeștilor** la Est (1001 m.), cel mai înalt deal subcarpatic. Privită depe înălțimile mărginașe, Vrancea se arată în toată frumusețea ei. În cuprinsul acestei depresiuni, despădurită pe o scară largă și brăzdată de râpi abrupte, curge **Pulna** unită cu **Zăbala**.

În subsolul depresiunii Vrancea se găsește sare. Circulația înăuntrul ei se face pe văile râurilor, sau pe cumpăna apelor. Populația Vrancei este de 30.000 locuitori având o desime de 22 loc./km².

Din depresiunea Vrancei spre Nord se trece, printr'o șea, în mica depresiune a **Cașinului**, mult mai joasă decât Vrancea, în-

chisă de mägura Răchitaşului. Spre Nordul depresiunii Caşin; se deschide o altă depresiune mare şi frumoasă, depresiunea Tazlăului, mărginită la est de culmea Pietricica cu coama împădurită şi povârnişurile acoperite cu vii, care o desparte de lunca Siretului.

Tazlăul curge prin această depresiune tăind o vale adâncă.

Trotuşul, însoţit de calea ferată transcarpatică şi de o şosea, deschide o ieşire largă din această depresiune, iar Bistriţa în Subcarpaţi, o poartă şi mai largă decât Trotuşul.

Peste o altă şea se trece din depresiunea Tazlău în depresiunea Bistriţei, care se continuă mai departe cu cea a Cracăului. Amintind un peisagiu de câmpie, depresiunea Bistriţei este închisă spre exterior de dealurile Buhuşului. În sfârşit peste şeaua dela Bălţăleşti se ajunge în depresiunea Nemţişorului, închisă de culmea Pleşului şi străbătută de apa Nemţişorului.

Clima acestei regiuni subcarpalice este mai blândă şi mai umedă decât cea din şesul Siretului.

Toate râurile care taie zona acestor Subcarpaţi se varsă în Siret.

Subcarpaţii Moldovei nu mai păstrează întreaga haină a pădurilor, dealurile înalte cuprind numai făgeturi, iar cele mai joase, pădurile de stejar.

Ocupaţia locuitorilor din această zonă subcarpatică este: lemnăritul, creşterea vitelor, vilicultura, pomicultura şi agricultura. În legătură cu produsele naturale ale solului şi subsolului acestei regiuni, s'au creat o mulţime de industrii: industria lemnului la Caşin, Asău, Piatra Neamţ; mori sistematice la Adjuđ şi Tg. Ocna; fabrici de hârtie la Lelea şi Piatra Neamţ; fabrici de postav la Buhuşi.

Comunicaţia se face pe valea Siretului şi pe văile afluenţilor săi de pe dreapta.

În general Subcarpaţii Moldovei sunt mai bine populaţi decât munţii. Desimea populaţiei este mai mare spre margini.

Dintre aşezările urbane şi staţiunile balneo-climaterice mai importante sunt:

Odobeşti, aşezat în marginea dealurilor, este un oraş de podgorii, vinurile sale având o faimă străveche.

Panciu, orașel renumit prin podgoriile sale, este capul liniei ferate Mărășești-Panciu. Distrus în urma cutremurului din anul 1940, acest orașel a fost aproape refăcut.

Tg. Ocna, important pentru exploatarea sării, este stațiunea climaterică, la confluența Slănicului cu Trotușul.

Piatra Neamț, așezat pe valea Bistriței, în dreptul trecătoarelor spre Ardeal (Bicaz și Tulgheș), este centrul de schimb între produsele muntelui și dealului, are o industrie forestieră și fabrică de hârtie.

Tg. Neamț, pe valea râului cu acelaș nume, are o industrie forestieră.

Între stațiunile climaterice și balneare din Neamț mai însemnate sunt: **Bățătești**, așezat între păduri de brad cu un climat plăcut și ape ce conțin iod și brom; **Oglinzi**, cu ape sărate. Aceștora li se adaugă ca stațiuni climaterice, **Văratec**, **Agapia** și **Neamț**.

Mai toate aceste stațiuni balneo-climaterice se găsesc între 400—500 m. altitudine.

LECȚIA XXXI, XXXII

PODIȘUL MOLDOVEI

Podișul Moldovei, este cel mai înlins dintre podișurile R.P.R., fiind cu mult mai jos decât cel transilvănean.

Spre Vest se mărginește cu valea Moldovei și valea Siretului până la Adjud; la Est cu valea mlăștinoasă a Prutului.

Pe latura sa nordică înălțimile ajung până la 400-500 m. iar pe cea sudică, sub 100 m.

Podișul Moldovei se poate împărți în următoarele regiuni naturale cu caractere deosebite:

1) Podișul Moldovei de Nord, între apa Moldovei, spre Vest și valea Largă a Prutului, spre Est.

2) Podișul Moldovei de Mijloc, între Siret și Prut, un ținut format dintr'un fel de spinare înlinsă și ridicată (300-368 m.), adânc sculptată de văi numeroase.

3) Podișul Moldovei de Sud, cu înălțimile cele mai mici care se pierd pe nesimțite, spre câmpia Română.

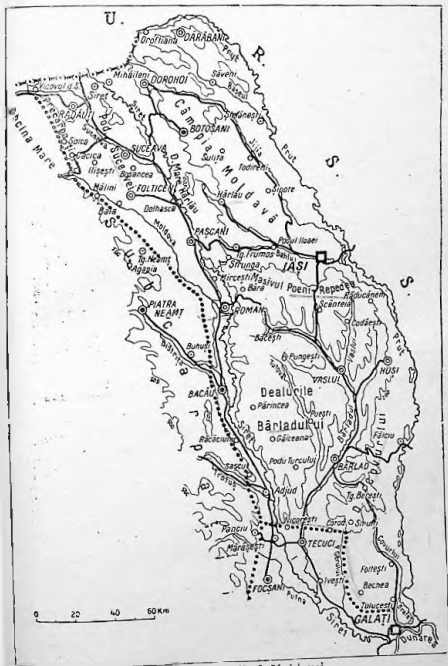
1. Podișul Moldovei de Nord.

În podișul Moldovei de Nord se pot deosebi două regiuni, cu aspecte diferite:

a) la apus Podișul Sucevei cuprins între Obcine și câmpia moldavă.

b) la răsărit Câmpia Moldavă până la Prut.

a) Podișul Sucevei și-a luat numele dela apa ce-l străbate.
 El este un ținut de dealuri, cu înălțimea mijlocie de 400 m., rămas

Harta 23. — Podișul Moldovei.

încă împădurit, cu codri de fag. Înălțimea cea mai mare se află în Dealul Mare (593 m.). Către câmpia Moldavă, marginea sa trece prin localitățile Colnari, Hârlău, Deleni.

Clima podișului este mai aspră decât a câmpiei vecine. Relieful înălțat al podișului, pădurea care-l îmbracă, clima și solul neprichnic au alcătuit o adevărată piedică pentru așezările omenești, care se găsesc mai ales la marginea lui, în imediata vecinătate cu câmpia.

Cele mai însemnate orașe din podișul Sucevei sunt: **Siret**, așezat pe apa cu acelaș nume, care are o industrie mică și face comerț cu cereale, vite și lemn de construcție.

Spre Sud, **Rădăuți**, este așezat în mijlocul unei mici depresiuni, nu departe de ieșirea Sucevei din munți. Face schimb între produsele muntelui (lemnul) și cele ale câmpiei, (produse agricole și animale, în special cai huțuli).

Succava, fostă reședință a Moldovei, se află într-o răscruce de drumuri. De aci porneau drumurile către Ardeal, prin **Țara Dornelor** și spre Sud, spre **Celateia Neamțului**, **Fălticeni** și **Bala**. Orașul **Fălticeni** se află în mijlocul unor dealuri înalte de podiș, însă împădurite pe vârfuri, iar pe poale acoperite de ogoare și pometauri. De altfel marginile orașului păstrează și ele caracterul de livadă. În a doua jumătate a secolului trecut, **Fălticeni** era vestit pentru iarmarocul lui. Aflându-se într'un ținut bogat în păduri, locuitorii se ocupa mai ales cu industria și comerțul lemnului.

Tg. Frumos se află situat pe linia ferată Iași-Pășcani. Este unul dintre cele mai vechi orașe ale Moldovei, vestit în trecut ca larg pentru ceară și miere.

Calea ferată a ridicat însemnătatea localității **Pășcani** (nod de cale ferată), localitate în care se găsesc ateliere C.F.R. și care s'a dezvoltat foarte repede.

Mărirea impozitelor, interzicerea întrunirilor și congreselor, scăderea salariilor, au produs nemulțumiri în muncitorimea dela C. F. care s'a angajat într-o serie de lupte, culminând cu greva din **Februarie 1933**. Datorită spiritului de solidaritate mii și mii de muncitori sprijinind pe greviștii dela C.F.R., au deter-

minat guvernul să cedeze. Astfel muncitorii au obținut satisfacție pentru o bună parte din revendicările lor.

b) Câmpia Moldavă se desfășoară în partea de mijloc a Prutului, acolo unde el primește la Nord apa Bahluiului, iar la Sud pe aceea a Jijiei, fapt pentru care se mai numește și depresiunea Jijiei.

Este un ținut cu înălțime mijlocie (200 m), cu forme de relief largi ondulate și cu pante line. Suprafața acestei câmpii fiind clădită din straturi argiloase impermeabile, apele provenite din topirea zăpezilor, primăvara, neputând să se infiltreze, pricinuesc mundații periculoase pentru satele și orașele din apropiere.

Vegetația naturală a regiunii are caracterul de stepă, pe margini sunt păcuri de pădure.

În privința bogațiilor subterane, depresiunea este săracă. La Ștefănești se găsește calcar, la Deleni pietre de moară, în apropiere de Iași, la Hârlău, pietre de moară și calcar de construcție.

Clima câmpiei Moldave este temperată. Media anuală a temperaturii este de 8°, iar ploile variază între 400—600 mm anual. Râurile cele mai însemnate sunt Jijia și Bahluiul. Ele sunt singurele râuri ale regiunii, care în timpul verii își mai păstrează apa. Din această pricină îarunii zăgăzuesc apa unora din ele, transformându-le într'un șir de iazuri întrebuițate pentru adăpatul vitelor, pentru culturi de zarzavat, irigații și crescătorii de pește.

Datorită solului negru (cernoziom) bun pentru agricultură, în depresiune se găsesc mari suprafețe cultivate cu cereale, fapt care a contribuit ca această depresiune să fie numită: „grânarul Moldovei”. Aici se cultivă grâu de calitate foarte bună precum și sfecă de zahăr, în și cânepă.

Podgoriile vestite dela Cotnari și Socola (lângă Iași) împreună cu livezile din părțile nordice, Pomârta (Dorohoi), completează produsele vegetale.

Creșterea vitelor, în deosebi a cailor, alcătuește a doua ocupație a locuitorilor.

Regiunea este bine populată, densitatea variind între 75 și 265 locuitori pe kilometru pătrat.

În mijocul depresiunii se întâlnesc sale rare și mici, cu casele făcute din nule lipite cu pământul și acoperile cu stuf. Lipsind lemnul pădurilor pentru foc, oamenii ard strujeni, bălegar uscat și țizic. În schimb, pe Țalura apuseană a depresiunii, spre podișul Sucevei întâlnim un șir de sale vechi, mari și frumoase.

Așezările urbane se găsesc în marginea depresiunii. Mai toate sunt orașe vechi, cu ruine și monumente istorice.

Dorohoi, cel mai nordic oraș al țării așezat pe malul drept al Jijiei, face comerț cu produsele dealurilor (lemnul, viul și fructele) și cu ale câmpiei (cereale și vile).

Botoșani este însemnal pentru târgul său în care se vând produsele agricole, făina de Botoșani fiind cunoscuta în toată țara și în străinătate.

Cel mai însemnat oraș este Iașul (94.000 locuitori), veche așezare, reședință domnească, a ajuns capitala Moldovei, prin mularea scaunului dela Suceava (1564).

După unire, Iașul a rămas un timp a doua capitală a țării. Este așezat pe valea Bahluiului sub coasta înaltă a podișului central moldovenesc, între regiuni economice diferite și la răspântia de drumuri și căi ferate. Este un centru comercial important, făcând schimb de grâne, fructe și vinuri. Posedă deasemeni o dezvoltată industrie alimentară (mori) și textilă.

Iașii sunt cel mai important centru cultural al Moldovei, având o veche universitate.

2. Podișul Moldovei de Mijloc

Podișul Moldovei de Mijloc (Dealurile Bârladului) alcătuiește partea cea mai masivă a întregului podiș al Moldovei, desfășurat ca o bolă largă între Siret și Prut.

În partea de Vest, dealurile au înălțimi de 400 m. iar în partea de Est de 300 m. Înălțimea aceeași mai mare se datorește faptului, că acest podiș este format din gresii care sunt cu greu roase de ape.

Având aceeași origine și formate din aceleași roci, toate dealurile prezintă un aspect monoton. Din subsol se folosesc lutul, nisipul și piatra de construcție.

Clima regiunii este mai aspră, însă cu mult mai umedă decât cea din Sudul țării. Apele se adună în valea largă și întinsească a Bârladului, curgând prin văi adânci cu direcție Nord-Est-Sud-Vest și împiedicând circulația de aer curmezișul.

Afluenții mai însemnați din dreapta Bârladului sunt: Tutova și Zeletinul, iar pe stânga Vasluiul.

Aici au fost vestigiile „Codri ai Bârladului”. În partea nordică podișul e acoperit cu păduri de lag, iar cea sudică cu stejar, carpeni, arțari, tei etc. Aceste păduri au apărut podișul împotriva eroziunii apelor curgătoare.

Solul acestor ținuturi ajută la dezvoltarea plantelor de cultură ca și în câmpia de Nord. Se cultivă grâul și porumbul la care se adaugă podgoriile dealurilor dela Nicorești, Ivești, etc. Pomii fructiferi ocupă suprafețe întinse (mai ales prunii). Prunele sunt folosite în deosebi pentru fabricarea țuicii, deși din ele s'ar putea face magiunul, care este un aliment foarte hrănit. Prin planificarea economică și prin educarea maselor, se va ajunge cu siguranță la înlăturarea alcoolismului și la dezvoltarea unei însemnate industrii alimentare la saie.

Dintre plantele industriale, locul cel mai important îl are inul și cânepa.

În legătură cu viața agricolă stă și creșterea animalelor domestice, în primul rând a bovinelor de rasă (moldovenească) a oilor și cailor.

Aspectul economic al regiunii este viticol și pomicol, în mijloc restul podișului fiind dominat de agricultură. În podișul Bârladului, se găsește o populație deasă (54 loc./km²).

Așezările omenești se găsesc mai ales în lungul apelor. Pe lângă saie, în acest ținut se întâlnesc și târgușoare, care servesc ca piață de aprovizionare și de desfăcere pentru cereale, fructe și vinuri, fiind în același timp renumite și pentru târgurile lor de vite. Între așezările urbane Vasluiul este o așezare veche la confluența mai multor râuri, într'o importantă răscruce de drumuri. El are rol de piață de schimb între produsele regiunilor vecine (cereale, vinuri și produse animale) și este capitala județului cu același nume. Calea ferată principală București-Iași trece prin Vaslui.

Orașul Bârlad situat pe valea Bârladului, este o veche așezare, având aceeași importanță economică ca și Vastuiul.

3. Podișul Moldovei de Sud.

Podișul Moldovei de Sud alcătuiește treapta cea mai joasă a podișului moldovenesc, desfășurat între cursurile inferioare ale Bârladului, Siretului și Prutului și confluența lor cu Dunărea.

Această ultimă treaptă de podiș, în partea sa nordică prezintă o serie de dealuri cu aspect de culmi înguste și paralele, despărțite prin numeroase văi. Pe latura sa sudică, în locul dealurilor întâlnim o adevărată câmpie ce coboară în trepte din ce în ce mai joase spre lunca mlăștinoasă a Siretului (sub 2 m.). Clima regiunii face trecerea între clima dealurilor centrale, cu iernile mai friguroase, cu verile mai potolite, dar și cu precipitațiuni mai bogate și clima din câmpie, mai secetoasă și cu diferențe mari dela iarnă la vară.

Apele care isvorăsc din podiș seacă de obicei vara (Covur-lui). În luncile inundabile ale marilor râuri (Siret-Prut-Dunărea) se întâlnesc numeroase bălți și lacuri.

Dealurile mai nordice sunt acoperite cu păduri de fag și stejar, câmpia sudică este o stepă, iar luncile au o vegetație specifică formată din tutarișuri și păduri de plop și salcie.

Dintre plantele de cultură, locul de frunte îl ocupă cerealele, mai ales în partea sudică a podișului, care formează al doilea grănar al Moldovei (după cel al câmpiei Moldave de Nord). Dintre animale se cresc mulți bivoli.

În general podișul sudic este slab populat. Satele mari se găsesc în câmpie la distanță mare unele față de altele și îndeplinesc roluri de târguri.

Între așezările urbane, Galații (81.000 locuitori) ocupă locul de frunte al podișului și cel mai activ pentru comerțul exterior.

Așezat pe malul stâng al Dunării, între gurile Siretului și Prutului, orașul Galați este mijlocul de schimb între diferitele produse ce vin din regiuni îndepărtate: din Carpații Răsăriteni îi vine cheresteaua și lemnul nelucrat transportat cu plutele; din toată Moldova, cereale și din bălțile luncilor apropiate, peș-

tele. Galați a ajuns astfel cel mai însemnat port al Moldovei și cel mai important port dunărean (el ocupă locul întâi în exportul de cereștea din țară). Are și o industrie dezvoltată (mori și șantiere navale).

Tecuci (21.000 locuitori), oraș de răspântie, face schimb cu cereale, vin și animale.

Valea Siretului și Valea Prutului

Apele mărginașe ale podișului Moldovei sunt Siretul la Vest și Prutul la Est. Ele reprezintă două căi de comunicații de mare importanță economică.

Prutul isvorăște dinafara hotarelor, din Carpații Păduroși, din apropierea izvoarelor Tisei; descrie un cot larg spre Nord și intră în țară la Est de Rădăuși de unde face hotarul nostru cu U.R.S.S. până la vărsarea lui în Dunăre. Spre Nord valea e mai îngustă, spre Sud se lărgește, alingând 13 km., indiguind lacuri și bălți prin grinduri, acoperite cu păduri de sălcii și stuțăriș.

El primește ca afluent mai important pe Jijia unită cu Bahluilul. Când i se va corecta cursul prin lucrările de indiguire, ce se fac astăzi în șantierul național „Lunca Prutului”, Prutul va folosi mult navigației, atât pentru țara noastră cât și pentru U.R.S.S. În general de-a-lungul lui întâlnim orașele ca: Lipcani, Ripiceni și Ștefănești. Doar Hușii (17.000 loc.), așezat aproape de apa Prutului, între dealuri acoperite de vii și pomi fructiferi, este larg de vinuri și oraș de podgorenii.

Siretul este cel mai important râu al Moldovei. Este bogat în ape și are mulți afluenți care îi vin din Carpații Răsăriteni. Isvorând din obcinele Bucovinei, intră în țară pe la Târgul Siret și străbate Moldova prin mijloc, în direcția Nord-Sud, despărțind Subcarpații de podișul propriu zis. Malul drept este mai jos și supus inundațiilor, malul stâng este mai înalt cu 200—300 m. Cursul mijlociu și inferior este foarte lenes, descriind numeroase coturi și deschizând o luncă largă de 10—30 km. la confluența cu Dunărea. Păduri de sălcii și plop cresc pe grindurile din luncă, iar brațe părăsite și lacuri insoțesc valea principală. După un drum de 535 km. până la capătul sudic al Moldovei, se varsă în Dunăre între Galați și Brăila. Afluenții mai de seamă îi primește pe

partea dreaptă între care **Suceava**, care isvorind din Obcina Tomnalecului, taie celelalte Obcine dela Est, trece pe lângă **Mănăstirea Putna** (unde se află mormântul lui Ștefan cei Mare), pe lângă **Rădăuți** și orașul **Suceava** și se varsă în Siret lângă **Liteni**.

Moldova isvorăște din aceeași obcină cu Suceava, trece pe lângă **Câmpulung**, cea mai veche capitală a Moldovei, și primind pe **Moldovița**, se îndreaptă spre Sud-Est pe la **Baia**, vărsându-se în Siret lângă **Roman**.

Bistrița, cel mai lung afluent, pornind de sub pasul Prislop, trece pe la **Iacoveni**, **Valra Dornei**, de unde intră în cheile sălbaticice dela „Toance“, (în munții Bistriței), se îndreaptă spre Est până la **Piatra Neamț**, de unde ese din munți, curgând mai departe spre Sud-Est și vărsându-se în Siret lângă **Bacău**. Din munți primește ca afluenți pe **Dorna**, **Neagra**, **Bistricioara** și **Bicaz**.

Troțușul, isvorind din munții **Ciucului**, ferestruiește munții pe la **Ghimeș-Palanca**; se varsă în Siret lângă **Adjud**, deschizând cea mai largă cale spre Ardeal. Valea Troțușului este o regiune industrială unde se exploatează sarea, petrolul și lemnul.

Putna adună apele din depresiunea **Vrancei**, și după ce primește pe **Milcov**, se varsă în Siret.

Din **Muntenia**, **Siretul** primește pe **Râmnicul Sărat** și pe **Buzău**, care isvorăște din munții cu acelaș nume și care are afluenți pe **Bâscă Mare** unită cu **Bâsca Mică**.

Pe stânga singurul afluent important al Siretului este **Bârladul**, care culege apele din podișul central al **Moldovei** și trece pe langă orașele **Vaslui**, **Bârlad** și **Tecuci**.

Datorită cursului său longitudinal și luncii sale largi, **Siretul** și-a căpătat de multă vreme însemnătatea unui culuar de circulație între **Nordul** și **Sudul Moldovei**; prin afluenții săi, a înlesnit legăturile cu **Transilvania**. Orașele se țin lanț în lungul lui și se feresc de malul înalt și răpos depe stânga, preferând pe cel drept mai domol.

Din orașele așezate pe valea Siretului mai însemnate sunt: **Roman**, lâng de răspântie și deslacere a produselor agricole, recunoscut pentru fabrica sa de zahăr.

Bacău, situat la confluența Bistriței cu Siretul, este un oraș comercial și industrial. Aici se înfălesc produsele dealurilor cu cele ale luncii și regiunii subcarpatice (cheresteaua de pe Bistrița, cărbunii, sarea și petrolul). Orașul are multe fabrici de postav și tăbăcării.

Mărășești este un nod însemnat de cale ferată și e cunoscut pentru industria sa chimică. Aici au avut loc mari lupte în 1917, când Nemții Imperialiști au fost înfrânți prin colaborarea de arme româno-rusă.

C Â M P I I L E

Câmpiile sau șesurile sunt cele mai joase forme de relief. În R.P.R. se întâlnesc mai multe câmpii, care, împreună cu podișurile și dealurile, alcătuiesc cele mai importante forme de relief pentru viața omenească.

Câmpiile din R.P.R. au fost odinioară fundul unei mări sau golfuri ale căror ape cu vremea s'au retras. Datorită împotmolirii cu pietrișurile, nisipurile și mărul adus de râurile ce se prăvăleau din munți, aceste funduri de mare și golfuri au fost transformate în câmpii.

Desăvârșirea câmpiilor, au făcut-o cu timpul vânturile (în special vântul de Nord-Est), ce au adus și au depus praful fin de loess care în unele locuri are astăzi o grosime de 30 m. În cele din urmă s'a format solul arabil, în care s'au înfipt rădăcinile plantelor. Astfel în multe locuri s'a mai adăugat cu timpul un strat de pământ mai subțire, născut din putrezirea plantelor și animalelor, pământul negru sau cernoziomul, cel mai bun pământ pentru agricultură.

Spre deosebire de munți și dealuri care se desfășoară circular, câmpiile sunt distribuite într'un semicerc, întinzându-se, în deosebi, în părțile de Sud și Vest ale țării.

După poziția lor geografică, câmpiile din țara noastră se pot grupa astfel :

1. Câmpia Tisei care se întinde în partea de apus a țării (la apusul Carpaților Apuseni).

2. Câmpia Dunării care se întinde în partea de Sud a țării, între cununa dealurilor și cursul inferior al Dunării și Siretului.
3. Luncișe, terasele și delta Dunării, alcătuiesc porțiunile cele mai tinere ale acestei câmpii.

1. Câmpia Tisei

Câmpia Tisei face parte din marea câmpie panonică, fiind un șes de acumulare a prundișurilor și mătului, depus de apele râurilor.

Această câmpie începe dela ieșirea Tisei din Maramureș și continuându-se spre Sud și Sud-Est până la Dunăre, pătrunde adânc în tot acest parcurs, pe văile celor trei Crișuri, și în Banat, pe văile râurilor Bega și Timiș.

Din cauza slabei înclinări a câmpiei, apele Tisei curg domol, fac multe colituri (meandre), au malurile joase și produc dese inundații. Din această cauză se formează o mulțime de mlaștini pe marginea cărora crește papura și trestia.

Suprafața câmpiei Tisei nu este însă uniformă dela un cap la altul al ei. Astfel se pot distinge :

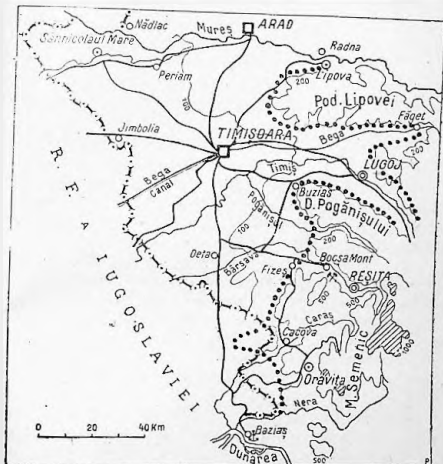
a) Regiunea dela Nord, cuprinsă între apele Tisei, ale Someșului și ale Crișului, formează un ținut de șesuri joase și lunci, în cuprinsul cărora altădată apele se revărsau alcătuind numeroase mlaștini.

Canalizările și îndiguirile care s'au făcut în aceste locuri, au redat agriculturii mii de hectare de pământ.

b) Câmpul înalt nisipos (Nirul), care formează regiunea cea mai înaltă de dune din regiunea Debreenului (Ungaria) se continuă în țara noastră, fiind cuprinsă mai ales între Carei și Valea lui Mihai. Clima mai umedă din aceste ținuturi a permis cultura cerealelor, a legumelor, a plantelor de nutreț precum și a viței de vie (Valea lui Mihai și Careii Mari).

c) Mai înspre Sud, apele Barcăului și Crișurilor, datorită cantităților mari de aluviuni aduse, au alcătuit o regiune de lunci reprezentând cel mai jos ținut din stânga Tisei. Înclinarea slabă a regiunii silește apele să-și formeze un curs sinuos cu multe meandre, alții părăsite și mlaștini.

care bat dinspre Sud-Vest (influență mediteraneană) și altul mai aspru (între Tisa, Mureș și Someș), unde influența Mediteranei se resimte din ce în ce mai puțin, având în schimb caractere apropiate de climatul panonic.

Harta 25. — Câmpia Banatului.

Apele șesului Tisei au un caracter pronunțat de stepă, cu creșteri și scăderi repezi. Ele se pot împărți în două grupe mari:

a) Grupa vestică a Tisei din care fac parte afluenții ei din Maramureș, apoi Someșul (Someșul Mare și Mic), Barcăul, Crișurile, Mureșul cu afluenții săi și Bega.

b) Grupa sud-vestică a Dunărilor din care face parte Timișul, Pogănișul, Bărsava, Nera și Carașul (apele bănățene).

Dintre afluenții Tisei, **Mureșul** este cel mai înseninat. Bega, cu toată micimea sa, are o mare însemnătate pentru circulația bănațeană, întrucât dela Timișoara are cursul canalizat. Din această cauză, Timișoara a putut fi legată cu Tisa și Dunărea, ceea ce a contribuit foarte mult la dezvoltarea economică a acestui oraș.

Prezența ceruoziomului în câmpia Tisei, cât și climatul iavorabil permit cultura cerealelor pe o scară largă.

Grâul cultivat în această regiune este prețuit pe toate piețele străine; județul Timiș Torontal produce unele dintre cele mai bune specii de grâu din toată Europa.

Acolo unde solul și clima sunt mai prielnice se seamănă și orezul (Banloc).

Solurile de pădure din zona câmpurilor de sub munte, ajută cultivarea pomilor, fructiferi și a viței de vie, dând astfel naștere regiunilor de podgorii cuprinse între Someș, Crișuri, Mureș și Sud-Vestul Banatului.

Canalizarea Tisei și afluenților săi cât și secarea mlaștinilor, au înlesnit crearea unei agriculturi intense. Astăzi în această câmpie se lucrează aproape fiecare palmă de pământ.

Între plantele cultivate locul întâi îl ocupă cerealele (grâul în primul rând).

Creșterea rațională a animalelor și lipsa pășunilor naturale, a silit pe oameni să țină vitele tot anul în grajduri și să cultive fâneta artificiale, plante furajere și ovăz.

Plantele industriale (tutunul, cânepa și floarea soarelui) ocupa suprafețe din ce în ce mai mari, mai ales din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Între animale locul de frunte îl ocupă cazul. Solurile de vite aduse din Elveția (Berna) și au amestecat cu vechile rase, dând varietatea de vite cunoscută în Caraș și Severin sub numele de „rasă de Lugoj”.

Oile ce cresc în număr mai mic și unele aparțin rasei merinos; porcii în schimb sunt mai numeroși (rasele York, Mangălița, Bazna). Pe teritoriul câtorva comune din Bihor se întâlnesc și câteva iazni artificiale, în care se crește crapul.

Nevoia de schimb dintre oraș și munte a dat naștere ma-

rilor centre comerciale: Satu Mare, Oradea Mare, Arad, Timișoara, Lugoj, care începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea datorită mineralelor din zona dealurilor și a munților, au căpatat o puternică dezvoltare industrială (industria metalurgică, morăritul și industria textilă).

Dezvoltarea acestor industrii a contribuit, într-o largă măsură, la creșterea populației, care atinge o desime mai mare decât în alte tinuturi.

Timișoara și tot Banatul își îndreaptă cea mai mare parte a produselor lor spre Dunăre.

Astfel din toate acestea reiese că șesul Tisei formează o mare regiune agricolă.

Principala cale ferată a câmpiei Tisei este aceea care pornind de la Satu Mare, trece mai departe prin Carei, Valea lui Mihai, Oradea, Arad, Timișoara, care a devenit o adevărată placă rotativă, spre ea convergând cinci linii de căi ferate.

Așezările urbane se înșiruiesc la marginea câmpiei, de la Nord la Sud, cele mai importante fiind următoarele:

Satu Mare, așezat în partea de Nord-Vest a țării, într-o zonă unde se întâlnesc produsele câmpiei cu ale dealurilor și munților (lemn, vin, fructe, minereuri).

Oradea așezată pe Crișul Repede, într-o regiune bogată în cereale.

Aradul, situat pe dreapta Mureșului, este important centru industrial și cultural.

Timișoara, care datorită poziției geografice a ajuns cel mai renumit centru urban al Banatului și cel mai mare centru economic și industrial din întreaga câmpie a Tisei.

Buziaș, este o stațiune importantă balneară, așezată în Banat, în plină câmpie.

Lugojul, oraș de sub munte, este centrul important pentru fabricile lui de mobile, de textile (mătase).

Oravița, oraș minier și industrial.

2. Câmpia Dunării.

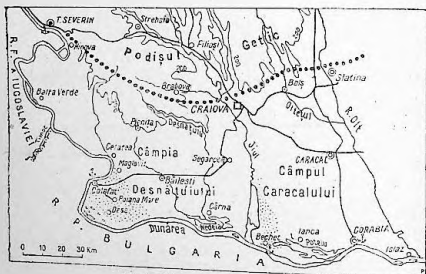
Câmpia Dunării este cea mai importantă câmpie din țara noastră; ea se întinde la Sud pe stânga fluviului de la Turnu Se-

verin până la Galați și la Nord până la cununa dealurilor subcarpatice pe linia care ar uni localitățile Turnu Severin, Craiova, Slatina, Pitești, Târgoviște, Ploești, R. Sărat, Focșani, Panciu.

Între aceste limite câmpia Dunării merge lăbindu-se dela Vest spre Est, atingând între Mizil, Cernavoda, Călărași și Siretul de jos, peste 150 km.

În cuprinsul acestei câmpii se pot deosebi următoarele trei mari subregiuni naturale:

a) **Câmpia Olteniei**, care este cea mai ridicată parte din câmpia Dunării (peste 150 m.), desfășurată ca un brâu de 20-30 km.

Harta 26. — Câmpia olteană.

lățime, între Turnu Severin, Dunăre și Olt. Fața acestei câmpii se prezintă felurit, fiind brăzdată de văile largi ale râurilor și presărată cu numeroase dune, formate din nisipurile cărate de ape și ridicate de vânturi (dunele dela Calafat, Ciuperceni și Băilești).

Strâns legată de platforma Getică și mărginită la Vest, Sud și Est de apele Dunării și ale Oltului, câmpia Olteniei se întinde ca o prispă ridicată în lungul fluviului. La Vest de Jiu, se întinde o subunitate mai mică câmpia Vestică, care este formată în cea mai mare parte a ei de Dunăre și câmpia Estică, între Jiu și Olt, mai înaltă și mai strâns legată de platforma Getică, fiind alcătuită din lunci și terase.

În întreaga câmpie olteană, elementele principale ale peisajului le dau apele curgătoare și dunele de nisip.

Pe acest șes domnește un climat continental, temperat, cu ierni aspre, veri calde și adesea secetoase, primăveri timpurii și vânturi mai puțin aspre (Băltărețul și Austrul).

Rețeaua hidrografică a câmpiei este formată de Jiu și Olt, cu văi largi și adânci, ale căror maluri sunt însoțite de terase înclinse, cu sate numeroase.

Jiul isvorăște din Carpați, prin două izvoare: Jiul oltenesc și Jiul transilvan (Jiețul), unite amândouă în depresiunea Petroșani. Străbătând munții prin defileul Lainici, dintre munții Parâng și Vâlcan, Jiul intră la Bumbești în depresiunea subcarpatică a Târgului Jiu, unde-și lărgește valea și-și încetinează cursul.

După ce primește ca afluenți mai importanți pe Gilort, Motru și Amaradia, la Bechet Jiul se varsă în Dunăre.

Oltul este singura apă care străbate peisagiile cele mai febrile din țara noastră. Dela izvor (Hămașul Mare) și până la vărsarea în Dunăre (la Turnu Măgurele), pe o lungime de 600 km., el își desfășoară cursul trecând mai întâi prin depresiunile Ciucului, Bârsei și Făgăraș, prin văi înguste și adânci, formând defilee la Tușnad, Păcoș, Căineni și Cozia, unind toate regiunile naturale atât de variate din cursul său.

Dela Drăgășani până la Slatina, trece prin dealurile platformei oltene, iar de la Piatra Olt până la vărsarea în Dunăre (între Islaz și Turnu Măgurele) își lărgește valea creând o luncă de 10 km. lărgime, pe care sunt așezate șiraguri de sate.

Afluenții săi cei mai însemnați sunt: Râul Negru din Țara Secuilor, Cibinul lângă Sibiu, Lotrul din depresiunea cu acelaș nume, Topologul din munții Făgăraș și Otlețul din munții Căpățâni.

Oltul prin lungimea sa are o mare importanță pentru țara noastră, deschizând spre inima Transilvaniei o cale naturală și unind ținuturile de dincolo cu cele de dincoace de munte.

Vegetația câmpiei oltene are următoarea înfățișare delat Sud la Nord: de-a-lungul Dunării și afluenților ei, se întinde vegetația de luncă — zăvoaie — formate din esențe albe de copaci; urmează apoi zona stepelor, ce se întâlnesc în cuprinsul câmpurilor dintre văi, și silvo-stepă, cu o zonă de tranziție între stepă

și pădurile de stejar care apar ceva mai la Nord. Altădată aceste păduri erau mult mai întinse în deosebi în partea de Nord-Vest a Olteniei.

Populația câmpiei oltene, mai puțin numeroasă decât a dealurilor, a crescut în epocile de liniște, mai ales în văile largi ale Dunării și Oltului (200 loc./km²).

Satele s'au grupat în deosebi pe terase, în cursul inferior al Oltului (la Sud de Slatina), pe valea Jiului și Dunării (Bechet-Islaz).

Câmpia olteană din punct de vedere economic are un caracter agricol, porumbul și grâul ocupând suprafețele cele mai întinse.

Plantațiile de vița de vie dela Segarcea, Plenița și Sadova dau vinuri renumite, iar în ultimul timp s'au tăcut culturi de bumbac și orez (ferma Statului dela Studina din județul Romanați).

Acestor ocupații li se adaugă creșterea vitelor și pescuitul (în bălți).

Pe baza acestor produse naturale ale solului, s'a creiat o industrie alimentară însemnată, în fruntea căreia stă morăritul.

Orașele din câmpia olteană sunt așezate, fie la contactul cu regiunea dealurilor, fie în lunca Dunării (porturi), fie înlăuntrul câmpiei.

Turmu Severin, așezat pe Dunăre la ieșirea din Porțile de Fier, are șantier naval.

Calafat, port dunărean, este însemnat mai ales pentru comerțul cu cereale și brânzeturi cât și prin fabricile de cărămidă și tăbăcării. La Calafat a început în 1877 colaborarea de arme româno-rusă, în războiul Independenței.

Corabia, tot port la Dunăre, este legat cu Piatra Olt printr-o cale ferată, care asigură comerțul cu cereale și cherestea.

În interiorul câmpiei întâlnim în partea de apus, **Băilești**, însemnat pentru oborul de vite și târgul de cereale, și **Caracal** în răsăritul câmpiei, așezat la răspântia drumului Craiovei cu al Dunării. Prin construirea noii linii ferate București-Roșiorii de Vede-Caracal-Craiova, orașul, va lua o mare dezvoltare.

Dintre orașele de contact cu dealurile trebuie menționat, în primul rând, **Craiova**, cel mai însemnat din toată provincia. Situat pe valea Jiului și la cea mai importantă răsărire de drumuri a Olteniei, Craiova este un centru de colectare și industrializare a produselor vegetale din câmpie (cereale) și a celor din dealuri (vinuri, struguri, fructe, uică), având rolul de adevărată capitală economică a Olteniei. Craiova are fabrici de paște făinoase, textile și tăbăcării, fiind în același timp și un centru cultural. La Craiova se păstrează și un monument ridicat la 1812 pentru soldații ruși căzuți pe câmpiile Olteniei, împotriva bandelor turcești dela Vidin.

b) **Câmpia Română** este cuprinsă între lunca Dunării la Sud și Sud-Est, marginea podișului Moldovei și cursul inferior al Siretului spre Nord-Est, linia care unește orașele Focșani, Râmnicul Sărat, Buzău, Pitești și Slatina la Nord și Oltul la Vest.

În unele locuri în această câmpie, în afară de văile obișnuite ale râurilor, apar vaduri părăsite de apele curgătoare (Mostiștea, Călmățui), iar în alte părți, mici adâncituri circulare numite **crovuri**, în care se strânge apa de ploaie sau din topirea zăpezilor, formând adevărate lacuri, multe cu apă sărată. Când vara este secetoasă, unele din aceste lacuri seacă, lăsând în urma lor **fundul căpușit** cu sare: cele mai întinse însă se păstrează tot anul creând o oarecare înviorare în monotonia șesului (Lacul Sărat de lângă Brăila, Fundata, Lazu, Balta Albă).

Din loc în loc se mai văd pe întinsul câmpiei mici movile (gorgane), iar în cursul inferior al Siretului apar dunele.

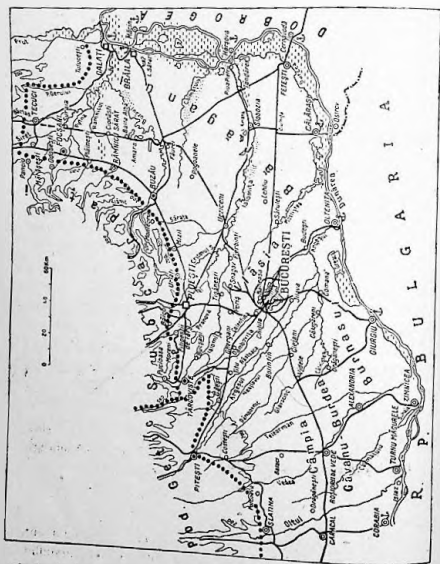
Ținând seama de varietatea formelor de relief care alcătuiesc peisagiile câmpiei învătene, distingem următoarele subregiuni naturale:

Câmpia dintre Olt și Argeș.

Câmpia dintre Argeș și Dunăre:

Câmpia dintre Olt și Argeș înaltă și îngustă, formată din: 1. **Găvanul-Burdea**, în cursul superior al Vedei și Teleormanului, ca un câmp înalt cu însușiri de stepe și 2. **Burnasul**, care se întinde între Olt și Argeș, ca o continuare a Găvanului-Burdea, spre Sud.

În aceste locuri stepa devine caracteristică, rariștile de stejar nu se mai întâlnesc, iar solurile sunt formate din cernoziom. Singurele neregularități ale Burnasului sunt movilele, în-

Harta 27. — Câmpia munteană.

șirate în lungul văii Dunării și văcelelor largi, fără scurgere. numite găvane.

În astfel de câmpuri înalte, luncile nu se întâlnesc decât pe marginea apelor și dealungul văcelelor.

Câmpia dintre Argeș și Dunăre este formată din două sub-regiuni naturale: Vlăsia și Bărăganul.

1. **Vlăsia mărginită la apus de apele Argeșului, iar spre răsărit de apa Mostiștei, este partea cea mai locuită, cea mai împădurită și cea mai udată de ape dintre toate subdiviziunile câmpiei Dunării. Această regiune este formată dintr'o serie de câmpuri, dintre care unele sunt suprapopulate (Sabar-Argeș).**

Vlăsia (adică, în limba slavă: pădurea Românilor) era odinioară acoperită cu codri nefârșiți, care se întindeau, ca o perdea deasă, între dealuri și Dunăre. Astăzi n'au mai rămas din acești codri, decât câteva insule de pădure. Vlăsia a fost cel mai scurt și cel mai prielnic drum, care a făcut și face legătura prin văile și căile ferate, între munți, dealuri și Dunăre. In cuprinsul ei s'a strâns cea mai deasă populație, pe văile și luncile apelor (Dâmbovița, Argeș, Sabar, Mostiștea), alcătuind sate înșirate ca măgelele pe ață.

In mijlocul acestei regiuni s'a dezvoltat capitala țării, București, careia îi servește ca zonă imediată de aprovizionare.

2. **Bărăganul se întinde în partea răsăriteană a Munteniei, din valea Mostiștei până în valea Buzăului, fiind străbătut prin mijlocul lui de Ialomița. Este cel mai întins (înt, cel mai uscat și cel mai puțin populat din toată câmpia Dunării, fiind stepa cea mai tipică din țara noastră. Înălțat cu 20-40 m. peste văile mărginașe, Bărăganul e acoperit cu loess (30 m.), apa ploilor fiind repede absorbită ca de un burete, el nu poate hrăni decât ierburile. Din loc în loc apar largi depresiuni, unde se strâng apele, formând lacuri uneori sărate. Solul Bărăganului este renumit pentru agricultură, dând recolte imbelșugate de grâu și porumb. În treaga stepă fiind transformată de vreo 80 de ani, în grănarul cel mai de preț al țării.**

In Bărăgan se găseau cele mai mari latifundii stăpânite de moșierii exploatare, care duceau o viață de lux și petreceri, cheltuindu-și banii de obicei în străinătate. Pe aceste moșii munceau din greu țărani fără să se poată bucura de rodul muncii lor. Reforma agrară din 1945, a dat pământul celor ce-l muncesc, făcându-se astfel un act de dreptate.

Climatul acestei regiuni este de tip pontic: cu temperatură

foarte scăzută iarna și foarte ridicată vara, cu ploți neregulate și nu prea abundente.

Bărăganul a fost în stăpânirea marii proprietăți, care, pentru punerea lui în valoare, a adus locuitori dela munte pe care i-au exploatat rând pe rând, boerii, egumenii mănăstirilor și cliaburii, acești capitaliști ai satelor.

Apele Munteniei, care curg la răsărit de Olă, au însușirea că se abat tot mai mult către Sud-Est și Est din cauza șesului inclinal în această parte.

Argeșul este cel dintâi râu mare al Munteniei, care își adună apele din munții Făgăraș. Dela Pilești, ieșind din dealuri și apucând spre Sud-Est, curge printr'un ținut acoperit cu livezi și podgorii frumoase și cu ogoare nesiârșite de cereale.

La Comana, Argeșul primește pe Neajlov unit cu Glavaciocul, apoi pe Sabar și pe Dâmbovița, care vine tocmai de pe povârnișul de Nord al munților Păpușa și Ezer, lăsând pe malul ei drept mai multe lacuri sau albiu părăsite: Snagovul, Cișmigiu, lacul din Parcul Libertății din București etc.

Ialomița este ultimul râu mare al Munteniei, care după ce isvoraște din munții Bucegi, curge prin chei și văi prăpăstioase și îndată ce intră în șes, se îndreaptă înspre răsărit. După ce primește ca afluent pe Prahova, Ialomița curge leneșă și cu multe cotituri prin inima Bărăganului, vărsându-se în Dunăre în fața Hârșovei.

În cuprinsul Bărăganului întâlnim același fel de vegetație ca și în câmpia olteană: vegetație de baltă și luncă, în partea de Sud, vegetație de stepă la mijloc și silvo-stepă, în partea de Nord.

Importanța economică a Câmpiei Române constă în cultura cerealelor producând grâu. Șesul Ialomiței, în afară de cereale de bună calitate, are pe malurile râurilor culturi însemnate de orez, a căror suprafață este într'o continuă creștere.

Viile ocupă suprafețe mari în Burnas și Bărăgan (Leiliu-Mărculești); sfecla de zahăr se cultivă în legătură cu cele două fabrici dela Chitila și Giurgiu.

Locuitorii câmpiei se ocupă, în primul rând, cu agricultura și creșterea vitelor, apoi cu viticultura și pomicultura, iar pe lângă bălțile Dunării cu pescuitul. O formă de agricultură avansată o

constituie grădinaritul din jurul Bucureștiului, pe o rază de 40 km., impus de nevoia aprovizionării cu zarzavaturi și legume a populației Capitalei.

În legătură cu aceste produse naturale, s'au creat industrii, concentrate mai mult în orașe. Desvoltarea economică în câmpia Dunării a fost ajută și de rețeaua de căi ferate, mai ales de linia principală dela contactul șesului cu regiunea dealurilor (Turnu Severin, Craiova, Pitești, București, Ploești, Buzău, Focșani), din care se desprind artere secundare spre Dunăre.

Pentru a satisface interesele economice ale părții de Est din câmpia Dunării, se folosește calea ferată București-Fetești-Constanța. Căilor ferate li se adaugă drumul navigabil al Dunării, care atrage cele mai multe din produsele acestei câmpii (cerealele).

Locurile cele mai bune pentru așezarea populației în câmpie sunt: zona de contact cu dealurile, văile mari ale apelor și în special valca Dunării.

Regiunea cea mai populată este Vlăsia, care întrunește condițiunile cele mai favorabile: apele cele mai numeroase cu ținți largi și fertile și drumul cel mai scurt între dealuri și valea Dunării.

Bărăganul, regiunea de altă dată a ierburilor, animalelor de stepă (dropii și rozătoare) și a vânătorilor, a fost de vreo 70-80 de ani populat și transformat într-una din cele mai rodnice regiuni ale țării. La aceasta a contribuit și valorificarea adusă de construcția liniei ferate București-Constanța.

O caracteristică a peisagiului câmpiei Munteniei o formează frumoasele lacuri: Snagov, Căldărușani, Cernica, Pasărea, Țigănești.

Trebuie relevată munca miilor de brigădieri, care au construit linia ferată București-Snagov, dându-se astfel și muncitorilor un loc de recreație bine meritată, în mijlocul naturii în parcul Snagov.

În preajma Ialomiței se află lacul Amara, cu ape sărate (cloro-iodice) și Fundata cu aceeași compoziție de săruri.

În câmpul Brăilei se află Lacul Sărat, stațiune balneară precum și stațiunea Movila Miresii.

În câmpia Munteniei găsim aceleași tipuri de orașe ca și în cea olteană: orașe de contact a dealurilor cu șesurile, orașe din mijlocul câmpiei și orașe porturi dunărene.

Din prima grupă pot fi menționate: **Slatina** așezat pe malul stâng al Oltului, este însemnat ca piață de schimb pentru cereale și vite, având o dezvoltată industrie a morăritului și o fabrică de cherestea. Este o veche vamă a Țării Românești.

Ploești este așezat între văile Prahovei și Teleajenului într'una din cele mai frumoase răscruci de drumuri din țară. Marea lui dezvoltare, din ultima vreme, se datorește apropierii de zona petroliferă. În Ploești se găsesc cele mai mari rafinării de petrol din țară.

Buzău se găsește la ieșirea din dealuri a râului cu acelaș nume, la răscrucea drumului Moldovei cu cel al Ardealului, care trece prin pasul Buzăului.

Așezat într'o zonă de contact între șes și dealuri, are rolul unei piețe de schimb și transformare a produselor din regiunile vecine (vinuri, sare, fructe, lemnărie și produse petroliere).

Râmnicul-Sărat este un centru însemnat pentru locul pe care-l ocupă podgoria și pomicultura din împrejurimile sale.

Focșani, așezat pe marele drum al Moldovei, este un târg important de vinuri, cherestea și grâne, fiind debușeul cel mai de seamă al Vrancei.

Din categoria a doua de orașe mai mici și ca centre pur agricole pot fi menționate: **Roșiorii de Vede**, piață de cereale și vite și cu acelaș caracter de târg de vite și cereale, se află pe valea Vedei, mai spre Sud-Est, **Alexandria**.

Pe latura răsăriteană a câmpiei Munteniei, pe valea Ialomiței se află **Irziceni**, nod de cale ferată și târg de cereale, iar mai la Sud **Slobozia**, târg de cereale și el în apropiere de iacul Amara.

În sfârșit între porturile dunărene se remarcă **Turnu-Măgurele** situat la un vechi vad al Dunării, punct de strângere a grânelor pentru transportul pe fluviu. **Zirnicea**, așezat pe Dunăre, este un târgușor de vite și cereale.

Giurgiu, așezat pe un vechi vad al Dunării, prezintă o deosebită importanță datorită legăturilor sale cu câmpia Munteniei, regiunea petroliferă și Dunărea. Din câmpie îi sosesc cerealele.

din regiunea petroliferă, prin conducte este adus petrolul, iar fluviul oferă cea mai lesnicioasă cale pentru exportul acestor produse, la care se mai adaugă însă peștele și cheresteaua. Este socotit port al Bucureștiului la Dunăre, de care este legat printr-o șosea asfaltată și o cale ferată.

În urma înțelegerii cu vecinii noștri dela Sud, s'a hotărât construirea unui pod care să lege cele două maluri ale țării

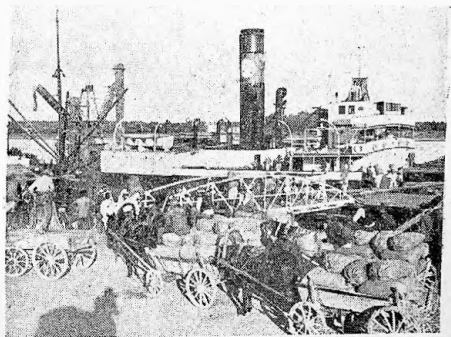

Fig. 13. — Activitate în portul Brăila.

prielene, pod care va prezenta o importanță deosebită în dezvoltarea traficului de mărfuri, între Nordul și Sud-Estul Europei.

În prezent funcționează un ferry-boat, care face legătura zilnică între R.P.R. și Republica Populară Bulgaria.

Oltenița, așezată la vărsarea Argeșului în Dunăre, este port însemnat pentru cereale și cherestea.

Călărași, așezat pe brațul Borcea, e un loc de concentrare a drumurilor și grânelor din Bărăgan și a peștelui din Balta Ialomiței.

Fetești, cap de pod la brațul Borcea, are o fermă de Stat model.

Brăila, port însemnat al câmpiei dunarene, este așezată la un loc de contact între regiuni diferite, câmpul cu lacuri sarate și o zonă largă de lunci cu bălți și brațe de apă. Această așezare geografică îl face să funcționeze ca primul port al grâului din Bărăganul vecin. Exportă cereale, animale, cherestea în

Fig. 14. — Munca voluntară a masei muncitoare la reconstrucția Bucureștiului.

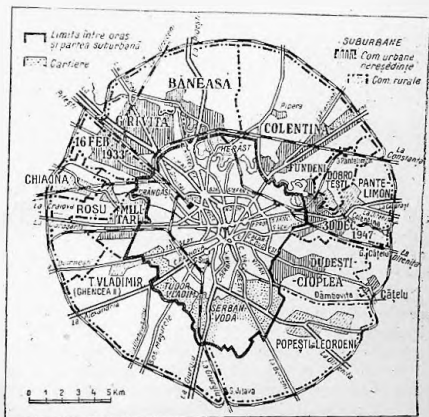
interior, distribue peste, lână și lână. Are și o industrie însemnată, prelucrând produsele regiunilor vecine (mari).

București

Cel mai mare oraș al țării, atât ca întindere cât și ca număr de locuitori (1.042.000) este București, capitala țării, așezat pe Dâmbovița, în mijlocul câmpiei, la răscruce de drumuri.

București este cel mai mare centru economic al țării, în

care se întănesc cele mai numeroase și cele mai mari întreprinderi industriale, comerciale și financiare. București este în același timp și cel mai însemnat centru cultural al țării, având cele mai importante instituții de cultură: Academia R.P.R., Universitate, Politehnica, institute de învățământ superior, foarte multe școli medii și elementare, precum și biblioteci și muzee.

Harta 28. -- Impărțirea administrativă a orașului București (1948).

Din punct de vedere administrativ, în București își are reședința Inaltul Prezidiu, Marea Adunare Națională, guvernul țării precum și toate ministerele.

București este în același timp și centrul cel mai de seamă de căi de comunicație (șosele și căi ferate), fiind situat pe marea arteră internațională ce leagă apusul cu Sud-Estul Europei.

Distrus în parte de bombardamentele anglo-americane și

de ale hitleriștilor, București s'a refăcut prin inunca plină de elan a maselor muncitoare.

c) **Luncile și delta Dunării.** Intre formele de relief din țara noastră trebuie socotite și **luncile apelor curgătoare**, precum și **delta Dunării**. Ele sunt fâșii înguste și nelede de pământ care se desfășoară de o parte și de alta a apelor curgătoare.

Luncile sunt ținuturi adăpostite și roditoare, fiindcă au umezeala necesară dela apa din apropiere. Ele sunt regiuni aluvionare foarte linere, formându-se chiar sub ochii noștri prin depunerea la fund a nămolurilor și nisipurilor aduse de apele revărsate. Lărgimea luncilor poate să înceapă dela câteva sute de metri și să meargă până la circa 30 km. (balta Brăilei) și chiar peste 60 km. (delta Dunării).

Toate râurile mai mari sunt însoțite, în cursul lor inferior și mijlociu, de o luncă mai îngustă sau mai largă. Astfel lunca Jiului în dreptul Craiovei depășește 10 km. lărgime, în timp ce în regiunea dealurilor abia atinge 3—4 km. Oltul are o luncă largă care îi însoțește cursul până la Drăgășani.

Lunca Sirefului se deschide în deosebi din dreptul satului Mîrcești (Roman); la confluența cu Dunărea această luncă ajunge dela 10-28 km. lărgime.

Lunca Prulului, datorită numeroaselor coluri și ochiuri de ape rămase în urma revărsărilor, depășește și ea 13 km. spre confluență.

Lunca Dunării însă este fruntașă între toate. Ea este un fel de uluc înverzit, care întovărășește albia fluviului din apropierea Calafatului și până la Tulcea, desfășurându-se ca un brâu, când mai subțire, când mai lățit și fiind cu mult mai joasă decât câmpia. Câl ține lunca, se întind, ca o perdea verde, zăvoaiele, complectate cu slufăriș și păpuris, printre care răsare luciul bălților. Lunca Dunării atinge cea mai mare lățime în dreptul bălților Ialomiței și Brăilei.

Infățișarea lunca dunărene este felurită. Primăvara, când apele cresc într'atât încât se revărsă peste maluri, inundând întreaga luncă, aceasta se schimbă într'o adevărată mare de apă. Vara însă, când apele se retrag în matcă, lasă în urma lor în locurile mai adâncite o puzderie de ochiuri de apă bogată în

pește și peste tot se așterne un strat de măr foarte roditor. Pășunile întinse cu țarba grasă a luncii, hrănesc numeroase turme de oi și cirezii de vite, până toamna târziu.

Adăpostită împotriva vânturilor reci, clima luncii dunărene este cu mult mai blândă decât cea din câmpia vecină. Caișii și liliacii înfloresc aici mai de timpuriu (cu două săptămâni) decât la București.

Lunca Dunării este o regiune de o frumusețe neîntrecută și de o rodnicie rară. În ultima vreme, înăuntrul ei s'au coborât înafară de ciobani, pescari, vânători, și agricultori, spre a întemeia grădini de zarzavaturi și culturi de cereale. Cu vremea lunca va putea deveni „un rezervor de pește” și „un hambar de cereale”.

Mai toate luncile sunt pline de așezări omenești și exemplul cel mai limpede ni-l dă lunca Dunării, în care satele sub prispa câmpiei, se țin salbă aproape neîntreruptă.

Astfel între Bechet și Călărași populația a atins o desime de peste 80 locuitori pe kilometru patrat.

Balta este partea din lunca Dunării cuprinsă între Dobrogea și Bărăgan. La Călărași Dunărea își desface apele în două brațe: Dunărea Veche (spre Dobrogea) și Borcea (spre Bărăgan), care ocolesc **Balta Ialomiței**. Strânse laolaltă la Hârșova, cele două brațe se resfiră iarăși, spre a prinde la mijloc **Balta Brăilei**, unde lunca dunăreană atinge cea mai mare lățime a ei (20-30 km.).

Pământul cuprins între brațele apei formează o puternică atracție pentru întreaga populație dobrogeană și munteană din împrejurimile arse de soare. Dovadă stau numeroase sate și orașe care se înșiră perechi pe cele două maluri.

De îndată ce apele revărsate se retrag în malcă și soarele svântează ținuturile mării, din satele vecine, oamenii încep să se coboare cu turmele de oi, cu cirezile de vite și cu porcii în baltă, unde găsesc hrană îmbelșugată. Adevărata bogăție a bălții o alcătuiește însă **peștele**. Este atât de mult pește în cuprinsul bălții, încât mulțimea păsărilor vine din cele mai îndepărtate ținuturi la acest ospăț de-a-gata.

Iată de ce balta a fost locuită din primele timpuri și păstrează urme de locuințe preistorice.

Delta Dunării este ținutului cuprins între gurile de varsare ale Dunării. Ea este partea cea mai joasă din cuprinsul întreg al țării. Într'adevăr, aproape 87% din suprafața acestei delte care este de peste 430.000 ha. se află sub nivelul mării.

Regiunea deltei Dunării este „cel mai nou pământ” al țării noastre, formându-se sub ochii noștri.

La Ccațal, mai jos de Tulcea, Dunarea își restitua apele în două brațe: Chilia, la Nord și Sf. Gheorghe, la Sud, din care se desface cel de al treilea braț dunărean, Sulina, care înaintează pela mijloc.

Harta 29. — Delta și Dunărea în România.

Între aceste brațe se deschide imensa suprafață a deltei, acoperită cu desigururi înlinse de trestie și papură.

Delta Dunării este străbătută în diferite direcții, de nenumărate gârle, care sunt singurele căi de comunicație ale pescarilor printre stuiării. Toate aceste gârle nu sunt altceva decât brațe vechi părăsite.

În întregimea ei, delta este ca un adevărat lac, năpădit de o vegetație deasă. Într'adevăr din suprafața sa numai un sfert este alcătuit din ochiurile de apă ale lacurilor, legate printre ele prin numeroase gârle, iar mai mult de jumătate este „acoperită

de stuf⁸⁸ sub care apa este însă prezentă. Aici trăiesc și foarte multe pasări.

Pământul mai săvânat și mai ridicat nu se găsește decât pe grinduri, care sunt de două feluri: 1) **fluviale**, clădite din aluviuni cărăle de fluviu și îngrămădite în epocile viiturilor pe cele două maluri și 2) **marine**, formate din aluviuni aduse de fluviu și depuse în mare, în apropierea gurilor și din sedimentele marine. Din ele s-au alcătuit bancurile submarine, insulele și cordoanele litorale, cu ajutorul cărora **Delta înaintează mereu în mare** (grindul Letea și Caraoman).

Pe locul unde se află astăzi delta, odinioară se întindea un golf al mării Negre care înainta spre apus, până unde este astăzi orașul Galați și poate chiar și lacul Brateș. Prin formarea grindurilor și prin împotmoliri, vechiul golf s-a micșorat neînțecat, prefăcându-se în lacuri, bălți și gârle.

La dispariția lor lucrează foarte mult vegetația, în deosebi stuful, care alcătuiește în multe locuri adevărate păduri.

Rădăcinile stufului împletite între ele formează **plaurul**, un fel de rogojină, care acoperă iafa lacurilor și a bălților, din care nu mai rămân decât ochiuri mari de apă, pe care vegetația nu le-a acoperit încă. În epoca viiturilor, peste rogojina de plaur, se așează straturi de măt care o duc spre fund, ajutând astfel la împotmolirea și dispariția bălților. Vânturile puternice desprind uneori bucăți mari de plaur plutitor, pe care le poartă împreună cu viețuitoarele de pe ele, peste luminșurile mai întinse de apă. Acestea sunt „insulele plutitoare”.

Delta este într-o continuă preiacere, atât în interior cât și la marginea dinspre mare, unde câștigă noi terenuri. Ea este locul de refugiu pentru diferite soiuri de pește (nisetru, morun, chefal), dar în același timp și „un rai al pasărilor”, mai ales toamna și primavara, când trec pe aici pasările călătoare, lumea lor fiind atunci mai felurită chiar decât în delta Nilului.

În cuprinsul deltei stau ascunse comori mari, care până acum n-au fost folosite destul.

Cu toate acestea ea este puțin locuită. Cele mai multe și însemnate așezări omenești se înșirue pe marginile ei mai înăl-

țate și ferite de viiturile pustiitoare. În interiorul ei se întâlnesc sate rare, doar pe unele grinduri (ex. Lefea).

Peisagiul acestei regiuni, este redat de minune în următoarele cuvinte: „Deltai nu-i poți spune pământ, căci e mai mult mlaștină, nu-l poți spune nici apă, căci și lacurile sunt acoperite mai toate cu vegetație. E un ținut tânăr, care se naște din mătul adus de ape cu sprijinul puternic al vegetației“ (G. Vâlsan).

LECȚIA XXXVI, XXXVII

DOBROGEA

Dobrogea este așezată în colțul de Sud-Est al țării, reprezentând provincia cea mai sudică.

Insemnătatea ei se datorește așezării la gurile Dunării și la țărmul mării. În adevăr prin ea cerealele, petrolul, lemnele și alte produse, care nu pot fi transportate cu ușurință decât pe apă, iau drumul străinătății.

O țară fără ieșire la mare nu poate să-și desvolte ușor economia.

Dobrogea este așezată la răscrucea a două drumuri mari, unul care unește marea Nordului cu marea Neagră, iar celălalt, porturile Mediteranei cu cele ale mării Negre și cu stepele pontice, care sunt cele mai însemnate grânare ale Europei. Prin portul Constanța se face legătura pe mare cu U.R.S.S. și cu regiunile mai îndepărtate.

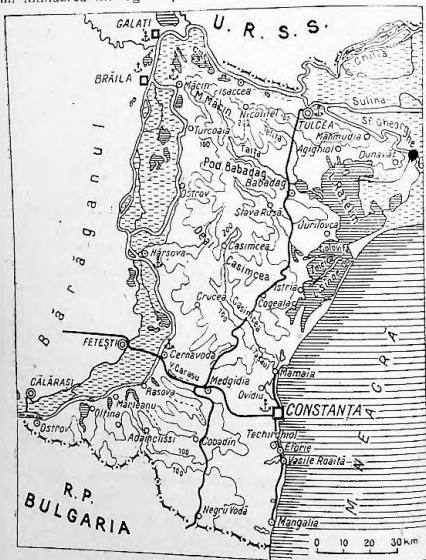
Prin așezarea sa între Dunăre și mare, precum și prin înălțarea sa de podiș, care domină largile depresiuni dela Nord și Vest de fluviu, Dobrogea a avut în trecut și are și astăzi, un rol covârșitor.

Progresul economic al ținuturilor carpatice nu poate fi înlesnit decât prin această punte către mare.

Ea se află la confluența numeroaselor ape, însemnate drumuri de circulație: astfel pe Argeș, pe Ialomița, pe Buzău, pe Siret și pe Prut, ca pe tot atâtea drumuri naturale, s'au lăsat în-

truna la vale păstorii și plugarii de sub Carpați, îndreptându-se spre Dobrogea.

Suprafața Dobrogei este de 15.800 km^2 reprezentând **6%** din întinderea înreagă a țării.

Harta 30. — Dobrogea.

Relieful este un podis, cu înălțimi cuprinse între 50-456 m. și mărginit din trei părți de depresiuni. Spre Est se mărginește cu marea Neagră, spre Nord și Vest, Dunărea se desparte de câmp

pile joase din stânga ei prin largi terenuri inundabile, pe care le cuprinde între brațele sale (la Nord delta, la Vest balta Brăilei și balta Ialomiței).

Spre Sud hotarul convențional merge **dela Dunăre** (dela Ostrov până la Mare (Sud de Mangalia). Dobrogea se poate împărți în două regiuni deosebite: 1) la Nord, o regiune muntoasă veche, cu înălțimi ce nu trec de 456 m. 2) la Sud, un podiș ușor ondulat numit **podîșul Dobrogei**. Munții cuprind roci foarte variate, care sunt exploatare în cariere: **granit** la Greci, Măcin și Iacob-Deal; **marmoră** la Niculițel și Canara; **calcar** pentru fabricarea varului la Caraorman și pentru construcții la Murfatlar; **aramă** la Altân Tepe; **marnă** de ciment la Cernavoda.

Lacurile sărate și cu nămol (Tekirghiol etc.) completează bogăția minerală a regiunii

Cercetând mai de aproape pământul Dobrogei se constată că el poate fi împărțit în următoarele subregiuni naturale:

1. Dobrogea nordică sau munții Dobrogei.
2. Dobrogea sudică sau podișul Dobrogei.
3. Zona maritimă.

I. Dobrogea nordică (munții Dobrogei).

Este formată din **masivul muntos al Tulcei** (sau m. Dobrogei) cel mai vechi și mai tocit dintre masivele muntoase ale țării. Masivul Tulcei este alcătuit din mai multe culmi pietroase, netezite de eroziunea îndelungată și despărțite de văi foarte largi, îndreptate **dela Nord-Vest către Sud-Est**. Aici se găsesc înălțimile cele mai mari (vârful Tuțuiatul 456 m.).

Masivul Măcinului se găsește în colțul de Nord-Vest, în colțul pe care îl face Dunărea între Brăila și Galați. Din el se despart mai multe culmi de-a-lungul Dunării și spre țarmul mării. Astfel spre Sud culmea **Prîcopanului**, cu vârful cel mai înalt Tuțuiatul de 456 m., întovărășește balta Brăilei; ea se continuă spre Sud-Est cu culmea **Grecilor** și în dreptul satului Turcoaia cu **Iacob-Deal**. Tot din masivul Măcinului se desprind spre Est, de-a-lungul Dunării, **culmea Isaceea** continuată cu **culmea Tulcei** care se prelungeste sub brațul Sf. Gheorghe, până din-

colo de Mahmudia, unde se sfârșește cu cele cinci coline numite **Beștelepe**.

Între cele două culmi muntoase, care întovarășesc valea Dunării (dela Sud la Nord și dela Vest la Est), se desfășoară alte culmi interioare, desprinse din masivul Măcinului, orientate dela NV-SE și despărțindu-se, pe măsură ce înaintează către mare: culmea Niculițelului, culmea Babadagului, între valea Taița și Slava, culmea Dulgherului la Sudul râului Slava, desprinzându-se din cea a Babadagului din dreptul Iacob-Dealului.

Ceeace vedem astăzi nu sunt decât rămășițele unor munți, atât de vechi și de ruinați, încât abia mai au înălțimea unor dealuri. Sunt clădiți din roci vechi, rezistente și puternic încrețite (granit, porfir, șisturi cristaline, calcăr tare).

Aceste rădăcini sau „cioturi de munți“, fiind prinse între regiuni mai joase, atunci când le privești din Câmpia Română dau impresia unor înălțimi impunătoare cu vârfuri golașe și ascuțite, ca ale munților celor mai semeți.

Priviți dinspre deltă, par a fi un lanț de munți scufundați, din care nu a mai rămas deasupra apei decât creasta lor stâncoasă și zimțuită.

Pătrunzând în lăuntru al acestei „cetăți muntoase“, înălțimea este cu totul schimbată, munții nu mai sunt decât o umbră. Agenții interni i-au imbucălățit, iar agenții externi i-au ros până în temelie, dându-le înălțimea de poduri sau platforme.

Pe latura nordică au înălțimea mai semeță, pe fața netezită a culmilor răsar în chip de vârfuri (uguiate sămburi de roci tari (granit-porfir) cunoscute sub numele de Denis Tepe-Consul, Iacob-Deal, care au povârnișuri drepte și acoperite spre poale cu bolovănișuri.

Părțile de mijloc și de Sud ale acestor munți sunt mai joase, culmile lor, în chip de poduri, sunt mai prelungi ca cele nordice; înălțimea lor scade spre mare, fiind despărțite între ele prin văi largi și puțin adânci.

În rezumat, munții Dobrogei prezintă următoarele caractere: sunt munții cei mai vechi și cei mai izolați din țară; au înălțimea mijlocie de 300 m. și sunt formați din roci vechi și vâ-

riate. Deși joase, vârfurile sunt greu de urcat, drumul fiind obositor.

2. Dobrogea sudică.

Dobrogea sudică sau podîșul dobrogean se întinde la Sud de culmea Dulgherului până la hotarul cu Republica Populară Bulgaria. Această regiune este mai joasă, ușor văluriță, înclinată spre Vest, căzând mai repede în apropierea țărmlui.

În cuprinsul acestui podiș deosebim două forme de relief: a) o zonă neledă, ca o adevărată câmpie „stepa Dobrogei“, cuprinsă între Valea Casimcea, la Nord și până la o limită trasată între Ostrov și țărmlul mării la Sud de Mangalia; b) dealurile înalte din Nordul Deliormanului, la Sudul acestei linii, până la graniță.

a) Când străbați stepa Dobrogei, ai impresia că te afli într-o adevărată câmpie, pădurea lipsind cu desăvârșire, iar în fața ochilor se înfățișează un câmp acoperit numai cu ierburi și ogoare. Această regiune este destul de înaltă, ajungând la peste 150 m. Rocile mai des întâlnite sunt calcarele acoperite cu o pătură groasă de lut galben (loess).

Văile care străbat podișul sunt adânci și la Dunăre, spre vărsare, largi. Plouă puțin și rar, iar apa care cade se infiltrează cu ușurință în roca permeabilă (loess).

Podișul Dobrogei are formă de șea: marginile de Nord și de Sud fiind mai ridicate, iar regiunea de mijloc mai joasă (56 m.), în dreptul văii Carasu pe unde se află calea ferată Cernavodă—Constanța.

b) Cu cât înaintăm spre graniță, podișul Dobrogei se ridică în chip de dealuri tot mai înalte ajungând la 500 m. Ploile sunt mai bogate, apele viguroase au tăiat văi adânci, despărțind dealurile între ele. Podișul este acoperit cu păduri bogate de stejar (Deliorman = pădure nebună). În Sud găsim un alt aspect și o altă viață.

3. Zona maritimă.

Țărmlul mării, între gura Chiliei și Vama Veche (Sud de Mangalia), se desfășoară pe o lungime de 250 km.

După felul cum se înfățișează, acest țărâm are două părți :

a) **Între brațul Chilia și capul Midia este o zonă litorală joasă, nisipoasă și mlăștinoasă, abia ieșită peste nivelul avelor.**

Această zonă în jumătatea sa nordică, leagă gurile Dunării prin cordoane înguste de nisip. În jumătatea de Sud, cordoanele de nisip (grinduri), mărginesc mai multe lagune. Lagunile care comunică cu fluviul au ape îndulcite, cele care nu comunică au ape mai sărate, dar adâncimea lor nu depășește 5 m.

La **Sudul brațului Sf. Gheorghe se găsesc cele patru lagune : Razelm, Golovița, Smeica și Sinoe care sunt amenințate cu împotmolirea. Ele comunică cu marea, numai printr-o deschidere îngustă numită Porțiță.**

Acest țărâm este neprielnic așezărilor omenești, populația zonei litorale fiind rară și alcătuită numai din pescari și păstori.

Navigația e stânjenită din pricina numeroaselor cordoane de nisip, clădirile de curenții litorali ai mării Negre, din materialul adus pe Dunăre și Mare. Prin sforțări mari se încearcă să se rectifice acest țărâm, luptând împotriva „barei“ formată din nisipul adus de mare și care amenință circulația vaselor.

Singurul oraș mai important este Sulina, fiindcă se află la brațul navigabil al Dunării.

Vechiul port Sf. Gheorghe, așezat pe brațul cu același nume, e un simplu sat de pescari.

Toate așezările omenești, prin înaintarea deltei în mare, rămân an de an tot mai departe de țărâm. Litoralul rămâne pustiu, fără golfuri, fără porturi adânci și fără adăposturi de ancorat.

Din loc în loc, se ridică pe cordoanele de nisip, câte o colină pescărească, iar vegetația săracă hrănește turmele păstorilor sau vitele saelor de dincolo de lagune.

În fața acestei zone maritime la o depărtare de peste 40 km de gurile Dunării, se află singura insulă din marea Neagră — Insula Șerpilor, care are o suprafață de 17 ha, și țărâni abrupte și înalte de 40 m. În cuprinsul său solul fiind stâncos, flora și fauna sunt sărace, iar culturile lipsesc. În această insulă trăiesc pasări și șerpi negri. Farul de pe ea ajută navigația în timpul nopții.

b) **În a doua secțiune, dela capul Midia la Vama Veche.**

țărâmul, ridicându-se spre Sud, este mult mai variat, mai sănătos și deci mai prielnic pentru așezările omenești. Curenții litorali au clădit cordoane, despărțind vechile golfuri și transformându-le în lacuri.

De-a-lungul acestei zone maritime, țărmul se ridică cu maluri înalte, între 5—45 m. rupe din loc în loc, presărate cu plaje nisipoase ori lacuri cu nămol sărat. Cele mai importante lacuri, despărțite de apele mării prin cordoane de nisip sunt: Mamaia, Agigea, Techirghiol, Mangalia etc. Adâncimea lor variază între 0,5—12 m. Unele sunt foarte sărate (Techirghiol), altele au ape cu o salinitate mai scăzută (Mangalia), fiind alimentate de izvoare cu apă dulce sau înduțite cu tolu (Mamaia).

Pe țărmul românesc, deși destul de lung, nu s'au putut desvolta decât două porturi: **Constanța** (vechiul Tomis) și **Mangalia** (vechiul Callatis).

Litoralul acesta, care se desfășoară la Sud de capul Midia, are și rolul însemnat de rivieră, fiind înzestrat cu stățiuni balneo-climaterice, datorită aerului marin și plajelor sale, formate din nisipuri albe și moi.

Satele din această zonă maritimă sunt agricole, locuitorii fiind plugari, iar pescuitul rămânând o ocupație secundară.

Marea Neagră.

Marea Neagră are o importanță deosebită pentru țara noastră. Ea deschide spre Orient un drum ușor și ne pune în legătură directă cu țărmurile cele mai îndepărtate ale pământului. Pe calea apelor se face legătura cea mai ușoară cu U.R.S.S. (Odesa, Sevastopol, Batumi și Asia Mică) și prin marea Mediterană, cu toate țările lumii. Vapoarele românești fac curse regulate de pasageri și mărfuri între porturile noastre și porturile din U.R.S.S. și porturile altor țări mai îndepărtate.

Marea Neagră prezintă o importanță economică și prin marea bogăție a peștelui.

Caracterele generale ale Dobrogei.

Clima Dobrogei. Datorită apropierii de mare, clima Dobrogei este deosebită în comparație cu restul țării.

Regiunea dunăreană a Dobrogei are iernile mai reci și verile mai calde decât litoralul mării. În întreaga provincie toamnele sunt mai calde decât primăverile. Pe litoral, toamna cu zile călduțe și senine, uneori se prelungește până aproape de Crăciun. Primăverile sunt dinpoltrivă mai reci, din cauza mării.

Iarna însă, când Crivățul bate cu putere, un aer înghețat se scurge peste întreaga provincie, temperatura coborînd uneori sub -25° . Atunci bălțile îngheață. Îngheață și Dunărea peste care pot trece carele greu încărcate, ba uneori îngheață și apa mării pe o întindere de câteva sute de metri dela mal.

Verile sunt călduroase, adesea cu zile tropicale, țărâna frige sub picioare și dogorește ca gura unui cuptor.

Vântul suflă tot timpul anului. Zilele liniștite sunt prea puține în Dobrogea. Pe litoral suflă brizele, iar Crivățul este vântul care bate cel mai des. Iarna aduce ger, iar vara vine cald, uscat și încărcat cu praful.

Dobrogea este ținutul cel mai secetos din țară. Zăpada cade mai puțină ca în restul țării și nu durează mult.

Cerul Dobrogei se distinge prin multă lumină și printr'o mare puritate.

Hidrografia Dobrogei. Râurile care isvorăsc dinlăuntrul Dobrogei nordice sunt foarte mici față de lărgimea văilor prin care curg, deoarece sunt cele mai vechi râuri din țara noastră. În timpul verii deobicei ele seacă. Cele mai însemnate sunt: **Telița** unită cu **Taița**, și **Slava**, care au direcția Nord-Vest—Sud-Est și se varsă în Ilmanele dela țărmul mării Negre.

În cuprinsul podișului Dobrogei apele sunt neînsemnate. (Casiocca). Pânzele de apă subterană, se găsesc la mari adâncimi.

Vegetația Dobrogei ne înfățișează următoarele aspecte, în raport cu relieful și clima:

1. La Nord regiunea muntoasă acoperită cu păduri de stejar amestecate cu tei și fag.

2. La Sud stepa acoperită cu ierburii și ogoare, în care cresc cereale și plante industriale. Pe lângă mare s'au făcut plantații de pini, prin văile stepei, de arbori fructiferi (cași, duzi, pruni, cireși, vișini, castani etc.); migdalul înaintează până la Tulcea.

3. **Lunca Dunării**, cele două bălți și Delta cu vegetația lor specifică (stufărișurile și zăvoaiele).

Ocupația locuitorilor în Nord o formează exploatarea pădurilor și a carierelor de piatră; acestor ocupații se adaugă creșterea vitelor, albinăritul (reg. Niculițel cu pădurile de tel) viticultura și pescuitul.

În Sud principala **indeletnicire** a locuitorilor este agricultura, această regiune, formând grâнарul Dobrogei.

În privința podgoriilor, centrele cele mai însemnate care dau vinuri de calitate superioară sunt: Sarica, Babadag, Niculițel, Măcin, Murfatlar și Cernavoda.

Satele dobrogene au mai multe aspecte. Cele din regiunea muntoasă sunt cele mai vechi și mai mari, cele din stepă, sunt mici și mai sărace, sau mari și de formă geometrică (sate de colonizare).

Numărul locuitorilor s'a mărit mult, în ultimele timpuri, datorită ciobanilor veniți de la munte (Mocani), cu turmele de oi și rămași aici, precum și atracției exercitată de bogăția bălților dunărene.

Așezările urbane dobrogene se împart în porturi (dunărene și maritime) și așezările din interiorul provinciei.

Constanța este port, așezat în fundul unui golf adăpostit de un scurt promontoriu.

Dintre mărfurile exportate prin Constanța, primul loc îl ocupă petrolul, iar în al doilea rând vin cerealele și cheresteaua. Constanța este în acelaș timp stațiune maritimă și balneară foarte însemnată.

Porturi mai mici sunt: **Sulina**, așezat pe brațul cu acelaș nume. **Chilia Veche**, un port vechi la Dunăre (în grindul Chiliei) și **Sf. Gheorghe**, la gura brațului Sf. Gheorghe, care nu este decât un sat de pescari. Pe malul mării, de-a-lungul litoralului se întâlnesc o mulțime de stațiuni balneo-climaterice: **Eforia**, **Vasile Roaită**, **Techirghiol** și **Mangalia**.

Techirghiol se află pe malul lacului cu acelaș nume, renumit pentru nămolul său. Orașelul **Mangalia** este și un însemnat punct de pescuit.

În interiorul Dobrogei se află :

Medgidia, oraș pe linia ferată București-Constanța.
Babadag, târg de cereale și pește.

Isaccea, așezat pe un vechi vad al Dunării, este târg de
pește, cereale și cherestea.

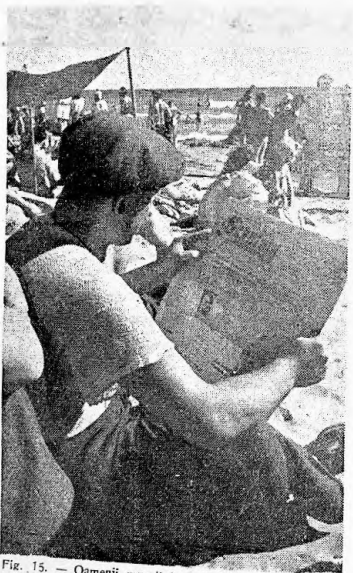

Fig. 15. — Oamenii muncii la odihnă pe tărâmul mării.

Tulcea, la capătul nordic al căii ferate Medgidia, oraș de
pescari, podgoreni și agricultori.

Măcin, port pe malul Dunării, în fața Brailei; face schimb de cereale și vin și de aici pornesc mari cantități de piatră de pavaj și construcție.

Cernavoda, pe linia ferată Fetești—Constanța, este însemnat pentru industria morăritului și a cimentului. Aici se găsește și o rafinărie de petrol.

LECȚIA XXXVIII

GEOGRAFIA ECONOMICĂ, UMANĂ ȘI ADMINISTRATIVĂ A R. P. R.

Introducere asupra geografiei economice. Agricultură

Introducere asupra geografiei economice. Din înălțimea pe regiuni a R. P. R. s'a putut ajunge la o cunoaștere amănunțită a pământului, a climei, hidrografiei, plantelor, populației și bogățiilor fiecărei regiuni. Din toate aceste lecții, s'a putut totuși vedea că țara noastră constituie de fapt o mare unitate geografică, în care fiecare regiune naturală e o parte dintr'un unitar.

Deaceia, pentru a putea avea o imagine generală asupra întregii țări, în lecțiile ce urmează, geografia economică, umană și administrativă va fi înfățișată în întregul ei.

Producția naturală. Avuțiile naturale ale unei țări formează un bun pentru întreaga colectivitate, numai atunci când prin munca tuturor, aceste bogății sunt puse în valoare, printr'exploatare rațională și după un plan dinainte stabilit.

În viața economică a unui stat, rolul principal îl are industria, căci pune la îndemâna colectivității produsele lucrate, care îi sunt necesare. O industrie bine organizată, se bazează însă pe o serie de materii prime (produse naturale), care rezultă din exploatarea solului și a subsolului. Deaceia se impune mai întâi să se cunoască producția naturii; vegetală, animală și minerală.

Cea mai mare parte din suprafața țării (40,8%) este folosită pentru agricultură. Plantele necultivate, pădurile, fânelele naturale și pășunile, vin în al doilea rând (cu 40,2%), iar în al treilea rând culturile de vii și pomi fructiferi (2% din teritoriul țării).

Agricultura. Această îndeletnicire este practică în țara noastră din cele mai vechi timpuri (chiar în timpurile neolitice). Ea a continuat și în antichitate, iar în timpul evului mediu, s'a restrâns în regiunile ferite din calea invaziilor, vreme în care păstoritul, cealaltă îndeletnicire străveche din țara noastră a fost dominantă. În veacul al XIX-lea, după pacea de la Adrianopole, când Turcii sunt siliți să ne dea libertatea economică, agricultura s'a extins repede.

Condițiile fizico-geografice, sunt cu totul favorabile agriculturii. Astfel relieful, în care domină șesurile și dealurile, permite efectuarea arăturilor în cele mai bune condiții. Astăzi agricultura este practică în R. P. R. pe toate formele de relief; o găsim în lunca Dunării (unde după retragerea apelor se cultivă anumite plante cu o perioadă de vegetație mai scurtă) și în zona muntoasă chiar, cum este cazul munților Apuseni, unde plugul trage brazde în fața stâni, la 1200 m. altitudine. Solul țării este deosebit de bun pentru agricultură. Cernoziomul, care ocupă reștele de șes, este un sol bogat, foarte productiv; podzolul, deși mai sărac, dă recolte bune dacă este îngrășat, iar solul castaniu, al fostelor păduri de stejar, este favorabil pomiculturii și viticulturii. **Clima** țării noastre este potrivită cu nevoile agriculturii. Deși avem 150 zile de îngheț pe an, datorită celor 210 zile libere care rămân, muncile agricole se execută în bune condiții. Vara lungă, secetoasă și cu temperaturi ridicate, permite coacerea și recoltarea cerealelor, ba chiar și cultura câtorva plante tropicale (bumbacul și orezul). Sunt însă unii ani în care bruscile târzii din Mai, aduc mari pagube pomilor fructiferi și viilor; deasemenea în unii ani reci, porumbul nu se poate coace în regiunile mai înalte. Hrănirea cu porumb necopt produce pelagra.

Impotriva acestora se poate lupta cu succes. În regimul nostru democratic s'au luat măsuri pentru combaterea pelagrei (campania anti-pelagrosoasă) și în același timp se caută ca pe viitor

să nu se mai ivească această plagă socială. Astfel vor funcționa uscătorii pentru porumb și se vor selecționa semințele, obținându-se specii mai timpurii. Contra brumelor în regiunile viticole și pomicole se folosește fumul produs prin arderea gunoaielor în nopțile reci.

Există unele regiuni din țară predispuse la secetă, așa cum este cazul Bărăganului și Dobrogei, unde probabilitatea secetei este de 45%. În unii ani însă, seceta poate atinge regiuni mai întinse, așa cum s'a întâmplat în anii 1945-1946 și când aproape în întreaga țară a provocat mari greutăți de aprovizionare.

Atunci țările vecine și prietene în frunte cu U. R. S. S. ne-au dat ajutoare atât de mari, în cât ne-a permis să ieșim din acel impas.

Nu trebuie să uităm pagubele produse de inundații, în anii prea ploioși (regiunea Jijiei, Siretului Inferior, a Bârladului, Argeșului, Oltului, Dunărei) și de grindină care nu face însă decât stricăciuni parțiale.

Pentru a se preveni seceta, s'a trecut la mecanizarea agriculturii și la un plan de irigații, arăturile făcându-se în bune condițiuni se păstrează rezervele de apă acumulate iar împotriva inundațiilor se recurge la indiguiri.

Inceputul în această direcție se face astăzi pe șantierul național din Lunca Prutului, între Oancea și Galați unde lucrează 1800 de brigadieri, care vor transforma 12.871 ha. terenuri inondabile în terenuri agricole. Se vor construi 105 km. diguri, 34 km. canale, 7 km. drumuri, 4 poduri cu stăvilare. Pe terenul agricol astfel dobândit, se vor produce aproximativ 2.500 vagoane grâu. În timp ce țările imperialiste cunosc șomajul, în țara noastră cu democrație populară munca se întetește spre binele întregului popor.

Aspecte sociale ale agriculturii românești. Cea mai mare parte din populația țării (78,2%) este o populație agricolă.

Procentul acesta atât de mare este rezultatul vechilor regimuri, care nu s'au îngrijit de sporirea industriei și înzestrarea plugărimii cu unelte și mașini, pentru a se putea obține o producție agricolă mai mare, așa cum s'a făcut în U. R. S. S. Din

Această cauză se ajunsese la noi, la o suprapopulație agricolă, revenind fiecărui plugar, în mediu, numai 1,34 ha. teren agricol.

Țăranii muncitori din cele mai vechii timpuri au trădit din greu, făcând să rodească pământul țării noastre.

Viața lor era grea, roasă de sărăcie, împovărată de nedreptăți.

Stăpânirea burghezo-moșierească îneca în sânge orice împotrivire a celor asupriți.

Dar când cuțitul le ajungea la os, țărani puneau mâna pe securi, topoare, furci și încercau să-și facă singuri dreptate. Astfel, istoria ne vorbește despre răscoalele conduse de Doja, Horia, Tudor Vladimirescu și despre răscoala din 1907. Numai în 1907 au fost uciși mușelește de cârmuirea burghezo-moșierească 11.000 de țărani. Totuși viața țăranilor muncitori nu s'a îmbunătățit cu nimic, ci dimpotrivă a devenit și mai grea.

Astăzi, țărani muncitori se bucură pentru prima oară, de un trai mai bun. Aceasta nu s'a putut realiza decât atunci când la putere a venit clasa muncitoare. Clasa muncitoare în frunte cu Partidul ei a organizat și condus lupta țăranilor împotriva exploatării moșierești, desființând marea proprietate moșierească.

Legiferarea acestei victorii s'a făcut prin reforma agrară, din 23 Martie 1945, complectată în Martie 1949.

Partidul Muncitoresc Român și Guvernul sprijină țărănimea săracă și mijlocasă prin diferite măsuri. Astfel, s'au înființat Gospodăriile Agricole de Stat, Cooperativele și Stațiunile de Mașini Agricole și Tractoare. Acestea ajută la ridicarea nivelului tehnic al agriculturii și la îmbunătățirea situației masei țărănimii muncitoare. Tot în sprijinul țărănimii muncitoare, vin și măsurile care îngăduiesc exploatarea chiaburilor.

Toate acestea, pregătesc condițiile prietnice pentru trecerea treptată la gospodăriile agricole colective, adică la construirea socialismului și la sate. Atunci, exploatarea capitalistă, la țara, reprezentată prin chiaburi, va fi pentru totdeauna înlăturată.

Numai atunci, țărănimea muncitoare va scăpa definitiv de starea de înapoiere economică, culturală și sanitară.

Inventarul agricol joacă un rol capital în ceea ce privește producția vegetală. Statistica din anul 1937 ne arată că la acea dată o treime din pluguri erau de lemn, iar restul inventarului era de asemenea sărăcăcios. De aceea nu se puteau obține rezultate mulțumitoare pentru economia țării.

Printre primele măsuri luate de guvernul democrat al țării noastre, în vederea remedierii acestui rău, a fost cea de a păși

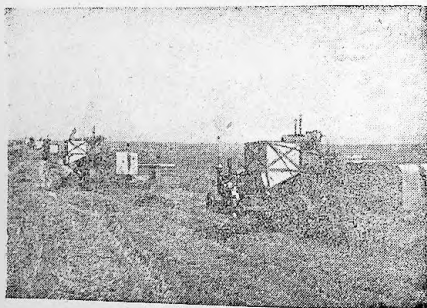

Fig. 16. — Secerători la lucru în câmpia Dunării.

la mecanizarea agriculturii, după sistemul practicat cu atât de succes în U. R. S. S.

Industria aviatică de la Brașov s'a transformat într'o industrie de tractoare, care a reușit să fabrice primul tractor românesc I. A. R.; astăzi aceste tractoare au ajuns să se fabrice în serie.

În ceea ce privește celelalte unelte și mașini agricole, cu toate distrugerile din vremea războiului, s'a ajuns în urma eforturilor depuse de muncitorimea din fabrici și ajutorului dat de

U. R. S. S., ca actualul inventar să fie numeric superior celui din anul 1944.

Sub acest aspect suntem, totuși, departe încă de a avea nivelul pe care-l are agricultura modernă mecanizată din U. R. S. S. Astfel avem încă un număr prea mare de unelte mici (pluguri, grape, etc.), în timp ce mașinile și uneltele mari (tractoare batoze, semănătoare etc.), sunt mai rare.

Din această cauză regimul democrat al R. P. R. luptă pentru sporirea producției uneltele agricole. În ultimele trei cam-

Harta 31. — Sporirea numărului de tractoare din R. P. R.

panii agricole, un ajutor prețios l-au dat sindicatele muncitorești care, pe lângă întărirea producției în fabrici, au trimis la sate, în orele libere, echipe de muncitori care au reparat în mod gratuit uneltele sătenilor, cimentându-se astfel și mai mult legătura strânsă dintre țărănimea muncitoare și muncitorii de la orașe.

Un sprijin real, în favoarea agriculturii românești, îl constituie acordul comercial încheiat între U. R. S. S. și R. P. R. Datorită acestui acord s'au adus din U. R. S. S. în anul 1948, cantități mari de semințe selecționate de grâu de primăvară, de sfeclă de zahăr, de bumbac timpuriu și de in, tot felul de mașini și unelte, îngrășăminte chimice și săruri pentru combaterea lăcustelor. Prin acordul semnat la 1.XI.1948 primim din U. R. S.

S. o fabrică de tractoare și una de îngrășăminte artificială (Sovromtractor și Sovromchim).

Tot în sprijinul agriculturii, trebuie să amintim și măsura luată de guvern de a se rezolva problema creditelor țărănești prin înființarea de agenții ale Băncii R. P. R., Banca de Stat, la sate și de a aproviziona lumea satelor prin unități cooperatiste.

Toate aceste măsuri luate de guvern, vor da agriculturii noastre un impuls pe care nu l-a cunoscut în trecut, ajungându-se astfel la ridicarea nivelului de trai al plugarilor care vor putea astfel să se folosească și ei cât mai larg de binefacerile civilizației. În preocupările sale, pentru ridicarea agriculturii și păturii țărănești, guvernul nostru democrat în frunte cu P. M. R. a introdus în constituția țării problema cooperației, subliniind astfel marele rol pe care cooperația îl va avea în dezvoltarea economică a țării.

Cooperația la țară va apăra pe țăran de exploatare și sărăcie; va contribui la mecanizarea agriculturii, la sporirea productivității solului și la ridicarea vieții materiale și culturale a țăranimii muncitoare.

Cooperația a existat și în trecut, dar ea a fost în esență, după definiția lui Lenin — o întreprindere capitalistă colectivă: potrivnică intereselor poporului.

Astăzi cooperația în R. P. R. devine o mișcare economică de masă. Din 10.095 cooperative existente în țară, 6.407 se găsesc în sate. Cooperația care astăzi e numai de consum urmează să devină și de producție.

LECȚIA XXXIX

PLANTELE CULTIVATE

I. Cerealele

Agricultura Republicii Populare Române se bazează mai mult pe cultura cerealelor. Din cele 9.681.000 ha., câte au fost însămânțate în anul 1946, mai mult de trei sferturi au fost ocupate de cereale, restul constituindu-l plantele alimentare, plantele industriale și fânețele cultivate.

Harta 32. — Repartiția pe categorii de terenuri a teritoriului R. P. R.

Cerealele care se cultivă mai mult în țara noastră, sunt grâul și porumbul. În anul 1948, grâul s'a cultivat pe o suprafață de 2.647.000 ha., iar porumbul pe o suprafață de 3.722.000 hectare.

Cultivat mai mult la șes și la deal, regiunile naturale cele mai productive de grâu sunt: șesul Dunării, șesul Tisei și podișul Transilvaniei, care toate împreună dau două treimi din producția țării.

În anii 1946-1947, producția medie a grâului a fost de 12,5 quintale la hectar; în anul 1948, condițiile climatice fiind mai

favorabile, recolta a fost mai bună. În țara noastră se cultivă mai mult grâul de toamnă. Pentru anii când din cauza înghețului timpuriu nu se pot face însămânțările în mod normal, se recomandă grâul de primăvară. În anul 1948 s'a semănat sămânță selecționată de grâu de primăvară adusă din U. R. S. S. Grâul recoltat în R. P. R. în general, este de bună calitate având mult gluten.

Porumbul ocupă cea mai întinsă suprafață dintre toate cerealele, care se cultivă la noi în țară, o parte din țărani noștri preferându-l. Porumbul este o cereală introdusă la noi abia în secolul al XVII-lea, în timpul stăpânirii turcești, și s'a extins datorită faptului că Turcii rechiziționând grâul, țărani au renunțat la cultivarea acestuia, însămânțând în schimb porumbul pe care Turcii nu-l luau. Porumbul se cultivă în ogoare proprii sau intercalat cu cartofi, fasole sau dovleci, și are dezavantajul că uneori nu se coace complet, din care cauză dacă nu se usucă în cuploare anume făcute, sătenii se îmbolnăvesc de pelagră.

Porumbul se cultivă mai mult în șesul Dunării, podișul moldovenesc și șesul Tisei și are o mare valoare ca materie primă pentru industrie și îngrășarea animalelor. Mai supus schimbărilor de climă decât grâul, producția porumbului variază de la an la an. Astfel pe când în anul 1946, an de secetă, s'au recoltat numai 7.7 milioane quintale, în anul 1941 producția porumbului a fost aproape de 49 milioane quintale. În anii buni țara noastră exportă cantități importante de porumb, fiind una din marile producătoare și exportatoare ale globului.

Secara se seamănă în regiunile mai reci (de deal în special) și pe soluri mai sărace. Se cultivă mai ales în Dobrogea, podișul Transilvaniei, șesul Dunării și Tisei.

Orzul are o mare întrebuințare în industria berei, a aparatului și a surogatelor de cafea. Este folosit și la hrana animalelor. Suportând mai ușor seceta, orzul se cultivă mai mult în șesul Dunării și în Dobrogea.

Ovăzul preferă regiunile mai umede din apusul țării, fiind o plantă de climat oceanic și se cultivă mai mult în câmpia Tisei și podișul Transilvaniei.

Celelalte cereale, **meiul**, **hrîșca** și **orezul**, ocupă suprafețe mai reduse.

Trebuie remarcat faptul că dacă **meiul** și **hrîșca** ocupă în ficare an suprafețe din ce în ce mai mici, **cultura orezului** în schimb ocupă suprafețe din ce în ce mai mari, deoarece avem o mare întindere de luncă și terenuri inundabile favorabile culturii lui. Șesul Dunării este în fruntea producției, urmat de șesul Tisei.

Producția medie în anii 1946-1947 a fost de 68.000 quintale.

În general producția de cereale la ha. este mică la noi; în special a fost mică mai ales în anii de după război, din cauza lipsei de inventar agricol și mai ales din pricina anilor secetoși.

În lumina acestor fapte se înțelege și mai bine efortul pe care-l face statul de a mecaniza agricultura, de a introduce îngrășăminte și semințe selecționate, toate menite să sporească randamentul la ha., pentru a se trece astfel de la o agricultură **extensivă** la una **intensivă**.

2. Plantele alimentare

În grupa plantelor alimentare intră legumele, plantele cu tubercule și rădăcini și plantele de grădină.

Fasolea este cea mai importantă plantă din această grupă (în anul 1947 = producția a fost de 702.000 quintale). Șesul Dunării și podișul Moldovei sunt regiunile care produc cea mai mare cantitate.

Mazărea, ca și fasolea, se cultivă și ea mai mult în șesul Dunării și în podișul Moldovei. Întrucât consumul ei intern este redus (se folosește mai mult verde de către fabricile de conserve), cultura ei este mărită numai atunci când este cerută la export.

Cultura mazării aduce însă mari foloase deoarece îngrășă pământul și regenerează solurile oboșite.

Celelalte legume: **lintea**, **soia** și **bobul**, sunt pe cale să fie părăsire de agricultorii noștri.

Dintre plantele cu tubercule și rădăcini se cultivă la noi, în primul rând, cartofii și pe suprafețe mai mici sfecla, ridichea, pătrunjelul, postârnicul și țelina.

Cartofii au avut în anul 1947 o producție de 11.631.000 quintale. Cea mai productivă regiune este podișul Transilvaniei, urmată de șesul Tisei, podișul Moldovei și dealurile din Muntenia și Oltenia.

Cartofii sunt folosiți nu numai ca hrană ci și ca plantă in-

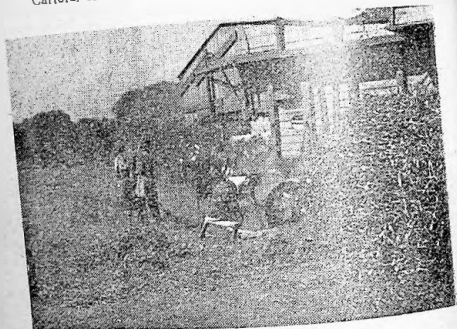

Fig. 17. — Bătutul mazării.

dustrială deoarece folosește ca materie primă pentru fabricarea alcoolului, amidonului și glucozei, ceea ce mărește importanța.

Plantele de grădină (pătlăgelele roșii, ardeiul, varza, ceapa etc. 200.000 ha. în anul 1948) se cultivă mai mult în jurul centrelor de mare consum (șesul Dunării și grădiniștile în jurul Bucureștiului, șesul Tisei în jurul anumitor orașe).

Producția grădiniștilor noastre depășește în mod obișnuit consumul intern: o parte din produse sunt prelucrate la fabricile de conserve, dar rămân totuși cantități însemnate, care conservate sau uscate, ar constitui un articol căutat la export.

3. Plantele industriale

Suprafețele cultivate cu plante industriale sunt în creștere, dat fiind valoarea lor economică deosebită pe care o prezintă. Ele constituiesc materia primă pentru industria alimentară.

În categoria plantelor industriale intră: textilele, oleaginoasele, sfecla de zahăr, tutunul etc.

În anul 1947 plantele textile au ocupat o suprafață record (718.000 ha.), aceasta în urma măsurilor luate de stat, de a spori suprafața cultivabilă a acestor plante mai rentabile și necesare industriei.

a) **Plantele textile.** Cânepa și inul sunt două plante textile cultivate de foarte multă vreme în țara noastră, folosite în industria casnică și la fabricarea înrâghiilor. Podișul Transilvaniei, șesul Dunării și al Tisei, precum și Subcarpații Olteniei sunt ținuturile în care se cultivă mai mult.

Odată cu industria modernă, țesăturile de bumbac mai ieftine, într-o mare măsură le-au luat locul, așa că suprafețele cultivate cu aceste două plante au scăzut mult în ultima vreme.

Bumbacul a început să se cultive imediat după primul război mondial, pentru a se reduce importul masiv al acestei materii prime, atât de mult folosită în industria textilă.

Suprafața cultivată cu bumbac, în ultimul timp, se menține cam la vreo 40.000 ha. Se cultivă mai ales în șesul Dunării (între Turnu Măgurele și Giurgiu) și în Banat unde condițiile climatice sunt cele mai favorabile. În ultima vreme, s'au adus semințe selecționate din U. R. S. S. și anumite soiuri timpurii, potrivit climatului țării noastre.

R. P. R. a produs în medie între anii 1944-1946 o cantitate cam de vreo 2.600 t. bumbac puf, consumul intern fiind de vreo 35.000 t.

b) **Plantele oleaginoase.** Consumul de uleiuri vegetale, folosit în alimentația zilnică și în industrie, este într-o continuă creștere în țara noastră. Deaceia suprafețele cultivate cu floarea soarelui, rapiță și ricin, sunt din ce în ce mai mari.

În anul 1947 s'au însămânțat 526.000 ha. de plante oleaginoase, din care floarea soarelui a deținut 98%.

c) **Plantele industriale propriu zise.** Sfecla de zahăr s'a introdus odată cu industria zahărului. În anul 1917 s'au cultivat 57.000 ha. de sfeclă de zahăr, iar producția a fost de 5.5 milioane quintale.

Tutunul e o plantă a cărei exploatare e monopol de stat, din veniturile căruia se acoperă o parte din bugetul țării. Culturile cele mai întinse sunt în câmpia Tisei, câmpia Dunării și dealurile Munteniei. În anul 1947 s'au cultivat 24.000 de ha., de pe care s'au recoltat 138.000 quintale de frunze de tutun.

Alte plante industriale și medicinale. În afară de plantele industriale menționate mai sus, în țară la noi se mai cultivă, pe suprafețe restrânse, alte câteva plante căutate în industrie. Astfel pot fi citate: menta, anasonul, mușetelul și cok-sagâzul. Din rădăcinile căruia se extrage un cauciuc foarte bun. Coc-sagâzul a fost descoperit ca plantă producătoare de cauciuc în regiunea munților Tianshan din Asia de către învățații din U. R. S. S., de unde a fost adus și în țara noastră.

d) **Plante cultivate pentru nutreț.** În această categorie intră trifoiul, lucerna, dughia, borceagul, porumbul de nutreț etc. Cultura plantelor furajere este concentrată mai mult acolo unde și crescătoriile de animale sunt mai răspândite și unde se fac mai rațional (Bucovina, Banat, împrejurimile Capitalei, Transilvania).

4. Viticultura și pomicultura

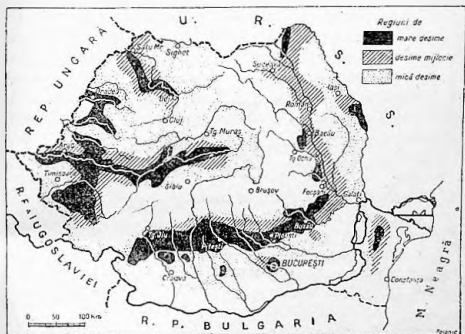
Viticultura și pomicultura sunt două îndeletniciri practicate în țara noastră, din cele mai vechi timpuri.

Solul și clima permit dezvoltarea acestora în bune condiții. Vilele și pomii fructiferi s'au plantat pe dealurile acoperite odinioară cu păduri de stejar, care au fost tăiate. Solul brun-roșcat de stejar este cel mai indicat pentru astfel de plantații. În regiunea deluroasă cad și mai multe precipitații (peste 600 mm.) ceea ce favorizează buna dezvoltare a pomilor și creșterea vitei de vie.

În R. P. R. vilele ocupă o suprafață de 226.000 ha., neegal repartizate în cuprinsul țării. Ardealul și celelalte provincii de peste munți dețin 30% din totalul vilor; celelalte provincii au 70% din podgoriile țării.

Județele care au un caracter pronunțat viticol sunt: Putna, R. Săral și Buzău.

Regiunile viticole cele mai însemnate, care dau vițuri de o calitate superioară sunt: **podișul central moldovenesc** (Cotnari, Huși, Nicorești), **Subcarpații** (Panciu, Odobești, Cotești, Istrița), **Dobrogea** (Niculițel), **podișul getic** (Drăgășani, T. Severin), **șesul Dunării** (Segarcea, Greaca), **dealurile Banatului** (Bocea

Harta 33. -- Harta pomicolă a R. P. R.

Montană), **podișul Transilvaniei** (Mediaș și Alba Iulia), **dealurile Crișanei** (Radna, Șiria, Miniș) și **șesul Tisel** (Valea lui Mihai) etc.

În anul 1947 s'a produs 3,8 milioane hl. vin.

Măsurile luate de guvern tind să aducă podgoriile noastre la un nivel ridicat; astfel hibridii au fost înlocuiți cu viță selecționată, pentru replantări statul dă podgorenilor altoi pe credit și îndrumările necesare. Deasemenea s'au luat măsuri ca vinificația să se facă în comun, sub conducerea unor specialiști, pentru a se obține produse de calitate superioară.

Pomicultura are deasemenea o mare importanță econo-

mică. Suprafețele ocupate cu pomi fructiferi ating 234.000 ha., prunul ocupând cea mai mare suprafață.

Regiuni importante de culturi pot fi menționate: dealurile subcarpatice și pericarpatică ale Munteniei și Olteniei, regiunea de dealuri a Moldovei, Nordul Transilvaniei, centrul Transilvaniei și Banatul.

Din prune se fabrică țuica, băutura alcoolică foarte obișnuită în satele noastre. Consumarea țuicii a adus între altele pericolul alcoolismului care macină sănătatea țăranilor. Dacă prunele s'ar conserva fie sub formă de prune uscate, fie sub formă de magiun s'ar obține o bună hrană pentru populație. Datorită planificării economiei naționale, uscătorile de prune și fabricile de marmeladă se vor înmulți ceea ce va aduce după sine, o îmbunătățire a alimentației populației muncitoare, iar printr-o educație atentă și a înlăturării alcoolismului.

În afară de prun se mai cultivă mărul, părul, caisul, vișinul, nucul etc.

Producția anuală se ridică cam la 9 milioane quintale.

Prin industrializarea fructelor se obțin: țuica, fructele uscate, siropurile și marmelada.

Pomicultura și industrializarea fructelor sunt astăzi sprijinite de stat pe de o parte pentru a se îmbunătăți hrana lumii muncitoare, pe de altă parte pentru a se obține produse pentru export.

Pomicultura și viticultura constituie o avuție importantă a țării. Această indeletnicire absoarbe un mare număr de brațe de muncă și pune în valoare terenuri improprii agriculturii: valoarea acestor produse este foarte ridicată, sporind astfel venitul național.

Din inițiativa Partidului Muncitoresc Român s'a prevăzut în planul de activitate al Ministerului de resort și dezvoltarea acestei ramuri, care va forma baza unei industrii înfloritoare pentru export.

LECȚIA XL

PLANTE NECULTIVATE

O bună parte din suprafața țării este acoperită cu vegetație spontană (necultivată). În această categorie intră pășunile, fânețele naturale, vegetația de apă și pădurile.

a) Pășunile și fânețele naturale ocupă 12,2% din teritoriul țării, cele mai întinse găsindu-se în Bucovina și provinciile de peste munți. În frunte stă județul C. Lung, urmat de județele Rădăuți, Brașov și Prahova.

În câmpia Dunării, câmpia Moldovei și a Dobrogei suprafețele lor sunt mai reduse din cauza arăturilor, care s'au întins pe toate terenurile cultivabile.

Pășunile de munte și de luncă dau un randament mai mare decât cele de stepă care, în timpul verii, sunt uscate de arșița soarelui.

Așezarea etajată a pășunilor din deltă până la munte, a permis dezvoltarea transumanței (mișcarea turmelor vara la munte, iarna la stepă și în luncă).

b) Vegetația aquatică este puțin exploatată, deși avem cam 600.000 de ha., de stuf. Țăranii folosesc stuful din lunca Dunării și a râurilor mai mari pentru foc și construcție. Stuful plutilor (plaurul din deltă nu este exploatat) deși constituie o mare avuție națională fiind o importantă materie primă pentru fabricarea celulozei.

c) Pădurile ocupă aproape un sfert din teritoriul țării (cam 4.800.000 ha.). În comparație cu alte țări, R. P. R. ocupă un loc

de mijloc în această privință. În timpurile cele mai vechi pădurile ocupau în țara noastră o suprafață cu mult mai mare (cu excepția stepcii).

În privința despăduririlor, țara noastră a ajuns la limita procentului de despădurire (acesta este de 25% din suprafața unei țări) pentru a nu se produce neajunsuri prea mari economiei țării; căci despăduririle aduc după sine spălarea solului de ploii, solul luat de șiroaiele de apă se depozitează în albiile râurilor care-și înalță astfel patul și se revarsă, clima devine secetoasă iar vânturile se înăspresc și etc.

Esențele forestiere din țara noastră sunt: rășinoasele (molidul, bradul, pinul) care ocupă un sfert din suprafața pădurilor dela noi din țară, fiind răspândite în regiunea carpatică, mai ales în Carpații Răsăriteni; **fagul** care populează dealurile și ocupă mai mult de o treime din total; **stejarul** (asociat cu carpenul, teiul, frasinul, ulmul, paltinul etc.) care este răspândit în mai toată țara, deține mai puțin de un sfert din total. Stejarul a fost cel mai mult sacrificat, din cauza calității lemnului precum și din cauză că terenurile ocupate de el, sunt favorabile culturilor și așezărilor omenești.

Esențele albe (plopul, salcia, aninul) se găsesc în pădurile de lundă (zăvoaie).

Pădurile sunt inegal repartizate pe teritoriul țării. Bucovina deține locul întâi (52% din suprafața ei), urmează apoi Transilvania și celelalte provincii de peste munți, ultimele fiind Muntenia, **Olenia și Dobrogea**. Cele mai întinse se găsesc în Carpați, în frunte fiind Carpații Răsăriteni.

După noua Constituție, pădurile sunt aslăzi un bun al întregului popor. Spre deosebire de trecut când exploatările se făceau, de diferite societăți particulare și străine care nu căutau decât profitul lor, astăzi pădurile sunt exploatare de stat cu toată grija, tăindu-se, în primul rând, pădurile bătrâne și după anume norme bine stabilite.

Cea mai importantă societate de exploatare a lemnului este **Sovromlemn** (societate româno-sovietică).

(1) instituție specială **Rexi** (Regia pentru exploatarea și industrializarea lemnului), conduce exploatarea și valorificarea

lemnului. Grija de pădure a regimului democratic se vede în faptul că s'a creat un Minister al Silviculturii, menit să ocrotească și să reface pădurile țării, care sunt un capital național de cea mai mare importanță.

Incheind acest capitol al producției vegetale din țara noastră se impune să facem următoarele constatări:

1. Agricultură românească a avut în trecut un caracter extensiv, caracteristic marii proprietăți; inventarul agricol era insuficient și de calitate inferioară, iar proletariatul agricol ducea o viață de mizerie.

2. Pomicultura și viticultura s'au dezvoltat la întâmplare, fără intervenția și sprijinul statului, dând o producție de calitate mijlocie, care nu era valorificată.

Datorită economiei planificate, atât vița de vie cât și pomii fructiferi vor fi cultivați numai în terenurile potrivite lor și cu soiuri de calitate bună. Vinificarea se va face în mod științific, iar conservarea fructelor va avea ca scop o bună hrănire a populației.

3. Pădurile au fost exploatare fără niciun plan sistematic. Democrației populare i-a revenit sarcina să ia măsurile necesare pentru ca într'un timp cât mai scurt, să schimbe întreaga înfățișare agrară a țării.

Iată câteva din realizările mai însemnate:

S'a deslințat marea proprietate prin reforma agrară pentru ca pământul să fie al celor care-l muncesc. Inventarul agricol a fost sporit trecându-se la mecanizarea agriculturii.

Proletariatul agricol s'a organizat în sindicate și i s'a îmbunătățit simțitor condițiile de viață și de muncă. Se trece la planificarea agriculturii, făcându-se o repartitie rațională a suprafețelor de cultură a cerealelor și a șantelor industriale, alimentare și furajere.

S'au importat îngrășăminte chimice, tractoare, semințe selecționate și unelte, în special din U. R. S. S. S'a trecut la seacărea mlaștinilor și indiguirea terenurilor inundabile, pentru ca să se dea agriculturii noi terenuri agricole utilizându-se, în acest scop, munca voluntară. Astfel pe șantierul din lunca Prutului unde se construiesc opt diguri pentru ca să se dea culturii 13.000

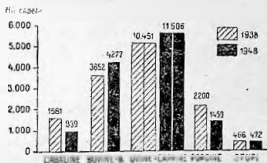
ha., din lunca inundabilă acoperită cu stuf, lucrează peste 1700 brigadieri; deasemenea în Banat, la Tolvadia-Timiș, brigadierii amenajează o suprafață de 1700 ha. Munca aceasta pentru redresarea agriculturii noastre a dus la cimentarea legăturilor dintre plugărimii și lumea muncitoare din fabrici și orașe, care s'au ajutat reciproc în cursul campaniei agricole spre binele poporului întreg.

LECȚIA XLI

PRODUCȚIA ANIMALĂ

I. Animalele domestice.

Creșterea animalelor se îmbină cu agricultura, în cele mai bune condiții, formând împreună economia agrară. Creșterea rațională a animalelor, folosește furajele cultivate, porumbul și orzul precum și pazele de cereale și cocenii de porumb.

Harta 34. — Animalele domestice din R. P. R. la 1938 și 1948

Păstoritul care folosește pășunile naturale, pierde teren, pe măsură ce plugul taie brazda în stepă. Deaceia păstoritul în țara noastră este într'o neîncetată descreștere în timp ce creșterea rațională a animalelor este în plină dezvoltare.

După statistica din anul 1948, țara noastră are peste 4.000.000 bovine, aproape 1.000.000 cai, aproape 11.000.000 oi.

peste jumătate de milion capre, 1.500.000 porci, vreo 16.000.000 păsări și aproape jumătate milion stupi.

Bovinele (4.300.000), repartizate pe gospodării, revin în medie cam 138 capete la suta de gospodării. Cele mai multe bovine se găsesc în Transilvania, Crișana și Maramureș, partea muntoasă a Banatului, Oltenia și Dobrogea. În frunte stau județele Făgăraș și Năsăud (248 bovine la suta de gospodării). Cele mai puține sunt în Moldova de Sud și în Muntenia, cel mai sărac județ fiind Prahova (70 bovine la suta de gospodării).

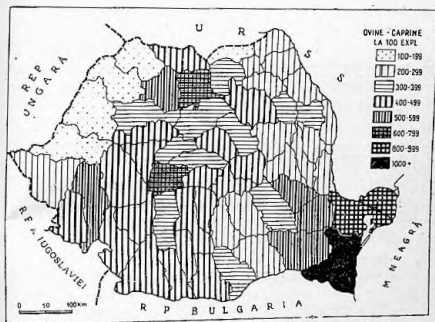
Fig. 18. — O ciurdă de bivoli.

Soiuri de bovine mai cunoscute sunt: boul moldovenesc (în Moldova și Oltenia), boul de bărăgan, tipul bușan (în Bucovina) și boul de munte, de talie mică. Rasele străine s'au introdus în regiunile, care fac o creștere rațională de vite. În Banat, Simeintal și Pintelgau și în Maramureș (Schwitz). Acestea sunt și regiunile cele mai importante de prelucrare a laptelui.

Bivolii (aproape 100.000) sunt răspândiți mai mult în podișul Transilvaniei, în șesul Tisei și în șesul Dunării.

Caii (aproape un milion) sunt foarte folosiți în primul rând la muncile agricole, la transporturi. Repartizați pe exploatații agricole revin 30 de cai la fiecare sută de gospodării.

Caii mai numeroși sunt în Sud-Estul țării adică în Dobrogea și județele dunărene ale Munteniei, județul Constanța ocupă locul de frunte. A doua regiune este Banatul, Cei mai puțini cai sunt în județul Gorj (9 cai la suta de gospodării). În general caii se găsesc în acele părți ale țării pe unde lipsesc bovinele.

Hurta 35. — Răspândirea oilor și caprelor în R. P. R.

Oile (aproape 11 mil.) și caprele (600 000) reprezintă, după pasări, numărul cel mai mare de animale care populează gospodăriile noastre rurale.

Repartizate pe exploatații agricole, cornutele mici revin câte 372 capete la suta de gospodării. Dobrogea deține locul de frunte în privința desimii acestor cornule, județul Constanța fiind cel mai bogat (12 oi la fiecare gospodărie).

Cele mai puține oi le are Crișana (146 capete la suta de gospodării).

Soiurile românești de oi sunt: țurcana (bună de carne, cu

lână aspră dar rezistentă), țigaia (cu lână fină) și stogoșă, rezultată din încrucișarea primelor două soiuri. Oile merinos și karakul au fost introduse de curând. Din încrucișarea oilor merinos cu țigăile noastre a rezultat oala spancă.

În legătură cu păstoritul trebuie amintită și deplasarea turmelor, vara la munte și iarna la stepă sau luncă (această mișcare se numește transhumanță, pe care o practicau în trecut foarte mult oierii „mărgineni” din județul Sibiu, mocanii din Săcelele Brașovului, brețcanii și alții. Astăzi transhumanța nu mai are însemnătatea din trecut.

Faptul că Dobrogea deține primul loc în domeniul păstoritului se explică prin așezarea păstorilor ardeleni, care deși au devenit agricultori, nu au uitat vechea lor îndeletnicire.

Creșterea oilor așa cum se face la noi, reprezintă o formă pastorală primitivă. Se impun și la noi mari întreceri, (așa cum s'a făcut în U. R. S. S.) pentru o creștere rațională a oilor, îmbunătățirea raselor, pentru a putea obține lână de o calitate superioară și nemăfiind nevoie să o aducem de peste hotare.

Porcii (1.460.000) se găsesc în număr mai mare în Sud-Vestul țării, mai ales în Banat. Județul Timiș este în frunte, iar cel mai sărac județ este R. Sărat. Cu mici excepții, în țara noastră se găsesc rase bune de porci (York, Mangalița, Bazna, etc.)

Avicultura (16.000.000 capete) este mai mult dezvoltată în Oltenia, Muntenia și șesul Tisei.

Apicultura (aproape 500.000 stupi) este o ocupație străveche în țara noastră. Vechile documente amintesc de comerțul intens pe care îl făceau țările române cu ceară și miere. Creșterea albinelor a decăzut din cauza zahărului care a înlocuit miele și a petrolului care a înlocuit lumânarea de ceară. Regiunile apicole mai bogate sunt: Moldova de răsărit, Dobrogea de Nord, Ardealul, Banatul și zona dealurilor în Oltenia și Muntenia.

Sericicultura este o îndeletnicire pe care noi am cunoscut-o la sfârșitul secolului al XVIII-lea prin intermediul Turcilor (în Moldova și Muntenia).

Creșterea viermilor de mătase se face mai intens în apusul țării, Banatul ocupând locul de frunte; se mai întâlnește de asemenea în Ardeai, Oltenia și Muntenia.

Statul îngrijește de procurarea semințelor necesare, produse de stațiunea sericicolă dela Orșova și tot prin grija statului se procură și puietii de duzi cu ale căror frunze se hrănesc gândacii de mătase. Pepinierele dela Băneasa, Orșova, ~~Rădăuți~~ etc., procură sericicultorilor, puietii de duzi.

2. Exploatarea economică a faunei

În afară de animalele domestice, țara noastră mai are altă avuție animală pe care o procură, pe de o parte, apele noastre (peștele), iar pe de altă parte, luncile, pădurile și munții (vânatul animalelor sălbatice).

Pescuitul este o veche îndeletnicire a noastră; au fost timpuri în care românul se hrănea numai cu lapte și cu pește și mai puțin cu carne.

Râurile, iazurile și mai ales bălțile, ca și marea Neagră constituiesc domeniile importante de pescuit.

Cantitatea exploatată variază dela an la an între 8-40 milioane kg. pește.

În general apele Dunării și bălțile ei dau cam 80% din toată producția, Marea 10%, iar restul îl dau râurile și crescătoriile de pește.

Soiurile de pește care se prind în apele noastre, în ordinea cantității, sunt următoarele: babușca, crapul, somnul, știuca și șalăul. O mare importanță o au peștii migratori: morunul, nisetru, păstruga, chofalul și scrumbia de Dunăre.

Icrele negre, care se scot din morun, sunt o mare bogăție și sunt foarte căutate pe piețele străine.

Cele mai însemnate centre de colectare a peștelui sunt: Tulcea și Brăila.

Exploatarea peștelui a regresat în ultimii ani din cauza lipsei de grijă pe care au arătat-o vechile regimuri, care nu s'au îngrijit de buna stare a pescarilor, de procurarea uneltelor, a vaselor și utilajului pescăresc.

Măsurile luate de guvernul nostru democrat în ultimii ani au dus la o îmbunătățire a situației, mai ales de când s'a început construirea vaselor speciale de pescuit (cutere). Prin îngrijirea societății „Com pescaria” s'a intensificat foarte mult pescuitul.

Vânătoarea nu mai este astăzi decât o **indeletnicire** cu totul secundară, spre deosebire de trecut, când o bună parte din hrana populației provenea din vânat. Este deasemenea cunoscut exportul de blănuri, pe care-l făceau țările noastre altă dată. Astăzi se vânează anual cam 1 milion iepuri și un număr restrâns de cerbi, lopătari, căprioare etc. Insemnat este și vânatul de pasări (potârniche, găște, rațe, fazani etc.). Vânatul pentru blănuri (urs, vulpe, râs) se face într-o măsură mai mică.

Statul a luat o serie întregă de măsuri pentru a ocroti vânatul, ca să nu fie distrus.

Incheiere. Sporirea numărului de animale este o necesitate legată de creșterea industriei românești și de îmbunătățirea hranei muncitorilor industriali și agricoli.

In felul acesta poate fi ajutată dezvoltarea industriei noastre alimentare (fabricarea conservelor de carne și a produselor lactate) de care cârmuirea noastră se interesează îndeaproape.

LECȚIA XLII, XLIII

MINERALELE

În privința bogățiilor minerale, țara noastră este bine înzestrată fiindcă în pământul ei se găsesc mai foarte mineralele necesare mării industriei.

Astfel, în primul rând, R. P. R. dispune de izvoare însemnate de energie (combustibile și căderi de apă), de tot felul de minerale, de cariere de piatră și de izvoare de apă minerală.

1. Izvoarele de energie

Acestea sunt cele mai însemnate bogății, pe care le are R. P. R., atât prin valoarea lor cât și prin marile cantități de care dispune.

Petrolul este cel mai important mineral din țară și cel mai întrebuințat combustibil în industria noastră.

Petrolul este important, nu numai ca izvor de energie dar și prin derivatele, care se extrag din el (benzină, gazul lampant, parafina, substanțele colorante etc.).

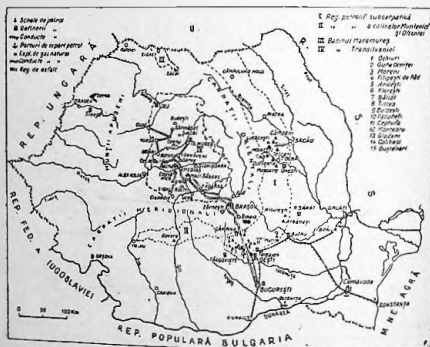
În țara noastră petrolul este cunoscut încă din secolul al XVII-lea prin județele Prahova și Bacău, unde țărani îl întrebuințau la unsul osiilor.

Exploatarea petrolului a început să se facă, mai slab dela mijlocul secolului XIX, iar mai intens în ultimii 20-40 ani. Zona petroliferă ocupă, în țară la noi, o suprafață foarte întinsă, petrolul găsimu-se în toată regiunea externă a Carpaților, din Bu-

covina și până în Oltenia, dar mai ales în ținuturile dela cotul Carpaților.

Petrolul se mai găsește în șesul Tisei (Arad și Timiș), precum și în depresiunea Maramureș și podișul Transilvaniei, dar probabil la foarte mare adâncime.

Județele mai însemnate, în care se exploatează astăzi mai mult petrol, sunt: Prahova, (Moreni, Bușteni, Boldești, Băicoi, Câmpina etc.); Dâmbovița, care dă cea mai mare cantitate,

Harta 36. — Zăcămintele de petrol, gaze naturale și asfalt.

(Gura Ocnitei, Colibăși, Doicești, Glodeni, Ochiuri etc.), Buzău, (Arbănași, Policinri, Sărata-Monteoru, Niculești) și Bacău (Moi-nești, Lucăcești, Solonț, Tețcani).

Tara noastră este una dintre țările importante producătoare de petrol, fiind a doua din Europa după U. R. S. S. Exploatarea în trecut s'a făcut de către societăți cu capital străin, numai în profitul lor.

Datorită efortului depus de guvernul nostru democrat, exploatarea a avut un ritm destul de vîoi și după rășbol, deși in-

american capital Standard Oil
german: Vega și Concordia

ustria extracției petrolifere suferise mari pagube în urma bombardamentelor. De mare ajutor pentru reîncălțarea acestei industrii au fost importurile de țevi și de unelte din U. R. S. S. Inten-

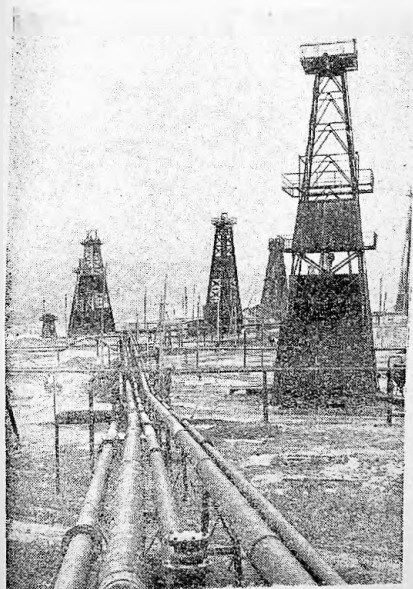

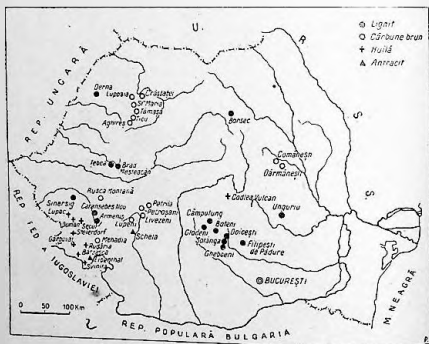
Fig. 19. — Conduțe de petrol.

ificarea exploatărilor petrolifere din țara noastră se datorește
stăzilor societății sovieto-române „Sovrompetrol”.

*Acum românii au mai 30% capital și
50% din pierderi*

Petrolul este transportat fie cu vagoane-cisterne, fie prin conducte, (Câmpina-Ploești-Giurgiu, Ploești-Constanța și Ploești-Reni).

Cărbunii de pământ, constituiesc cea mai importantă rezervă de combustibil din țară (2,5 miliarde tone). În pământul țării noastre se găsesc toate felurile de cărbuni, dela cel mai slab (turba) până la cel mai bun (antracitul și grafitul). Cărbunii superiori sunt în cantitate mică.

Harta 37. — Exploatarea carboniferă.

Cele mai mari rezerve se găsesc în Transilvania, unde se întâlnesc și cele mai importante exploatarea.

Exploatarea carboniferă se face în 38 de localități, grupate în 7 regiuni: Jiul superior, Banat, basînul superior al Crișului Alb, Valea Almasului, Țara Bârsei, Subcarpații Munteniei și basînul mijlociu al Trotușului.

Cea mai mare producție o dă basînul carbonifer Petroșani (Jiul superior), în frunte având localitățile Lupeni, Petrila și Vulcan (cărbune bun), în al doilea rând sunt localitățile din regi-

unea Câmpulung-Muscel (lignit), Anina (hulă), Comănești-Bacău (cărbune brun); în al treilea rând Codlea și Vulcan-Brasov (hulă), Gheboeni-Dâmbovița (lignit), Domani-Caraș (hulă) și Agheș-Cluj (cărbune brun). La Schela în județul Gorj se exploatează antracitul.

Producția totală anuală variază între 1,5 mil. t. și 3,2 mil. t. (1927) în anul 1927 s'au exploatat 2.270.000 tone. Munca grea din minele de cărbuni este asigurată de un mare număr de muncitori deslăinici, care se întrec în producție. Au fost echipe care în timp de 8 ore de lucru, au întrecut producția normală de opt ori. În trecut viața minerilor era dintre cele mai grele. Hrana lor era cu mult insuficientă față de munca istovitoare pe care o depuneau. Nimeni nu se îngrijea de nevoile lor și erau lăsați într-o totală mizerie și lipsă de carte.

Sub regimul nostru democratic, când minele sunt ale celor ce muncesc, minerii au un trai bun, și o grijă deosebită se acordă de către guvern sănătății lor fizice și morale.

Reforma învățământului a creat numeroase școli tehnice de mineri, chemați să formeze cadre de mineri pregătiți.

Pentru întărirea lor fizică au fost trimiși în diferite stațiuni balneo-climaterice care altădată erau rezervate numai pentru capitaliști.

Astăzi importăm unele cantități de cărbune de calitate superioară din U. R. S. S. și Polonia, care au ajutat industria metalurgică să-și sporească producția.

Cea mai mare cantitate de cărbuni era consumată de căile ferate, dezvoltarea industriei însă va aduce un spor de extragere, căci și industria are nevoie de cărbuni.

Gazele naturale constituie un combustibil de cea mai mare importanță pentru industrie. În ultimul timp, exploatarea lor a luat un mare avânt. Sunt două feluri de gaze naturale: gazele petrolifere care se exploatează în regiunea petroliferă și gazul metan, care se găsește în podișul Transilvaniei.

Producția de gaze din anul 1947 a fost de 2,15-miliarde de metri cubi.

Gazele petrolifere sunt folosite la scoaterea petrolului din adâncimi (fiind introduse cu presiune în sonde) și la alimentarea

industrii din Ploești și București. Captarea acestor gaze se face în regiunile Vlădeni-Mănești (Prahova).

Gazul metan se exploatează în Transilvania la: Bazna, Săroș, Sărmășel, Samsud, Copșa Mică, Ceanul Mare etc.

Depozitele de gaz metan se întind pe o suprafață de 520 km², rezerva fiind socotită la peste 300 miliarde metri cubi.

Prin conducte gazul metan este transportat la: Cluj, Brașov, Sibiu, Turda, Mediaș, Sighișoara, Azuga, Sinaia și București.

Conductele spre Cluj și București au fost terminate în anul 1947 prin munca voluntară a brigadierilor, permițându-se astfel să se realizeze mari economii de alți combustibili (păcura, lemnul). *1948 Ceanul Mare - Cluj.*

Gazul metan este întrebuințat ca producător de energie în cuptoare industriale, la fabricarea negrului de fum și la încălzit.

2. Hidro-energia (cărbunele alb)

Un alt izvor important de energie sunt căderile de apă care pot fi captate și folosite pe loc în industrie, sau transformate în electricitate și aceasta transportată la mari distanțe. În U. R. S. S., hidro-energia este foarte mult folosită, cruțându-se astfel celelalte izvoare de energie (combustibili) care se pot epuiza.

În țara noastră acest izvor de energie este puțin întrebuințat până astăzi; industria îl întrebuințează numai în valea Prahovei, la Reșița, Sibiu, Timișoara, Bacău și București. Cea mai mare uzină este cea de pe valea Ialomiței, la Dobrești, electricitatea fiind trimisă la Târgoviște și București.

Bistrița, Dunărea la Cazane, Mureșul, Oltul, Siretul și toate apele noastre de munte au o forță motrice foarte mare. În vederea folosirii acestui izvor de energie s'au și întocmit o serie de proiecte, care prevăd electrificarea căilor ferate și a mai multor regiuni naturale.

Suntem o țară cu posibilități mari în energie electrică dar regiunile trecute nu s'au îngrijit să pună în valoare această bogăție.

Numai 3.680.000 locuitori (23%) din populația țării folosesc electricitatea iar din populația rurală numai 857.000 locuitori și

aceasta, în special, în comunele din apropierea centrelor industriale.

Consumul de electricitate este foarte mic în comparație cu consumul celorlalte surse de energie. În cadrul planificării industriilor se va ajunge la o dezvoltare a electrificării.

Înălțarea rolului industrial, energia electrică va ridica cu mult nivelul de trai dela sate. Exemplul cel mai bun în ceea ce privește planificarea electrificării îl constituie realizările din U. R. S. S. Astfel în această țară odată cu realizarea centralei electrice dela Dnieprostroi, guvernul sovietic a construit în apropiere și mari instalații unde se lucrează fonta și oțelul.

3. Metalele

Țara noastră, fără să dispună de cantități prea mari, are în pământul ei însă tot felul de metale, atât **metale nobile** (aur, ar-

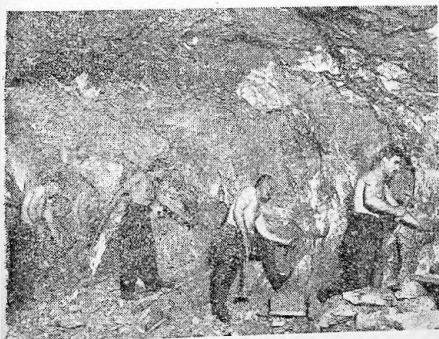
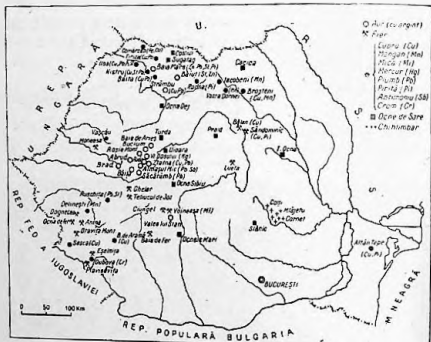

Fig. 20 — Într'o mină de aur la Baia Mare.

gint), cât și industriale (fier, aramă, plumb, zinc, mangan, mercur).

Aurul și argintul s'au exploatat în țara noastră din cele mai îndepărtate timpuri. Agatirșii, Dacii și Romanii erau foarte pricepuți în exploatarea acestor metale.

Cea mai bogată regiune este în munții Apuseni în care se găsește vestitul triunghi aurifer Roșia—Săcărâmb—Baia Crișului, apoi Brad, Zlatna, Abrud etc. precum și în munții Banatului la Prigor, Banta, Șipol etc.

Harla 38 — Exploatarea miniere din R. P. R.

Alte regiuni însemnate se mai întâlnesc și în munții Gulău-lui și Lăpușului (Baia Mare, Baia Sprie, Capnic) precum și în regiunea Lotrului (Valca lui Stan) de curând exploatată.

Exploatarea aurului, cu care se ocupă o mare parte din locuitorii munților Apuseni, are nevoie pentru a-și mări randamentul, de mașini. Guvernul democrat este preocupat în deaproape de această problemă și depune eforturi mari pentru reechiparea cu mașini perfecționate a întregii exploatare miniere.

În timpurile vechi aurul se exploata și din nisipurile câtorva râuri (Arieșul, Mureșul, Jiul, Oltul, Buzăul).

Argintul se exploatează, din aceleași regiuni ca și aurul, cu singura deosebire că producția argintului este mai mare.

Baia Mare și Capnic, Baia Crișului și Dognecea (Banat) sunt cele mai însemnate localități în privința exploatării argintului.

În anul 1947 producția de aur a fost de 2.300 kg., iar cea de argint de 15.000 kg.

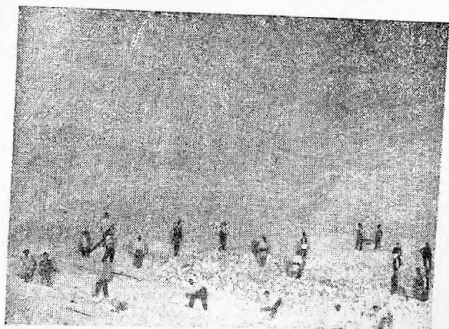

Fig. 21. — Ocna de sare de la Sălnic.

Metalele industriale. Cel mai important metal pentru industrie este fierul. În unele locuri, în țara noastră, minereurile de fier se găsesc alături de cărbuni: în Banat la Dognecea, Bocșa și Nadrag și în țara Hațegului la Ghelar și Teliucul de jos din munții Poiana Ruscă, cei mai bogați din țară în această privință.

Minereurile de fier se mai exploatează la Lueta (în județul Odorhei) și la Moneasa (în județul Arad).

Deoarece rezervele sunt mici, iar producția de fier este și ea mică, suntem nevoiți să importăm pentru nevoile noastre in-

industriale, minereuri de fier din alte țări. În anul 1947 s'au exploatat 120.000 tone de minereuri.

R. P. R. mai are în pământul ei **mangan** (un metal necesar în industria siderurgică) care se găsește pe valea Bistriței Aurii la **Iacoveni** în Bucovina, la **Delinești** în județul Caras, precum și în alte localități (**Vatra Dornei**, **Broșteni**, județul Neamț etc.); **plumb** în aceleași ținuturi, în care se găsește și **aurul**; **mercurul**, la Valea Dosului (județul Alba); **aramă** la Altân Tepe (județul Tulcea) și Sân-Dominic (județul Ciuc); **minereuri de aluminiu** (bauxită) la **Remetea** și **Brolea** (județul Bihor).

Alte minerale. În această categorie intră **mineralele nemetalice** care au deasemenea o mare importanță economică: **asfaltul**, care se găsește în regiunile petrolifere (**Matița** în jud. Prahova și la **Derna-Brusturi** în jud. Bihor); **chihlimbarul** exploatat în dealurile Buzăului (**Colți**); **mica** (la **Voineasa** pe valea Lotrului); **aragonitul**, în regiunea vulcanică (la **Corund** în județul Odorhei) și **sarea**, în privința căreia țara noastră este una dintre cele mai bogate din Europa. Regiunea de dealuri pericarpatice din Bucovina, Moldova, Muntenia și Oltenia, precum și interiorul podișului ardelean, sunt cele mai însemnate ținuturi în care se găsește sarea în țara noastră. Deși avem vreo 250 localități care dispun de un subsol bogat în sare, acestea nu se exploatează decât din opl și anume: **Ocnele Mari** (Vâlcea), **Slănic** (Prahova), **Tg. Ocna** (Bacău), **Cacica** (Bucovina), **Ocna Mureșului** (Alba), **Ocna Dejului** (Someș), **Praid** (Odorhei) și **Ocna Șugatag** (Maramureș). În cursul anului 1947 s'au exploatat 314.500 tone de sare, din care o bună parte s'a exportat. Exploatarea sării constituie un monopol al statului, căruia îi aduce venituri importante.

4. Carierele de piatră

R. P. R. are în munți, în dealuri și în podișurile ei toate rocile, folosite atât la construcții (poduri, edificii, monumente și drumuri), cât și ca material industrial (var, ciment, ipsos etc.).

Astfel la **Măcin** și **Greci** (jud. Tulcea) se exploatează **granitul**, care este de o frumusețe rară.

granitul = mazaie, smarula roie și piatră...

La **Cernavodă** (Constanța), la **Comarnic** și **Azuga** (Prahova) și la **Turda**, se exploatează piatra din care se fabrică cimentul; marmora se exploatează la: **Hârșova** (Constanța), calcarul zaharoid la **Canara** (Constanța), **Turnu Roșu** (pe valea Oltului), **Văscău** (munții Apuseni) și **Rușchița** (Banat). Cariere de calcar și argilă caolinizată (întrebuințată la fabricarea faianței) la **Murfătar** (Constanța), iar la **Albești** (Muscel) un calcar frumos, din care s'a construit **Mănăstirea Curtea de Argeș**.

Gresie se găsește la **Gura Văii** (lângă T. Severin), la **Tarcău** (Neamț) și la **Corbeni** (Argeș). Cariere renumite pentru **pietre de moară** sunt la **Deleni** (Botoșani) și **Hârlău**.

Bazaltul se exploatează la **Racoș** (Târnava Mare).

Ardezie se găsește la **Deva**.

În regiunea de șes în văile râurilor sunt numeroase cariere de **nisip** și **pietrișuri**, pentru construcții și drumuri.

5. Apele minerale

Prin **ape minerale** se înțeleg acele **isvoare** și **lacuri**, ale căror ape au proprietăți **curative**. În această privință, țara noastră este foarte bogată, având foarte multe și felurite ape minerale. Numai în munții vulcanici se găsesc peste 2000 isvoare de ape minerale. Unele dintre acestea sunt calde (termale), altele reci, sărate, acidulate, sulfuroase, feruginoase, iodate etc.

Cele mai însemnate regiuni sunt următoarele:

1. Litoralul mării Negre, limanurile și lagunele cu nămol sărat (**Techirghiol**).

2. Regiunea lacurilor sărate și amare cu nămol din răsăritul câmpiei dunărene, cu localitățile **Amara** (Ialomița), **Lacul Sărat** (Brăila) etc.

3. Regiunea colinară din Subcarpați, cu isvoare și lacuri sărate, sulfuroase și iodurate: **Solca** (Bucovina), **Bălfătești** și **Oglinzi**, (Neamț), **Strunga** (Roman), **Tg. Ocna** (Bacău), **Monteoru** (Buzău), **Slănic** (Prahova), **Ocnele Mari** (Vâlcea); cu ape sulfuroase: **Slănic** (Bacău), **Pucioasa** (Dâmbovița), **Olănești** și **Căciulata** (Vâlcea); cu ape iodurate: **Vălcana** (Dâmbovița), **Govora** și **Calimănești** (Vâlcea).

4. Regiunea munților vulcanici cu ape acidulate (borvizurfi) cu stațiunile: **Vatra Dornei**, **Borsec** (Mureș), **Tușnad** (Ciuc), **Malnaș**, **Covasna** (Trei Scaune).

5. Regiunea izvoarelor și lacurilor sărate din podișul Transilvaniei și din Maramureș. Izvoare sărate sunt la **Șugatag** și **Costeiu** (Maramureș), iar lacuri sărate la **Sovata** (care este și termal în acelaș timp), **Turda**, **Bazna** (Târnava Mică) și **Ocna Sibiului**.

6. Regiunea apelor minerale din Banat (**Buziaș** cu ape alcaline).

În afară de acestea trebuie amintite izvoarele calde (termale), cele mai importante găsindu-se în partea de apus a țării: **Băile Herculane** (jud. Severin), **Băile Felix** și **Băile Episcopiei** (jud. Bihor), **Moneasa** (jud. Arad), **Geoagiu** și **Călan** (Hunedoara), **Toplița** (Mureș) etc.

În total se găsesc în țară 172 de stațiuni cu ape curative din care 22-au uneori mai mult de 5000 vizitatori anual.

Importanța apelor minerale este mare, atât din punct de vedere economic, cât și pentru sănătatea locuitorilor. Folosite în trecut numai de cei care aveau o situație materială bună, ele au fost astăzi puse la dispoziția muncitorilor și salariaților dovădindu-se astfel grija pe care o pune guvernul democrat pentru sănătatea celor ce muncesc.

LECȚIA XLIV, XLV, XLVI

I N D U S T R I A

Omul nu folosește bogățiile vegetale, animale sau minerale numai așa cum natura în forma lor brută sau primă le pune la dispoziție; el a reușit să le transforme cu ajutorul uneltelor și a mașinilor în tot felul de produse lucrate sau fabricate necesare vieții. Această transformare a materiilor prime sau brute, în tot felul de produse fabricate, constituie industria, care este una din cele mai importante activități ale omului.

Din acest punct de vedere, țara noastră a avut multă vreme un caracter numai de țară agricolă care, vindea altora numai materii mai ieftine și cumpăra dela alții, în schimb, produse fabricate, mai scumpe.

Vreme îndelungată țara noastră n'a cunoscut decî, decît o mică industrie locală, mai mult de tip țărănesc (războiul de țesut pânza, varnița, moara de vînt sau de apă, ferestrele) și o foarte slabă industrie orășenească de atelier (tăbăcărie, cojocărie, olărie, etc.).

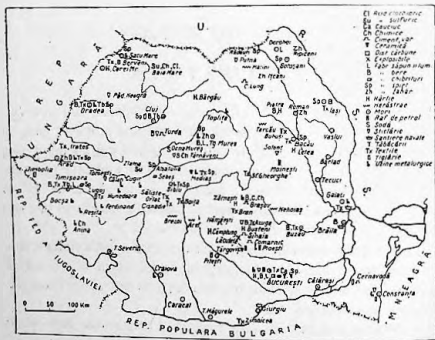
De o industrie modernă mai mare în țara noastră, nu poate fi vorba decît dela sfârșitul veacului al XIX-lea (1887) când apare o lege încurajatoare a industriei. Dezvoltarea ei se făcea însă cu capital străin care a exploatat economia țării.

La început marea industrie a fost susținută prin tot felul de taxe prohibitive puse pe produsele străine; lucrătorii erau exploatați nemilos, iar marea majoritate a populației nu putea pro-

fila de pe urma acestor produse fabricate care erau prea scumpe față de veniturile ei reduse.

Între cele două războaie mondiale, industria din țara noastră luase un avânt remarcabil; s'au menținut însă mai departe relele trecutului: produsele scumpe, folosirea capitalului străin, exploatarea etc. De aceea această epocă se caracterizează prin lupte continue duse de muncitorii din fabrici și uzine pentru a obține dreptul la o viață mai bună.

1933

Harla 39. — Industria.

Între 6 Martie 1945 până în anul 1948, platforma program a guvernului și programul economic inițiat de P. M. R. și înrijit de guvern, a dat industriei noastre un foarte mare impuls. Importând materii prime din Uniunea Sovietică, refăcând utilajul și folosind forța constructivă și disciplinată a clasei muncitoare cu tot sabotajul capitaliștilor, s'a ajuns ca producția dinainte de război, în multe sectoare, să fie depășită. Această etapă a culminat prin legea naționalizării industriilor propusă de Partidul Muncitoresc Român și votată de Marea Adunare Națională

(11 Iunie 1948) a R. P. R.; astfel marile fabrici trecând pe seama statului, se va asigura industriei țării o dezvoltare în cele mai bune condiții.

Industriile se împart în două mari grupe: a) industria grea care prelucraza materia primă (brută) din regnul mineral și b) industria ușoară care prelucraza materiile prime (brute) din regnul vegetal și animal.

Industria grea este cea mai importantă fiindcă ea este aceea care procură celorlalte industrii (industriei textile, alimentare etc.) cât și mijloacelor de transport și agriculturii, toate mașinile de care au nevoie.

Industria grea asigură țării independența economică și ea este aceea care constituie baza construirii socialismului.

Industrii cu materii prime din regnul mineral

Cea mai importantă din această grupă de industrii este industria metalurgică, care are două ramuri: 1) industria siderurgică aceea care se ocupă cu exploatarea minereului și cu extragerea metalelor din el și 2) industria mecano-metalurgică care prelucraza fierul și celelalte metale în produse fabricate (unelte, piese, mașini etc.).

În țara noastră s'a dezvoltat mai întâi industria mecano-metalurgică, bazată pe materia primă importată, statul fiind acela care a încurajat-o creind arsenalul armatei, atelierele C. F. R., șantierele navale, fabrici de vagoane etc.

1. Industria siderurgică, deși veche la noi (Românii au exploatat fierul la Ghelar) a început să se dezvolte abia în secolul al XVIII-lea; în 1718 s'au construit primele furnale la Reșița (în Banat), iar în 1882 au intrat în funcțiune cele dela Hunedoara.

Industria siderurgică produce fontă, oțel și produse laminale. Fonta și oțelul se prôduc în furnalele înalte dela Reșița, Hunedoara și Calan.

Produsele laminale (tablă, sârmă, plăci de fier și oțel) se fabrică la Reșița, Titan-Nadrag-Calan, Turda, Hunedoara și București. 1 *Thiris*

Industria noastră siderurgică are o capacitate de producție

1952 utrice Carbochim - Cluj - Iuliu

mai mare decât cantitatea de minereu extras din țara noastră. De aceea pentru alimentarea ei este nevoie să importăm materia primă.

După al doilea război mondial, industria noastră siderurgică a trecut printr-o nouă criză din cauza lipsei de materii prime precum și din cauza prea numeroaselor mașini uzate. Importul masiv de materii prime din U. R. S. S. și politica econo-

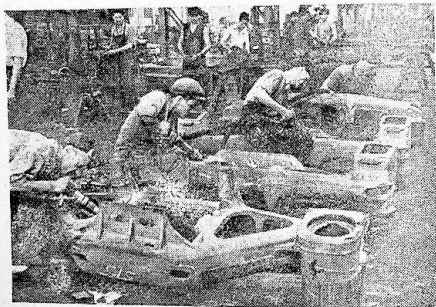

Fig. 22. — In uzina Steaua Roșie.

mică inițiată de Partidul Muncitoresc Român a îndreptat această stare de lucruri.

2. **Industria mecano-metalurgică**, spre deosebire de industria siderurgică grupată în regiunile unde se face exploatarea minereurilor, este împrăștiată aproape în toată țara, în special în jurul marilor orașe. Cele mai importante întreprinderi mecano-metalurgice se găsesc în centrele în care este dezvoltată industria siderurgică.

Astfel uzinele Reșița produc materiale de cale ferată (locomotive, vagoane, șine), unelte de sondaj (sape, burghie etc.), armament, poduri metalice etc.

Uzina 23 August *Urda*
Uzina 23 August *Comarnic*
Uzina 23 August *Calan*
Uzina 23 August *Reșița* *și electrocentrala*
 La Bocșa Română, în apropiere de Reșița, și la Toplița se

fabrică unelte agricole.
 La Nadrag și Calan se fabrică piese de mașini, sobe de fontă, mașini de gătit, fier pentru clădiri, iar la Așina buioane și lampoane de cale ferată.

cocean de asetași

Uzinele Hunedoara și Cugir produc unelte agricole, diferite piese din fier și fontă și tot felul de unelte din oțel special.

Fig. 23. — În uzina 23 August.

Alte centre însemnate pentru industria mecano-metalurgică sunt:

București, cu numeroase întreprinderi de forgerie grea, de construcție, strunguri, rulmenți, cazangerii pentru industria textilă, cântare, locomotive, vagoane etc.

Brașov și Sibiu cu fabrici de vagoane, motoare, tractoare, batoze de treierat, unelte agricole etc.

Cluj, Timișoara, Arad, Oradea, Sighișoara, cu tot felul de fabrici în care se lucrează sârma, cutiile de conserve, arcuri, șuruburi, piese de automobile, cisterne, mașini textile etc.

masini orizontale de aluzi - la Unis - Solutiuni Unis
polii - si la Biata "Erosionul"

La Turnu Severin, Brăila, Galați, Constanța și Giurgiu sunt șantiere navale pentru reparat și chiar construcții de vapoare.

În general industria mecano-siderurgică este mai dezvoltată în apusul și Sudul țării și foarte slabă în partea ei de răsărit.

3. **Industria chimică.** Spre deosebire de cea metalurgică, industria chimică se bazează în cea mai mare măsură pe materia primă existentă în țară. Ea se întemeiază mai mult pe prelucrarea produselor minerale (petrol, gaz metan, cărbuni, sare etc.).

Rafinăriile de petrol sunt cele mai importante din această grupă de industrii; ele sunt grupate în primul rând în zona petroliferă, dar se găsesc și în alte părți ale țării.

În județul Prahova la Cămpina, Ploești, Brazi sunt cele mai importante. Rafinării se mai înalinesc la București, Râmnicul Sărat, Târgoviște, Moinești etc.

Această industrie produce benzină, motorină, petrol lampant, culori, terpenină artificială, vaselină, parafină etc.

Rafinăriile de petrol au avut mult de suferit în timpul ultimului război mondial, când o bună parte din ele au fost distruse de bombardamentele anglo-americane. Refăcute în mare parte după război, ele activează intens și își sporesc mereu producția.

Până în 1914 exploatarea petrolului era făcută cu capital străin (95,38%), iar beneficiile realizate erau trimise în străinătate. Câștigurile nu proveneau numai din exploatarea petrolului ci și din furnizarea instalațiilor, care erau făcute de fabrici ce se găseau în mâna aceluiași capitaliști. Pentru a înlătura orice concurență, societățile acaparau și terenurile petrolifere.

După primul război mondial, cu toată apariția capitalului românesc în petrol, predominant rămâne tot capitalul străin.

În 1945, după ce am scăpat de exploatarea capitalismului german, s'a deschis pentru exploatarea petrolului nostru o eră nouă mulțumită colaborării cu Uniunea Sovietică.

În societatea de colaborare „Sovrompetrol“, R.P.R. participă cu 50% iar U.R.S.S. cu acțiuni și instalații aduse din U.R.S.S. de peste 800 milioane lei aur.

frățier și Oradina mare - Sturgescu

In timpul destul de scurt de când ^{funcționează} această societate, exploatarea petroliferă s'a îmbunătățit și utilizajul s'a înnoit. Fără acordul economic cu U.R.S.S. activitatea petroliferă la noi ar fi fost periclitată.

Distilerii de cărbuni sunt la București și în Banal, ^{prima} în vederea producerii gazului de iluminat și a cocsului.

Fabrici de chibrituri sunt la București, Timișoara, Cluj și Sebeș. La Copșa Mică și Mediaș se fabrică din gaz metan negru **de fum** pentru cerneală și coloranți.

La Brașov, Baia Mare, Mărașești, Anina și Târnăveni se fabrică îngrășăminte pentru ogoare.

Industria chimică mai produce o serie de acizi: acid clorhidric (Turda, Baia Mare); acid sulfuric (Câmpina, Baia Mare, Zlatna, și Valea Călugărească); la Reșița se fabrică acid acetic, la Turda și Târnăveni se fabrică sodă din sare. Cauciucul este prelucrat la București, Băicoi și Banloc.

La București, Cluj, Oradea, Brașov, Timișoara etc., găsim industria farmaceutică precum și industrii producătoare de parfumerie și cosmetice, esențe și uleiuri eterice. Fabricile de săpun și lumânări sunt repartizate mai în toate orașele, cele mai multe fiind în București.

Industria chimică din țara noastră mai produce sodă caustică, amoniac, acid azotic, alcool, glicerină, etc.

În general industria chimică în R.P.R. are două arii însemnate de distribuire: una în partea centrală a țării (Ilfov, Prahova și Brașov) și celelalte în partea de apus (Timișoara, Arad, Oradea, Satu Mare), cele mai multe întreprinderi sunt însă la București (peste 500).

4. Industria materialelor electrotehnice. Industria materialelor electrotehnice este legată atât de industria metalurgică cât și de cea chimică. Această grupă de industrie s'a dezvoltat în special la București și Timișoara, unde se fabrică becuri, se montează aparate de radio, aparate telefonice, acumulatori, motoare electrice etc.

5. Industria sticlei. E o industrie veche la noi în țară, prima fabrică înființându-se în anul 1650. Această industrie a luat un mare avânt datorită și exportului.

Riscuri - banca - J.R.S. Câmpolung

Centre de fabricație sunt la: Azuga, Mediaș, Turda, Avrig, Șolont (Bacău), Scăeni (Prahova) și Fieni (Dâmbovița).

6. **Industria ceramică.** În această categorie intră fabricile de cărămidă, țiglă, teracotă, porțelan și faianță. Orașele mai importante pentru această industrie sunt: Mediaș, Turda, Cluj, Făgăraș, Brașov, București, Ploești.

7. **Industria materialelor de construcție.** În această ramură industrială se lucrează cimentul, varul, ipsosul și cartonul asialtat. Fabrici importante sunt la: Turda, Fieni-Dâmbovița, Brașov, Azuga, Comarnic, Cernavodă, Brăila, București.

Industria cu materii prime din regnul vegetal și animal.

În această categorie de industrie intră industriile: alimentară, forestieră, textilă și pielărie.

1. **Industria alimentară** este industria care deține al doilea loc în R.P.R. în ceea ce privește numărul întreprinderilor.

Ramurile mai importante, care aparțin acestei industrii sunt următoarele:

Morăritul, care este foarte dezvoltat datorită marii producții de cereale. Morile țărănești (de vânt, de apă, de foc) asigură, în cea mai mare parte, măcinatul necesar consumului sătesc.

Industria morăritului dispune de o serie de mori, care au luat ființă în centrele de producție, în centrele de mare consum, precum și în porturi în vederea exportului. Astfel morăritul este grupat în următoarele regiuni: șesul Tisei (Carei Mari, Oradea, Arad, Timișoara), șesul Dunării (Craiova, Alexandria, Roșiorii de Vede, București, Ploești, Buzău, etc.), câmpia Moldavă (Iași, Botoșani) și în porturile Brăila, Galați și Constanța.

Odinioară moșierimea exploata țărănimea cu ajutorul morilor, care erau proprietatea moșierilor și arendașilor, iar țărânii de pe moși erau obligați să macine la aceste mori. Plata morăritului se făcea în natură, care însemna o nouă zeciuială a produsului țărănesc, mărind astfel depozitele de cereale ale moșierilor și sărăcind țărănimea muncitoare.

Fabrici de zahăr se găsesc în următoarele localități: Sas-cut, (Putna), Roman, Giurgiu, Chitila (Ilfov), Bod (Brașov), Arad și Tg. Mureș. *Stăni, Ripiceni.*

Consumul de zahăr în țara noastră crește odată cu îmbunătățirea condițiilor de trai ale muncitorilor.

Uleiurile vegetale sunt extrase fie cu ajutorul preselor țărănești, fie în fabrici care pot să le și rafineze. Fabrici se găsesc în: apusul Transilvaniei (Saln Mare, Oradea, Timișoara, Cluj etc.); Moldova (Botoșani, Roman, Vaslui, Bârlad etc.); șesul Dunării (Roșiorii de Vede, București); în porturile Brăila, Galați și Constanța.

Băuturile alcoolice sunt produse în peste 100 de fabrici, cele mai importante găsindu-se la: Arad, București, Timișoara, Lugoj, Sibiu, Brașov etc.

Industria conservelor (de legume, carne, lapte, pește) s'a dezvoltat foarte mult la București, unde consumul este foarte mare, precum și în orașele Timișoara, Sibiu, Mediaș, Constanța etc.

Printre celelalte produse ale industriei alimentare mai pot fi citate: amidonul, glucoza, drojdia comprimată, produsele zaharoase (bomboane, rahat, siropuri), care se fabrică la București, Brașov, Sibiu, Constanța, precum și pastele făinoase și biscuții la București, Timișoara, Sibiu, Brașov, Galați, Brăila etc.

Legată de industria alimentară este aceea a „**frigului artificial**” datorită căreia produsele alimentare se pot păstra timp îndelungat. În această privință București este centrul cel mai important.

2. **Industria lemnului.** Industria lemnului are o importanță deosebită în țara noastră.

Ea se subdivide în două ramuri: industria de cherestea și industria de produse fabricate (finite).

Industria de cherestea este situată mai mult în Carpații Orientali unde se găsesc cele mai întinse păduri de rășinoase și mai puțin în Carpații Meridionali. Ea s'a dezvoltat în centrele de mare consum aflate de-a-lungul apelor: (Dunăre, Mureș, Tisa, Someș, Siret, Olt) sau în centrele în care există o numeroasă mână de lucru (Piatra Neamț, Comănești, Toplița, Galați, Brăila, Sibiu etc.).

În afară de această mare industrie, se găsesc în țară o mulțime de ferestre țărănești, mănate de puterea apelor (jud. Turda

are cele mai multe). Exploatarea cu ferestrele țărănești nu este rentabilă, iar produsele obținute sunt de calitate inferioară.

Industria produselor fabricate din lemn este localizată în centrele de mare consum și anume: industria tâmplăriei la București, Tg. Mureș, Brașov, Sibiu, etc.; industria de mobilă, la București, Arad, Brașov, Timișoara, Cluj, Iași etc.; industria lăzilor de ambalaj la: Oradea, București, Ploești, Sibiu; industria hârtiei la: Letea, Bacău, Bușteni, Scăeni (Prahova), Piatra Neamț, Zărnești (Brașov), Petrești (Sibiu) etc.

Fig. 24. Într'o filatură de bumbac

În prezent această industrie ia o dezvoltare nemaiîntâlnită până acum. În acest sector s'a organizat „Sovromlemn” care se îngrijește ca această dezvoltare să fie cu folos pentru cei care muncesc.

3. Industria textilă. Industria textilă prelucurează inul, cânepa, iuta, bumbacul, lâna și mătasea.

La Arad, Timișoara, București, Iași, Galați, Brănești și Sî. Gheorghe se lucrează inul și cânepa; iar la București, Arad, Timișoara, Sibiu, Brașov, Cluj, bumbacul.

Fabrici de lută sunt la BuŃea (Ilfov), Ploești și Oradea, mătasea naturală și vegetală se lucrează la Lugoji, București, Arad, Timișoara.

Lăna se lucrează la Brașov și împrejurinile lui (Bran, Zizin, Rășnov, Codlea), la Sibiu și împrejurimi (Cisnădie, Orlát,

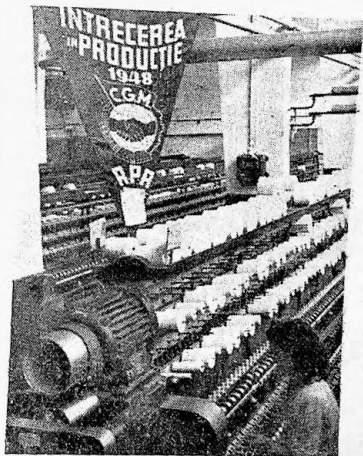

Fig. 25. — Filatură de bumbac.

(Săliște). Fabrici mari se mai găsesc la Buhuși, Bacău, Azuga, București, Timișoara. Industria textilă s'a relăcut aslăzi datorită bumbacului brut adus din Uniunea Sovietică.

4. Industria de pielărie și a confecțiunilor din piele. Aceasta este reprezentată prin lăbăcării și fabrici de încălțăminte, prin

Întreprinderi de prelucrare a blănurilor, mănuși și diferite articole de piele.

Orașele cele mai importante în această privință sunt: Ploești, Bacău, Timișoara, Cluj, București, Oradea, Brașov etc.

În general industria pielăriei este localizată mai mult în Arad, iar dincoace de Carpați în județele: Ilfov, Dolj, Prahova și Bacău.

Incheiere. Industria țării noastre este grupată în apus, în mijlocul țării și în București.

După al doilea război mondial industria a fost relăcută. În urma măsurilor luate de guvernul nostru democrat și cu ajutorul muncitorilor din fabrici, s'a ajuns că producția din primele luni ale anului 1948 să depășească producția din acelaș interval de timp a anului 1938, în unele sectoare industriale.

Industriile cărora li se va da în deosebi o mare extindere sunt: industria siderurgică, mecano-metalurgică, industria chimică și forestieră.

Desvoltarea industriei din R.P.R. este asigurată în urma naționalizării marilor întreprinderi înfăptuită la 11 Iunie 1948, datorită căreia toate industriile au trecut în mâinile statului, ca un bun comun al poporului. Trebuie remarcat în această privință spiritul nou care domnește în industria noastră astăzi, caracterizat, prin întreceri în muncă între lucrătorii diferitelor fabrici în vederea măririi producției, scăderii prețului de cost și asigurarea funcționării în bune condiții a întreprinderilor.

Și în sfârșit o caracteristică însemnată a industriei de astăzi, care o deosebește de trecut, este planificarea dată de planul general economic pe anul 1949.

Bazele sănătoase pe care se sprijină industria noastră tind să transforme R.P.R. într'o țară industrială-agrară înalțată, în care masele muncitorești dela orașe și sate să aibă un nivel de trai ridicat.

LECȚIA XLVII

CAILE DE COMUNICAȚIE

Căile de comunicație au o mare însemnătate în viața economică a unei țări. Ele sunt un indicator al stării de dezvoltare economică în care se află o regiune sau o țară; ele sunt acelea care asigură rapiditatea de transport a bunurilor și înlesnesc schimburile de producție în toate compartimentele unui stat.

Căile de comunicație se împart în cai de uscat, de apă și aeriene.

Căile de uscat

Căile de uscat sunt de mai multe feluri: poteci, drumuri de țară, șosele și cai ferate.

Șoselele din țara noastră (județene, naționale) însumează cam 80.000 km. la care trebuie să se mai adauge drumurile de țară din câmpie și potecile din munți.

Cea mai importantă este șoseaua modernizată Oradea-Brașov-București-Giurgiu, care este o porțiune din șoseaua internațională Paris-Constantinopol.

Circulația pe șosele este asigurată în primul rând de autobuzele societății R.A.T.A. care deservește 70 linii pentru pasageri și mărfuri pe o lungime de 6000 km.

În legătură cu formele de relief, cele mai dese drumuri de cai ferate se găsesc în regiunea de șes, iar cele mai puține în regiunea de munte; în regiunea dealurilor desimea lor este mijlocie.

În linii mari rețeaua noastră de drumuri și căi ferate este influențată de distribuția formelor de relief și de direcția apelor curgătoare. Astfel întrucât relieful este repartizat în cercuri concentrice și arterele de comunicație de uscat sunt distribuite în inele mai mici în centru și din ce în ce mai mari către marginile țării. Aceste inele de circulație sunt legate între ele prin șosele și căi ferate, care merg radiar, dinspre podișul Transilvaniei către toate punctele cardinale, de-a-lungul râurilor. Aspectul rețelei noastre de drumuri și căi ferate este al unei pânze de păianjen.

Căile ferate formează cele mai importante mijloace de circulație pe uscat. Realizarea căilor ferate la noi în țară aparține jumătății a doua a secolului al XIX-lea. Primele căi ferate la noi au legat anumite centre mai importante de arterele de circulație mai vechi (Dunărea). Astfel a fost linia Aponța-Buziaș, construită în anul 1856, linia Cernavoda-Constanța, construită în anul 1866 (Dobrogea era pe vremea aceea a Turciei) și linia București-Giurgiu, terminată în anul 1869.

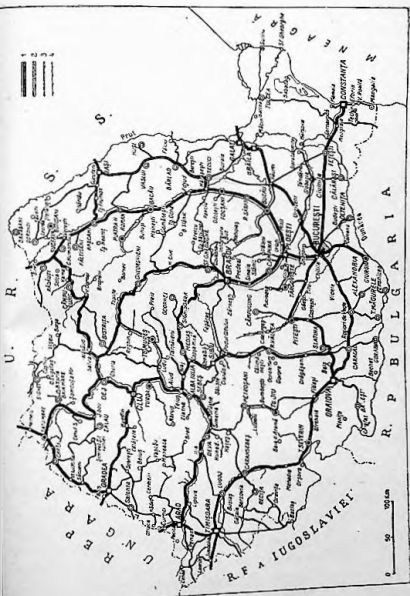
Rețeaua de linii ferate a sporit treptat și s'a îndesit mereu. Astăzi țara noastră are peste 10.400 km. Pe o distanță de 510 km. liniile ferate au fost dublate (București—Brașov, Ploești—Adjud, Mărășești—Tecuci; Iași—Cucuteni, Cernavodă—Constanța).

Desimea căilor ferate este mai mare în apusul țării și mai rară în răsărit.

Pe țară, desimea este de 4 km. la sută de km.² țara noastră fiind departe de înzestrarea, pe care o au în acest domeniu țările industriale (Belgia are 37 km. cale ferată la sută de km.²).

Distribuția căilor ferate din țara noastră este în formă circulară, peste care se suprapune o rețea radiară, care străbate Carpații prin opt locuri. Astfel este un inel în interiorul podișului Transilvaniei: Brașov—Ciceu—Dej—Teiuș—Coșca Mică—Sibiu—Brașov; un inel exterior Carpaților: Vicșani—Pașcani—Roman—Bacău—Adjud—Mărășești—Timișoara—Oradea—Satu Mare—Halmei, acestea fiind înconjurate la rândul său de un al treilea inel necomplet: Dorohoi—Iași—Tecuci—Făurei—Urziceni—București—Roșiori—Craiova.

Linile radiare care leagă circuitele de mai sus, merg de-a-
 ungiul raurilor. Acestea sunt: Măgheruș—Vatra Dornei—Darna-
 nești, trecând Carpații prin pasul Bârgaului; Ciceu—Adjud de-a-

Harta 40. — Harta Căilor ferate.

lungul Trotușului, prin trecătoarea Ghimeș-Palanca; Brașov—
 București prin Predeal; Sibiu— Piatra Olt, prin pasul Turnul Roșu;
 Teiuș—Arad, pe valea Mureșului; Apahida—Cluj—Oradea de-a-

lungul Crișului Repede și în sfârșit Dej—Satu Mare pe valea Someșului.

Astăzi calea ferată care străbate munții prin trecătoarea Surduc-Lainici, pe Jiu, leagă basinul carbonifer Petroșani de centrele industriale printr-o cale mai scurtă. O altă cale ferată, Salva—Vișeu, are de scop să lege Maramureșul cu rețeaua feroviară a țării. Aceste lucrări au fost declarate șantiere naționale, și în

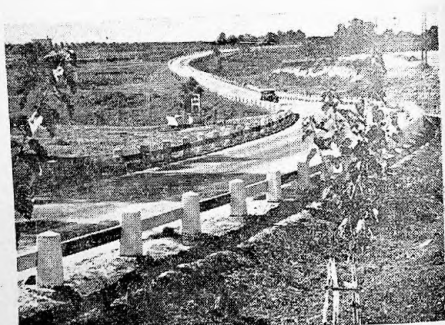

Fig. 26. — Șoseaua asfaltată București-Brașov.

cadrul lor au lucrat și lucrează mii de brigădieri, care prestează o muncă voluntară, în spiritul democrației noastre populare.

O serie de căi ferate importante sunt acelea care leagă porturile dunărene de rețeaua feroviară a țării. Din cele 25 de porturi dunărene 14 sunt deservite de căi ferate și anume: Baziaș, Orsova, T. Severin, Calafat, Corabia, Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Oltenița, Călărăși, Cernavodă, Brăila, Galați și Tulcea.

O linie de mare trafic este aceea, care leagă Capitala cu portul maritim Constanța. Cel mai important centru feroviar al țării este Bucureștiul, de unde pleacă zeci de trenuri în toate di-

recliile țării și către care converg trenurile care vin dinspre marginile republicii.

O parte din căile ferate considerate ca linii principale deservesc și traficul internațional. Astfel sunt:

1) Linia București-Timișoara-Jimbolia, prin care se trece în Republica Federativă Iugoslavă.

2) Linia București-Brașov-Arad-Curtici, cu prelungire în Republica Ungară.

3) Linia București-Cluj-Oradea-Episcopia Bihorului, care duce tot în Republica Ungară.

Către U.R.S.S. duc următoarele linii principale: București-Brașov-Dej-Satu Mare-Halmei; București-Mărășești-Pășcani-Vicșani; Dej-Vatra Dornei-Pășcani-Ungheni; București-Galați-Reni.

Cu Republica Populară Bulgară ne leagă linia București-Giurgiu și linia Medgidia-Negru Vodă.

Căile ferate din R.P.R. constituie cea mai mare întreprindere a țării, cu un personal numeros de tehnicieni, mecanici, maeștri, muncitori și funcționari, cu investiții de miliarde, în vagoane, locomotive, aparate și mașini etc.

Mișcarea democratică din țara noastră datorește foarte mult muncitorilor dela căile ferate, care au avut permanent trează conștiința luptei de clasă și care deseori și-au sacrificat viața. Așa s'a petrecut în timpul grevei dela atelierele Grivița din anul 1933.

Munca constructivă depusă de lucrătorii și tehnicienii căilor noastre ferate, în urma celui de al doilea război mondial va rămâne o pildă de putere de realizare a muncitorimii.

La 23 August 1944, aveam o rețea feroviară în bună parte distrusă, cu locomotive și vagoane stricate, cu ateliere arse și dărâmate de bombardamentele anglo-americeane, încât totul trebuia luat dela început. Intrecându-se în muncă, ceferiștii au reușit, în scurt timp, să normalizeze situația.

Intre primele puncte ale planului de redresare a economiei naționale, înscris de partidul de avangardă al clasei muncitoare Partidul Muncitoresc Român a fost naționalizarea mijloacelor de comunicație.

Sub vechile regimuri o parte din căile ferate erau exploatare

de societățile particulare care realizau câștiguri iabuloase, în dauna statului și a poporului muncitor. Prin naționalizare toate căile ferate au devenit un bun al poporului, care conștient de noua sa menire a pornit cu tot entuziasmul la reconstrucție. Brigăzile voluntare au realizat lucrări mărețe, care au uimit și pe dușmanii din lagărul imperialist și antidemocratic.

Ex. Șantierelor Naționale Salva—Vișeu și Bumbestli—Livezeni.

Nu trebuie uitat că în această acțiune am fost ajutați de U.R.S.S. care ne-a restituit un important număr de vagoane și locomotive, care-i reveneau în urma tratatului de pace, furnizându-ne, în același timp, materialul necesar refacerii căilor ferate.

Conductele de petrol și de gaze naturale

Construcția și administrarea conductelor de petrol și de gaze naturale aparțin tot căilor ferate. Transportul petrolului a fost mult ușurat de instalarea acestor conducte, prin ajutorul cărora, prin pompare, petrolul este dus spre porturile Republicii, în vederea exportului și spre Capitală.

În țara noastră sunt 5 conducte de petrol (900 km.) la care se mai adaugă și conductele situate în zona petroliferă (2100 km.), care leagă șantierele cu rafinăriile respective.

Aceste conducte sunt: 1) - Conducta Băicoi-Constanța, 2) conducta Băicoi-Giurgiu; 3) conducta Băicoi-București; 4) o conductă dela Teleajen la Giurgiu, 5) o conductă Făurei-Reni.

Afară de aceste conducte mai trebuie amintite conductele de gaze naturale, care alimentează Bucureștiul dela Botorca și Cefalea de Bălă (252 km.). Conducta Agnita-Botorca a fost realizată prin munca voluntară a brigadierilor, într'un timp record, în cursul anului 1947.—În aceleași condițiuni s'a realizat și conducta Ceanul-Mare-Ciuș, care alimentează cu gaz natural capitala Ardealului.

În afară de aceste conducte de gaze naturale mai sunt și altele, care leagă în Ardeal diferite orașe între ele (Bazna-Sibiu, Soroș-Târgu Mureș etc.).

Circulația pe apă

Navigația fluvială se face în țara noastră pe Dunăre, Prut și canalul Bega. Mai sunt și alte râuri, care s'ar putea amenaja pentru navigație: Mureșul, Jiul, Oltul, Ialomița, Buzăul și Siretul.

Cea mai importantă cale de navigație pentru noi este Dunărea, care ne pune în legătură cu marea Neagră și cu Europa Centrală.

Dela Baziaș până la Brăila, Dunărea permite o navigație fluvială, cu vase mai mici, dela Brăila la Sulina pe Dunăre pot naviga vase de mare, cu o deplasare de 6000 tone.

Pe tot parcursul ei, în țara noastră, se găsesc o mulțime de porturi (35). Unele dintre aceste porturi s'au specializat. Astfel Giurgiul este important pentru exportul de petrol, Brăila pentru cereale, Galați pentru cherestea și import de coloniale.

Problema Dunării. Până la al doilea război mondial regimul de navigație pe Dunăre era reglementat de așa numita **convenție din 1921**.

Incheierea acestei convenții, a constituit una din numeroasele nedreptăți săvârșite de imperialiștii după primul război mondial. Această convenție a sacrificat interesele popoarelor din basmul dunărean planurilor prădălnice ale câtorva mari puteri. Deasemenea s'au acordat privilegii cu nimic justificate, țărilor nedunărene.

După al doilea război mondial situația s'a schimbat radical în această parte a Europei. Cea mai mare parte a popoarelor dunărene au devenit stăpâne pe propria lor soartă. Totodată Uniunea Sovietică, revenind la malurile Dunării, și-a recucerit dreptul istoric de a participa la hotărârea destinului marelui fluviu.

În luna August 1948 a avut loc la Belgrad, Conferința Dunăreană care a votat „**Noua convenție pentru reglementarea navigației pe Dunăre**”. Această convenție a fost propusă de Uniunea Sovietică și prevede libertatea navigației pentru toate vasele comerciale ale tuturor țărilor. Deasemenea prevede că problemele privind Dunărea să fie numai în sarcina statelor dunărene.

Prutul este navigabil pe o distanță de 296 km. (până la

Drănceni); pe el navighează șleपुरi de 300-600 t. Navigația pe Prut se face în cooperare cu vecina noastră U.R.S.S.

Bega este singurul canal artificial din țara noastră al cărui debit de apă este asigurat de o ecluză. Pe teritoriul nostru are 10 km. Cel mai însemnat port de pe Bega este Timișoara.

Pe unele râuri din țara noastră se practică plutăritul, o veche indeletnicire românească. În trecut se transporta pe piute sare, grâne și alte produse. Astăzi plutele transportă trunchiurile de brad.

Râurile pe care se practică mai mult plutăritul sunt: Prutul, Siretul, Moldova, Bistrița, Trotușul, Oltul, Mureșul etc.

Navigația maritimă s'a dezvoltat la noi după ce Dobrogea a fost încorporată României. Țărmul nostru maritim nu este în întregime favorabil navigației, din care cauză nu avem decât un singur port mare **Constanța** și două mai mici **Mangalia** și **Sulina**.

Vasele românești fac curse la Odesa; în Orientul apropiat, (Constantinople-Pireu-Alexandria-Haifa); în Mediterana apuseană (Neapole-Marsilia-Barcelona) și mai rar în Atlantic și marea Nordului. Motonava Transilvania face curse regulate, aducând mărfuri străine și transportând produsele noastre în schimb.

Din cauza celui de al doilea război mondial, parcul nostru de vase fluviale a fost simțitor micșorat.

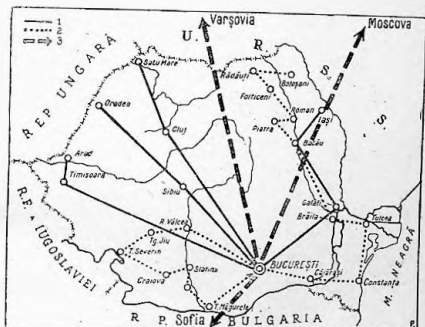
Datorită însă Uniunii Sovietice, care ne-a restituit vasele ce i se cuveneau, în urma tratatului de pace navigația a renăscut. Societatea Româno-Sovietică „Sovromtransport“ a depus toate eforturile și are frumoase realizări; transporturile sunt deservite de vase românești și sovietice.

Trebuie menționat că, după terminarea războiului, primele curse regulate în marea Mediterană au fost ale Societății „Sovromtransport“, ale cărei vase navighează sub pavilionul R.P.R.

Circulația aeriană

Navigația aeriană este cel mai modern și mai rapid mijloc de transport. Transporturile aeriene în țara noastră sunt făcute cu avioanele societății româno-sovietice „T.A.R.S.“

Curse regulate leagă capitala țării de centrele mai mari. Societatea T.A.R.S. deservește și câteva linii internaționale. În cursul anului 1947, avioanele Societății T.A.R.S. au transportat 40.426 de pasageri și 630 tone mărfuri.

Harta 41. — Rețeaua de linii aeriene și poștă aeriană.

De bunul mers al transporturilor se leagă întreaga dezvoltare economică a țării. Greu lovită de război, mai ales în acest domeniu, Republica Populară Română datorită eforturilor depuse de muncitorii din industria transporturilor, s'a relăcut și, astăzi, circulația feroviară maritimă și aeriană, atinge aproape nivelul dinaintea de război, depășindu-l în unele sectoare.

*Canalul Gheorghe-Brăzeanu
are 65 km și se deschidează
cu 240 km prin delta*

*Cu o dată au în urmă s'a putet
dar nu s'ar dat bani, dar curd:
caștălistă doveau căștă suau în dia
înțisea canalul*

LECȚIA XLVIII

COMERȚUL

Bogățiile pe care le are o țară nu sunt uniform răspândite pe întreaga ei suprafață. Deasemenea foarte rar se poate întâlni o țară care să se poată îndestula cu tot ceea ce produce ea; cu cât este mai bogată și mai evoluată economic, cu atât simte mai mult nevoia să-și vândă produsele altor țări, care au nevoie de ele, precum și ea are de produsele altor țări. De aici necesitatea de a face schimbul de produse, fie în interiorul aceleiași țări, între diferite regiuni într munte și deal și câmpie, între sat și oraș, fie între țări.

Schimbul acesta de produse, care în vremurile noastre se face mai mult cu ajutorul banilor, constituie comerțul.

Aceste schimburi se prezintă sub trei aspecte deosebite după felul și repartitia lor. Astfel există un comerț intern, un comerț extern și altul de tranzit.

Comerțul intern înlesnește schimburile dintre producător și consumator. Acest comerț se înfățișează sub trei aspecte: unul de tip vechi, reprezentat prin comercianții ambulanți, târgurile periodice și târgurile săptămânale, altul de tip mai nou, reprezentat prin comercianții stabili din sate, târguri și orașe.

În cadrul comerțului stabil a apărut și se dezvoltă la noi în ultimul timp comerțul de stat.

Comerțul de tip vechi

Comercianții ambulanți reprezintă negoțul primitiv și tradițional; aceștia de cele mai multe ori fiind producători își pla-

sează marfa singuri. În prima categorie intră markidanii din Oltenia și Muntenia sau coroparii din Vrancea, care vând prin sale tot felul de produse industriale și în special produse textile pe care le poartă în spate într'o tolbă; oltenii, care vând zarzavaturi și fructe în marile orașe. În a doua categorie sunt moșii, care parcurg cu caii sute de kilometri ca să-și vândă cofele, ciu berele și alte produse de lemn; apoi podgorenii din regiunea subcarpatică, care duc fructele cu căruțele și le vând în porturile dela Dunăre.

Târgurile periodice, denumite iarmaroace în Moldova, bălciuri în Muntenia și târguri în Ardeal, se țin în anumite locuri la date fixe. Cele mai numeroase sunt în Subcarpații Munteniei și în centrul Transilvaniei. Ele sunt rămășițele neînsemnate ale iarmarocelor de altă dată, care erau cercelate de negustorii țării vecine, în vremea când negoțul stabil era puțin dezvoltat. Astăzi în țară sunt cam vreo 1000 de târguri periodice, cele mai multe ținându-se în Octombrie și în Aprilie. Cele mai însemnate sunt Fălțiceni, Roman, Bârjad, Buzău, Cașin (Bacău, Vidra (Vrancea), Câmpulung (Muscel), Răureni (Vâlcea) etc. Unele dintre ele s'au specializat, purtând diferite denumiri: târg de cai, de oi, de fructe, etc.

Aceste iarmaroace își datoresc existența lipsei mijloacelor de circulație, când produsele nu puteau fi transportate cu ușurință în centrele de desfacere. Astăzi, când șoselele și căile ferate permit răspândirea produselor, ele au început să decadă an cu an, iar menținerea lor se bazează mai mult de tradiție.

Târgurile săptămânale prezintă și astăzi un mare interes economic. Ele sunt organizate de către stat și permit vânzarea sporită a produselor rurale în anumite centre, (cam 1000), într'una din zilele săptămânii.

Comerțul stabil. Comerțul din orașe și sate este practicat de comercianții stabili, ale căror prăvălii ocupă de obicei centrul acestor așezări omenești. Intensitatea schimburilor este în legătură cu desimea populației, cu importanța industrială și cu producția orașului respectiv. Orașul București deține 46% din întreaga valoare a comerțului interior.

Comerțul de Stat. Din inițiativa P. M. R. Guvernul a înființat

țat comerțul de Stat. Astfel, s'a pus capăt speculei negustorilor particulari. În urma etalizării comerțului, au luat naștere, mai întâiu în București și apoi și în alte orașe, o serie de magazine de Stat, bine aprovizionate, prin care trecerea mărfurilor de la producători la consumatori se face fără intermediarii, ce scumpeau produsele. Iar banii câștigați la aceste magazine, sunt folosiți de către Stat tot în folosul poporului muncitor, căci din ei se construiesc fabrici și uzine, etc. Comerțul en-gros a fost în cea mai mare parte etalizat. Astfel, Societatea de Stat „Centrocumul” este instituția careia fabricile îi vând produsele, iar ea aprovizionează cooperativele, magazinele de Stat și comercianții particulari.

Cooperativele au de îndeplinit un rol important în pregătirea construirii socialismului mai ales la sate. Cooperativele sunt de 3 feluri: de consum (hrană, îmbrăcăminte), de aprovizionare cu materii prime și unelte (coase, seceri, fiare de plug, etc.) și cooperative de desfacere (valorificare) și prelucrare a produselor agricole.

Cooperarea sătească împreună cu comerțul de Stat, organizează schimbul de produse între oraș și sat, furnizează materiile prime necesare industriei, îngrădesc și elimină specula făcută de comerțul particular și de chiaburi.

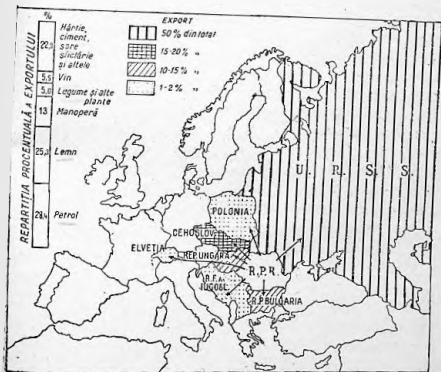
Comerțul particular (en-detail) este caracteristic economiei capitaliste. În țara noastră care astăzi trece de la forma capitalistă la cea socialistă, comerțul particular este reglementat de către autorități.

În general, datorită măsurilor bine chibzuite ale guvernului democratic, produsele de primă necesitate s'au ieșenit, puterea de cumpărare a salariaților a sporit, iar moneda noastră, înălțată în urma reformei din August 1947, are stabilitatea deplină asigurată

Comerțul extern (schimb cu celelalte țări). Comerțul extern constă din export sau trimiterea în alte țări a produselor precum și din import, adică cumpărarea produselor din alte țări.

În ce privește istoricul comerțului extern, până la 23 August 1944, țara noastră aservită capitaliștilor străini întoc

al ca și semi-coloniile, vindea materii prime și cumpăra fabricate sau semi-fabricate. Nu aveam o industrie proprie, nu ram un Stat independent economic. Iar în timpul regimului trăitor fascisto-antonescian, comerțul extern, aproape în totalitate absorbit de Germania, a supus țara noastră unei stoarceri de unuri (petrol, grâne, etc.) necunoscută încă în istoria ei.

Harta 42. — Repartiția exportului.

Când exportul este mai mare decât importul, atunci spunem că balanța economică este favorabilă sau activă, când importul este mai mare decât exportul, atunci balanța comercială devine nefavorabilă sau pasivă, iar când exportul este egal cu importul balanța comercială este echilibrată.

Exportul nostru îl constituie produsele petrolifere, lemnul, produse industriale ale lemnului, sare, cereale, legume, fructe, sărătură, produse chimice, etc.

Produse importate de către țara noastră sunt: diferite apa-

tate și mașini, fier și materiale de fier, motoare, bumbac, huliță și coacș, vehicule, medicamente și altele.

O caracteristică nouă a exportului țării noastre este așa zisul „export de manoperă”, care constă din prelucrarea la noi în țară, a unor cantități de materii prime importate și trimise apoi peste graniță ca produse finite sau lucrate (de exemplu: din bumbac, țesături).

Exportul a fost îndreptat spre următoarele țări: U. R. S. S., Republica Cehoslovacă, Republica Populară Bulgaria, Republica Ungară, Elveția, Republica Polonă și alte țări, iar importul îl facem din U. R. S. S., Republica Cehoslovacă, Republica Populară Bulgaria, Republica Ungară, Republica Polonă, Elveția, Danemarca, Argentina, Statele Unite, Turcia și alte țări. Din produsele de mare însemnătate pe care le-am importat din U. R. S. S. în primul rând, trebuie amintit mașinile agricole, coacșul, apoi bumbacul, lână, cauciucul, semi fabricatele de oțel, sulful, etc.

Comerțului de tranzit îi formează numai trecerea mărfurilor prin țara noastră. Astfel prin Republica Populară Română trec produsele Orientului Apropiat, care sunt exportate pe cale terestră, în Europa Nordică. Tot pe la noi sunt transportate și produsele U. R. S. S.-ului, care sunt trimise sau aduse din Europa Centrală și Apuseană.

Odată cu refacerea rețelei noastre de circulație, comerțul de tranzit a luat din nou avânt, devenind o sursă de venit pentru Stat. La refacerea rețelei de circulație, ne-au ajutat efectiv și Societățile Sovieto-Române, *Sovromurile*, printre care și *Sovrom-Transport*. Acestea pe lângă beneficiile împărțite în mod egal între Uniunea Sovietică și România, au mai pus la dispoziția țării noastre, tehnicieni, mijloace și împrumuturi, în condiții avantajoase.

După cum am văzut, comerțul se practică sub forme diferite, dar altul este comerțul țărilor capitaliste și altul cel al Uniunii Sovietice și al țărilor de democrație populară.

Capitaliștii folosesc comerțul intern și extern ca două căi prietnice de a-și mări profiturile, bazate pe exploatarea și specularea poporului muncitor cât și pe subjugarea țărilor mici și coloniale.

Cu totul deosebit este comerțul Uniunii Sovietice și al democrațiilor populare. Acesta, spre deosebire de cel capitalist, se face în cadrul economiei planificate. El are drept scop un beneficiile speculanților ci satisfacerea nevoilor populației. Iar ca o dovadă de feiul cum se face comerțul extern al acestor țări avem și Consiliul de Asistență Economică Mutuală, bazat pe relații frățeste socialiste ce întăresc forța lagărului democratic în lupta pentru pacea generală, pentru libertate.

Iosif Visarionovici Stalin spunea astfel: „Comerțul Sovietic este un comerț cu totul deosebit, neîntâlnit până acum în istorie”.

Zi de zi, se remarcă și în cecece privește comerțul, însănătoșirea economiei țării noastre. Și am văzut că ea n'ar fi fost posibilă fără lupta și munca întregului popor, în frunte cu clasa muncitoare și Partidul Muncitoresc Român cât și fără sprijinul susținut al Uniunii Sovietice.

LECȚIA XLIX

AȘEZĂRILE OMENEȘTI

Din totalul populației, înregistrat în urma recensământului din anul 1948, reiese că un număr de 3.713.000 oameni (23,4%) locuiesc în oraș și în comunele suburbane, iar restul de 12.159.000 (76,6%) trăiesc în sate.

Satele din țara noastră diferă ca formă, mărime, structură și desime, după relief.

După numărul locuitorilor, satele pot varia de la câteva zeci de oameni la peste 11.000. În medie satele din țara noastră au cam câte 800 locuitori.

Județele de șes au satele mai mari. Astfel Doljul are 9 sate care depășesc 9.000 locuitori (Poiana Mare-Dolj are peste 11.400 de oameni).

În zona de deal, satele se apropie ca mărime de cele de la șes.

După structura lor, satele se pot împărți în trei categorii:

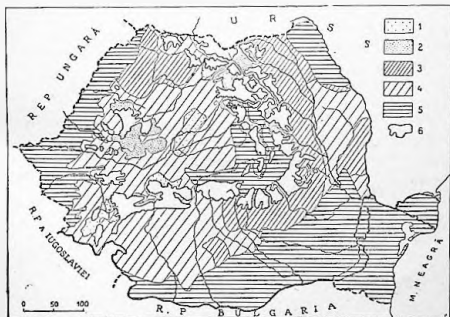
a) satul risipit, format din gospodării izolate, grupate în crânguri cum sunt denumite în Carpații Apuseni, așezările cu trei-cinci gospodării, sau în cătune cu câteva zeci de gospodării, cum se numesc în restul țării;

b) satul răsfrat, caracteristic regiunilor viticole și pomicole, în care gospodăriile sunt răsfrate între vii și livezi;

c) satele adunate, în care gospodăriile sunt la un loc, iar ogoarele sunt situate de jur împrejurul zonei clădite.

După regiunile naturale, găsim astfel satele repartizate: **În regiunea de munte**, satele sunt în general mici, de tip risipit și cu forme variate. Casele sunt construite din lemn sau din piatră și acoperite cu șindrilă.

În regiunea deluroasă, satele sunt mijlocii ca mărime, de tip răsfirat și de forme diferite (poligonale, circulare, etc.) Casele sunt lucrate din gard de nucile lipit cu lut sau din lemn și acoperite cu tablă, oțel, șindriță sau paie.

Harta 43. — Tipurile de sate din R. P. R.

1. așezări izolate; 2. sate de tip risipit; 3. sate de tip răsfirat;
4. sate cu tendință de adunare; 5. sate de tip adunat; 6. masive muntoase.

La șets, satele sunt mari, de tip adunat, au forme variate, uneori geometrice. Casele sunt construite din pământ bătut sau cărămidă nearsă (chirpici), iar uneori din trestie și acoperite cu tablă, paie, stuf, etc.

Există însă și așezări mai mici decât satele, locuințe izolate, locuite temporar sau permanent. În această categorie intră cabanele turistice din munți, stănele, târlele, cherhanalele, din regiunile pescărești. Adeseori o asemenea așezare izolată constituie un centru de dezvoltare a unui cătun sau chiar a unui sat.

Am cunoscut până aici, satele după forma și felul lor, să cunoaștem acum și viața acestor așezări omenești.

Aspectul satelor noastre nu mai este acelaș.

A dispărut moșierul, exploatatorul țaranului muncitor. Grija de căpetenie a oamenilor muncii și a guvernului democrat este ca pământul să rodească cât mai bine. Pe ogoare a apărut, alături de plugul tras de boi, și tractorul. Cu el începe o muncă superioară.

În locul curților boierești, se vor ridica din ce în ce mai multe școli, cămine, dispensare.

Populația satelor noastre este formată din țărănime. Ea se compune din muncitorii agricoli, care neavând pământ lucrează la chiaburi, din țărani cu pământ puțin, nevoiți să lucreze și el la alții și țărani mijlocași. În afară de aceștia, mai sunt și chiaburii, care adună averi de pe proprietățile lor mari de pământ, muncit din greu de muncitorii agricoli și țărani săraci.

Astăzi țaranul muncitor este ajutat de guvernul țării. El găsește sămânță selecționată la Gospodăriile Agricole de Stat. Tot aici, se poate convinge de folosul înțrebuintării mașinilor agricole, care sunt puse la dispoziție de Stațiunile de Mașini și Tractoare. De la cooperative, pe măsură de dezvoltării lor, sătenii vor cumpăra pe prețuri avantajoase cele necesare pentru hrană, îmbrăcăminte, unelte, produse fabricate cu drag de muncitorii dela orașe pentru cei dela țară.

Dușmanii cei mai înverșunați ai vieții noul ce a început să se clădească și la sate, sunt chiaburii. Setea lor de exploatare și speculă este din ce în ce mai îngrădită de către Stat.

Orașele. În țara noastră se găsesc 189 de orașe și comune suburbane, cu un total de 3.713.000 locuitori.

Zi de zi, orașele se schimbă. Viață nouă pulsează în ele.

Nu de mult orașele noastre erau împărțite în două părți bine deosebite. Deoparte, mai ales în orașele mari, centrul cu străzi largi asfaltate, cu bogăție de lumini, cu case mari, vile albe înconjurale de parcuri. Era cartierul celor bogați. De cealaltă parte, la marginea orașelor, maidane cu bălării, ulițe desfundate, bordee dărăpănate. Era cartierul muncitoresc.

Astăzi, când cele mai însemnate investiții se îndreaptă cu

deosebire spre industria grea, desigur că nu putem vedea încă ridicându-se în orașele noastre prea multe clădiri noi. Dar Statul caută mereu, prin diferite măsuri, să îmbunătățească condițiile de traiu ale celor ce muncesc. Astfel, în Capitala Republicii Populare Române, unde este mare aglomerație de populație, s'au luat măsuri pentru reglementarea locuințelor. Această reglementare o fac Oficiile de Inchiriere, care pun stavilă situației de până acum când familii de 2—3 persoane trăiau în zeci de camere și totodată pun la îndemână frunțașilor în muncă, savanților și artiștilor poporului, locuințe omenești.

E grea moștenirea lăsată de burghezo-moșierime, dar prin munca și strădania oamenilor muncii, această moștenire dispare, cu fiecare realizare nouă.

Pe lângă fabrici, iau naștere din ce în ce mai multe cămine de zi, săli de sport, biblioteci. Școlile din centru azi adăpostesc în deosebi, copiii celor ce muncesc. S'au deschis piețe mari alimentare, frumos orânduite. Localurile de lux, în care altă dată nu-și permiteau să intre decât îmbogățiții pe spinarea poporului exploatați, astăzi au devenit în mare parte cantine și restaurante de Stat, la îndemâna oamenilor muncii. Astăzi de expoziții, teatre, cinematografe, concerte, parcuri, de toate frumusețele și binefacerile culturii, se pot bucura toți cei ce muncesc.

Privind acum județele, observăm că cel mai rural este județul Olt, care are numai 6,2% populație orășenească, în timp ce județul Ilfov are procentul cel mai mare de populație urbană (71,3%). În afară de Ilfov, județele care au un procent ridicat de orășeni sunt: Brașov, Covurlui, Brăila, Constanța, Cluj, Sibiu, adică județele care nu au o întindere prea mare și nici o populație totală prea numeroasă, dar care posedă centre urbane importante din punct de vedere economic.

Pe regiuni, proporția populației urbane e mai mare în trei părți: una în partea de Răsărit, regiunea marilor porturi dunărene, și a litoralului Mării Negre; a doua este fâșia, care leagă câmpia Dunării cu Transilvania cuprinzând județul Ilfov, Prahova, Brașov, Târnava Mare și Sibiu, județe care au importanță

Industrială; a treia regiune este situată în Apusul țării și alcătuită din județele: Timiș Torontal și Arad.

Cu un procent urban ridicat, se înfrățesc județele: Cluj, Câmpulung și Iași.

Cel mai important oraș din țară este Bucureștiul capitala țării, care deține 29% din totalul populației orașenești (1.042.000 locuitori).

Capitala Republicii Populare Române este un oraș mare care mereu se ridică și devine tot mai frumos. Străzile se fac mai largi, mai curate. Grădinile se împodobesc mai mândru, școlile se înmulțesc. Nimirile străzilor și a întreprinderilor amintesc de marii luptători și de date neșterse din lupta pentru libertate a poporului nostru. Astfel, avem străzi ce se numesc 6 Martie, 30 Decembrie, etc. Unul din cele mai importante bulevarde poartă numele lui Nicolae Bălcescu, vajnicul luptător pentru libertate.

Din capitala țării pornesc hotărârile mari. Aici locuiesc conducătorii poporului, luptătorii frunzași ai clasei muncitoare. Aici își are sediul Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român și Confederația Generală a Muncii, deasemenia și Asociația Română pentru strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică. A. R. L. U. S.)

După București, ca mărime vine Clujul (110.000 locuitori) și Timișoara (112.000 locuitori), singurele care depășesc câte 100.000 locuitori. Apropiate de ele sunt Ploești, Brăila (cu câte 95.000 locuitori) și Iași (cu 94.000 locuitori). Orașele Arad, Craiova, Brașov, Oradea au fiecare peste 80.000 locuitori.

Tot orașe mari sunt Constanța cu 70.000 locuitori și Sibiu cu 60.000 locuitori.

La originea majorității orașelor noastre sunt foste sate sau grupări de sate înrândite. Unele din ele amintesc acest lucru prin numele lor: Tg. Mureș, Tg. Frumos, Tg. Nemț, Tg. Jiu, etc. altele, datorită legăturilor cu o întreagă regiune și având schele de încărcat la Dunăre, au devenit orașe porturi: Calafat, Corabia, Zimnicea, Călărași, Ostrov, etc.

Localitățile situate la graniță, în dreptul pasurilor sau de-a-

lungul drumului mare, au devenit repede orașe: Sibiu, Brașov, Focșani.

Nodurile de cale ferată s'au dezvoltat repede și au devenit orașe: Pașcani și Mărășești aparțin acestei categorii.

În Transilvania avem orașe care s'au dezvoltat din vechile burguri: Sighișoara, Bistrița, etc. Deasemenea centralele industriale și miniere s'au transformat în orașe: Reșița, Medias, Bala Mare, Moreni, Câmpina, Petroșani, Lupeni, Hunedoara, Hațeg, Abrud, Buhuși, Moinești.

În regiunile viticole s'au dezvoltat deasemenea orașe ca: Odobești, Panciu, Drăgășani.

În sfârșit localitățile balneo-climaterice mai importante au devenit deasemenea orașe: Govora, Slănic, Sinala, Vatra Dornei, etc.

Orașul este așezarea omenească a unei regiuni naturale, care transformă bogățiile acestei regiuni (prin industrii), o aprovizionează cu produse fabricate și este centrul cultural și administrativ al ei.

În funcție de relief, orașele din țara noastră pot fi astfel grupate:

Orașele de sub munte: situate în depresiunile montane sau în imediata apropiere a munților; Câmpulung Bucovina, Piatra-Neamț, Brașov, Sibiu, Beiuș, Siraia, etc.,

Orașele de sub deal legate de zona de contact a dealurilor cu șesurile: Rădăuți, Focșani, Râmnicul-Sărat, Buzău, Pitești, Ploești, Târgoviște, etc.

Orașele de răspântie — din câmpie și podiș —: Satul-Mare, Oradea, Arad, Timișoara, Caracal, Alexandria, București, Tecuci, Bârlad, Vaslui, Iași, Botoșani, Dorohoi.

Orașele porturi: Constanța, Mangalia, Sulina la mare, Turnu-Severin, Giurgiu, Călărași, Brăila, Galați, Tulcea la Dunăre.

Satele și orașele din țara noastră alcătuiesc un tot organic. Satul este furnizorul de materii prime și de mână de lucru pentru oraș, care la rândul-i transformă aceste produse prin industrializare și le distribuie lumii satelor.

În trecut legăturile dintre oraș și sat le făceau moșierii și comercianții. Moșierii erau legați de sat prin întinse moșii. Munca grea a țăranilor muncitori exploatați le aduceau bogății ce le permiteau să ducă o viață ușoară în lux și petreceri. Comercianții cumpărau produsele satului pe prețuri de nimic și vindeau mărfurile dela oraș pe prețuri de speculă.

Astăzi, prin munca și alianța muncitorilor din fabrici cu țăranimea muncitoare de pe ogoare, sub conducerea clasei muncitoare, în frunte cu Partidul Muncitoresc Român, țara noastră renaște și pășește spre un viitor fericit, spre socialism.

Imaginea acestui viitor ni-l oferă marile realizări din Uniunea Sovietică, puternica susținătoare a Republicii Populare Române.

LECȚIA I

ROLUL OAMENILOR MUNCII ÎN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

Republica Populară Română este țara celor ce muncesc cu brațele și cu mintea dela orașe și sate

În vremurile trecute, munca era o caznă; astăzi, ea este o cinste și o datorie.

Din ce în ce mai mult devine mai mic numărul celor ce trăesc din munca altora. Din ce în ce mai mult, se întăresc rândurile celor ce muncesc în folosul tuturor.

Oamenii muncii știu că adevăratul patriotism nu se manifestă numai atunci când patria este în primejdie, ci mereu, în lupta zi de zi pentru înălțarea și înflorirea ei.

În fruntea întregului popor sunt muncitorii din mine, uzine și fabrici, care cu brațele lor extrag cărbuniele și petrolul, făcând mașinile, tractoarele și uneltele. Ei stau în fruntea poporului în lupta împotriva exploatatorilor.

În satele noastre trăesc muncitorii agricoli care împreună cu țărâniea muncitoare procură hrana celor dela orașe.

Alături de clasa muncitoare și țărâniea muncitoare, se găesc și intelectuali legati de popor: savanții, tehnicienii, învățătorii, medicii, scriitorii și artiștii, a căror pricepere, muncă și putere de creație nu mai sunt un bun al asupritorilor capitaliști, ei folosesc tuturor celor ce muncesc.

Socialismul nu se poate construi fără participarea tuturor

oamenilor muncii. Această participare este înfăptuită prin Staturile Populare, prin care puterea de stat se exercită de către toți oamenii muncitori dela orașe și sate.

Drumul care duce la socialism este un drum de muncă și de luptă. La fiecare pas, dușmanul de clasă stă gata să atace pe căile cele mai diferite, pe căile cele mai viclene. Cine este dușmanul clasei muncitoare? Foștii industriași, capitaliști, moșierii, chiburii satelor și toți acei care strâng averi din exploatarea oamenilor muncitori.

In fruntea luptei și strădaniei pentru construire socialismului stă clasa muncitoare și Partidul Muncitoresc Român format din cei mai iubiți, cei mai hotărâți, cei mai buni fii ai poporului.

Guvernul poporului din îndemnul Partidului Muncitoresc Român are grijă de toți oamenii muncii, de sănătatea și învățătura lor. Se fac leagăne, cămine și colonii pentru îngrijirea copiilor. Se înțelege lupta împotriva analfabetismului. Se clădesc din ce în ce mai multe școli, în care cu timpul să poată învăța toți copiii celor ce muncesc în orașe și sate. Se pregătesc astfel, cetățenii de mâine, care vor ști să prețuiască dragostea de patrie și frăția între popoare, dragostea de muncă și învățătură.

Din inițiativa Partidului Muncitoresc Român, Republica Populară Română a trecut la aplicarea primului Plan de Stat.

Planul de Stat, bazându-se pe cunoașterea exactă a posibilităților țării noastre, stabilește decamdată pentru un an, în mod științific, activitatea economică și culturală. Acest prim Plan de Stat dă întâietate desvoltării industriei grele, fără de care nu se poate porni la construirea socialismului. Industria grea este baza desvoltării întregii industrii și cheazăia independenței noastre economice și politice.

Astăzi, sarcina tuturor oamenilor muncii este de a-și îndeplini cu conștiinciozitate și elan îndatoririle ce revin fiecăruia în cadrul planului.

De îndeplinirea și depășirea Planului de Stat depinde viitorul fericit al țării noastre. Mărirea producției prevăzută în plan înseamnă pentru cei ce muncesc, un nivel de trai mai ridicat.

Numai astfel vom fi demni de sacrificiile făcute până acum de clasa muncitoare și de partidul ei.

Numai astfel vom fi demni de sprijinul neprețuit, pe care ni l-a acordat cu atâta dragoste, primul Stat al Socialismului, Uniunea Sovietică.

Numai astfel, Republica Populară Română devine un factor activ în lupta pentru pace și libertate.

TABLA DE MATERII

Pag.

LECȚIA I

Așezarea geografică a Republicii Populare Române, suprafața, hotarele	5.
---	----

LECȚIA II—III

Relieful, generalități — munți, podișuri și câmpii	10.
--	-----

LECȚIA IV

Clîma Republicii Populare Române	16.
--	-----

LECȚIA V—VI

Apele	26.
-----------------	-----

LECȚIA VII

Solul, vegetația și animalele	32.
---	-----

LECȚIA VIII

Populația Republicii Populare Române	41.
--	-----

LECȚIA IX

Regiunile naturale ale R.P.R. Regiunile naturale și clasificarea lor	48.
--	-----

LECȚIA X—XII

1. <i>Carpații Orientali</i> (8 lecții)	53
a) <i>Grupa nordică a Carpaților Orientali</i> (3 lecții)	54.

LECTIA XIII—XIV

b) Grupa centrală a Carpaților Orientali	66
--	----

LECTIA XV—XVII

c) Grupa sudică a Carpaților Orientali	74
--	----

LECTIA XVIII

2. <i>Carpații Meridionali</i> (5 lecții)	81
a) Caractere generale și munți dintre valea Prahovei și valea Dâmboviței (1 lecție)	81

LECTIA XIX

b) Grupa munților Făgăraș (1 lecție)	87
--	----

LECTIA XX

c) Regiunea munților dintre Olt și Jiu (1 lecție)	92
---	----

LECTIA XXI—XXII

d) Regiunea muntoasă dintre Jiu și Dunăre (2 lecții)	96
--	----

LECTIA XXIII

3. <i>Carpații Apuseni</i> (3 lecții)	105
a) Caractere generale. Munții Banatului și masivul Poiana Ruscă (1 lecție)	105

LECTIA XXIV—XXV

b) Munții Apuseni (2 lecții)	111
--	-----

LECTIA XXVI—XXVII

Podișul Transilvaniei (2 lecții)	121
--	-----

LECTIA XXVIII—XXIX

Dealurile externe Carpaților (2 lecții)	130
---	-----

LECTIA XXX

Regiunea subcarpatică (1 lecție)	140
--	-----

LECTIA XXXI--XXXII

Podișul Moldovei (2 lecții)	148
---------------------------------------	-----

LECTIA XXXIII--XXXV.

Câmpiile din țara noastră (3 lecții)	158
a) Câmpia Tisei (1 lecție)	159
b) Câmpia Dunării (1 lecție)	163
c) Luncile și delta Dunării (1 lecție)	176

LECTIA XXXVI--XXXVII

16 Dobrogea (2 lecții)	181
----------------------------------	-----

LECTIA XXXVIII

3 <i>aple</i> <i>Dumăreș</i> Geografia economică, umană și administrativă a R.P.R. (13 lecții) .	192
a) Introducere asupra geografiei economice; agricultura (1 lecție) .	192

LECTIA XXXIX

a) Plantele cultivate (1 lecție)	198
--	-----

LECTIA XL

c) Plante necultivate (1 lecție)	207
--	-----

LECTIA XLI

d) Producția animală (1 lecție)	211
---	-----

LECTIA XLII--XLIII

w) Mineralele (2 lecții)	217
------------------------------------	-----

LECTIA XLIV--XLVI

f) Industria (3 lecții)	229
-----------------------------------	-----

Anul

Amintire
din anul 1954 la examenul
de admitere

Stănescu

Grainor

Grainor

Grainor

Stănescu Grigore

BIBL. FAC. FILOL. IST. SIBIU
INV. N. 8642 75

ES

Prețul Lei 85.-

Li: 3